

De

PEREGRINATIONIBUS
RELIGIOSIS.

In specie Hierosolymitana, Romana,
Compostellensi, Lauretana & Eremitana
Helvetiorum.

ACCEDUNT

Ejusdem vindiciæ adversus Bernhardum Baldinger, Ecclesiæ Badensis Præpositum, & Augustinum Reding, Monasterii Einsidlensis Decanum: nec non Gregorii Nysseni Epistola Græco-Latina, De iis qui adeunt Hierosolymam, unâ cum ejusdem Apologia.

Authore

JOH. HENRICO HEIDEGGERO.

TIGURI.

Typis SCHAUFEELBERGERIANIS.
AN. MDC LXX.

PRÆFATIO

*Ad Lectorem Christianum, Ca-
tholicæ veritatis & pacis
amantem.*

ANni effluxerunt aliquot, Benevole
& amice Lector, ex quo vicini
Monasterii Einsidlensis Decanus,
publici juris factâ & in vulgus spar-
sâ de *Sacello Einsidlensi* dissertatione, *hæretico-*
rum nos nomine traduxit eam ob causam,
quòd religiosas peregrinationes hæcenus im-
probavimus. Hinc mihi occasio non rapta
sed nata nuperrimè illud de religiosis Peregri-
nationibus argumentum vocandî ad partes,
& quo jure hæreseos notam sententiæ de Pe-
regrinationibus Orthodoxæ asperferit adver-
sarius ille, dispiciendi. Dissertatio mea more a-
pud nos antiquitus recepto publicæ placidæ-
que Ministrorum Ecclesiæ nostræ συζητήσεως πο-
stridie Synodi Maij An. M DC LXIX. ex-
posita est. Exemplaria impressa non majore
numero, quàm qui Ministris, Studiosis & Li-
terarum apud nos Mœcenatibus sufficeret.
Accidit tamen, ut nescio quo fato exempla-

ria nonnulla in manus Adversariorum ea desiderantium & undique conquirentium miro studio, pervenirent. Qui quidem quas turbas in concurrentium circulis, in publicis suggestibus, denique in scriptis *συλλογικαῖς* lucis publicæ datis excitaverint, quæ irarum æstuantium maria passim commoverint, lippis jam pœne & tonsoribus notum est. Et scripta quidem publica duo hætenus ad manus meas successerunt. Tertium enim *validi Expugnatoris* in insidiis adhuc & post carecta latet. Primum editum est authore *D. Bernhardo Baldingero, SS. Theolog. D. & Ecclesiæ Collegiæ Badensis in Helvetia Præposito*. Viri humanitatem & candorem prædicant etiam nostri; moderationem verò & æquanimittatem ejusdem sapit illa dias in auras prolata dissertatio. Dabo operam, ne & ipse in refutatione mea *ἡμετέραν* jure desiderare possit. Errorum enim odium profiteor, non errantium, & horum infelicitatem non insector, sed lugeo. Novi quippe, alium affectum deberi cæspitationi, aliam cæspitanti. Nemo sapiens cæcum odit, nemo Christianus in religione cæcutientem. Utrique luctus potius & commiseratio debetur. In primo ferè limine æquo commotior, impingit mihi eam *mordacitatem*, quam & *superi pietatis*, & *mortales veritatis ac modestiæ amatores non immerito (presertim in Theologo) exosam habeant*. Optarem mordacitatis hujus mihi intentatæ specimina nonnulla notasset. Ita
osten-

ostendere mihi facile promptumque fuisset,
dicta mea cum publica confessione doctrinae
nostrae congruere, adeoque me scapham sca-
pham, ligonem ligonem more gentis nostrae,
à quo diversus non abeo, appellasse. Aliàs no-
tum, omnem de virtute & sapientia gravem
sermonem mordere quosdam, vel, ut Poe-
ta ait, *mordaci rodere vero*; & præterea foeda
ejusmodi animorum ulcera curari vix posse,
nisi aspergas quod mordeat. Neq; tamen acer-
bioribus verbis usus sum, ut quenquam tra-
ducerem, sed potius, ut nostros levato, quod
ajunt, velo, ostendendo quod res est, in verita-
tis studio confirmarem, & si quis idem non
sentiens fors illa legeret, is correptione salu-
tari monitus, seriam de fidei suae examine cu-
ram susciperet. An verò iustus ille zelus, quo
idolomaniam damno, & Christi honorem vin-
dico, mordacitatis ejusmodi crimine sit ar-
cessendus, æquis lectoribus, quibus cordi est
veritas & Dei gloria, cujus solius vel amor
actiones nostras justificat, vel odium damnat,
judicium permittimus. Alterum scriptum e-
ditum est authore *D. Augustino Reding, SS Theol.*
Doctore, & Monasterii Einsidlensis Decano. Cu-
jus Digressionibus heterogeneis in nuperri-
ma Synodali Disputatione respondi. Proin-
de in sequentibus operam ludere eorum, quæ
ibi dicta sunt, repetitione haud constitui.
Non possum tamen, quin virulentæ ejus De-
dicationi in antecessum paucis hic occurram.

Ait in ea, se pugnae suae Ducem exambire *Serenissimum Principem*, utpote qui adversus *Mahumetanos* in *Hungaria* victor extiterit. Alii in aciem prodituri dicerent cum Regio vate Psalmi XX.6. *בשם יהוה נרננה* *In nomine Dei nostri vexillum erigemus.* At noster vexillum suum erigere voluit non sub Duce Deo, vel verbo ejus, vel Christo *ἀρχηγῷ τῆς πίστεως*, vel saltem Romano suo Pontifice, quem cæteri Papistæ aliâs controversiarum judicem exambiunt: sed *Serenissimo Principe*, qui adversus Mahumedanos in *Hungaria* temporalibus armis succinctus, victor, uti nunc intelligo, extitit. Sanè si ex *Hungaria* Turcam victribus armis profligasset, metum nonnullum ignavis incutere minax illa adversarii oratio possit. At nunc, cum tale quid factum non constet, nullus timeo, ne sub tanti Principis ducatu nos à veritatis longè magis inconcussa arce adversarius deturbet. Arma enim militiae nostræ non sunt carnalia, sed potius *valida ad subversionem munitionum, ratiocinationes evertendo, omnemque sublimitatem, quæ se se extollit adversus cognitionem Dei, & in captivitatem redigendo omnem cogitationem ad obediendum Christo* 2. Cor. X.4 5. Valeant ergo magni Principis arma, & vincant ad submovendos Christiani orbis finibus infensissimos Christiani nominis hostes. At nunquam valebunt ad veritatem Evangelii, cujus ipse seductus, proh dolor! naufragium fecit tristissimum, concutiendam

tiendam & subvertendam. Neque maiorem
sibi vel certio rem victoriam promittit Divæ
Eremitanæ Hyperaspistes ex Beatissimæ virgi-
nis præsidio. De quo ita loquitur ejus Dedi-
catio; *Quæ causa est, ut serpentis infernalis semi-
ni seu heresi semper intervenerint capitales inimici-
tia cum illa gloriosa, nonnisi à Spiritu S. fœcundata
muliere. Hanc proinde justitiæ Sole vestitam vir-
ginem in ipsomet per filium ejus Christum consecra-
to solio suo, Sacello Einsidlensi, serpens quidam sibilo
suo est adorans. At ipsa conteret caput ejus. Sic
igitur homini huic nos, qui B. Virginem in
solio, Einsidlensi residentem religiosè non coli-
mus, sumus serpentis infernalis semen, doctri-
na nostra de cultu solius DEI est heresis, ego,
qui peregrinationem Eremitanam oppugna-
re sustinui, sum serpens, argumenta mea ex
DEI verbo adversus superstitionem efficacis-
simè depromta, sunt sibilum serpentis, denique
nos omnes tales, quorum I P S A B. Virgo
Maria caput contritura est. Hæc illa mode-
stia est, quam in suo Decano laudare non eru-
buerunt Censores Monachi. Sed utris hæc
competant, an sinceris solius veri DEI cultori-
bus & adoratoribus, an potius iis, qui crea-
turis plus quàm creatori serviunt, & cultum
veri DEI voluntaria superstitione contami-
nant, res ipsa clamat, & suo iudicio adversa-
rius prodet. Bene est, quòd sibilum serpentis,
at non venenum mihi tribuere sustinuit. Ete-
nim demto veneno notum est, serpentes ἀλε-*

ἐντήριον, seu *amuleum* præbere tale, quod ipse
veneno resistit. Sicut igitur adversus Gnosticos
& Valentinianos tanquam scorpiones o-
lim *Scorpiacen* Tertullianus: ita adversus ve-
nena superstitionis & idolomaniae *theriacam*
stylo temperavi. Hoc mihi imputari lubens
patiar. Neque tamen Beatissima Virgo Ma-
ria ut caput mihi conterat, tantillum metuo.
Primò enim Mariæ θεοτόκῃ, benedictæ Salva-
toris nostri matri, quæ in Coelis triumphat,
relictò nobis fidei, patientiæ, spei, omnium-
que virtutum Christianos decentium exemplo
clarissimo, non tantum injuriam intuli nul-
lam, sed etiam eum honorem toto pectore ha-
beo, qui Deo volente & jubente sanctis Cœ-
litibus, quos inter Sanctissima virgo ceu illu-
strissimum sidus fulget, competit. Anathema
dico omnibus, qui honore debito eam defrau-
dant. Subscribo autem Epiphanio hæresi 79.
adversus Collyridianos: *In honore esto Maria:*
Pater verò & Filius & Spiritus Sanctus adoretur.
Maria non adoretur. Quòd enim eam non ado-
ro, quòd in ea tanquam Coeli regina, vita &
salute mundi fiduciam non colloco, quòd
Christi propemodum nudati spoliis eam non
exorno, quòd eam sacrilegis titulis ornatam
in Christi locum non surrogo, quòd denique
ejus in solio Einsidlensi, uti fama est, residen-
tis genibus non advolvor, id mihi, sat scio,
vitio ipsa minimè vertit. Quarit enim cum
omnibus fidelibus honorem & gloriam non
suam

suam , sed Dei Salvatoris sui. Vitio contra
certissimo verteret, si immodico ejus honore
Divinam gloriam delibatum & obscuratum
irem. *Quando enim de Deo, de Christo, de Sanctis*
non ita dicitur, uti est, etsi honor videatur, conumelia
est, uti verissime Cassianus pronuntiat. Se-
cundò B. Virginem in Solio Einsidlensi residen-
tem contrituram mihi caput minaris. Non
movent me minæ tuæ. Vana sunt φῶβηται.
Solum B. Virginis non esse in Sacello Einsid-
lensi, sum persuasissimus. De meliori & au-
gustiori solio ipsi prospexit Filius Dei, Salva-
tor ipsius. Solum ipsi stabile & perpetuum
fixit in civitate ea, quæ fundamenta habet,
cujus artifex & conditor Deus est. Non ibi
atratum & fuliginosum locum occupat, non
dubia luce fruitur, non ex cereis ardentibus
ingratus nidor, non fuligo ulla eam infestat,
sed Sol justitiæ collustrat ante thronum Dei,
& qui throno insidet, eam umbraculo prote-
git. Ibi Dei solius laudibus intenta, & beati-
tudine sua immarcessibili fruens, nostra cer-
tamina illa non curat, sed Christo, Ecclesiæ
capiti, & vivorum ac mortuorum Judici com-
mittit. Tertiò veri Serpentis, rufi illius Dra-
conis & seminis ipsius caput conterit non
IPSA, Beata virgo, sed IPSE Jesus Christus,
benedictum mulieris semen, Leo ille ex tribu
Juda, qui morte sua abolevit eum, qui impe-
rium habebat mortis, hoc est, Diabolum. Pu-
quit tam malignæ depravationis ipsum Jesui-

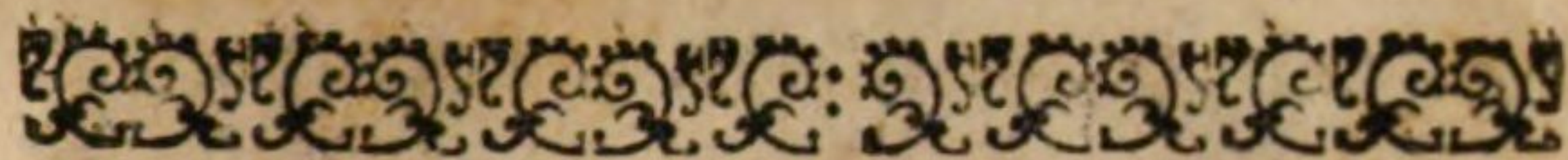
tam Costerum *Prefat. in Medit. L. de laude*
Max. & ante illum Cajetanum, Isidorum
Clarium, Pagninum, Riberam, A Costa, Mel-
chiorum Canum, alios. Afferam verba unius
Papistæ, Wilhelmi Lindani, cujus argumen-
tis ut respondeat adversarius meus, peto.
Sic autem ille *lib. 3. de Opt. Gen. interpret. cap. 3.*
pag. 177. habet: Certè Germanum esse I P S E,
generis masculini, docet præter Latinos Codices ve-
teres castigationes & Græcos interpretes Chrysosto-
mum & alios, ipsa etiam Ebraeorum lectio, apud quos
duo sunt argumenta, quæ ad hanc lectionem lectoris
studiosi animo, ad veritatem persuadeant. וְדַוְדָּא
וְנָתַן inquit. וְנָתַן hu. ipse conteret tibi caput. Quod
si quis contendit & pro & esse, is sanè ex verbo fu-
turi masculini ita refutabitur, ut nullum sit ei tergi-
versionis refugium. Consentunt D. Hieron. quest.
Ebr. Roberti Codices, vetus D. Germani oblongum
& Sorbonicum Correctorium. Suffragantur quatuor
Lovanienses. En quid de loco illo sentiat con-
tribulis! Tua igitur ficulnea illa præsidia, qui-
bus inniteris, Bellatoris nimirum authoritas,
& B. Virgo in solio Einsidlensi residens, quam
Apostolus diceret esse οὐδὲν ἐν κόσμῳ nihil
in mundo, in pectus mihi metum injiciunt o-
mnino nullum. Ego verò ad Te veniam in
nomine Jehovæ exercituum DEI, acierum I-
fraëlis. Votum porro illud, quo cupis nos
Serenissimo illo Principe Duce & antesignano, re-
verti ad Ecclesiam Apostolicam, ut videlicet
fiamus vasa electionis & gloria, non contumelia,
tanquam

tanquam in officiosum aspernamur. Nos du-
ce Christo, verbo ejus & æterno Evangelio
duce, jam pridem per Dei ineffabilem gra-
tiam ex superstitionis & humanarum tradi-
tionum abyssu eluctati, ad Apostolicam per
fidei cum ea consanguinitatem, Ecclesiam re-
versi sumus. Ad Papatum verò ut redeamus,
donec ille cum Christo & verbo ejus bona fi-
de in gratiam redierit, non sinat Deus! Ad
animum potius nobis revocamus id, quod
dictum est Jeremiae cap. XV. 19. *Quapropter sic
ait Iehova, si convertaris & reducam Te, coram me
stabis; & si educas pretiosum à vili, ut os meum
eris. Redeant illi ad Te, & tu non revertaris ad il-
los. Et illud 2. Petr. II. 10. 20. Si cum effugissent
inquinamenta mundi, in cognitione Domini & Sal-
vatoris nostri Iesu Christi, illis autem rursus impli-
citi succumbunt, facta sunt ipsis postrema deteriora
prioribus. Hæc divina celeusmata longè effi-
caciùs in animum nostrum penetrant, quàm
frivola invitatio Adversarii, sub Duce cæco
in foveam nos præcipitare molientis. Cui ul-
teriùs opponimus sententiam gravissimam
Dei, quæ extat Esaj. XXX. 21. 22. *Aures tue au-
dient verbum ejus, quierit post Te, dicendo: מן הדרך
Hæc via est. Ambulate in ea: quando declinabitis
ad dexteram vel ad sinistram. Contaminabitisque
operimentum sculptilium argenti tui, & operimen-
tum pretiosum conflabitis auri tuo. Disperges ea sicut
menstruum. Egredere, dices ei. Vestrum igi-
tur, vestrum est dare gloriam Deo, & ad Ec-
clesiam**

clesiam Apostolicam, à qua discessistis, redi-
 re. Etenim, si vere, & ut res ipsa fert, fa-
 ctum aestimetis, non nos à vobis, sed vos
 à nobis discessistis. *Non enim, ut verbis*
utar Chrysostomi in Matth. homil. 49. illi
de Ecclesia exire videtur, qui corporaliter exit,
sed qui spiritualiter veritatis Ecclesiasticae funda-
menta relinquit. Nos à vobis exivimus cor-
 pore: vos à nobis animo. Nos apud vos
 relinquimus fundamenta parietum: vos apud
 nos relinquitis fundamenta Scripturarum.
 Nos à vobis egressi sumus secundum aspe-
 ctum hominum: vos à nobis secundum judi-
 cium Dei. Hæc pauca præfatus, nunc in ti-
 more Dei ad institutum venio, cum voto eni-
 xissimo Regii vatis verbis concepto: *העיר*
והקיצה אלהי ואדוני לריב: *Excitare, evigila ad*
judicium meum; Deus mi & Domine mi,
ad liem meam; Ps. XXXV. 23.

ELEN.

ELENCHUS

Eorum, quæ hoc libro continentur.

- I. Dissertatio Synodalis adversus religiosas & votivas Peregrinationes. pag. 1-52.
- II. Vindiciæ Dissertationis Synodalis, oppositæ D. Bernharδο Baldinger pag. 53-210. Absolvuntur quinque dissertationibus, quarum
 1. *Scripturæ testimonia pro Religiosis Peregrinationibus ab Adversario allegata expendit, pag. 53-71.*
 2. *Argumentum ex Antiquitate petitum discutit, p. 71-90.*
 3. *Argumento à ratione & miraculorum suffragiis petito satisfacit, pag. 90-137.*
 4. *Ar-*

4. *Argumenta à Synodali Dissertatione peregrinationibus opposita vindicat, p. 137-162.*

5. *Specialia argumenta peregrinationi Hierosolymitanae, Eremitanae & Lauretanae opposita defendit, p. 162-210.*

III. *Vindiciæ Synodalis de Peregrinatione ad Divam Eremitanam Helvetiorum Dissertationis, oppositæ D. Augustino Reiding, pag. 211-413. Dissertationes complectuntur octo, quarum*

1. *Argumenta pro consecratione Divina Sacelli Einsidlensis, ex historia dedicationis in Synodali Dissertatione proposita, obliquo collo rapta expendit, p. 211-238.*

2. *Sacelli Einsidlensis supra cameram*

meram Lauretanam prerogativam, nec non ejusdem tum cultum patriæ dulci & hyperdulci, tum effecta ei à Redingio tributa disceptat, p. 238-251.

3. *De veneratione, in qua Sacellum Einsidlense apud ipsos olim Tigurinos fuit, disputat, p. 251-274.*

4. *Fide historica certò non constare, an apparitio ejusmodi in Sacello Einsidlensi verè contigerit, asserit, p. 274-292.*

5. *Argumenta adversarii, quibus apparitionem Divinam fuisse demonstrare laborat, examinat, p. 292-306.*

6. *Quæstiones Scholasticas de motivo, objecto & certitudine fidei ventilat, p. 306-324.*

7. *Argumenta, quibus probatur, visionem, si qua obtigit Conrado, Divinam non fuisse, vindicat p. 324-378.*
8. *Argumenta pro Divina Sacelli consecratione, à Papa Leonis VIII. approbatione & miraculorum suffragijs petita disceptat, 378-413.*
- I V. Gregorii Nysseni Epistola Græco-Latina, *περὶ τῶν αἰτιούντων εἰς Ἱεροσόλυμας*, *De iis qui adeunt Ierosolyma*; unâ cum ejus, nec non Molinæi ad eam notarum, apologiâ adversus Bellarminum, Richeomum, Baronium, Gretserum, p. 413-f.

DISSER.

DISSERTATIO SYNODALIS

Adversus

RELIGIOSAS ET VOTIVAS PEREGRINA- TIONES.

BREVIARIUM.

Christi de Samaritanis querela. 1. Eadem movetur de Pontificiis Divos, eucharistiam ac imagines adorantibus. 2. Sanctorum & imaginum cultui religiosa peregrinationes accedunt. Propositio & distributio argumenti. 3. Orthodoxorum adversus peregrinationes religiosas argumenta decem. 4. Origo peregrinationum tum supersticiosarum, tum perniciosarum & idololatricarum. 5. Peregrinationis religiosa species. 6. Hierosolymitana peregrinationis censura. Greg. Nysseni contra eam argumenta. 7. Romana peregrinationis & Iubilei historia. Ejusdem censura Theologica 8. Compostellensis peregrinationis historia. Ejusdem censura, Roderici Ximenii & Baronii dissensus à vulgari opinione. 9. Lauretana peregrinatio. Cubiculi B. Virginis Mariae translatio. 10. Idoli Lauretani

retani demolitio. Refellitur consecratio cubi-
culi B. Virginis. Bedæ testimonium eliditur.
11. Translatio cubiculi Mariæ in Italiam refel-
litur. 12. Peregrinationes Secundariæ. Pere-
grinatio Eremitana. 13. Historia dedicationis
Sacelli Eremitani. 14. Sacelli Eremitani cul-
tus. 15. Peregrinationis Eremitanæ à Majori-
bus nostris suscepta origo & abrogatio. 16. Dedi-
cationis Sacelli Eremitani censura historica. De-
dicationes Templorum fabulosa. Hermannii Con-
tracti testimonium examinatur. Ottonis I. Im-
peratoris diploma. 17. Dedicationis Sacelli E-
remitani censura theologica. 18. Apparitio-
nem, si quæ obtigit Conrado, Divinam non fuisse
probatum. Dedicationum Pontificiarum vanitas.
An Christus in Sacello Eremitano missam cele-
braverit? 19. An approbatio facta à Papa de-
dicationi controversa fidem faciat? 20. Leonis
VIII. Bulla ad partes vocatur. Leo VIII. fue-
ritne verus Papa? Synodi Romanæ acta. Dilem-
ma cornutum. 21. Argumentum à miraculis
petitum proponitur. 22. Miracula Pontificia
septem argumentis arietantur. 23. Miracula
Pontificia qualia? 24. Epilogus. Celeusma Chri-
sti. 25.

·**S** Amaritanos, infelicem illam ecclesiæ ve-
ræ Hierosolymitanæ ἡ ἁγία πόλις καὶ ἡ ἁγία
βλᾶσημα, qui deserto Templo Hieroso-
lymitano, in quo Deus זכרון שמו memoriale
nominis

3.
hominis sui constituit, Deum, Israël in seculum
montis Garizim adorarunt; non tantum
Prophetæ V. T. idololatriæ & contaminati
cultus Divini reos graviter peragunt: sed e-
tiam Christus Salvator noster, purioris cul-
tus Divini vindex, huncce in modum incre-
pat: ὁμοῖς θεοσκυνεῖτε, ὅσῃ οἶδατε. ἡμεῖς θεοσκυ-
νομεν, ὃ οἶδαμεν, ὅτι σωτηρία ἐν τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.
*Vos adoratis quod nescitis. Nos adoramus, quod
scimus, quia salus ex Iudæis est, Johan. cap. IV.
v. 22.*

II. Nemo cordatus, & à partium humana-
rum studiis remotus vitio nobis dabit, si quod
Judæis arrogat Salvator noster, id ipsum ar-
rogemus & nobis: quod Samaritanis impin-
git, id ipsum impingamus & iis, qui in veri Dei
cultu ab ecclesia nostra totis castris dissident,
Pontificiis puta, in Romani Pontificis verba
juratis. Etenim per Dei, qui in verbo suo sa-
lutiferam nobis facem adlucet, gratiam ado-
ramus id, quod adorandum esse novimus, ve-
rum nimirum Deum Israelis in Christo uni-
co Salvatore nostro, qui evectus super Cœ-
los aspectabiles in throno suo residet ad de-
xteram Dei Patris. At illi præter eucharis-
tiam, & Angelorum Sanctorumque cœlitum
mentes, atque harum reliquias, & sacras, ut
vocant, tum Dei tum istarum imagines; ac
denique crucis, cui Christus pro mundi pec-
cato suffixus fuit, particulas & effigies, ex

quacunque materia effictas, dispari quidem, sed tamen religioso omnes cultu colendas atque adorandas sciscunt, ipsique palam ita passim factitant. Verum cum religiosus harum rerum cultus nec à Christo, cujus auctoritate stat religio Christiana, traditus & institutus, nec ab ejus Apostolis propagatus, vel apud vetustissimos eorum discipulos usurpatus cognitusque fuerit; annon sicut Christus Samaritanos, ita nos Pontificios redarguemus his verbis: *Vos adoratis quod nescitis.*

III. Cæterum nec satis habent adversarii nostri adorare eucharistiam, Divos, Dei & eorum imagines, reliquias, crucem, nulla omnino *πληροφoρiα*, Deo cultum huncce probari, subnixa. Sequioribus enim temporibus falsa etiam persuasio incessit, & simplicium mentes occupavit, quasi alius locus alio sacratior sit ad hanc invocationem, & quasi in alio atque alio loco sancti mortui magis sint præsentēs & propitii, qui non postremus Regni Pontificii stabiliendi nervus fuit. Ortæ hinc sunt votivæ & religiosæ peregrinationes ad ea loca, quibus non tam vera religio & pietas, quàm simulatio callidorum hominum, ad perfidiam ambitionis, pietatis & religionis imagine utentium, decus omne & sanctitatem conciliavit. Cumque ex iis frequentatis Sacerdotes regalibus opibus cumularentur, nec aliis magis viscerationibus cibum sibi

bi posterisque æternum dapinarent, fovendarum earum causa, ut lucri suavis ex qualibet re odor est, portentosa commenta, mirasque versutias adhibuerunt. De his igitur votivis & religiosis peregrinatoribus in præsentiarum acturi, primò eas in universum impugnabimus; tum palmarias illas & celebratissimas, Hierosolymitanam, Romanam, Compostellensem & Lauretanam obiter perstringemus; denique eam, quæ propioribus lineis institutum nostrum attingit, peregrinationem, quæ ad vicinum sanum Eremitanum Helvetiorum instituta pridem, maximo confluentium ex vicino remotoque orbe Pontificio salutantiumque studio inclaruit, ad partes, Divinæ gratiæ præsidio aspirante, vocabimus.

IV. Religiosas igitur & votivas peregrinationes in universum omnes, utpote cultum Dei fictitium, perniciosis damnatisque opinionibus refertum, jure improbamus & rejicimus. Etenim *primò* mandato & promissione Divina destituuntur penitus. absque quibus est, non fides est, quâ Deum colimus, sed abominabilis superstitio, & Epiphaniî verbo utor, mera ἐθλοπερλασθησαμένη. *Secundò* conditionem ecclesiæ Novi Testamenti evertunt. Nam in veteri quidem Testamento ex Divino instituto unus locus alio sacratior fuit. Is enim, qui Cœlum & Terram implet, voluit per tempus se adorari eo in loco, quem ele-

gerat, & in Templo, quod voluerat esse *ὁ ναός*
ἡμεῖς Coeli, in quod summus Sacerdos noster
 pro nobis intrare debuit. At in Novo Testa-
 mento Deus nullum ejusmodi specialis suæ
 in terris præsentia Symbolum & figuram de-
 legit. Christus enim in Cœlum sublatus ibi
 thronum suum fixit, nulla in hisce terris sive
 typica sive reali habitatione, quæ cæteris lo-
 cis sanctitate præstet, relicta. Proinde non
 efficacior est ad cultum ejus Roma, quàm
 Hierosolyma, hic locus quàm alius. Ubique
 locorum ex æquo æstimatur fides & devotio
 orantium. Hoc innuit disertè Salvator no-
 ster Joh. IV. 21. 23. *Veni hora, qua neque in hoc*
monte nec Hierosolymis adorabitis Patrem: & ve-
ri adoratores adorabunt Patrem in Spiritu & veri-
tate. Adoratio igitur nostra fiat oportet *in*
Spiritu, hoc est, in operatione Spiritus S.
 quam is in cordibus nostris operatur; & *ve-*
ritate, hoc est, cum fide ingressus Christi
 in Cœlum, ita ut non amplius, sicut factum
 in V. T. habitet in loco aliquo terrestri, &
 magis quidem Hierosolymis, quàm in monte
 Garizim. Hæc enim Christi exaltatio in Cœ-
 lum est illa *ἀληθὴς* *veritas*, respondens typicæ
 illi habitationi V. T. in arca inter Cherubi-
 nos. Tertio Paulus I. Tim. II. 8. disertè monet:
Volo igitur adorare viros in omni loco, levantes san-
ctas manus absque ira & disceptatione. Nullam
 omnino respectu precum efficaciam locorum
 diffe-

differentiam insinuat. Quarto munit nos Christus Matth XXIV. 23. adversus voces Pseudo-Prophetarum: Ἰδὲ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε. *Ecce hic est Christus, aut hic.* Quid hoc aliud est dicere, quàm quod illi dicunt: *Ecce Laurenti, ecce Roma, ecce Eremi Christus, seu gratia meriti Christi magis est, quàm in quocunque loco alio!* Non ovum ovo similis, quàm ista Pseudo-Christis à Salvatore nostro tributa, & moderna illa sacrificulis declamata vox. Quinto locorum illa, quæ prætenditur, sanctitas, consistere nequit cum fide ascensionis Christi in Cælum ut thronum suum. Qui enim Christum magis quærit in hoc quàm alio terrestri loco, & hunc locum alio sanctiorem propter Christi & meriti ipsius præsentiam sciscit, is abnegat fidem ascensionis ejus in Cælum, & sessionis gloriose ad dexteram Dei Patris. Sicut cultus in V. T. Hierosolymitano Templo affixus, propter typicam Christi in eo habitationem, indicium præbuit, Sacerdotem nostrum nondum pro nobis ingressum esse Cælum, neque consedissee ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ τῆς μεγαλοσύνης ἐν ἡγενοῖς, ut innuit Scriptura Hebr. VIII. 1. 2. IX. 1. 2. 8. 24. ita si Christus hodièque ratione efficaciam meriti sui magis hîc quàm alibi in terris habitat, consummatus Sacerdos non est, neque confedit ad dexteram throni magnificentiae in Cœlis. Sexto Samaritani olim cultum Hierosolymis sine mandato transferen,

tes in montem Garizim, idololatriæ manifesti
 reique fuerunt. Si igitur idololatria quon-
 dam, umbratilibus ceremoniis adhuc vigenti-
 bus, fuit, adorare quasi Deum, cum fictione
 habitationis typicæ, sive in figura, quam Deus
 in figuram non elegerat vel instituerat: quid
 non erit adorare quasi Deum & quasi Chri-
 stum cum fictione habitationis in hoc magis,
 quàm alio terrestri loco, quando non amplius
 umbræ obtinent, sed ipsa veritas venit? *Septi-
 mò* stolidum & temeritati ac insanix proxi-
 mum est, sine fontica causa, sine speciali vo-
 catione, cum presentissimo vitæ & valitudi-
 nis discrimine, & sumptuum, addo & pudici-
 tiæ apud sequiorem sexum dispendio, cursi-
 tate ad peregrina loca, cùm teste Paulo Act.
 XVII. 27. Deus non procul absit ab unoquo-
 que nostrum. *Octavò* religiosæ peregrinatio-
 nes instituuntur non ad adorandum verum
 Deum Israelis, sed venerandos sanctos, eo-
 rumque reliquias. Sicut igitur religiosus San-
 ctorum & reliquiarum cultus idololatricus
 est: ita peregrinationes ad illarum loca sive
 vera sive fictitia susceptæ, idololatriæ crimi-
 ne non magis vacant. Accedunt tum impia
 vota sanctis nuncupata, quæ soli Deo nun-
 cupanda erant: tum perniciosæ illæ opinio-
 nes, quod hypocritæ talibus nugis defuncti
 credunt, non vulgarem sibi iustitiam se com-
 par-

parâsse ; quòd summam pietatis in externis observationibus reponunt , aliósque omnes harum rerum incuriosos alté despiciunt. Nonò consentientem habemus piam antiquitatem. Aurea & mellitissima sunt S. Augustini serm. 3. de Martyr. verba : *Dominus non dixit, vade in Orientem , & quare justitiam : naviga usque ad Occidentem , ut accipias indulgentiam. Nihil à te extra te quare.* Hieronymus epistola ad Paulinum : *Non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est.* Ibidem : *Et de Hierosolymis & de Britannia equaliter patet aula celestis. Regnum enim Dei intra vos est.* Bernhardus Clarævallensis serm. 3. de adventu : *Non oportet, ô homo, maria transfretare , non penetrare nubes , non transalpinare necesse est. Non grandis, inquam , tibi ostenditur via. Usque ad te metipsum occurre Deo tuo.* Nihil dicam de egregia & aureola Gregorii Nysseni epistola de *adeuntibus Hierosolymam*, quondam Græcè Parisiis à Guilielmo Morello impressa , quam, nequicquam eam suspectante Bellarmino, quia ad palatum non erat ; Baronius unâ nobiscum genuinam esse agnoscit. Ejus rationes contra peregrinationes religiosas postea excerpemus. Decimò denique proclive nobis demonstratu esset, totam illam peregrinationum religionem, laciniam à Judæis , paganis & Muhammedanis mendicantem , à superstitionis

tiosis & hypocritis textam, ac integræ Christi tunicæ assutam esse.

V. Ut verò originem erroris in ecclesia Christiana fruticantis paucis etiam pandamus, distinguimus peregrinationem religionis ergo *superstitiosam à pernicioſa & idololatræ*. Superstitiosam, quâ loca alia aliis sanctiora judicabantur, cœpiſſe poſt tempora Conſtanti M. inficias nulli imus. Baronius equidem Annal. tom. 2. pag. 276. aſſerere non verecundatur, *peregrinationum uſum ab ipſo exordio naſcentis eccleſiæ cœpiſſe*. Neque tamen id probat niſi unico exemplo Alexandri cujuſdam circa annum Chriſti 200. in Cappadocia Epiſcopi: qui tamen & ipſe non ex voto, ut Baronius dicit, ſed Divinis revelationibus excitatus, κατὰ τὴν θεοφάνειαν, Hieroſolymam præfectus eſt, ut ſocius Narciſſo ſeni in epiſcopatus adminiſtratione jungeretur, teſte Euſebio Hiſtor. Eccleſ. VI. 11. ubi quidem ait, hunc Alexandrum ἀρχὴς ἐβένου, *orandi cauſa* Hieroſolymam proſectum: ſcribit autem hoc ex more ſui ſæculi, quo peregrinationes iſtæ in terram ſanctam orationis gratia uſitatæ erant. Deinde diſertè addit, hoc ab ipſo factum τῶν τόπων ἱſταρίας ἐβένου, *hiſtoria locorum gratiâ*, ut videlicet certior redderetur de hiſtoria evangelica, atque ſic in fide confirmaretur. Quem in finem Conſtanti M. temporibus præcipuè, terræ ſanctæ loca frequen-
tius

tius invisi cœperunt. Aberant hæcenus vo-
 ta & superstitio. Paulatim tamen error & su-
 perstitio invaluit apud simplices, ut illa loca
 aliis sanctiora judicarent. Quem errorem no-
 tare & perstringere interea non omiserunt
 enunctorum narium viri, Hieronymus, Au-
 gustinus, Gregorius Nyssenus, Anthonius
 Eremita, alique. Post hoc primum supersti-
 tiosæ peregrinationis genus, sexto demum
 post Christum natum seculo, exortum est
 aliud genus peregrinationis *perniciosa*, & pro-
 cedente tempore etiam *idololatrica*, ad Tem-
 pla nimirum, sepulchra, reliquiasque San-
 ctorum, quod paulatim promissionibus in-
 dulgentiarum largissimis intervenientibus
 mirificè auctum fuit, cum fide à Deo ad crea-
 turas translata, doctrina de vero cultu & in-
 vocatione Dei labascere ac evanescere cœ-
 pit, & opinio sinistra homines dementavit,
 Deo magis probari cultum in hoc quàm alio
 loco terræ. Unde quò magis Sanctorum re-
 liquiarum cultura increvit, eò ardentius pe-
 regrinationes ejusmodi frequentatæ sunt.
 Accessit etiam persuasio, non tantum pecca-
 torum remissioni, sed etiam morborum cura-
 tioni eas admodum infervire. Exempla For-
 tunati, Felicis, Caroli M. Eangythæ, aliorum,
 affert magnus Polyhistor noster Rodolphus
 Hospinianus *de Templis* pag. 372. 373. Neque
 intra hanc vœsaniam res stetit. Processum

est etiam ad invisendas Sanctorum excellentium imagines, & offerendas illis candelas, aliaque donaria pretiosa. Quibus enim tam beatis esse non contigit, ut reliquias Sanctorum vel haberent, vel fingere omnino auderent, si remedium inopiæ suæ quæsierunt ab imaginibus Sanctorum, quas vel dedicatas divinitus, vel miraculis nobilitatas credulæ hominum simplicitati obtruserunt. Neque referre putârunt, utrum cæca & incerta esset devotio miseræ plebis, dum certa esset largitio, & irreformabiles clerici caput inde suum unctum delibutumque referrent.

VI. Nunc ad species ipsas Peregrinationum religiosarum ordo nos ducit. Busæus igitur Jesuita libro de *Statibus* hominum scripto, eas distribuit in *Primarias* & *Secundarias*. Primarias ponit quatuor, Hierosolymitanam, Romanam, Compostellanam & Lauretanam. Legemus hæc vestigia, & quid de primariis illis sentiendum putemus, paucis in antecessum edisseremus.

VII. *Hierosolymitanam* igitur quod attinet, ea quondam frequentissima, in desuetudinem paulatim ire cœpit; Pontifice, Compostellanis, Lauretanis, aliisque institutoribus, remis, quod ajunt, contisque adnitentibus, ut sibi potius, suoque foco peregrinantium studia conciliarent. Innoxiam principio eam fuisse, non vel votis susceptam, vel cum pravis opinionibus

nionibus conjunctam, jam supra occupavimus dicere. Cupiditas visendi tum loca illa propter rerum in iis gestarum memoriam inclyta, quibus conspectis utcunque fidem suam confirmari posse judicavere, tum Tempia illa & ædificia magnifica à Constantino M. ejusque matre Helena extructa, invitaverat eos & pellexerat. Ubi verò persuasio orta de locorum illorum præ cæteris sanctitudine, statim viri cordati ei obviam iverunt. Gregorii Nysseni epistolam superius attigimus. In ea S. ille Pater argumenta urgebat sequentia; *quòd peregrinatio Hierosolymitana destituatur mandato; quòd stultum sit querere in longinquis regionibus Christum & Evangelium, cujus domi haberi prædicatio possit; quòd Christum & Spiritum S. loco uni magis quàm alteri alligare fas non sit; quòd nullibi magis scelera quàm Hierosolymis grassentur; quòd noceat bonis moribus, & pudicitiam sequioris sexus periculo exponat &c.* Præterea totum illud peregrinationis Hierosolymitanæ choragium innititur gemino principio falso. Primò enim somniant peregrinantes, eadem numero loca, monumenta, eorumque adjuncta superesse in eodem, quo erant tempore Christi, statu. Cum tamen nemo adeò veteris historiæ ignarus sit, qui nesciat, quanta rerum mutatio incesse per Romanos, Persas, Saracenos, alios. Sanè Titus, & post eum Adrianus ita veteris Hierosolymæ faciem

tiem immutavere, ut ejus locus, situs, partes
 que haud facilius, quam ipsius antiquæ Ba-
 bylonis aut Carthaginis notari & distingui
 valeant. Quin & civitatem illam, quæ ab Æ-
 lio Adriano conditore dicta est *Ælia*, occu-
 pârent & devastârunt Saraceni An. 638. Go-
 thofredus Bullioneus An. 1099. Saladinus
 Ægypti Sultanus An. 1187. Selimus Turca-
 rum Imperator An. 1517. Quis igitur credat,
ὡς ποτέ τις definire esse sepulchrum Christi, vi-
 cos, plagas, ædificia, pro quibus venditantur?
 Secundò & illud sibi frustra sumunt, loca il-
 la Palæstinæ & monumenta inseparabili san-
 ctitate prædita & dotata esse. Nam & sanior
 Theologia & ratio ipsa vetat credere, vel
 ejusmodi locis, rebus, utensilibus sanctitatis
 quidquam inesse, ve eam terram post Christi
 mortem sanctam censerî dicive magis, quàm
 ullam aliam in terra regionem; in primis cum
 ejus olim incolæ crucifixerint dominum glo-
 riæ, & Paulus ipse Heb. XIII. 13. 14. fidelibus
 suaserit exitum & fugam ex maledicta illa
 urbe, quam etiam alacriter eos aripuisse, indi-
 cat Eusebius. Proinde non amplius *Sanctam* di-
 ci debere, sed *הטמא* ἀκάθαρτον τὴν ὀνομα-
 σὴν, *impuram nomine*, indicat ipse Deus Ezech.
 XXII. 5. Accedit, quòd Deus post tot in-
 felicia pro recuperanda Palæstina certamina,
 à Pontificibus monasticarum revelationum
 oblentu, animata haud alio fine, quàm ut
 Prin-

Principibus Christianis per speciem pietatis in Palæstinam amandatis, *παμβασιλείαν* ipsam suam facilius obtinerent; ejus stabile dominium & imperium permittens infidelibus, superstitionem hanc refutavit argumento reali & omni exceptione majori: perinde atque quondam horribili excidio Templi & urbis Hierosolymitanæ, & totius illius terræ alienatione, tanquam reali & irrefragabili argumento cultum Leviticum, & V. T. oeconomiam contudit, & abolevit.

VIII. Peregrinatio *Romana* solennior initium habuit An. 1300. quo Bonifacius VIII. ille ipse nempe, qui juxta vulgatum illud *iravit ut vulpes, regnavit ut leo, meruit ut canis*, & cujus *maximam fatuitatem* Philippus Pulcher Rex Calliæ meritò traduxit; bullato edicto Christianos invitavit Romam, ad Basilicam Petri & Pauli, promissa obsequentibus non solum *plena & pleniore*, sed etiam *plenissima peccatorum omnium remissione*. Jubilæi nomine deinceps hæc peregrinatio venit. Cum verò Pontifices, quibus præter pretium dulce nihil erat, primum illum Jubilæum, ut cum Comico loquar, faculam admodum lustrificam alluxisse intelligerent, Clemens VI. non operiens novi Seculi exortum, Jubileum ex centesimo ad quinquagesimum reduxit, adeoque secundum Jubilæum An. 1350. celebravit, verissimæ causæ, immani nimirum Pontifici

Pontificum cupiditati, prætexens Jubileum Judaicum, quinquagesimo quoque anno celebrari solitum. Neque intra hanc sanctionem res stetit. Nam quæstus dulcedine, & auri sacra fame animatus Urbanus VI. homo, uti eum insignit Crantzius, *sevus, crudelis & inexorabilis*, ex quinquagesimo anno reducere conatus est ad tricesimum tertium, eo quod totidem anni fuerint Christi Jubilæum prædicantis. Verum cum ille ante anni illius apulum defunctus, optatæ prædæ particeps non fieret, pro ipso questum occæpit fœnerator callidissimus Bonifacius IX. de quo ita Crantzius Metropol. Lib. XI. 10. *Bonifacius gratias & indulgentias fecit inauditas: & quàm facile dedit, tam revocavit leviter, fabulas excitans in orbe Christiano, quòd auro expleri non posset.* Theodorus à Nyem ejus Consiliarius scribit, ejus exactores maximam pecuniarum vim à barbaris & simplicibus redegisse. *Aliquando inquit, in uno Regno seu in una provincia, hujusmodi venditionibus ultra centum millia florcnorum reportarunt, quia omnia peccata etiam sine pœnitentia confitentibus relaxarunt, super quibuslibet irregularitatibus dispensando interventu pecunie.* Cui proinde Bonifacio his verbis applausit vir magnus: *Das heist den Imben lussfen / und einhåwen!* Adeò meritò S. Brigida de Papa enuntiavit, eum decem præcepta mutasse in unicum illud: *Da pecuniam.* Et in Bonifacio hoc
im

impletum dictum veterum: *Curia Romana*,
Non quæris ovem sine lana. Sed eni sacra piscato-
 ris Romani lagenam! Non contentus Bo-
 nifacius Jubilei hujus proventu, post paucos
 exactos annos, nimirum An 1400. alterum
 Jubileum, quod Pontificum contigit nulli,
 celebravit. Denique ad quintum & vicesi-
 mum annum nundinas has restrinxit & co-
 arctavit Sixtus IV. Atque intra hanc Jubi-
 læi ordinarii definitionem res stetit stabitque,
 donec novo alicui Papæ libido intrabit mu-
 tandi. Neque enim unquam prætextus dee-
 runt. Quidni enim argutus aliquis, Nepoti-
 bus suis velificaturus, eo prætextu, quod
 apud Judæos veteres annus quisque septimus
 fuerit *שמיטה* remissionis annus, concludere po-
 terit, apud Christianos etiam convenire, ut
 annus quisque septimus sit annus remissionis
 peccatorum, adeoque Jubilæus? Quis verò
 inficias ire potest, religiosam hanc peregrina-
 tionem universam pertinere ad panegyres &
 nundinas Babylonis? Etenim Jubilæus, ac
 imprimis tessera ille non modo veniales, sed
 etiam venales, impunitatem scelerum, & so-
 lutionem Sacrarum legum sordida benigni-
 tate largientes (quibus verbis *Indulgentiæ*
 circumscribit Budæus) introductæ sunt tene-
 bricosis seculis, in novissimorum temporum
 fœce, sine verbo Dei, sine ullo vetustatis exem-
 plo, ad exercendam duntaxat *καπηλίαν* inter

Os, qui habent signaturam bestiae, & nominis ejus, uti *πρωτος* prædixit Spiritus S. Apoc. XIII. 16. 17. Lætitiae nostræ lex annalis aut secularis non est, quippe cui consecratum est omne tempus. Neque clangor Evangelii nos facit Romipetas. Ne jam dicam, Pontificium hoc Jubileum, Judaïsmum & Ethnicismum veterem incrustans, adversa fronte pugnare cum Jubileo Christiano, nimirum Christo ejusque merito perfectissimo, in quo omnis pax, lætitia & consolatio nostra vertitur.

I X. Ad *Compostellensem* peregrinationem accedimus, quæ instituitur in Hispaniam ad reliquias corporis S. Jacobi Majoris, fratris Jahannis Apostoli. Jacere enim ejus corpus fingunt Compostellæ, quæ est oppidum Callicorum in Hispania, ubi maxima peregrinantium affluentia, & pari devotione frequentatur & colitur. Dicitur nempe Jacobus verbum Dei prædicasse in Hispania, & primus ibi Evangelii pharum excitasse. Unde reversus in Judæam Herodis Agrippæ jussu capite truncatus est. Corpus ejus à tribus ejus discipulis, & magis aliquot Hierosolymitanis delatum est Compostellam, sine rectore & vectoribus, immenso circuitu. Regnabat tum, ut fabulantur, in Hispania Lupa regina, quæ inter initia infesta, mox permota miraculis quæ fiebant ad corpus Jacobi, Christo nomen

nomen dedit, & Basilicam Jacobi, quæ ibi
 conspicitur, ædificavit. Ita Beletus Doctor Pa-
 risiensis in Ration cap. 140. Petrus de Nata-
 libus Lib. VI. 133. Jacobus de Voragine Le-
 genda 94. aliique fabularum hamaxarii. Hæc
 tamen tantisper revocare in dubium, grande
 esset crimen in Hispania, & hæresis flammis
 piacularibus Inquisitionis ustulanda. Verum,
 sodes, cur Scriptura, quæ historiam Aposto-
 licam ultra mortem Jacobi produxit, rei tan-
 tæ & vel solo miraculo memorabilis ac stu-
 pendæ, ne minimo quidem apice meminit?
 Paulus asserens, sibi obtigisse ministerium
 gentium, & Evangelio Christi à se impleta
 esse omnia usque ad Illyricum, nullas iis in
 locis partes reliquit Jacobo, adeoque fabulæ
 hujus non obscuræ vanitatem prodidit. Ne-
 que etiam ecclesiasticæ antiquitatis monu-
 menta Jacobi in Hispania prædicationem &
 sepulturam miraculosam in regno Lupæ u-
 spiam memorant. Ne quidem in ipsis eccle-
 siæ Hispanicæ antiquitatibus vel umbra ejus
 rei occurrit. Fabulas verò Dextri nomine nu-
 per ab Hispanis confictas editasque, sed ab
 ipsis Pontificiorum eruditissimis; Alberto
 Miræo *Bibliothec. Eccles.* pag. 36. Johanne
 Launoyo *Disquisit.* pag. 4. Dionysio Peta-
 vio *Epist. Lib. 11. epist. 19.* & aliis explo-
 ras nihil moramur. Quanquam si vel ipse De-
 xter aliquid hujusmodi prodidisset, ne sic

quidem ea de re constaret: cum eum ipse Hispani, ut Hieronymi σύγχρονον, annis post Jacobi mortem haud paucioribus, quam trecentis vixisse confiteantur. Quid verò dicam de Regina, & Regno Lupæ, cujus mentionem nullæ historiæ faciunt, eo cumprimis tempore, quo Hispania, provincia Romanis subiecta, nec Reges nec Reginas ullas habuit? Denique cum S. Jacobus omnium Apostolorum primus, martyrio Hierosolymis ex hac vita migrârit, idque etiam ante divisionem Apostolorum, uti conjicitur ex testimonio Apollonii apud Eusebium Histor. Eccl. V. 17. quomodo dici potest profectus in Hispaniam ad prædicandum ibi Evangelium? Baronius & ipse Hispanus natione, sed studio potius Romanus, etsi in Martyrologio Romano ad *Iul. 25.* frigidis ratiunculis hunc exitum exire tentaverit: tamen Annal. 816. num. 49. 50. palam assentitur Roderico Ximeno, Archiepiscopo Toletano, in Concilio Lateranensi coram Innocentio III. acriter oppugnantem Episcopum Compostellanum, qui idoli sui prærogativa turgidus, τὸ πρῶτον super Toletanum, adeoque, ut loquitur Baronius, majora concessis sibi arrogaverat, eò quòd Compostellana ecclesia esset supra omnes Hispaniæ ecclesias, duplici, ut agebat ille, ratione, cum quòd S. Jacobus ibi conquiescat corpore

corpore, tum etiam quòd in Hispania predicaverit evangelium. Utramque rationem in Concilio refutavit Toletanus, & quidem sine redargutione Compostellani, uti notat Baronius. Cum per Iudam & Samariam, inquebat Archiepiscopus Toletanus, Divinam legem seminaret Jacobus sub Herode Hierosolymis truncatus capite exhalavit animam. Quomodo igitur ibi predicavit, quò nondum ingressus est? Atque huic aliisque rationibus illius Archiepiscopi aures subtrinxit etiam Baronius, qui tamen, ne malam causam prodidisse omnino videretur, & in lecrabronum examina concitaret, Compostellanae ecclesiae fundamenta inde accersit, quòd regnante Alphonso Casto, corpus Jacobi Compostellae invenerit Theodomirus Episcopus Hiriensis, cujus sedes postea jubente Leone III. Compostellam translata fuerit. Nempe Theodomirum illum lucis signa supra vepres observantem, cum propius accederet, reperisse corpus Jacobi, capite truncatum, quod statim post mortem ejus, ejusdem nimirum anni octavo Kalend. Augusti navigio impositum, & Iriam Flaviam delatum, ibi delituerit usque ad An. 816. Sed & oculatum illum, imò ὁ ὁυδὲρ κέσσετον Theodomirum, qui solo lucis & cadaveris corpore truncati signo, Jacobum Apostolum tandiu tenebris & umbris sopitum, adeò feliciter dignoscere potuerit! Patet igitur religionem illam, seu potius

infantiam Hispanicam, quam aliquot seculis
 insanivit mundus, nec Divina, nec ecclesiasti-
 ca fide subniti, adeoque illos *conchis imbrica-
 tis obsitos, stanneis ac plumbeis imaginibus oppletos,
 undique, culmeis torquibus ornatos, & brachia ovis
 serpentum* (globulis precatoriis) cinctos, uti
 habitum peregrinantium illorum festivè de-
 pingit Erasmus colloquio *Peregrinatio religio-
 nis ergo*; æruscatorum fraudibus miserè cir-
 cumscriptos, adorare quod nesciunt.

X. Inter principes Pontificiorum peregri-
 nationes, relictat *Lauretana*, quam hoc ævo cele-
 berrimam & notissimam vocat Busæus. Naza-
 rethi, si credere fas est, domus B. Virginis Ma-
 riæ, in qua illa nata, educata, ab Angelo salu-
 tata, à Luca depicta, & in qua ipse Christus
 ad annum usque duodecimum ætatis enutri-
 tus fuit; post Christi in Coelum ascensionem
 ab Apostolis in Templum dedicata est, post-
 quam miraculis multis inclaruisset. At inva-
 lescente Muhammedana impietate, sedente
 Nicolao IV. Piceno Asculano, suis in Naza-
 reth fundamentis relictis, Angelica manu per
 æquora transvecta, Illyricas plagas invisens,
 juxta Adriæ oram, in oppido Tersatto, anno
 1291. die nona Maij consedit & requievit.
 Sed non diu ibi morata, anno 1294. sedente
 Bonifacio VIII. die 10. Decembris, Angelicis
 innixa pennis, sustentata manu, ac tandem
 ulicidissimis involuta nubibus, ad Lauretæ
 devo-

devotissimæ Recannatensis matronæ confitum nenus appulit. Sed quoniam ex multorum fidelium concursu, cædes frequentes contigerunt, virgo Beata innoxium non passa cruorem, iterum inde assumpta domo, ad fratrum duorum collem perrexit. Cùmque etiam ii pro novæ domus habendæ dominio dimicarent, & non ad verba modo, sed ad strictos etiam enses devenirent, quæ venerat foederare cunctos, mox etiam Angelica suscepta manu, virgo abscessit, & in publica via consedit. Ubi eò usque perseverat, & toto clarissima mundo, *à solis ortu, usque ad occasum laudabile est nomen ejus.* Sic fabulam illam, quæ barbaris verbis contexta reperitur in tabula Lauretano fano affixa, incrustavit Rutilius Benzoni Romanus, Episcopus Lauretanus *Specul. Episcop. Diss. quest. 9.*

XI. Idolum illud Lauretanum nænia foricina confossius reddiderunt viri doctissimi Petrus Paulus Vergerius, quondam Justinopolitanus Episcopus, & post eum Matthias Berneggerus, illud eruditorum delictum, qui Vergerii rationes ab instantiis Baronii, Canisii, Turriani & Tursellini masculè asseruit, & fabulam putidissimam veritatis *ἀνατολῆς* fulmine ita prostravit, ut nemo ei amplius, nisi planè vacui sit capitis, & obtusis auribus, fidem habere possit. Etenim si qua fides est narrationi, Maria in eadem camera, qua na-

ra & educata est, etiam Christum per duode-
 cim annos enutriverit. Quomodo igitur Scri-
 ptura ait, Iosephum in somno ab Angelo mo-
 nitum, Mariam ad se accepisse, adeoque in
 ædes suas, qui mos erat maritis, recepisse?
 Annon Lucas, qui adnotavit quædam etiam
 minora, consecrationis illius cubiculi ab A-
 postolis propter miracula, quibus claruisse
 dicitur, peracti mentionem facere debuit?
 Annon vetustissimi Patres, Clemens, Poly-
 carpus, Ignatius, Irenæus, Quadratus, Evo-
 dius, Hippolytus, qui subinde Apostolorum
 attingunt gesta, reliquique Scriptores eccle-
 siastici, tale quid posteris noscendum, memo-
 riæ tradere debuerunt? Nam primi quos alle-
 gare solent, eam rem celebrârunt, Blondus,
 Baptista Mantuanus, alique ejusmodi scri-
 ptores heri & nudius tertius nati. Sanè Ba-
 ronius ingens ille Annalista, Nazarethicæ il-
 lius domus qui meminere, reperire potuit
 neminem, excepto uno Beda, homine septi-
 mo seculonato, & octavo mortuo. Et tamen
 is adeo non favet commento, ut etiam o-
 mnem ejus fidem funditus evereat, ut à viro
 longè doctissimo, Isaco Casaubono, *Exercit.
 in Baron. 7.* observatum, Beda enim loca ter-
 ræ sanctæ describens, ubi ad urbem Nazare-
 tham venit, duas in ea esse ecclesias tradit;
 unam in medio civitatis, ubi quondam fuerat do-
 mus, in qua Dominus nutritus est infans; alteram,

ubi domus erat, in qua Angelus ad B. Mariam venit. Annon domos istic qui ait fuisse, clarè negat esse adhuc, quo tempore illa scribit? Ergo hanc quam adversarii diu postea translata fuisse volunt, necessum est jam ante Bedæ tempora esse in rerum natura desisse.

XII. Sed esto, Domus B. Virginis Nazarethica inclaruerit miraculis, & ab Apostolis in Templum consecrata fuerit. Ipsa verò translatio cubiculi illius miraculosa quo idoneo argumento probari potest? Baronius pro dictatoria illa potestate, qua in lectores uti solet, ita decernit A. D. 3. S. 1. *Non est quòd quis de re gesta dubitet, qui memoria repetat illic dictum esse ab Angelo, non esse impossibile apud Deum omne verbum.* Quasi quisquam sit adeò fatuus atque stupidus, qui quòd Dominum credat esse omnipotentem, eò se putet obstringi, ne de ulla re dubitet, quam Annalistæ huic vaticinari, vel Papæ decernere libuerit. Atqui rectè Patres Græci docere solent, oportere, ut fiat aliquid, σύνδρομον εἶναι τῇ δυνάμει τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ut concurrant in idem potestas Dei & voluntas. Aliàs omnipotentia Dei est asylum hæreticorum, ad quod se rationibus convicti recipere solent, uti præclarè ostendit ὁ μέγας Casaubonus noster Exercit. VII. 1. Sed propter Muhammedanam impietatem necessario transferendum fuisse hoc cubiculum con-

tendunt. Mirum igitur, quòd passi sint Angeli per septingentos annos cubiculum illud inter Muhammedanos hærere ! Mirum etiam, quòd hodièque moribus Italiæ contaminatissimis non migrat colonias, & per integrum trium Seculorum decursum, uni eidemque loco, nequicquam commota sceleribus palam ibi grassantibus, tanquam clavis trabalibus affixa sedet ! Imò & hoc miramur meritò, quòd post tot mutationes, post templum illi loco superstructum, adhuc domus illius portatilis οἰκὸς πῆδον superest ! Sed hæc simpliciter credenda sunt, quia ita placuit illis hierophantis, qui jam pridem res Divinas esse in humano commercio iusserunt. Interim permittent nobis edere rationes nostræ admirationis. Cùm translatio illa facta fingatur An. 1294. cur ante Flavium Blondum, quem pro se allegant, quique vixit post translationem annis centum quadraginta, nemo tanti miraculi meminit ? Quanquam ne Blondus quidem quidquam habet de prima domus Lauretanæ origine, nihil de saltibus illis & volatibus trans maria, uti inspicienti liquet. Authores qui supersticiosissima & prodigiosissima quæque non omiserunt, partim σύγχρονοι, fuerunt Dantes Aligerius, Petrarca, Boccacius, Itali & Florentini ; partim paulò recentiores, Antoninus Archiepiscopus Florentinus,

sinus, & Vincentius. Neque tamen illi translationis hujus meminerunt. Imò Vincentius, qui anno 1455. obiit, amandans in Nazareth, ad cameram, ubi filius Dei fuerat incarnatus, perspicuè ostendit, suo nondum tempore translationis hujus fabulam percrebuisse. Terentianus quidem, Curio ille Lauretanus, author tabulæ affixæ Laureti, testes hujus translationis allegat *anonymum quendam virum sanctum & devotum, Eremitam Paulum à Sylva, Paulum Renaldatum & Franciscum Priorem.* Sed testes sunt in propria causa, adeoque, verbo Terentiano utor, intestabiles, uti viri doctissimi antea laudati, Vergerius & Berneggerus ostendunt.

XIII. Hactenus fuerunt peregrinationes primariæ. Secundariæ sunt propemodum innumeræ. Sicut enim apud Pontificios Virgo-Mariarum & Divorum nullus est numerus, neque enim numero comprehendere refert: ut jure quis illud Petronianum hic usurpet: *nostram regionem tam plenam presentibus esse Numinibus, ut facilius sit Deum (Virgo-Mariam) quam hominem invenire:* ita peregrinationes religiosæ ad Divos Divasque sunt plurimæ. Vix ulla regio ejusmodi peregrinantium illecebra vacat. Verum cum ad perpurgandas singulas Hercule ἀλεξικάκω opus sit, nos relictis cæteris, unam aggrediemur, peregrinationem nempe Eremitanam, ad Sacellum Deiparæ virginis

nis Einsidlense Helvetiorum. Hoc enim, ex quo vulgatum creditumque est, à Christo & Angelis in honorem Deiparæ Virginis illud gloriosè dedicatum & consecratum esse, maximo confluentium concursu, tanquam Sacro sanctum & gratiis impertiendis ditissimum, frequentari coepit, & hodièque maximo studio frequentari solet.

XIV. Historia dedicationis Sacelli, quam usitatè vocant die Engelweine/ita habet. *Meynradus* Comitis Sulgovix filius, in Divorum postea numerum adoptatus, eremum inivit, & sacello ibi condito, sanctitatis singularis opinione prælustis, à latronibus in eodem Sacello cæsus An. 863. obiit. Ejus Sacellum post 42. annos instauravit *Benno* eremita secundus; cui successit tertius *Eberhardus* ex Comitibus Franconix, Hassiæ & Veteraviæ Provincialibus oriundus. Is cum prædives esset, ad illustris Monasterii basilicæque in honorem Deiparæ matris, Divique Mauritiij Thebææ Legionis principis structuram mediatus, authore Hermannno Duce consanguineo, eremum totam sibi pretio vindicavit à Comitibus Raperwilensibus, & Monasteriis ac Templi augustissimi, quo inclusum erat à *Meynrado* conditum, & à *Bennone* instauratum Deiparæ Virginis Sacellum, fundamenta jecit An. 935. Deerat sacelli juxta atque Templi solennis dedicatio. Ad eam peragen-

ragendam invitatus est Conradus Constantiensis Episcopus. Is comite S. Huldrico Augustano, aliisque præcipuæ nobilitatis per superiorem Germaniam viris, Idibus Septembris An. 948. Eremitæ appulit, & in novo Monasterio divertit. Nocte concubia, cum orationis causâ more solito surrexisset, melodiam audivit longè suavissimam, cùmque attentius consideraret, animadvertit, Angelos cantum eundem, & ordinem ceremoniasque in Sacello Deiparæ peragere, quas in Templorum & Sacellorum dedicationibus observant Episcopi. Totum actum Conradus ipse in libro, quem *de Secretis Secretorum* inscripsit, his verbis depingit: *Descendit Dominus de Cælis casula violacea, ante altare ad sacrum officium celebrandum, cui quatuor Evangelistæ aderant, insulam capiti ejus imponentes, & more consuetudo deponentes. Angeli aurea thuribula deferebant, alii suis ut ramis arborum, flabant. Iuxta Dominum S. Gregorius flabellum in manu tenens, S. Petrus in manu tenens baculum Pastoralem. Sanctus verò Augustinus & Ambrosius stabant ante Dominum: Maria Virgo ante altare stabat splendida, sicut fulgur. Sanctus Michael præcantor erat. Sanctus Stephanus legit epistolam, B. Laurentius Evangelium. Sanctus cantabatur sic: Sanctus Deus in aula gloriose virginis, miserere nobis. Benedictus Maria filius in æternum regnaturus qui venit. Agnus Dei sic: Agnus Dei, miserere vivorum credentium,*

*dentium, miserere nobis. Agnus Dei miserere mor-
tuum in te quiescentium, miserere nobis. Agnus
Dei, da pacem vivis & defunctis in te pie regnan-
tibus. Dominus vobiscum. Responderunt Angeli:
Qui sedet super Cherubim, & inruetur abyssos. Cœ-
pta luce diei 17. Septembris, seu vigiliæ Ex-
altationis crucis, cum omnes Conradum præ-
stolarentur, ipse solus in Sacello, ignaris cæ-
teris, attonitus stupere. Redux circa meri-
diem cum narraret visa & audita, derisui ha-
bitus est, donec cœlitus delapsa vox insona-
ret, & ab universo populo præsentē audire-
tur talis: CESSA, CESSA, FRATER, DI-
VINITUS CAPELLA CONSECRATA
EST. Ex eo, verba sunt Christophori Hart-
manni Annal. Herem. pag. 51. certa fides &
Conradum vera dixisse, & Sacellum Deiparæ cœli-
tus dicatum & consecratum nemo postea dubitavit.
Quæ cum tantorum virorum præsentia & testimo-
nio comperta, & merito credita, crebiora inde & huc
usque confirmarunt miracula. Accessit manus
& digitorum lapidi super Sacelli januam im-
pressa imago, quam à Christo in consecra-
tionis à se factæ argumentum efformatam re-
fert Iacobus Merk in Chronico, Episcop. Constanti,
sub Conrado.*

XV. Hæc est consecrati Divinitus Sacel-
li Eremitani historia, uti eam Scriptores Pon-
tificii ex monumentis nescio quibus exprom-
pserunt. Quanta inde in veneratione hodiæ
quæ

que sit, Ippis & consoribus notum est. Sane Augustinus Reding in discursu Theologico de Sacello Einsidlensi, Disc. 8. & 10. cameram hanc Eremitanam supra Lauretanam extol- lens, non dubitavit palam asserere, ipsum Sa- cellum cultu respectivo lairie simul & hyperdulie ac dulie venerandum esse; nec non Christum, ejus- que matrem meritorum suorum virtutem Divino illi Sacello taliter impressisse, ut earum intuitu hunc sacrum locum invisentibus gratiarum ac beneficio- rum effectus mirabiles efficiant; adeoque peregrina- tiones ad Sacellum Einsidlense in re vel voto su- ceptam remittere peccata venialia ex opere opera- to. Horreo referens verba Monachi.

XVI. Ante Reformationis tempora reli- giosa hæc ad Eremitanam Divam peregrina- tio nostris etiam majoribus haud exiguo in- pretio fuit. Referunt enim Annales patrii, Anno 1351. quo Tigurini prope Tetwilam adversus Austrios memorabili clade victo- riam reportarunt; instigantibus Sacrificulis solenne votum peregrinationis Eremitanæ quotannis, proximò post Pentecostes festum die, suscipiendæ publicè nuncupatum esse. Eaque peregrinatio celebrabatur tanta fre- quentia, ut plerumque ultra 1800. homines (singulæ enim familiæ obstringebantur sal- tem unum domesticum missitare) iter illud religiosum inirent. Duravit solennis ea pro- cessio ad annum usque 1523. cujus septimo
Maij

Maij à S. P. Q. Tigurino, adnitentibus verbi
 Divini Ministris abrogata est, duas potissi-
 mum ob rationes, quarum *prior* erat, quod
 ejusmodi religiosæ peregrinationes cum reli-
 gionis reformatæ veritate sint *αὐτοὶ πᾶσι*; *poste-
 rior*, quod variis sceleribus occasionem præ-
 buerint. Notum enim erat, quanta flagitia
 inter commeantes promiscui sexus homines
 admessa fuerint; adeò quidem, ut ex unica
 procellione, vertente novem mensium spa-
 tio, septem spurii provenerint. Perinde ac si
 non tam Divam virginem, quàm more vete-
 rum Babyloniorum, Milyttam venerem im-
 ploratum ivissent.

XVII. Quæ argumenta superius in uni-
 versum religiosis peregrinationibus opposita
 sunt, eadem in specie Eremitanæ opponi pos-
 sunt. Quibus accedit, quod miseri homines
 Sacerdotum philtris inebriati, cum Samari-
 tanis veteribus adorent quod nesciunt. Ne-
 que enim certi esse possunt fide vel *historica*,
 in Sacello Einsidlensi remita, sicut narrant il-
 li, gestam esse, vel *theologica*, apparitionem il-
 lam, siquidem omnino contigit, verè Divi-
 nam, & non potiùs ingeniosis hominum vel
 Sathanæ strophis effictam & expressam esse.
 Ac prius quod attinet, non desunt nobis ar-
 gumenta probabilia, quibus historiam appa-
 ritionis & dedicationis illius in dubium re-
 vocemus. Etenim *primò* solenne fuit sequio-
 ribus

ribus Seculis, quibus superstitio invaluit, ad
 stabiliendam invocationem Sanctorum, &
 implendam clericalis cupiditatis voraginem,
 ejusmodi Templorum & Sacellorum dedica-
 tiones fingere, & cæcæ hominum credulita-
 ti obtrudere. De dedicatione Templi Dio-
 nysii à Dagoberto ædificati, à Christo, Petro,
 Paulo, Dionysio, Rustico, Eleuthero peracta,
 figmentum Sacerdotum quorundam, Episco-
 po Parisiensi dedicationis aucupium inviden-
 tium referunt Vincentius Lib. XXIII. 26. Ro-
 bertus Gaguinus de Gestis Francorum Lib. 3.
 Cranzius in Saxonia Lib. I. 22. De Oratorii
 Turonensis dedicatione fabulosa videlicet Gre-
 gorium Turonensem de gloria Confessorum
 cap. 20. Similem dedicationem ex Ealredo
 Anglo Monacho & Abbate Rhievallense re-
 citat Laurentius Surius Carthusianus lib. I.
 de vita Sanctorum. Fictitiarum apparitio-
 num exempla admetiri non modio, nec tri-
 modio, sed toto horreo liceret, nisi notiora
 essent, quàm imber cum pluit. *Secundo* eo,
 quo miraculosa illa dedicatio successisse dici-
 tur, Seculo, nemo ecclesiasticorum scripto-
 rum ejus meminit. Unde adversarii quos al-
 legent, non habent testes, nisi duos, Herman-
 num Contractum, & Martinum Pœnitentia-
 rium, quorum ille vixit integro post dedica-
 tionem illam Seculo, hic verò plus quàm tri-
 bus. Et tamen Hermannus Contracti esse

verba illa , quæ circumferuntur , minùs certum est ; quia pro certo constat , Monachos Chronicon ejus , compluribus privum in usum adjectis interpolasse. Patet hoc comparantibus inter se varias editiones. Ita enim in Germanicorum scriptorum tomo , qui fide & studio Christiani Urstisii prodiit , nec non Canisii Antiq. Lect. tom. 1. Chronicon illud exhibetur longè auctius , quàm in prioribus editionibus. Proinde reliquorum scriptorum omnium silentium altissimum arguit , apud Contractum pauca illa verba : *Capella in Cœnobio S. Meynradi cœlitus consecrata est* , esse *παρὰ τὸν* , & à Monachis posterioribus inserta. Non habent igitur usque ad Seculum decimum tertium , quo Martinus Pœnitentiarius vixit , ullum certum , cujus fide tutò niti possint , ejus rei testem. Neque caussari possunt , idoneos interea defuisse memorandæ illius dedicationis authores. Nam Seculo decimo Windichinus Cœnobii Corbejenfis Monachus Ottonis 1. qui confirmationem hujus miraculosæ dedicationis à Leone Vill. impetrasse , & Meynradi Sacellum visitasse dicitur , vitam & gesta literis mandavit. Seculo undecimo florere Beruo Augiensis Cœnobii Abbas , Lambertus Schaffnaburgensis , qui annales Germaniæ perduxit usque ad Annum 1077. & ecclesiarum dedicationes diligenter adnotavit , nec non Marianus Scotus , qui

Chro.

Chronicon egregium posteritati mandavit. Seculo duodecimo claruerunt Sigebertus Gemblacensis, cujus Chronicon incipit ab anno 381. & perductum est usque ad annum 1112. quo ipso etiam obiit: nec non Abbas Urspergensis, qui in Chronico suo annales Seculi noni non indiligenter persequitur. Apud omnes hos, aliosque Seculorum istorum Scriptores de maximo illo dedicationis Eremitanæ miraculo præter profundum silentium nihil reperire est. Applicent jam adversarii suæ huic narrationi eas cautiones, quibus historiam de Johanna Papissa convellere conantur. Inter alia Baronius Anno 853. num 65. ita argutatur: *Silentium ipsum tanti temporis* (annorum nimirum ducentorum & triginta, quibus posterior fuit Johanne Papissa Marianus Scotus) *de re tanta, tot emergentibus tantum nefas declamandi occasionibus, plus quam mille dixeris testes juratos ad certam exploratamque fidem faciendam de fabula vanitate & falsitate.* Id potiori jure nunc usurpabimus adversus dedicationem Eremitanam. *Silentium ipsum tanti temporis* (plus quam 300. annorum) *de re tanta, tot emergentibus tantum miraculum declamandi occasionibus, plusquam mille dixeris juratos testes esse, ad certam exploratamque fidem faciendam de fabula Eremitanæ vanitate & falsitate.* Accedit tercio Ottonis I. Imperatoris diploma, An. 965. adeoque decimo septi-

mo post dedicationem anno scriptum, & manu ejus propria ac annulo sigillari munitum, quod *voßeias* suspicionem non levem præbet. In eo enim cum mentio fiat Meynradi cellæ, Eberhardi Eremitæ, nec non Gregorii: tamen cælestis hujus miraculi ne exilissimum quidem vestigium apparet. Et tamen referebat plurimum ejus mentionem nequaquam omitteri, cum eo diplomate Imperator Monasterio Eremitano *immunitatem & auctoritatis suæ privilegium* impartiverit. Hoc enim miraculum recenti omnium memoriæ insculptum, argumentum fuit efficacissimum ad immunitatem & privilegia ea toti cœnobio elargienda. Quarto denique ipsa traditionis varietas conjecturam falsitatis suppeditat. Etenim si fides ad jungi debet narrationi Conradi, *descendit ipse Christus de Cælo ad sacrum officium celebrandum: Angeli verò aurea iheribula deferebant.* At Bulla Leonis VIII. Angelorum duntaxat, non Christi meminit. Unde more antiquo consecratio illa venit nomine *Angelicae dedicationis, Die Engelweihe.* Quæ causa est, quòd Matthæus Raderus in vita Conradi consecrationem hanc cupro & calamo expressit, quasi peracta esset ab Angelo. Etenim si Christus ipse dedicavit Sacellum, cur *Angelicam dedicationem* nuncupant? Si Angeli dedicârunt, cur Christum ex Coelis venisse ad celebrandum officium tradidit Conradus? Neque

que satisfacit exceptio Augustini Reding, Angelicam vocari, quia etiam ipse Christus in Sacris veniat nomine *Angeli magni consilii*. Quis enim *Angelicum* aliquid insigniri audit, quod fecerit Christus ille magni consilii Angelus? Præterea Leonis Bullam non Christum nomine Angelorum inclusisse evidens ex eo est, quod Angelos illos comparat cum Episcopis dedicantibus. Atqui si in Angelorum ordine continetur etiam Christus, utique solus ille cum Episcopo, reliqui verò cum iis, qui Episcopo famulantur, comparari debuerunt.

XVIII. Argumenta hætenus allata Historiæ dedicationis fidem concutiunt. Sed largiamur tantisper, rem ita, ut Conradus narrabat, gestam esse. Contendo tamen, *fide Divina seu Theologica*, non liquere, utrum apparitio illa verè Divina fuerit, annon potius humana vel alia quævis. Etenim ipsum Sathanam Angelum lucis se e mentiri posse, non tantum Scriptura testificatur, sed etiam tristis experientia dubitare non sinit. In propatulo sunt infinitæ fraudes & Sathanæ ludibria, quibus sæpius miseri mortales, qui posthabito Dei verbo maluerunt inania & nubes prensare, circumducti sunt. Loco omnium nobis esto Bernensium Dominicanorum acta superiori Seculo tragœdia, quæ ludos dedit ad æternam ordinis illius infamiam pertinentes.

XIX. Sed ut pressius agamus, Divinam non fuisse eam apparitionem, argumento probamus validissimo, quod cum verbo Dei, quod apud veros Christianos primam & eminentissimam auctoritatem habet, adversa fronte pugnet. Etenim primò Petrus Actor III. 21. testatur, oportere Christum *δέξασθαι ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θρόνον ἀποκαταστήσας*, capi. Cælo usque ad tempus restitutionis omnium. Unde Augustinus in Johannem tract. 30. *Donec Seculum finiatur, sursum est Dominus.* Quomodo igitur descendit Dominus de Cælo ad Sacellum Eremitanum, celebrandi officii ergo? Respondet Redingius tum ex Thoma, mentem Petri esse, quod Cælum sit proprius Christi thronus, à quo tamen possit sine Majestatis sue diminutione aliquando ad breve tempus, non autem permanenter abesse; tum ex Majore & recentioribus Scholasticis, Christum ex quo in Cælum ascendit, nunquam deseruisse locum celestem, in terris tamen per veram & realem corporis sui præsentiam quandoque apparuisse, quantitativè & circumscriptivè in duobus simul locis existendo. Verùm neutra responsio solida est. Petrus dicit, oportere Christum Cælo contineri. quæ locutio præsentiae ejus in Cælo, tanquam throno suo perpetuæ & non interruptæ necessitatem importat. Ita extra Neapolin nunquam est, quem Neapoli contineri oportere dicitur. Deinde verba sequentia usque ad tempus restitutionis omnium, cum præcedentibus

bus concatenata arguunt, Dominum non semper Cœlo contentum iri, egressurum, & venturum ad judicandum nimirum vivos & mortuos, & restituenda omnia. Cum igitur Scriptura doceat, Christum ad momentum duntaxat judicii causa Cœlos relicturum, & illuc statim rediturum, Apostolus non innueret, eum tunc temporis Cœlo non contentum iri, nisi per illud *Cœlum contineri* intelligeret, relinquere. Quod verò Christum circumscriptivè in duobus simul locis existere posse, nugantur hi homines de Schola, paradoxum est Scripturæ, antiquitati omni & sanæ rationi è diametro adversum. *Secundò* Scriptura mandat invocationem solius Dei Deut. VI. 13. Matth. IV. 10. Psal. L. 15. Esaj. LV. 6. Unde idololatriæ postulatur, quotquot eum cultum aliò referunt Deut. XVII. 3. 2. Reg. XVII. 23. Rom. I. 25. Gal. V. 8. Atqui apparitio illa & dedicatio Sacelli Eremitani non alio fine instituta est, quam in stabilimentum cultus religiosi Sanctorum, & superstitionissimarum ad eos peregrinationum. *Tersò* Scriptura damnat omnem *ἰσχυρὸν ὁμιλίαν*, *superstitionem*, *præcepta & doctrinas hominum* Coloss II. 22. 23. Atqui dedicationes Templorum Pontificiæ, & ritus, quos Christum & Sanctos Cœlites in Sacello hoc imitatos contendunt, cum mandato Dei minimè omnium nitantur, meræ superstitioni deputari debent. Non equi-

dem ii sumus, qui precationem ad Deum sub
 novi Templi ingressum absque superstitione
 & ad ipsius gloriam factam, improbemus
 aut rejiciamus. Novimus quippe, talia san-
 ctificari oportere *καὶ λόγῳ καὶ ἐντολῇ* *per ser-*
monem & preces 1. Tim. IV. 5. Sed negamus
 Pontificios, quibus in Templorum dedicatione
 utuntur Episcopi, ritus, quales sunt, quod
 duodecim cruces pinguntur, totidem faces
 accenduntur, Templum clauditur, aperitur,
 Græcum Latinumque alphabetum cineri-
 bus in pavimento sparsis, baculo Episcopi ab
 uno angulo ad alterum ita inscribuntur, ut
 unam crucem constituent; ex iisdem cineri-
 bus cum aqua, vino, salæque mixtis, mistura
 quædam instituitur, qua templum ipsum as-
 pergatur, aliæque ejusmodi anilia deliramen-
 ta vel in verbo Dei mandata, vel toti antiqui-
 tati puriori usitata fuisse. An igitur putabi-
 mus, Christum Sacellum Einsidlense dedican-
 tem se subjecisse ceremoniis ineptis & futili-
 bus, quas novitia superstitio, & gentilismi,
 cujus hac in re similes ceremonias ex Livii,
 Ciceronis & Taciti scriptis diligenter colle-
 git omnis antiquitatis promus condus Guiliel-
 mus Stuckius *de Sacrificiis Gentilium* fol. 61. 62.
 æmulatio præpostera dictavit? Et tamen, si
 hos *θεαδίων λογιδίων ὀνειροπωλῆντας* audimus,
Angeli, verba sunt Hartmanni, *cantum eundem*
& ordinem, ceremoniásque in Sacelli Deipare con-
secratione

senatione habuerunt, quas in dedicationibus eccle-
siarum Episcopi usurpant. Nempe in thuribulis
 aureis thus ministrârunt Angeli, puta Ange-
 li custodes tum Sacelli ejus, tum Monasterii
 Einsidlensis, tum Helvetiæ universæ ac fini-
 timarum regionum, uti asserit Redingius:
 B. Gregorius extitit minister de flabello, adeo-
 que Sacellum & altaria asperxit aqua benedi-
 cta, intra Sacellum ab humanitate Christi in
 instanti producta: Christus Sacellum & alta-
 re oleo & chrismate, unico voluntatis suæ nu-
 tu ex aëre facto inunxit; idem missam cele-
 bravit, & contactu altaris effecit, ut omni-
 bus reliquiis præstaret. Credant hæc & simi-
 lia de Christo & Sanctis, qui sueti sunt omnes
 Sacrificulorum voces habere pro oraculis:
 ego malo credere de præstigiatoribus, qui, ut
 Comicus loquitur, argento comparando fal-
 lacias fingunt, & dolis miseram plebem du-
 ctant. *Quarto* missa Pontificia, seu theatra-
 illa & sacrificialis repræsentatio mortis Chri-
 sti per verba, ornamenta, ritus, gestus, actus
 varios, nec verbi Divini testimonium ullum
 habet, nec veteris ecclesiæ praxi subnititur,
 nec ecclesiæ simplicitati & puritati convenit.
 Imò vergere eam unice in contumeliam veri
 Sacrificii Christi, argumentis irrefragabilibus
 evicerunt nostri. In Synodo Tridentina A-
 taides Regis Lusitaniæ Theologus efficaciter
 C s negavit,

negavit, Sacrificium missæ ex Scripturis probari posse, & argumenta contraria *aerea* vocavit. Quis igitur affirmare audeat, Christum in dedicatione hujus Sacelli solenne, ut vocant, altaris officium, seu missæ sacrificium celebrasse? Si veræ sunt adversariorum hypotheses, qui missam celebrat, panis & vini substantiam convertit in substantiam corporis & sanguinis Christi, & eucharistiam consumit. Ejus enim consumptionem esse partem missæ essentialem Bellarminus, alique asserunt. Quomodo igitur Christus in Sacello Eremitano missam celebrans, panis & vini substantiam in corporis & sanguinis sui substantiam convertit? Leve hoc videtur illis hominibus, qui strophas sophisticas ita imbiberunt penitus, ut

Nil intra esse oleam, nil extra esse in nuce durum, atque aded Solem illum Lunam esse, & notem, qui nunc est dies, evincere posse videantur. Igitur Redingius discursu 6 th. 2. respondet, hasce difficultates non esse peculiare mysterio intra Sacellum Einsidlense peracto, sed ex S. Evangelio constare, Christum in Sacramenti Eucharistiae institutione effecisse panis in corpus, & vini in sanguinem suum conversionem. Imò in quotidiano missæ sue sacrificio Christum esse principalem offerentem, non ea solum ratione, quod Sacerdos hanc oblationem conficiat in persona & nomine ipsius, sed & physice concurrat ejus humanitas ad transubstantiationem.

variationem. Christum in prima coena panem edisse & vinum bibisse, non abnuo. At edisse illum sui substantiam, monstrosa est, non in Schola caelesti & veritatis, sed falsitatis nata assertio. *Necessum enim est*, uti probè monet Cyrillus Alexandrinus de Trin. Dial. 5. id, quod in participatione alicujus esse creditur, alterius esse ab ipso natura, ne ipsum sui ipsius dicatur & videatur esse particeps. Nihil enim planè sui particeps est. Non potuit igitur etiam Christus sui esse particeps. Si Christus seipsum comedit, idem igitur fuerit cibus & cibo utens, agens & patiens, comedens & comestum, causa & causatum, & quid non? Talia qui asserere non verecundantur, non illi rationibus, sed plus quàm uno jugere hellebori curandi sunt.

XX. Poteramus argumentorum plurium aggestu premere absurditatem fabulae. Sed victi tædio, & ex fabuloso hoc pelago eluctari geltientes, properamus ad argumenta, quæ suffulciendæ approbationi afferri solent. Sunt autem ea duo potissimum, approbatio nimirum Papæ, & miracula in fano Eremitano inde à longo tempore patrata. Ac prius quod attinet, ostentant Bullam Leonis VIII. decimo sexto post dedicationem illam anno scriptam, qua ille *consultis* Cœpiscopis, omnipotentis Dei gratia, & Apostolorum Petri ac Pauli, ac Sacro Sanctæ matris ecclesiæ, & Apostolica sedis auctoritate, capella hujus consecrationem ratam esse

esse confirmans, cunctos eum locum confessos & contritos devotè visitantes à culpa & pœna absolutos reddit. Verùm approbatio Papæ rebus falsis & futilibus, ac cum verbo Dei hostiliter pugnantibus auctoritatem conciliare non potest. Etiam Angelum è Cœlo venientem, nedum Papam aliud evangelium prædicantem, Divini anathematis fulmen percutit Gal. i. 8. Neque est, cur moveamur ejus auctoritate, quem jam pridem fidei & conscientiæ bonæ naufragium fecisse probè probèque novimus, quèmq; in rebus facti errare & decipi posse, fatentur. An verò ejusmodi bullis tutò semper credi possit, viderint ipsi Papistæ. Neque enim ignorare possunt, quoties Pontificiæ approbationis obtentu illusum sit credulæ simplicitati. Possem id demonstrare gemino exemplo, clarissimo utroque, Mariæ nempe Formosæ Ratisbonensis, nec non Magdalenæ Crucis Hispanæ, quæ utraque per plures annos, non Imperatoribus duntaxat, Regibus, aliisque maxumis, medioxumis, imis; sed summis etiam Pontificibus, qui ad eas peregrinantibus plenas indulgentias concesserant, nefariè imposuit. Historia utraque extat apud Theodorum Zwingerum in Theatrop. 4163 &c.

XXI. Sed de Bulla Leonis VIII. seorsim aliquid dicere habeo. Adversus ejus γρηγορίαν moveri dubitatio posset, quam non facile excu-

excutiant adversarii. Verùm eam operam
 hic suscipere nihil attinet, cùm rem ipsam, ap-
 pationis nimirum vanitatem satis jam confe-
 ctam dederim. Hoc unum igitur adversariis
 discutiendum relinquo, annon cùm Leo VIII.
 Papa sit dubius, ipsa etiam ejus Bulla, & de-
 dicationis approbatio dubia & sublesta habe-
 ri, censeri que debeat? Etenim dubium esse
 hunc Papam Leonem, nemini esse dubium
 potest, qui legerit paulò attentius, quæ de eo
 differit Baronius ad Annum 963. Sect. 31. 32.
 &c. In Synodo Romana Johannes XIII. con-
 victus, quòd missam celebraverit & non
 communicaverit, quòd diaconum ordinave-
 rit in equorum stabulo, quòd ordinaverit
 episcopos accepto pretio, quòd incesto se
 contaminaverit, & Sanctum palatium lupa-
 nar & prostibulum fecerit, aliæque horrenda
 designaverit; ab Ottone Imperatore, reli-
 quisque Synodi Romanæ Patribus *inaudito*
vulnus inaudito, uti loquebantur, *cauterio exu-*
rentibus, deponitur, & Leo VIII. teste Sige-
 berto, adhuc laicus, in locum ejus sufficitur.
 Sed Baronius immane quantum in eam Sy-
 nodum, & electionem Leonis debacchatur.
 Argumento à numeratione Leonum petito
 ita respondet, & simul concludit: *Nec nume-*
rata Leonum ita nominatorum series esse faciet quod
non est: Sicut nec canem aliquem Leonis nomine in-
signitum, verè esse Leonem ipsa nominatio vel nu-
meratio

*Veritatio tantum facta constituit. Hec, ut scias è nro
 mero Leonem Pontificum hunc PSEUDO-LEO-
 NEM explodere. En quo loco sit Baronio
 Leo VIII. cujus bulla nititur apparitionis E-
 remitanæ fides. Quicquid autem de eo fiat,
 ita tamen arguere mihi fas erit. Vel Leo ille
 fuit verus Papa, vel non fuit. Si non fuit, in-
 valida est approbatio, ex hypothesi. Nec se-
 quentium Paparum approbatio medebitur
 quicquam, quia ea Leonis hujus bulla nititur.
 Si verus Papa fuit, sequentia inde consecuta
 deduco. Primò homo laicus fieri Papa po-
 terit. Nam laicum fuisse Leonem, cum eli-
 geretur, constat. Secundò Concilium indici
 poterit sine auctoritate Papæ, imò eo reni-
 tente. Nam Synodus Romana, in qua ele-
 ctus est Leo, invito & reluctante Johanne ad-
 huc Papa, coacta est. Tertiò rogatione Im-
 peratoris designari & eligi poterit Papa. Ita
 enim factum in eadem Synodo, in qua, ver-
 ba sunt ipsius Baronii, una brevique interlocu-
 tione, imò nec interlocutoria sententia, sed rogatione
 ipsius Imperatoris successor est datus Johanni. Et
 Leo factus Papa, Ottoni gratiam relaturus,
 ejus eligendi jus Pontifici restituit. Quartò
 Imperatori fas erit deponere Papam. Nam
 Otto Imperator deposuit Johannem, ut ei sur-
 rogari Leo posset. Quintò excommunicati
 à Pontifice ipsi Pontificem deturbare de thro-
 no poterunt. Nam Leo adhuc dum à Syno-
 do*

do salutatus *Papa universalis & summus Pontifex*, postquam excommunicavit Synodum, ab Imperatore & tota Synodo Romana solenniter depositus est. Atque sic etiam fas fuerit majoribus nostris Leonis X. aliorumque fulmina despicere. Sextò omnes donationes, quas Ecclesiæ Romanæ factas à Carolo, Pipino, Ariperto, Justiniano contendunt, invalidæ erunt. Nam Leo factus ab Ottone Papa, diplomate perpetuò valituro omnibus illis donationibus, Cardinalibus totoque P. R. præsentibus, solenniter renunciavit. Si illud diploma validum est, valida etiam esto Pontificiis bulla, quâ idem Leo dedicationem hanc Eremitanam confirmavit. Sin, si remps lex esto. Ita sanè lupum auribus tenent. Sive verus Papa fuit Leo, universo Papatui vulnus immedicabile infligitur: Sive non fuit, de eremitano idolo conclamatum est. *Ite exequias, quibus vacat.*

XXII. Sed miracula, miracula! Ita inclamant mangones & aretalogi moderni, ut Divinam auctoritatem concilient suæ Divæ. *Annon Majestas est*, inquiunt cum Lipsio Aspricollensem suam Divam exornante, *Divina illa opera edere? tacis lumen, claudis gressum, agris salutem reddere, in ipsos demones imperium exercere, & quid non?* Notum est, quomodo talia declament adversarii, & causæ suæ in iis arcem collocent. Notum, quàm acri tibia decan-

decantent suas illas Scripturas veteres *ἱεραγῶ-
λας*, in parietibus Templorum descriptas, qua-
les agyrtæ ac seplasiarii morborum ab se cu-
ratorum testes circumferre solent. Et mira-
cula Eremitana quod attinet, ea plura colle-
git, & per saturam congeffit Myllerus qui-
dam, libro vernaculo in vulgus edito. In
quo tamen libello in antecessum id notandum
putem, quod ne unum quidem ex tribus prio-
ribus, quibus miraculis etiam inclaruisse hanc
Divam fertur, afferre potuerit. Quod ipsum
conjecturam præbet, serò satis illam de dedi-
catione Sacelli Divina fabulam percrebuisse.

XXIII. Quamvis verò facilius Herculi
clava extorqueri, quàm isti homines de *Ἰππο-
κρίτης* ista verè *συκίνη* miraculosi mangonii deji-
ci possint: paucis tamen summa responsionis
nostræ capita attingere non pigebit. *Primò*
vera miracula servire debere doctrinæ cæle-
sti in verbo Divino revelatæ, & Scriptura do-
cet Deut. XVII. 1. 2. 3. & Patres passim in-
eulcant, & adversarii ipsi non abnuunt. At-
qui miracula ab illis jactata trahuntur in pa-
trocinium doctrinæ falsæ, puta invocationis
Sanctorum & *Μαρολατρίας*. Vera igitur
non sunt. *Secundò* Scriptura signa ea, quæ
posterioribus temporibus jactabunt homi-
nes, non aliis tribuit quàm Antichristo &
Pseudoprophetis Matth. XXIV. 24. 2. Thess.
II. 9. Apoc. XIII. 13. XVIII. 23. Cedite,
Ponti-

Pontificii, ullam prophetiam, quæ veræ ecclesiæ post semel confirmatum Christianismum miracula tribuat! *Tertio* qui miracula jactant, non possunt ullam demonstrare regulam certam verorum miraculorum à falsis discernendorum. Vel enim regula ea erit iudicium solorum sensuum, vel signa in patran- te conspicua, vel Scriptura, vel Papa. Non *sensuum iudicium*, tum quia Christus ei hanc discretionem nusquam tribuit: tum quia illud falli potest ludicris agyrtharum actionibus, ac multò magis Sathanicis illusionibus. Non *signa* in patran- te conspicua, quia incertum est, sitne is, qui patrat, verè sanctus, an im- stor. Non *Scriptura*, quia præten- sa miracula eduntur ad confirmationem falsæ doctrinæ. Non denique *Papa* ejusque approbatio, tum quia is facultatem discernendi miracula à Deo non accepit: tum quia in rebus facti er- rare eum posse plerique fantentur: tum de- nique, quia miracula falsi convicta calculo approbationis suæ sanxisse legitur. *Quarto* donum linguarum, aliæque ejusmodi mira- cula in signum data esse *à multis infidelibus*, non credentibus, docet Paulus I. Cor. XIV. 22. Cur igitur Deipara miracula patrat apud eos duntaxat, qui sibi solis axioma creden- tium arrogant? *Quinto* similia miracula olim gentilium Dii Deæque patrâsse feruntur. Qui legerit libros doctissimi Medici, Hieronymi

Mercurialis, deprehendet in illis exempla votorum, nec votorum duntaxat, sed etiam eventus votorum similima. Et majorum nostrorum memoriâ in insula Tiberis, ubi olim fuit Æsculapii Templum, erutæ sunt tabellæ æneæ & marmoreæ, quibus ejusmodi vota plurima, & eventus votorum insculpti erant. *Sexto* notum est illud miracula fingendi apud Pontificios cacoëthes longè perversissimum. Quem quæso hoc latet, & cui non dictus Hylas? Testes domesticos producere possem, Vivem, Canum, Espensæum, Lyranum, Gersonem, Alexandrum Ales, Campanellam, Andradium, alios. Cui libet ἐν ἑκείνῳ τὸ ὑφασμα γινώσκειν, adeat præter alios viros Polyhistoras, Hospinianum *de Templis* passim, Andreæ Rivetum *in Apolog. B. Virginis* cap. XIV. Gisbertum Voetium peculiari de miraculis dissertatione, parti secundæ *Disput. Sel.* inserta, Johannem Prideaux *Orat. II. de Impostorum Mendaciis*, & τὸν μακαρίτην nostrum Celeb. Hottingerum dissertatione peculiari, quam inscripsit τέρετα ψεύδεις. *Septimo* denique veri miraculi ea conditio est, ut vel in re ipsa quæ fit, vel ipsa agendi ratione manifestum sit, id quod factum est, fieri non potuisse nisi à solo Deo. Veluti si excitentur mortui, vel cæco, qui verè cæcus erat, non scotomate percussus, restituatur visus. Talia autem apud Pontificios edi, & in specie in fa-

ho Eremitano, vel edita unquam esse, inficias
imus.

XXIV. Quid ergo? Omnia illa, quæ o-
stentantur, miracula, in universum triplicis
sunt generis. Velenim *vera* quidem sunt, sed
non veri nominis miracula, quippe quæ pro-
digiosum vel supernaturale nihil omnino ha-
bent. Ita si aliquis incolumis emerit ex a-
quis; si mortuo similis respiravit; & si quid
ejusmodi aliud; nihil certè factum est, quod
non singulari beneficentiæ Dei ergo homi-
nes, cujus innumera quotidie exempla oculis
nostris obijciuntur, tribui in solidum debeat.
Sicut igitur ægrotorum multi, juxta illud Au-
sonii, *evāsere fati ope non medici*, & tamen tulit
ille honores: ita illi, qui solius Dei Gratiæ
salutem suam acceptam ferre debuerunt, eam
votis *νομιζόμενῃ* huic Divæ nuncupatis, non
sine injuria Dei, referunt. Ne dicam, in ejus-
modi votis impleri, quod olim scitè de votis
dixit Dionysius: *ab iis oblata donaria in Templis
Deorum conspici, qui enatāssent: Submersorum ve-
rò vota unā cum ipsis fluctibus jacere obruta.* Vel
prætensa ea miracula *mira* quidem sunt, sed
non *vera*, quorum immensa seges, à Monachis
aliisque veteratoribus effictorum afferri pos-
set. Vel denique & *vera* sunt & *mira*, sed à
malis & impuris genis exhibita; ut plurimum
quidem præstigiis, non tamen nunquam e-
tiam re & facto. Vix ullum miraculum hæte-

nus à Pontificiis obtrusum est, quin ad unum horum trium referri debeat.

XXV. Sed canendum receptum est. Quod superest, Deo gratias immortales persolvimus, quòd apud nos luce & clarissimo Evangelii sui jubare, superstitionis tenebras, & mille mundi ac Sathanæ fraudes potenter discussit. Coronidem autem nostram exornamus fidelissimo & cedro digno, quod instar omnium nobis erit, dulcissimi Salvatoris nostri celeusmate, quod extat Matth. XXIV. 23. 27. *Tum si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus, aut hic, ne credite. Excitabuntur enim Christi & Pseudoprophetae, & edent signa magna & miracula: ita ut seducant, si fieri possit, etiam electos. Ecce praxi vobis. Itaque si dixerint vobis: Ecce IN EREMO est, ne egredimini. Ecce in conclavibus, NE CRE-
DITE.*

DISSER.

DISSERTATIONES APO-
LOGETICÆ.

Seu

JUSTÆ VINDICIÆ

Synodalis de Peregrinationibus
Religiosis dissertationis.

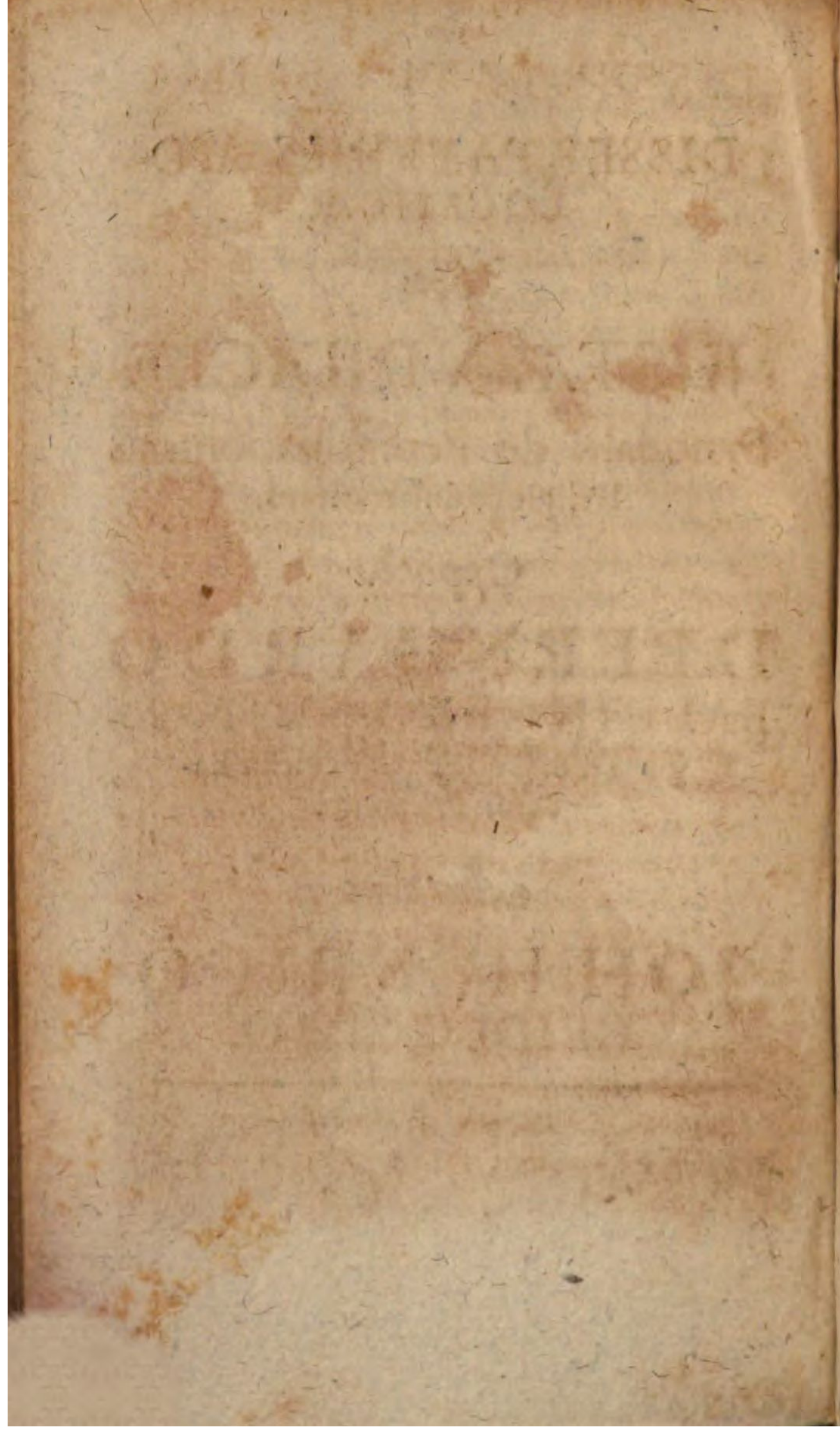
Oppositæ

D. BERNHARDO
BALDINGERO, S. S. Theolo-
giæ D. & Collegiæ Ecclesiæ Ba-
densis Præposito.

Authore

JOH. HENRICO
HEIDEGGERO.

M DC LX. X.

DISSERTATIO PRIMA

Quâ Scripturæ testimonia pro Religiosis Peregrinationibus ab Adversario allegata expenduntur.

BREVARIUM.

Adversarii Methodus. Institutum Authoris. 1. Distinguuntur Peregrinationes politicae, ecclesiasticae, spirituales, necessariae, salubres, indifferentes, & superstitiosae seu Pontificiae; & controversia status figitur. 2. Series argumentorum Adversarii proponitur. 3. Testimonia & praxis ecclesiastica Veteris Testamenti ab Adversario allegata. 4. Responsio ad eadem authoris. 5—11. Discrimen inter peregrinationes Israelitarum veterum & Pontificiorum panditur. Illa mandato expresso nitebantur, non hæ. Illarum observantia necessaria erat, Pontificiorum libera. 6. Illæ suscipiebantur ad locum Divinitus electum; hæ non item. 7. Exceptio adversarii, quod Christus in hoc vel illo loco habitet per instrumenta sue passionis, veluti victoriae trophæa, eliditur. Vasquezii profana de adoratione sententia. 8. An ex Christi, Mariae, Apostolorum, aliorum peregrinantium exemplo sequatur, in N. T. adhuc vigere mandatum peregrinandi? 9. Peregrinationis Israelitarum & Pontificiorum diversi fines exponuntur. 10. Argumenta Adversa-

ii ex N. T. petita, nimirum ab umbra Petri,
 & sudariis Pauli, ad qua veteres Christiani con-
 currerint, proponuntur. 11. Responderetur ad ea-
 dem. 12. Quid facturi essemus, si hodieque
 umbra Petri & semicinctia Pauli existerent?
 12. Quo sensu sanationis effectus umbra Petri
 & sudariis Pauli tribui debeat? 13. Elenchi
 fallacia ab Adversario commissa in eo, quod um-
 bra Petri & sudaria Pauli non eodem, quo ho-
 die reliquie, cultu affecta fuerint. 14. An ab
 umbra Petri, & sudariis Pauli, viventis utrius-
 que, docentis, & miracula patrantis, liceat ar-
 gumentumnectere ad reliquias defunctorum, eo-
 rundemque cultum religiosum? Negantis sen-
 tentia gemina ratio exponitur; prior, quia ra-
 tio, cur Petro & Paulo potestas concederetur pa-
 trandi miracula, cessat in defunctis. Posterior,
 quia Apostolos sanasse mediantibus symbolis e-
 grotos dubitari nequit: at reliquie sanctorum, ad
 quos peregrinationes instituuntur, incertae sunt, &
 effectus dubios habent. 15. Si Apostolorum, a-
 liorumque symbola, quibus mediantibus beneficia
 Deus in homines contulit, religiosè veneranda
 sunt, eadem operâ Solem, tellurem &c. religiosè
 venerandum, & universam Paganorum idolo-
 latriam excusandam esse, ostenditur. 16. Cum
 Apostoli viventes pro arbitrio miracula patrare
 non potuerint, multo minus eorum reliquias or-
 dinariam vim edendi miracula insi:am habere,
 probatur. 18. Diversi effectus umbra Petri &
 suda-

judariorum Pauli, ac reliquiarum, ad quas Pontificia peregrinationes instituuntur. 19.

I. **A**Dversario hanc refutationis viam ingredi lubuit, ut primò quidem Pontificias peregrinationes probare conaretur, tum argumenta Synodalis Dissertationis Peregrinationibus illis opposita perfringeret, & ad extremum ex eadem Dissertatione mea nonnulla Hierosolymitanam, Eremitanam & Lauretanam peregrinationem concernentia vellicaret. Reliqua non pauca, quæ mea dissertatione continentur, visa ipsi sunt, quo jure quave injuria, non dicam, refutatione vel notatu indigna. Legam ejus vestigia bona fide, ubique daturus operam, ut tum charitatis tum veritatis illam *ἡδίστην συζυγίαν* & arctissimum vinculum, quod Paulus vocat *ἀληθέειν ἐν ἀγάπῃ*, mihi curæ cordique esse & ipse, & boni omnes intelligant.

II. Juvabit tamen in antecessum Peregrinationum differentias paulò accuratius edisserere. Valebunt enim ad figendum felicius in animo lectoris controversiæ statum. Sunt nempe peregrinationes aliæ *Politicae* propter Reipublicæ emolumentum vel Oeconomiae commodum susceptæ; aliæ *Ecclesiasticae* ex singulari Dei mandato & Divina loci determinatione frequentatæ, quales fuerunt illæ Israëlitarum ad locum cultus Divinitus electum

D. 5

Deut.

Deut. XVI. 16. *aliae Spirituales*, quæ in separa-
 tione à falsitate doctrinæ & improbitate vitæ
 consistunt 2. Cor. VI. 7. *aliae Necessarie* in exi-
 liis tempore persecutionum patienter susce-
 ptis; *aliae Salutares & utiles*, secessiones puta ad
 loca, in quibus purum viget exercitium reli-
 gionis, & viros doctos audire, bonique quip-
 piam addiscere contingit; *aliae denique Indiffe-*
rentes, veluti cum monumenta Sanctorum,
 ac loca à Christo inhabitata ex itinere aliquis
 divertens inviserit, & sacræ antiquitatis ve-
 stigia contemplatus fuerit. Etenim si non est il-
 liberalis curiositas eorum, qui pyramides, qui
 obesa senio saxa, qui amphitheatri rudera per-
 vestigant: quis sanus vituperaverit eum, qui
 sedulo oculis legerit loca, ubi Deus Israelitis
 loca divisit, ubi lex promulgata, templum ex-
 tructum, Christus crucifixus est? Imò nec eum
 reprehenderimus, quem aspectus talium
 locorum ad Deum ibi adorandum commo-
 verit, aut qui oculis usus sit ad incremen-
 tum pietatis, tactus non lapidum sed Dei re-
 verentia. Hæ igitur peregrinationum species
 sunt ἀνεξαρτήτοι, extra controversiæ nostræ
 aleam positæ, quas aded non improbamus,
 ut commendemus magis. Quæstionis totius
 cardo versatur circa *Superstitiosas & Pontificias*,
 opinione singularis cultus, satisfactionis &
 meriti, sine speciali Dei mandato ad sepulchra
 & loca Sanctorum eaq; incerta susceptas eum
 in finem,

in finem, ut iis in locis, tanquā cōteris quamvis sacris etiam, sacratoribus peregrinantes coram imaginibus procumbentes, & eas adeo sanctosque tanquam Mediatores suos invocantes, remissionem suorum peccatorum, aliāque beneficia tum spiritualia tum corporalia, & quidem ex opere operato impetrent. His nempe partibus peregrinationum Pontificiarum choragium absolvitur. Quique hoc modo peregrinantur, eos non tam à patria, quàm à fide peregrinari pronuntiamus.

III. Argumentorum tres acies instruit Adversarius, secutus in eo Cardinalem Bellarminum *de cultu Sanctorum lib. I I I. cap. 8.* ubi & ipse peregrinationes Pontificias juxta Tridentini Concilii definitionem *pias & religiosas* probare nititur tum testimoniis Scripturæ, tum suffragio antiquitatis, tum denique ratione ex utilitate peregrinationum desumpta. Ubi prima argumentorum ex scripturæ testimoniis petitorum acies victoriam reportaverit, in reliquis ultro palmam cedemus.

IV. Scripturæ testimonia tum ex Veteri tum ex Novo Testamento arcessuntur. Et ex V. T. quidem allegatur tum mandatum, ter quotannis commeandi ad tabernaculum, vel Templum Domini Deut. XVI. 16. 2. Paralip. VI. 36. & VII. 15. tum praxis Ecclesiastica probata exemplis tum Helcanæ & Annæ
1. Reg. I.

1. Reg. 1. tum in N. T. Christi ipsius cum matre & Josepho Luc. 11. 41. tum Eunuchi Æthiopis è longinqua regione venientis ad adorandum Hierosolymis Act. VIII. 27. Hoc palmarium est adversariorum pro peregrinationibus argumentum, quod his verbis concludit Adversarius : *Hæc tum mandata tum exempla ex Scripturis petita, quæ nullo modo reprehendi possunt, satis indicant, peregrinationem non esse ex sua natura malam, sed piam & religiosam in aliquibus eventibus, pag. 6.*

V. Argumento huic, quòd Achillem suum faciunt, sequentia potissimum reponimus. Et primò quidem non contradicere nobis conclusionem asserimus. Non enim, an peregrinatio ex sua natura mala sit, sed an *Pontificia* peregrinationes piæ sint & religiosæ, quæritur. Peregrinationes quælibet, & peregrinationes Pontificiæ δις Ἀγῆ πνεύματι distant, uti ex thesi nostra liquet.

VI. *Secundò* peregrinationibus Pontificiis peregrinationes in V. T. fidelibus mandatæ necquicquam patrocinantur. Latissimum inter utrasque discrimen est. In V. T. peregrinationes Israelitarum diserrto nitebantur Dei mandato, quod ita sonat : *Tribus vicibus quotannis conspicietur omnis masculus tuus coram Iehova Deo tuo in loco, quem elegerit, in solennitate tabernaculorum* Deut. XVI. 16. Exprimitur locus

cūs peregrinationis , personæ , tempus. At
Peregrinationes *Pontificia*, Hierosolymitana,
Romana, Lauretana , Compostellensis, Ere-
mitana, aliæ desistuntur mandato Dei, Chri-
sti, Apostolorum, adeoque non pertinent ad
^{ἐθελουσιαν} *cultum* Dei, sed ad ^{ἐθελουσιαν} *volun-*
^{ταριον} *cultum*, superstitionem à Paulo ipso
damnata Col. 11. 23. Omnis enim cultus
à Deo non institutus est ^{ἐθελουσιαν} *cultus*
voluntarius, superstitio, religio prohibita Deut.
XII. 32. Esaj. 1. 12. XXX. 21. &c. Matth. XV.
9. Ostendant nobis Papistæ simile mandatum
vel *generale*, quo injunctum nobis sit frequen-
tare alia atque alia loca, sanctis etiam locis
sacratiora , vel *speciale*, quo imponatur sive
masculis sive foemellis, sive hoc sive illo tem-
pore necessitas cursitandi Hierosolymam,
Romam, Lauretam, Compostellam, Mon-
ferratum, Eremum. Pontificum, Sacrificulo-
rum, Monachorum sive mandata sive com-
mendationes Divinis mandatis apud verè fi-
deles haud æquipollent. Deinde Divinum in
V. T. mandatum sanctio erat, cujus obser-
vantia non libera, sed necessaria erat, non
humanæ optioni relicta, sed cum obsequii
necessitate conjuncta. Tenebantur masculi,
hoc est, pubertatis annos egressi quotannis
ter proficisci ad locum Divinitus electum. At
Pontificia peregrinationes liberæ sunt optio-
nis. Nemo Hierosolymam, nemo Romam,
nemo

nemo Eremum ire certis temporibus compellitur. Nullum ne quidem Ecclesiæ mandatum occurrit, quo omnis masculus huc illuc, hoc vel illo tempore commeare jubeatur. Votivæ pleræque sunt. At votum non esse nisi in re libera & adiaphora, ipsimet sustinent.

VII. Tertiò Israëlitis eundum erat in locum אשר יבחר *quem elegerit Deus*, seu in quo constituerit זכרון שמו *memoriale nominis sui*, Deut. XVI. 16. puta ad tabernaculum seu arcam. Aliorsum cursitare religionis gratiâ integrum haud erat. Uni nempe huic loco Deus cultum publicum, tanquam sacrationi reliquis affixerat. Unus hic locus habitationi Christi typicæ destinatus fuerat. At in N. T. locorum differentia penitus sublata est Jerem. III. 16. Joh. IV. 21. 1. Tim. II. 8. Nullum amplius specialem cultui suo locum Deus designavit. Olim Hierusalem erat אור ותנור *ignis & focus Iehovæ*, Esaj. XXXI. 9. At in N. T. de quolibet jam loco dici potest: *Hic est domus Dei, & porta Cæli*, Genes. XXVIII. 17. Christus enim ad thronum magnificentiæ suæ e-
vectus nec typicam aliquam, nec realem in certo aliquo terræ loco Divinitus ad id consecrato habitationem obtinet. Si enim in terrâ adhuc habitaret, sacerdos noster non esset, cum sacerdotes sint in terra illi demum, qui secundum legem dona offerunt, Hebr. VIII. 4.

VIII. Imbellis planè hic est oppositio ad-
versarii,

versarii ; pag. 8. ubi contendit, cum Christus venturus habitaverit in Templo antiquo per typum, magis eum nunc habitare in hoc vel illo loco per instrumenta suae passionis, aliaq; monumenta nostrae Redemptionis, velut quaedam trophaea victoria. Mi D. Præposite, ubi legis, Christum habitare in hoc vel illo loco per instrumenta suae passionis & redemptionis, in suo sepulchro, in cruce, in monte oliveti? Judæi eorumque primores, quin & ipse Sathanas in primis, qui calcaneum Christi admordit, erant instrumenta passionis Christi. Principatus & potestates expoliatas Christus traduxit palam *ἐξ αὐβύμας*, hoc est, trophæis ex iis erectis, triumphum egit, & captivitatem captivam abduxit, Eph. IV. 8. Col. II. 15. An igitur in Judæorum posteris, in ipso Sathana, *tanquam instrumentis suae passionis, & victoria trophæis* ita Christus in hoc mundo habitat, ut propter ejusmodi habitationem ad eosdem votivæ peregrinationes sint instituendæ? An fidem merebitur Gabriel Vasquez, qui lib. 3. de Adoratione, Disput. 3. cap. 2. eò usque processit væcordiæ, ut diceret, asinum, cui Christus insedit, adorari posse, si non publice saltem privatim, ad vitandum scandalum? Quin agnoscis mecum Scripturam, quæ nuspiam dicit, Christum in terris habitare *per instrumenta suae passionis, & victoria trophaea*, sed potius Christum purgatione per se ipsum facta peccatorum considerare & delectari

τῆς μεγαλοσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ad dexteram mā-
gnificentia in excelsis, ubi est sanctuarii Mini-
 ster, ac veri illius tabernaculi, quod fixit Deus
 & non homo, Hebr. I. 3. VIII. coll. cum Ephes.
 I. 20. Agnosce scripturam dicentem: *Si re-*
surrexistis cum Christo, superna quarite, ubi Chri-
stus est, ad dexteram Dei sedens. Supernae curate
non terrestria Col. III. 1. 2. Trophæa victoriæ
 Christi in terra sunt præcipuè fideles, quos
 à Sathanæ imperio Christus sibi redemit, qui
 & ipsi ceu membra ejus contra carnem, mun-
 dum & Sathanam, victoriam reportant. Ma-
 xima verò ibi sunt, ubi Christus thronum
 suum fixit. Ed igitur oculos, eò animos no-
 stros devoti & humiles convertamus.

IX. Quòd verò etiam in N. T. Christus,
 mater ejus, Apostoli, aliique mandato Divi-
 no frequentandi certis temporibus Hieroso-
 lymitanum Templum satisfecerunt, haud e-
 quidem id arguit, hodièque vigere manda-
 tum aliquod ad loca aliqua tanquam singula-
 ri sanctitate eminentia proficiscendi, sed po-
 tiùs Synagogam Judaicam nondum honestè
 sepultam fuisse. Etenim si adhucdum manda-
 tum illud vigeret, eò obligaremur ad fre-
 quentandum locum eum, quem Deus memo-
 riale suo nomini delegit, puta tabernaculum,
 arcam, Templum Hierosolymitanum. At
 ubi nunc tabernaculum? ubi arca? ubi Tem-
 plum Hierosolymitanum? Ad incitas jam pri-
 dem

tem redacta sunt omnia ; quorum proinde excidio tanquam reali argumento Deus evidentiſſimè ostendit, non amplius se religione illa peregrinantium Hierosolymam delectari. Sicut igitur eo argumento ; quod ante & post ascensionem Christi circumcisio & Levitica sacrificia ; etsi cum discrimine nonnullo viguerunt ; probari non potest, hodièque circumcisionis & sacrificiorum Leviticorum usum, sive ut necessarium sive ut liberum, adhuc obtinere : ita nec argumentum petitum à praxi Christi & Apostolorum, aliorumque circa ea tempora ; quibus Synagoga Judaica adhuc stetit, Divino mandato obsecundantium, peregrinationibus Pontificiis hodiernis velificatur.

X. *Quarto* denique peregrinationes Israelitarum finem propositum habuerunt salutarem ; Deoque unicè placentem. Voluit nempe Deus populum universum quotannis ter unum in locum convenire ; tum propter publicam veræ doctrinæ confessionem, ut ejus tum puritas tum consensus conservaretur ; tum propter benevolentiam inter ejusdem sanguinis homines conciliationem ; tum propter necessariam de rebus ad Ecclesiam & Rempublicam pertinentibus in publico & Oecumenico illo Concilio deliberationem. Potissima causa erat, ut Hierosolymis in templo, in quo Christus inter Cherubinos umbraticè

braticè habitabat, adorantes suam in Christum futuram fidem atque spem testificarentur. Non ibi coram imaginibus prosternebantur. Non Sanctos, non Abrahamum, non Isaacum, non Jacobum, non alios Patriarchas, Prophetas religioso cultu prosequiebantur. Non indulgentias nescio quas emercabantur. Non satisfactionis, meriti & operis operati eos opinio dementabat. Pontificias verò peregrinationes alia omnia intendere, ipse quaestio- nis nostræ status demonstrat

XI. Ex N. T. adversarius producit tum umbram Petri, tum sudaria Pauli. Et ex eo quidem, quòd Act. V. 15. Hierosolymitæ aliique vicini properasse dicuntur cum ægrotis & obsessis ad umbram S. Petri, ut eâ tacti sanarentur & liberarentur, concludit: *Si primi Christiani, non ita pridem accepto Spiritu S. currerunt ad umbram S. Petri, cur nobis non liceat accedere sepulchrum Christi, limina Apostolorum & tumbas S. S. Martyrum, ut ibi animarum corporumque salutem consequamur?* Ex eo etiam, quòd Act. XIX. 12. dicuntur sudaria seu semicinctia Pauli curasse languores, & cacodæmones abegisse, quaerit: *Si illa sudaria Pauli extarent hodièque in aliqua Ecclesia, an nobis licitum non esset, illam Ecclesiam cum devotione adire, sudaria honorificè tangere, nobis applicare, ut aliquam inde salutem hauriamus? An ipsa illa sudaria*

Sudaria averfarentur, execrarentur horrentesque fugerent, perinde ac mali demones Apostolorum tempore ea fugiebant? Ita D. Præpositus Baronium suum hic secutus, vellet nos demoniorum consortes facere.

XII. Possem uno verbo dissipare has argutias, nimirum umbram Petri & sudaria Pauli, si hodièque superessent, nec fugituros, execratorios & averfatorios nos esse instar dæmonum; nec adoratorios instar Papiſtarum. Verùm ne ullam querendi de me anſam habeat vir Bonus, quaſi argumentis ipsius refutandis diligentem operam non navaverim, quid in argumento illo & utròque exemplo, quod fere fundamentum vah! quàm carioſum est λειψανολατρίας Pontificiæ, deſiderem, candidè & paulò prolixius ipſi aperiam.

XIII. *Primò igitur fallitur in eo, quod umbræ Petri & sudariis Pauli huncce ſanationis effectum tribuere videtur. Atqui non umbra Petri, non ſemicinctia Pauli inſita quadam virtute ſanârunt ægrotos: ſed Deus eos ſanavit ad earum rerum præſentiam. Virtus divina ſanavit ἐνεργητικῶς, fides ægrotantium ὁρµαντικῶς, umbra Petri & sudaria Pauli ſυμβολικῶς. Umbra Petri non per ſe operabatur, cùm ſit privatio, ſed præſentia Petri, propter quam curabantur infirmitates, ſive ipſe eſſet cauſa moralis tantum, ſive etiam Phyſica instrumentalis, ait Loricinus in Act. V. 15.*

XIV. *Secundò non concludit D. Præpositus id, quod controvertitur. Sic enim ipsi concludendum fuerat: Ergo pium religiosumq; est peregrinari ad reliquias Sanctorum eum in finem, ut religiosè adorentur ad impetrandam ab eis remissionem peccatorum, aliq; beneficia tum spiritualia tum corporalia. Atque sic, si formare ei lubuisset, uti debuit, conclusionem, liquidò omnes consequentiæ infirmitatem conspexissent. Non enim si umbra Petri, & sudaria Pauli, eo, quo dixi sensu, sanarunt ægrotos, propterea licet reliquias Sanctorum frequentare, easdemque adorare. An enim umbram Petri, sudaria Pauli ægrotantes, ut convalescerent, adorârunt? An umbræ ejus portionem aliquam in capsula aut lagenâ asservârunt? An forte eam incluserunt reliquario, ut pennam Angeli Gabrielis, sonum campanarum Hierosolymitanarum & Josephi halitum? Denique an sudaria fuerunt circumlata per pompam, aut condita sub altaribus, aut exhibita populo, ut adorarentur? Sanè nec Petrus nec Paulus permiserunt, ut coram ipsis homines procumberent ac majorem iis, quàm civilem reverentiam testarentur Act. X.26. XIV.14. Quancò minùs umbræ & semicinctiis suis religiosum propterea deferri cultum passi fuissent, eò quòd in miraculorum operatione Deus liberè hisce symbolis uteretur.*

XV. *Tertio*

XV. *Tertio* ab umbra Petri viventis & sudariis Pauli itidem viventis, docentis & miracula virtute Christi operantis, argumentum ducere ad peregrinationes, ad reliquias Sanctorum defunctorum incertas, quid aliud est quam funiculum ex arenanectere? Rationes afferam duas. Prior inde mihi petita, quia ratio, cur Petro & Paulo mediantibus iis symbolis miracula patranda potestas concederetur, erat Ministerium ab ipsis viventibus obitum, cui hac ratione fidem facere Deus voluit. Cessante igitur eorum ministerio, donum ipsum etiam cessavit. Nulla enim ratio erat, cur eo, ob quod quid datum erat, cessante, non una quoque id ipsum, quod datum erat, cessare putemus. Jam hæc vita spatium est sive curriculum Sanctorum, in quo usibus nostris ex Dei voluntate inserviunt. Ubi hinc decesserunt, quiescunt spiritus in cælo, corpora in terra, quæ conduntur, obdormiunt, & patribus suis apposita *φθορὰν corruptionem* sentiunt, uti de Davide docet Paulus Actor. XIII. 36. Hæc ipsa corruptio fatetur, nullam amplius vim *δυνάμειν miraculorum efficacem* in iis residere; quæ si qua inesset scilicet, ipsa in primis ab hac injuria intacta servaret. Unde prioris ad Christum usque Ecclesiæ tempore nullius Sancti corpore ab anima separato, quicquam hujusmodi proditum legitur, si unius Elisæi corpus exceperis, cu-

ius ante multos annos tumulati contactu
 mortuum quendam revixisse scimus, sive eo
 exemplo futuram carnis resurrectionem fir-
 mare, sive Christi pro nobis mortui vim ad
 nos vivificandos efficacem adumbrare, sive
 aliud aliquod ignotum mysterium repræsen-
 tare Deo libuerit. Posterior, quod umbram
 Petri, sudaria Pauli sanasse suo sensu ægrotos,
 dubitari nequit, quia id authenticè Scriptu-
 ra testatur. At corpus, quod Compostellæ se-
 pultum ajunt, Jacobi esse; quod Romæ se-
 pultum ajunt, Petri esse; cubiculum Mariæ
 Laureti ostentatum, fuisse illud ipsum, in
 quo B. virgo & Christus educatus est; præ-
 putium, quod in Lateranensi Ecclesia asserva-
 tum est, fuisse verum Christi, uti Innocentius
 III. *Lib. 4. de Missæ mysteriis cap. 30.* dicit;
 præputium; lac, quod passim asservatur in-
 credibili copia, esse B. virginis Mariæ; subu-
 culam vel giganti sufficientem, apud Cornu-
 tenses asservatam, ejusdem esse B. virginis;
 caput, quod Romæ habetur ad S. Silvestri,
 esse Johannis Baptistæ, uti Constantiense
 Concilium definit; corpora trium Regum,
 quæ sibi non Colonienses tantum sed etiam
 Mediolanenses vindicant, esse trium Regum,
 & infinita ejusmodi, ita, ut illi narrant, se ha-
 bere, ubi Scripturæ Canonicae, vel alia do-
 cumenta authentica, omnem dubitationem
 removentia, & ἀνεσθησάντων generantia testan-
 tur?

tur? Patet itaque in hoc argumento manifestam esse ἐπεροζητήσως fallaciam.

XVI. *Quarto* si hæc adversarii epichiremata valent, non video, cur non absolvenda sit omnis paganorum in mundi elementa pietas, per quæ Deum magna beneficia, imò vitam ipsam, quâ nihil carius est, impertiri hominibus est certissimum. Etenim si Petri umbram, quòd per eam infirmi nonnulli convalescerint, tibi adorandam putas, quid Persis Solem Mithræ nomine, quid cæteris ferè omnibus veteris ac recentioris memoriæ paganis idem fidus religiosè colentibus ultra irascaris, quippe cujus motu & lumine Deum in omne hominum atque animantium genus vitam atque incolumitatem diffundere videmus? Cur fruges & vinum, cur ignem & aquam adorantes damnas, quæ munera esse Dei negare non potes? An enim umbram Petri & sudaria Pauli adorari debuerunt, quia raro & præter consuetas naturæ leges hominibus benefecerunt: at Sol, fruges, vinum ignis, aqua isthoc honore defraudanda sunt, quia tanta beneficia, vitam & incolumitatem non raro sed jugiter & assidue præstant? Atqui hoc ipso plus honoris mereri par erat, quòd crebriora & spissiora sunt eorum in nos beneficia, in primis cum utrorumque juxta author sit Deus.

XVII. *Quinto* quod per umbram Petri ac sudaria Pauli factum legitur, fuit singulare, personale & extraordinarium, quo Deus doctrinam Evangelii ab iisdem prædicatam confirmare, & hostes, ne violentas iis manus injicerent, cohibere voluit. Ex eo autem religiosi cultus fundamentum aliquod peti nequit, cum eum in finem miracula per umbram Petri & semicinctia Pauli patrata non sint, ut ad illorum cultum homines invitarentur. Proinde etiam fallacia *finis* in argumento adversarii conspicua est.

XVIII. *Sexto* miraculorum donum Ecclesiæ Apostolicæ & primitivæ fuit proprium. Nulla autem promissio, ne vestigium quidem promissionis reperire est, fore, ut postremis Ecclesiæ temporibus Sanctorum reliquiæ in usum veræ Ecclesiæ miracula patrent.

XIX. *Septimo* Apostoli, dum viverent, non poterant pro suo arbitratu miracula edere, sed à liberrimo Dei beneplacito ipsis hac in re unice semper pendendum fuit. Patet exemplo Pauli, qui, si sanare quotiescunque voluit, potuisset, sanè vel Timotheum, quem ob *πυκνὰς ἀσθενείας* crebram invaletudinem aquæ potu, instar Medici, abstinere iussit; vel Epaphroditum, dilectum sibi fratrem *συνεργὸν καὶ συνεργήωτην*, qui egrotaverat proxime mortem, valetudini restituisset ante omnes. Id tamen ipsi integrum minimè fuisse liquet ex
Phi.

Philipp. II. 25. 26. &c. Quantò minùs ordinaria ac perpetua quædam vis edendi miracula ipsorum reliquiis adscribenda est?

XX. Octavò denique umbra Petri & semicinctia Pauli non remissionis peccatorum, sed sanationis duntaxat corporalis morborum symbola fuerunt. Patet igitur ne minimam quidem soliditatis umbram præ se argumentum adversarii ferre : adeoque cum ex Scripturis probationem idoneam afferre non potuerit, Pontificium illud de Peregrinationibus religiosis dogma habendum esse simpliciter pro ἀρεάφω. *Quicquid autem absque auctoritate & testimoniis scripturarum confingitur, gladius Dei percutit, uti verissimè dictum Hieronymo in Haggeum cap. I.*

DISSERTATIO SECUNDA.

Quâ argumentum ex antiquitate petatum discutitur.

BREVIARIUM.

Argumentum pro religiosis peregrinationibus ex Antiquitatis tum exemplis tum suffragiis petatum proponitur 1. Triplex ad argumentum hoc responsio. 2. In civitate Dei legibus, non exemplis vivitur. Pontificiorum dogmata sua probantium methodum comparata cum methodo gentium.

quidum. 2. Actiones finibus dijudicande sunt. Diversi Patrum & Pontificiorum Hierosolymas peregrinantium fines exponuntur. Integro trium primorum Seculorum decursu adorationis reliquiarum vel Christi vel Sanctorum, ne minimum quidem vestigium occurrere fuisse probatur. Cur apud Martyrum sepulturas olim orationes facte fuerint? 3. Alexandri Episcopi primo Cappadociae, mox Hierosolymae factum Hierosolymas proficentis, an Pontificis peregrinationibus faveat? Quo sensu Alexander Hierosolymas profectus dicatur & χῆς καὶ τῶν τόπων ἰσοεῖα? Baronius & Bellarminus notantur. Εὐχὴ non votum duntaxat significat. Christophori non error perstringitur. 4. Quarii & sequentium Seculorum de peregrinationibus sententia exponitur. 5. Anthonii, Gregorii Nysseni, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi contra religiosas peregrinationes suffragia allegantur. 6. Concilium Cabilonense, & sequiorum temporum scriptores Ecclesiastici, qui peregrinationes improbaverunt, nominatim Claudius Scorus Faurinensis, Bernardus Clarevallensis, Hildebertus Tironensis, Henricus Tholosanus, Vincentius, Ibenhagen, Polydorus Vergilius, producuntur. 7.

I. **S**ecundam argumentorum aciem componere adversarius conatur ex antiquitatis Ecclesiasticae suffragiis & exemplis. Producit autem tum exempla partim
Alo-

Alexandri Episcopi Hierosolymam tum vo-
 ti tum locorum visendorum causâ conten-
 dentis , anno Christi 199. testibus Eusebio
Historia Ecclesiastica libr. VI. cap. 11. nec non
 Hieronymo *lib. de viris Illustribus* ; partim He-
 lenæ , quæ eodem Eusebio *lib. III. de vita Con-*
stantini, nec non Ambrosio *orat. de obitu Theodo-*
si testibus , religionis causâ Hierosolymam
 iverit : tum suffragia Hieronymi, Augustini,
 Chrysostomi, & Epiphani, quæ, ne hic repe-
 tere nullo operæ pretio cogar, videri possunt
 pag. 13. 14. 15. 16. Sicut igitur tralatitium est
 Pontificis, ut de Sacrarum Scripturarum ar-
 ce dejecti, ad commentitiam & malè decan-
 tatam vetustatem confugiant : ita idem facti-
 tari nunc ab adversario nostro videmus. Sed
 rogatum eum volumus, tria ut nobiscum pro-
 bè expendat.

II. *Primum*, in civitate Dei vivendum esse
 legibus non exemplis. Aliàs enim etiam pa-
 gani homines priscis temporibus Ecclesiæ Dei
 clamoribus importunis obstrepebant , reli-
 gionis suæ & ceremoniarum à majoribus ac-
 ceptarum antiquitatem stultè jactitantes : do-
 ctrinæ verò Evangelicæ novitatem insigni
 stultitia objicientes. Ita Cæcilius orator Pa-
 ganus apud Minutium Felicem : *Quanto ve-*
nerabilius ac melius, Antistites veritatis majorum
excipere disciplinam, religiones traditas colere :
Deos, quos à Parentibus ante imbutus es timere.
 quam

quàm cognôsse, familiarius adorare: nec de Numinibus ferre sententiam sed *PRIORIBUS* credere. Simillimè Symmachus scribens ad Augustos Valent. Theodos, & Arcadium: Si longa etas, inquit, auctoritatem religionibus faciat, servanda est tot seculis fides, & sequendi sunt nobis parentes, qui secuti sunt feliciter suos. Sera & contumeliosa est emendatio Senectutis. Quantò sapientius Seneca de vita beata cap. i. reprehendit eos, qui ritu pecorum sequuntur antecedentium gregem, & pergunt non quâ eundum est, sed quâ itur. Pari fere ardore Pontificii studio capti præpostero antiquitatis ἁδωρύμω defendendæ, veritatem ipsam, quâ nihil antiquius, totis oppugnare viribus conantur. Quid est enim antiquitas non vera, nisi latens sub larva novitas? Aut quæ vetustas stare adversus veritatem potest: cum sit extra omne dubium, id verius esse quod prius: id prius quod ab initio: id ab initio quod ab Apostolis, uti Tertullianus ait lib. 4. adversus Marcionem cap. 5.

III. Secundum animadversione dignum est, quòd sine dijudicandæ sint & distinguendæ actiones. Patres si qui ante Constantini M. tempora profecti sunt Hierosolymam, non opinione cultus, non fiducia satisfactionis & meriti, non spe remissionis peccatorum ex opere operato impetrandæ, non animo pro-

cum.

Cumbendi coram reliquiis Christi & Sancto-
 rum, coram instrumentis passionis dominicæ,
 & ea adorandi, ac venerandi, indulgentias-
 que impetrandi, eò profecti sunt. Hos pe-
 regrinationis veterum fines, qui soli contro-
 versi sunt, in prima puraque antiquitate ob-
 tinuisse, non probabit D. Præpositus, si omnes
 maximè ingenii & lectionis vires intenderit.
 Non alium finem propositum habuerunt, si
 qui circa ea tempora Hierosolymas profecti
 sunt, quam ut Christum, qui illis in locis na-
 tus, conversatus & educatus fuerat, in spiri-
 tu & veritate adorarent. Id eo argumento,
 validissimo utique probo, quòd integro
 trium Seculorum primorum decursu reliquia-
 rum vel Christi vel Sanctorum adorationis,
 vel religiosi cultus ne minimum quidem ve-
 stigium occurrit. Etenim vetustissimi trium
 primorum Seculorum Christiani ne quidem
 Divos coluerunt. Quanto minùs eorum re-
 liquias? Neque ullum apud vetustissimos
 Theologos de cultu hoc Pontificiorum Di-
 sputationum, distinctionem, argumentatio-
 num apicem reperire est. Sed & reliquiarum
 miracula, quæ præcipua cultus iis exhibiti
 ratio, nulla planè apud eos extant. In causa,
 quæ vetustissimæ Ecclesiæ intercessit cum
 Martyriorum refragatoribus, reliquiarum
 cultum neque sibi objici unquam audivit,
 neque ipsa adversariis tanquam vel utilem
 vel

Vel necessarium objecit. Testis esse potest
 vel sola Scorpiace Tertulliani, in qua hæc
 causa disceptatur. Quin antiquissimi Theo-
 logi non pauca cum Pontificio reliquiarum
 cultu apertissime pugnancia Judæis & potis-
 simum Paganis exprobrârunt, ut rerum mor-
 tuarum & humanis & casibus obnoxiarum
 cultum; sepulchrorum & mortuorum reli-
 gionem, altarium & sepulchrorum consecra-
 tionem, aliæque ejus generis multa, quæ vi-
 dere est apud Clementem, Tertullianum,
 Arnobium, alios. Pagani cum omnia Chri-
 stianismum redolentia primis Christianis ob-
 jecerint, nunquam tamen iis reliquiarum
 cultum objecerunt. Reliquias Pontificii al-
 taribus inserunt, & ad eum morem torquent
 animas sub altari visas Apoc. VI. 9. At vete-
 res illi neque reliquias inseruerunt altaribus,
 neque eum in sensum locum illum Apocaly-
 pseos omnino acceperunt. Sed & Martyrum
 ac Sanctorum corpora vetustissimi Christia-
 ni diligentissime sepeliverunt, nunquam id
 facturi, si eorum corpora adoranda putâssent.
 Constat hoc ex cura illa diligentissima, quam
 huic Martyrum sepulturæ impenderunt.
 Quin Anthonius apud Athanasium in ejus
 vita, eos qui Martyres non humarent, sed a-
 pud se in lectis servarent, acerrimè objurga-
 vit. Quòd verò apud Martyrum sepulturas
 cum orationes factæ fuerint, id non ea fa-
 ctum

Etum opinione, ac si loca ea sanctitate ac religione præstarent cæteris, sed inde potius accidit, quod Martyres in Ecclesiæ cœmetæteriis, ubi conventicula & collectæ Christianorum fiebant, unâ cum aliis fidelibus sepeliarentur: nec non, uti loquitur Smyrnenſis Ecclesia in Epistola de Martyrio Polycarpi apud Eusebium lib. IV. 15. *ad memoriam eorum, qui ante certârunt, & ad futurorum exercitationem ac preparationem.* Quid quod Christi reliquias hodie Pontificiis cognitiſſimas & celeberrimas, abundè constat primis trecentis annis Christianis planè fuisse ignotas, quippe quæ ceterioribus demum ætatibus conquiri, noscique aliæ maturius, aliæ ferius cœperunt? Idem dico de reliquiis tum B. virginis, ejus lacte, capillis, Lauretana domo, diutiſſimè Ecclesiæ incognitis, tum Protomartyris Stephani, cujus sepulturæ locus quinto demum Seculo patefactus est; tum Martyrum & Divorum, quorum reliquiæ quarto demum & quinto Seculo ex revelatione Divina, uti quidam dicunt, patefactæ sunt; tum Apostolorum, quorum corpora, ubi sepulta sint, si quatuor exceperis, ante quartum Seculum planè incognitum fuit, adeò quidem, ut quorundam sepulchra decimo demum & duodecimo Seculo, inclarescere cœperint, aliorum verò incognita adhuc dum sint. Hæc omnia aliæque huc pertinentia, si fusius demonstra-

Et cupiverit adversarius, adeat licet Cl. Joh-
hannem Dallæum de Religiosi cultus objecto ad-
versus Latinorum traditionem, libro quarto toto;
cujus argumentis solidissimis ibi allatis; ubi
vel ipse vel alius satisfecerit, tum demum an-
tiquitatem ostentare, quamvis exiguo operæ
pretio id faciet semper; incipiet.

IV. Sed ex primis illis Seculis nobis ad-
versarius sistit Alexandrum Episcopum pri-
mò Cappadociæ; postea Hierosolymæ; qui
tanquam Divino quodam oraculo excitus
suum votis suum locorum visendorum causâ Hiero-
solymam contenderit. Sic ex toto eo trium
Seculorum intervallo non aliud, quod oppo-
nat, exemplum habet, quàm Alexandri. At-
qui illud ipsum tamen prorsus *singulare & ex-
traordinarium* fuisse; patet evidenter ex nar-
ratione Eusebii *Histor. Eccles. lib. VI. cap. 11.*
quæ ita habet: Ταύτη δ' οὖν ὡς περ καὶ τὰ π θεοῦ προ-
πιον ἐκ τῆς τῶν καὶ παροδοκῶν γῆς ἐνθα πρῶτον τῆς
ἐπισκοπῆς ἤξιωτο τὴν προίαν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ
τῶν τόπων ἰσραὴλ ἐνεκεν πεποιημένον, φιλοφρονέσασθαι
οἱ τῇ δὲ ἐπαλαβόντες, οὐκέτι οἱ καὶ δὲ αὐτῷ παλινοσεῖν
ἐπιτρέπουσι, καθ' ἐπεὶ δὲ δόξα καὶ λύψιν καὶ αὐτοῖς νύ-
κτωρ ὀφθεῖναι, μίαν τὲ φωνὴν σαφεστάτην τοῖς μάλισ-
τα αὐτῶν ἀπουδαίοις χρήσασθαι. Εδήλου γὰρ πρὸς ἐλ-
θόντας ἐξ ὧν πυλῶν, τὸ ἐκ θεοῦ προωρισμένον αὐτοῖς ἐπι-
σκοπὴν ὑποδέξασθαι. τοῦτο δὲ πράξαντες μετὰ κοι-
νῆς τῶν ἐπισκόπων οἱ ἴαες πρὸς διείπον ἐκκλησίαις
ἀνώμης, ἐπ' ἀνάγκης αὐτὸν πρὸς ἐκείνην βιάζοντα.
Hæc

Hæc Eusebii verba ita transtulit Ruffinūs,
 pro more suo *αὐτοφθέγγων*: Alexandrum Divi-
 na dispensatio in adiutorium Narcissi senis eviden-
 tissimis revelationibus evocavit. Is namque Ale-
 xander ex gente Cappadocum, ubi erat præclara
 urbis Episcopus, Hierosolymam adorandi, & San-
 ctorum locorum videndi gratia properaverat. Quem
 loci incolæ, mentes eorum instigante Deo, cum omni
 amore & officiositate excipiunt, ac vi charitatis
 & dilectionis nexibus vinctum non simunt redire do-
 mum. Ostendebatur enim evidenter à Domino, non
 solum ipsi beato viro Narcisso, sed & aliis plurimis
 per revelationes in plebe, ut ipsum in loco Sancto E-
 piscopum detinerent. Præterea, quod supra cæte-
 ra omnia magis terrificum fuit, eo die, quo ingressu-
 rus urbem Alexander nuntiatus est, & multitudo
 fratrum plurima extra portas in occursum ejus
 egressa est, vox cœlitus manifestissime omnibus au-
 dientibus facta est, dicens: Suscipite Episcopum,
 qui vobis à Deo destinatus est. Cumque ex his o-
 mnibus evidenter apud cunctos fuisset Dei dispensa-
 tio declarata, Episcopi urbium vicinarum comper-
 tis omnibus, quibus de eo res geri Dei iudicio doce-
 batur, residere inibi eum necessario compulerunt.
 Sola historiæ hujus attenta lectio nos expe-
 diet. Ascendit Alexander Hierosolymam κατὰ
 τὴν θεοφθέγγον Divinā revelatione & dispensatio-
 ne excitatus. Ejus divinæ dispensationis & reve-
 lationis finis unicus erat, ut loci illius Episco-
 patum capelleret, tanquam ἐν θεῷ φθέγγον

Episcopus divinitus destinatus
 una altera ἀποκάλυψις revelatio populo fa-
 tam eventus ipse docuit. Quid hoc ad
 sequiorum temporum, qui
 Hierosolymam, Romain, Eremum cursitant
 ἀποκάλυψιν, vel mandato vel reve-
 latione aliqua Divina, sed voluntario ad id
 concitati, & apud quos nihil tale,
 quale apud Alexandrum hunc, Deus intendit.
 Hæc verba Christophorsonus callidè
 etiam Baronius, Bellarminus & utrū-
 que secutus adversarius noster. Sed Christo-
 phorsonus se ipsum refutat eodem capite, u-
 bi sequentia verba Eusebii, διὰ τῶν ἀρχῶν red-
 dens quorundam precibus, satis innuit, non votis
 duntaxat notionem habere vōcem ἀρχῆς, uti
 inconsideratè & temerè Bellarminus conten-
 dit, sed etiam simplicis orationis & precum. Re-
 ctè igitur Hieronymus ad Suniam & Fratell.
 ἀρχῆς pro locorum qualitate & orationem & votum
 significat. Atque sic optimè Ruffinus, cujus
 versio apud eruditos longè majorem autho-
 ritatem, quàm Christophorsoni partibus ad-
 dicti obtinere debet, locum Eusebii reddit:
*Alexander Hierosolymam adorandi non voti &
 Sanctorum locorum videndi gratia properaverat.*
 Scripserit hoc Eusebius ex more sui seculi,
 quo

quo peregrinationes istæ in terram sanctam
 orationis gratia usitatæ erant: an verâ fuerit
 intentio & propositum Alexandri, incertum
 equidem est. Cum enim revelatione Divina
 excitus se Hierosolymam contulerit, instar
 Abrahami ex Ur Chaldaeorum evocati, vo-
 luntatis Divinæ nutum ibi præstolaturus, ve-
 rissimile est, non alium ipsum habuisse finem
 suæ profectionis, quam quem ipsa Divina re-
 velatio & providentia propositum habuit.
 Atqui illa non hunc finem habuit, ut tempo-
 rali oratione defungeretur, & loca sibi inco-
 gnita videret, sed potius, ut illius loci Episco-
 patum suffragante populo capefferet. Exem-
 plum publicani à D. Præposito allatum est pla-
 nè ἀπερχομένου σου. Si enim de consilio amici a-
 scendisset Hierosolymam, ut oraret, utique
 consilium hunc finem expressisset. Atqui Di-
 vina revelatio Alexandro finem hunc non
 proposuit, ut ascenderet Hierosolymam, ἵνα
 εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὴν εὐχὴν ἐνέλθῃ; uti eventus ipse
 comprobavit. Sunt igitur exempla per quam
 dissimilia. Sed quicquid de eo fiat, certum
 est, Alexandrum non ascendisse Hierosoly-
 mam sine mandato Divino, quod revelatio-
 ne continebatur; non ascendisse voti gratiâ,
 vel eum in finem, ut sepulchrum, ut crucem
 Christi, ut alia Dominicæ passionis instru-
 menta venerabundus adoraret, non satisfac-
 tionis, meriti, loci sacrationis, operis opera-

ti (qui soli fines controversi sunt) opinione; sed simpliciter *orationis & locorum lustrandorum causâ* (si modo intentionem ipsius Alexandri expressit Historicus) adeoque, ut ibi Christum pura mente & in spiritu ac veritate adoraret. Hoc sanè in Alexandro Episcopo haud quaquam improbamus, cum & vota & omnis illa superstitio Papistica ab ejus facto exulaverint. Atque sic liquidissime apparet, Peregrinationes ejusmodi votivas Pontificias integro trium primorum, eorundemque purissimorum Seculorum intervallo planè incognitas & inusitatas fuisse, adeoque primam & puriorem antiquitatem nostris à partibus stare.

V. *Tertium*, quod ab Adversario expendi vellemus, concernit quarti sequentiumque Seculorum de Peregrinationibus sententiam & praxin. Fatemur equidem, paganismo per Constantinum M. profligato, & terra sancta in Christianorum potestatem redacta, frequentari cœpisse Hierosolymam à fidelibus: neq; etiam eam consuetudinem improbandam fuisse, donec accedente superstitione opinio apud multos incescit, alia aliis locis sanctiora esse, nec infimam pietatis & cultus Divini partem collocandam esse in ejusmodi *σωματικῇ ὑπομνηστικῇ* corporali exercitatione. Quod cum animadverterent viri pii, & ii ipsi etiam, quos adversarius pro se allegat testes, suppululan-

ti errori cordatè obviam iverunt. Operæ pretium me facturum puto, si loca quorundam huc pertinentia apponam.

V I. Anthonius, referente Athanasio in ipsius vita, superstitionem subnascentem his verbis pulsavit: *Nobis nulla profiscendi, nulla transfretandi fluctus necessitas imminet, in omni sede terrarum constituta sunt regna Cœlorum.* Gregorii Nysseni tum argumenta contracta, tum integram Epistolam synodalis dissertatio refert, quam vindicare suo loco annitar. Hieronymus tom. 1. Epistol. 3. ad Paulinum pag. 34. disertissime sic causam nostram agit: *Non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est. Illa excipienda est civitas, non quæ occidit Prophetas & Christi sanguinem fudit, sed quam fluminis impetus latificat, quæ in monte sua celari non potest, quam matrem Sanctorum Apostolus clamat, in qua se municipatum cum justis letatur habere. Neque verò hoc dicens memet ipsum inconstantia arguo, damnòque quod facio, ut frustra videar, ad exemplum Abrahami & meos & patriam reliquisse. Sed non audeo Dei omnipotentiam angusto fine concludere & coarctare parvo terra loco, quem non capit cœlum. Singuli quique credentium non locorum diversitatibus, sed fidei merito ponderantur. Et veri adoratores neque Hierosolymis, neque in monte Garizim adorant Patrem, quia Deus spiritus est, & adoratores eius in spiritu & veritate adorare oportet. Spiritus*

autem spirat, ubi vult, & Domini est terra & plenitudo eius. Postquam siccatu Iudaea vellere universus orbis cœlesti rore perfusus est, & multi de Oriente & Occidente venientes, recubuerunt in sinu Abrahae, desit notus esset tantum in Iudaea Deus & in Israel magnum nomen eius; sed in omnem terram exivit sonus Apostolorum, & in fines orbis terra verba eorum. Salvator ad discipulos loquens, cum esset in Templo; surgere inquit, abeamus hinc. Et ad Iudeos: Relinquetur vobis domus vestra deserta. Si Cœlum & terra transibunt, utique transibunt omnia, quæ terrena sunt. Et crucis igitur & resurrectionis loca profunt his, qui portant crucem suam, & cum Christo resurgunt quotidie, qui dignos se tanto exhibent habitaculo. Cœterum, qui dicunt: Templum Domini, Templum Domini; audiant ab Apostolo: Vos estis templum Domini, & Spiritus S. habitat in Vobis. Et de Hierosolymis & de Britannia aequaliter patet aula cœlestis. Regnum enim Dei inter vos est Anthonius & cuncta Aegypti & Mesopotamiae, Ponti, Cappadociae & Armenia examina Monachorum non videre Hierosolymam, & patet illis absque urbe Paradisi janua. Beatus Hilarion, cum Palaestinus esset, & in Palaestina viveret, una tantum die vidit Hierosolymam, ut nec contemnere loca Sancta propter viciniam, nec rursus Deum loco claudere videretur. Ab Hadriani temporibus usque ad imperium Constantini per annos circiter centum & triginta in loco resurrectionis simulachrum Iovis in crucis rupe statua ex marmore veneris

veneris à gentibus posita colebatur, existimantibus
 persecutionis authoribus, quòd tollerent nobis fidem
 resurrectionis & crucis, si loca sancta per idola pol-
 luerent. Berklehem nunc nostrum & angustissi-
 mum orbis locum lucus inumbrabat Thamus, id est
 Adonidis, & in specu, ubi quondam Christus par-
 vulus vagiit, Veneris amasius plangebatur. Quor-
 sum, inquires, hac tam longo repetita principio? Vi-
 delicet ne QUID QUAM fidei tue deesse putes, quia
 Hierosolymam non vidisti, nec nos idcirco MELIO-
 RES existimes, quòd hujus loci habitaculo frui-
 mur; sed sive hic sive alibi, ÆQUALEM te pro
 operibus tuis apud Dominum habere mercedem.
 An, quæso, vir tantus peregrinationum reli-
 gionem efficacioribus verbis & argumentis
 oppugnare potuisset? Quid tamen contra
 hunc argumentorum συνάθεσιμον Bellarmi-
 nus? Ad Monachum, regerit, duntaxat Pauli-
 num pertinere, cujus propositio magis conveniebat
 quies & stabilitas Monasterii. Atqui argumen-
 ta Hieronymi generalia esse vel cæci vident.
 Quin se includit Hieronymus, & de se negat,
 quòd melior inde estimandus sit, quòd ejus loci ha-
 bitaculo fruereetur. Ipse autem etsi Monachis
 addictus, Monachus tamen non fuit, sed
 Presbyter. Augustinus serm. 1. de verb. A-
 postol. Petri ad Christum: Veni ad Christum,
 noli longa itinera meditari. Ubi credis, ibi ve-
 nis. Ad illum enim, qui ubique est, amando
 venit, non navigando. Sed quoniam etiam

*vali in itinere abundanti fluctus & tempestates tem-
 rationum, in crucifixum crede, ut fide tua pos-
 sis lignum ascendere. Non mergeris, sed li-
 gno portaberis. Idem serm. 3. de Martyr.
 inter Ser. de Sanctis: Dominus non dixit: va-
 de in orientem & quare iustitiam: naviga usque
 ad Occidentem, ut accipias indulgentiam. Dimit-
 te inimicis & dimittitur tibi. Nihil à Te exira Te
 quare. Chrysostomus alicubi Romam pro-
 pter Petri & Pauli corpora ibidem sepulta
 magnopere celebrat; veluti homil. 22. in
 epist. ad Rom. & homil. 8. in Epistolam ad
 Ephesios. Desiderat ibi videre S. Pauli cor-
 poris, cordis, manuum, oris &c. pulverem,
 quorum membrorum omnium gestus, in mo-
 rali homilia sensu describit; nec non catenas
 S. Pauli, & locum, ubi is ligatus erat. Sed
 qui omnia ejus desideria citatis locis intro-
 spexerit, facile animadvertet, eum Romam
 ire non cogitasse, sed figuris Rhetoricis, cor-
 dis aliorumque S. Pauli membrorum cineres
 extollendo, sanctas actiones, quarum hæc
 fuerunt instrumenta, celebrare voluisse. A-
 liàs quid de religiosis peregrinationibus, quæ
 ipsius jam tempore usitari cœperunt, sense-
 rit, alibi minimè celat. Homiliâ primâ in E-
 pistolam ad Philemonem: Οδὸς γάρ ἐστι λύσεως
 αἰματημάτων, οὐ πόνων δεωμένη, οὐδὲ δαπάνης χρη-
 σμάτων, οὐδὲ ἄλλου οὐδενός, ἀλλ' ἀπλῶς περαιορέσεως,
 οὐκ ἀπὸ δημίας χρεὶ σείλασθαι, οὐκ εἰς τὴν ὑπερρείαν
 εἰλθεῖν,*

ἀβείν, οὐ κινδύνος ὑποσῆναι καὶ πόνους, ἀλλὰ θελή-
σαι μόνον. *Via solutionis seu remissionis peccatorum*
nec laboribus indiget, nec pecuniarum expensâ, seu
ulla alia re, sed simpliciter tantum bono proposito.
Non opus est in longinqua peregrinando transire,
nec ad remotissimas ire nationes, non pericula, non
labores tolerare, sed velle tantummodo. Et homi-
lia 3. ad Antiochenos negat disertè, ad pro-
merendum Deum quidquam valere, si quis
peregrinationes ad terras longè distitas in-
stituerit.

VII. Quid quodd sequioribus etiam Secu-
lis, quibus peregrinationes perniciosæ & ido-
lolatricæ invalescere cœperunt, viri cordati
non defuerunt, qui eis masculè se oppone-
rent? In Concilio Cabilonensi cap. 45. repre-
henduntur, qui Romam aut Turonum sub
prætextu orationis peragrant, putantes fre-
quentatione horum locorum se à peccatis
purgari & impunè peccare. Claudius Scotus
Taurinensis Ecclesiæ Episcopus circa annum
Christi 815. adversus Theodomirum Abba-
tem de Peregrinationibus religionis causâ
Romam susceptis, teste Jona Aurelianensi
lib. 3. *cultu imaginum*, qui extat tom. 5. Or-
thodoxographiæ, prolixè in Romanas pere-
grinationes invehitur. Theodosium intera-
lia sic affatur: *Te ipsum primum interrogare volo.*
Si pœnitentiam agere, Romam pergere nōsti, cur
tanto tempore tantas animas perdidisti, quas in

*Monasterio retinuisti & pœnitentia causâ in Mo-
 nasterio recepisti, & non eas Romam misisti, sed po-
 tius Tibi servire fecisti. Et paulò inferiùs pag.
 1577. Propter verba Evangelica, Tu es Petrus
 non intellecta, imperitum hominum genus pro ac-
 quirenda vita eterna, postpositâ omni spiritali in-
 telligentiâ, volunt pergere Romam. Claudium
 illum Bellarminus cum Petrobrusianus &
 Wiclefistis conjungit, & erroris accusat, sed
 accusationis suæ nullum omnino argumen-
 tum promit. Sed & Bernhardus epist. 319.
 ad Leibertum S. Michaëlis Abbatem, Mo-
 nacho cuidam peregrinationem Hierosoly-
 tanam dissuasit, additâ ratione: Non terrenam
 sed cœlestem requirere Hierosolymam Monachorum
 propositum est, & hoc non pedibus proficendo, sed
 affectibus proficiendo. Ejusdem αὐγχερονος Hilde-
 bertus Turonensis Archiepiscopus epistolâ
 ad Comitem quandam datâ, eum multis argu-
 mentis ab Hierosolymitana peregrinatione
 dehortatur. Inter alia hæc ejus verba sunt:
 In memoriam B. Jacobi iter, ut fertur, sumisti. Quod
 nos quidem bonum non negamus, sed quisquis ad-
 ministrationem suscipit, alligatur obedientia. Qui
 enim ad majora vocatur & utiliora, si r. linquit,
 delinquit. Unde Te, Fili clarissime, culpa inexcusa-
 bilis expectat, qui necessariis non necessaria, di-
 spensationi otium, debitis indebita preponis. Inter
 valenta, quæ servis suis pater familiâs distribuit,
 circuire vagum orbem terre S. nullus Doctor, nulla
 omnino,*

omnino Scriptura commemorat. Hieronymi testi-
 monio B. Hilarion, cum esset proximus civitati Hie-
 rusalem. semel ea vidit, ne loca Sanctorum contem-
 pisse videretur. Fortassis autem dicis: votum vovi
 Domino: transgressionis arguar, irritum feci vo-
 tum! Agnosco, ô Princeps, quia tu quidem alligasti
 Te vero, sed Dominus officio; tu via, sed Dominus
 obedientia. Concludit: Sicut ergo presenti pagi-
 na commoneas, utere tuorum consilio amicorum, u-
 tere meo, domi sedens, pauperum subsidio insists,
 loca Sanctorum non desiderans intueri, sed tuorum
 satagens; nec circumferre per memorias lapidum,
 sed circumferre per memoriam virtutum. Sed &
 Henricus Tholosanus Monachus circa A. C.
 1141. referente Genebrardo, peregrinatione-
 nes ad loca Sanctorum improbavit. Possem
 ex medio Papatu accumulare testimonia,
 qualia sunt Vincentii, Johannis Ibenhagen,
 Polydori Virgilii, Nicolai Helvetii, Bruder
 Claus vulgò dicti, aliorum, quæ hîc ad com-
 pendium pono. Vides igitur D. Præposite, ex
 prima antiquitate nihil omninò vestris favere
 circumcursionibus religiosis; ex quarti
 verò sequentiūque Seculorum vetustate
 eos ipsos, qui alicubi favere videntur, alibi
 quasi mutantes dicta, & poenitudine ductos,
 vel certè sibi parùm constantes, adversum
 peregrinationibus vestris promere iudicium;
 denique nunquam defuisse, qui superstitioni
 & idololatriæ invalescenti obviam irent.

DISSE

DISSERTATIO TERTIA.

Quâ argumento pro peregrinationibus à ratione & miraculorum suffragiis petito fit satis.

BREVARIUM.

Argumentum petatum ab ea ratione, quòd peregrinantes profiteantur immediate magnam suam de Dei excellentia estimationem, & mediate ipsam Dei excellentiam, solvitur. 1. Amesii responsio vindicatur. 2. Argumentum aliorum à miraculorum suffragiis petatum proponitur & refellitur. 3. An veri nominis miracula hodie edantur? 4. Miraculorum à Pontificiis jactatorum affinitas cum illis, quæ olim jactarunt Pagani, ostenditur. Idoli Ennensis celebritas. 5. Miraculorum Pontificiorum distributio. 6. Miracula quædam Pontificia ad prestigias Sathane referunt Doctores Pontificii, Gabriel Biel, Gerson, Franciscus de Victoria, Cassander, Alexander Hales. 7. An magnitudo operum obstat, quò minus miracula nonnulla ad prestigias Sathane referantur? 8. Bellarmini nota diacritica inter miracula Sanctorum & prestigias Sathane discutitur. 9. Iosephi à Costa, & Andradæ de miraculorum incertitudine libera confessio laudatur. 10. An qui miracula nonnulla Pontificia refert in demonas, imitetur Iudeos
mira-

miracula Christi in Damonem referentes?

11. *Discrimen multiplex inter miracula Christi & Pontificiorum asseritur.*
12. *Adversarii ratio, quâ conficta esse miracula Pontificia negat, proponitur.*
13. *Conficta esse quædam Pontificia miracula, fateantur Doctores Pontificii, Georgius Cassander, Ludovicus Vives, Melchior Canus, Lyrannus, Valla, Dantes Florentinus, nec non ordines Imperii etiam Papistici.*
14. *In manifestis fraudibus sæpius deprehensi sacrificiali miracula fingentes.*
15. *An miraculo simile sit, quod inter tot miracula, quæ authentica ipsi prædicant, ne unum quidem falsitatis convictum sit? Authentiam miraculorum nullam esse ostenditur.*
16. *Specimina miraculorum ejusmodi authenticorum producuntur, Indica, bidentes S. Aidi, Vacca S. Bernaci, Caligæ Thome Canuariensis, Musica piscium harmonica, Ursus Caroli Francorum Regis, Luscinia, ovis, Frater asinus, Cicada Francisci, visiones Lojola.*
17. *An miracula Pontificia asserantur testibus omni exceptione majoribus?*
18. *An publicâ, constanti & irrefragabili famâ?*
19. *An omnium gentium confessione, & historiæ fide dignissimarum relatione?*
20. *Ratio Adversarii, quâ miracula Pontificia esse veri nominis miracula probare conatur, solvitur.*
21. *Si maxime veri nominis miracula ederentur apud reliquias Pontificiorum, peregrinationes tamen eorum inde non statuminari probatur.*
22. *Augustinus*

Itini responsiones Paganis miracula poscentibus perhibita retorquentur in Pontificios. 28. Miraculorum catalogus ab Augustino recitatus non faver adversariis. 24. Epitome eorum, quae de miraculis dicta sunt, syllogismo includitur. 25.

I. **T**ertia argumentorum acies instruitur ratione geminâ, altera à pietate & honestate peregrinationum, à miraculis verò altera petita. Ac prior quidem ratio Syllogismo tali innectitur: *Profiteri immediate suam magnam estimationem de excellentia Dei, & mediate ipsam excellentiam Dei est pium & honestum. Sed cum laborem & pericula itinerum sponte suscipimus, ut Christi sepulchrum invisamus, profitemur immediate nostram magnam estimationem de excellentia Dei, & mediate ipsam excellentiam Dei. Ergo id facere pium ad honestum est.* pag. 16. Paucis ut defungar, dico, profitendam nobis esse tum immediate nostram de excellentia Dei æstimationem, tum mediate ipsam Dei excellentiam, eo modo, quem in verbo suo Deus definivit & mandavit. Sicut enim pii veteres docent, quicquid de Christi persona præter & extra Scripturam prædicatur, etiam si honos videatur, injuriam esse: ita & nos dicimus, quicquid opinione cultus præter & extra Scripturam suscipitur, etiam si immediate in honorem sanctorum, media-
te

te verò in honorem Dei cedere videatur, non honorem, sed injuriam esse.

II. Eodem redit, quod Amesius Bellarmiano respondet, non quamlibet videlicet professionem magnæ æstimationis de Deo approbari: sicut Saulis illa apologia, quòd præstantissima anathemata reservaverit sacrificio, rejecta fuit his verbis: *Melior est obedientia, quam victima* 1. Reg. XV. 12. Atqui laborem & pericula itinerum sponte suscipere ad Divos divasque, & eorum imagines religiosè colendas, cum opinione satisfactionis, meriti, loci sacratioris, non tantum in scripturis nuspiam mandatur, sed etiam prohibetur. Vetat enim Scriptura cultum certis locis tanquam sacratioribus adstringere, vetat imagines, vetat sanctos adorare, vetat satisfactiones proprias, meritum operum aucupare. Prohibet ἀφειδῶν σώματος, studia hominum corpori non parcentium, hoc est, labores, pericula sine Dei verbo & fine non justo susipientium, Coloss. II. 27. Contra qua ratione nostram de Dei excellentia æstimationem profiteri, & quem sanctis honorem habere debeamus, clarè, liquidòque nos edocet. Perperam igitur respondet Amesio adversarius, non loqui hinc se de peregrinationibus *contra expressum Dei mandatum institutis*, sed de peregrinationibus *secundum se sumtis, réè & bene susceptis*. Atqui controversiæ nostræ
statum

statum ubique dissimulat, qui non versatur circa peregrinationes *secundum se sumtas*, ritè & bene susceptas; sed circa Pontificias, quas ritè & bene suscipi negamus. Peregrinatio ritè & bene suscepta apud Pontificios est purum putumque Non Ens. Non igitur alia elabendi rima indaganda est Amesio, sed adversario alia excutienda quercus, alia ineunda responsionis via, quam solidam nec facili, nec difficili negotio ipsum reperturum sum certus.

III. Ratio altera petita est à miraculis, quibus veluti *Divinis suffragiis* peregrinationes ejusmodi ad pia loca probari & firmari, atque ad illa invisenda fideles invitari contendit, pag. 18. Hic mirari magnopere subit, cum argumentis, quæ miraculis Pontificiis opponit Synodalis Dissertationis thesis 33. configere Adversarius non sustinuerit. Fortassis refutatione digna non esse regeret. At Redingius dignatus est refutatione, quem & nos vicissim responsione in loco dignabimur. Et sanè ejusmodi ea esse, ut ea omnia, quæ tantopere ostentant, & velut pompam Circensem circumducunt, miracula, apud bonos omnem fidem decoquere & conturbare debeant, sumus persuasissimi. Cumque miracula, quæ locis certis patrata feruntur, miseros homines & captas superstitione mentes abduxerint à cultu solius Dei ad cultum religiosum creaturarum, vel hoc solo nomi-

ne pro *Divinis* peregrinationum suffragiis recipi nullo modo possunt. Animo enim nostro insidet altissime vox disertissima Dei, quæ extat Deut. XIII. 1. 2. 3. *Cum surrexerit in medio tui Propheta, vel somnians somnium, & dederit tibi* מוֹפֵת אִוֶּן *signum aut portentum, veneritque signum & portentum, quod locutus est tibi, dicendo: Eamus post Deos alienos (quos non nosti) & colamus eos; non obedies verbis Propheta illius, aut somniatori illi, quia tentat Iehova Deus vester vos, ut sciat, an diligatis Iehovam Deum vestrum toto corde & totâ animâ vestrâ. Qualiacunque igitur Divorum, Divarumque vestrarum miracula; ad colendas imagines, invocandos sanctos, adeoque adorandos Deos, quos Deos esse non novimus, imò Deos seu Divino cultu prosequendos non esse novimus, inducencia, simpliciter repudiavimus, & ab earum vel sola mentione toto pectore abhorremus. Potiorem habemus ejusmodi incentivis & illecebris omnibus Cœlestis doctrinæ veritatem, & Divini cultûs intemeratam puritatem. Quâ in sententia mirificè Divina nos Oracula confirmant, quæ signa ea, quæ posterioribus temporibus edituri erunt homines; Anti-Christo & Pseudo-Prophetis tribuunt, Matth. XXIV. 24. 2. Thess. II. 9. Apoc. XIII. 13. Quo vel solo argumento & divino suffragio Ecclesiæ Pontificiæ, & peregrinationum Pontificiarum vanitas abundè cognoscitur.*

G

tur.

tur. Pseudoprophetis enim & Antichristo tribuitur, quod magna prodigia edituri sint. Quæ verò prodigia ejusmodi nunc ostentant ecclesiæ? An Evangelicæ? An Græcanicæ? Reliquos Pseudochristianos, qui aliis Pseudochristianismum suum produnt indicîis, pensi non habemus. Sola Ecclesia Pontificia miracula, prodigia ostentat. In sola igitur ea Divinæ prædictiones implentur. Præterea faciamus veri nominis miracula iis in locis, quæ hodie tantis concurrentium studiis frequentantur, patrari, minimè tamen inde confici potest, loca illa religiose adeunda, imagines humano artificio constructas, & reliquias colendas, sanctos invocandos, vota iis nuncupanda, fiduciam in iis collocandam, remissionem peccatorum & salutem inde velut ex merito operum poenaliū suspendendam esse. An enim tale quid factum est vel Mosis, Eliæ, Elisæo, Apostolis, virisque Apostolicis, quibus olim donum miraculorum indultum Divinitus est; vel organis, vel locis ipsis, in quibus ipsi miracula patrârunt? An baculus Mosis, lagena Gedeonis, mandibula asini Samsonis, aqua Jordanis, quâ Naaman sanatus est, Elisæi ossa, Pauli sudaria, umbra Petri adoranda fuerunt? Si tunc temporis nihil tale factum est, quæ causa est, cur hodie locis miraculorum gloriâ conspicuis (si modò talia sunt)

sunt) pompaticus ille & religiosus cultus impendi debeat?

IV. Dabis verò veniam nobis, D. Præpositæ, si candidè negaverimus, quòd hodie veri nominis miracula apud vos patrentur, evidenter nobis demonstrari. Etenim, ut unum veri nominis & ἀνεξαρτήτων miraculum tangam, ubi hodie verè mortuos resuscitari à Divis Divabúsque vestris cernimus? Olim quidem, si credere fas est, tam in promptu fuit iis mortuos excitare, quàm quod maxime: ita ut non singulos, sed quadragenos, quinquagenos, denique centenos lethæis vinculis exemptos legamus cum apud alios nugatores Monachos, tum præcipuè Anthoninum Archiepiscopum *p. 3, Historiol. tit. 24 cap. 2. § 11.* At hoc tempore, quo propter hæreticos abstrigillantes, & Divos Divasq; hinc inde circumfidentes, virtutem hanc in immensum auctam oportebat, ne ullum quidem verè mortuum excitari audimus. In vicinia sanè nostra sic satis Thaumaturga tale quid patrari ne fando quidem audivimus. An igitur abbreviata est eorum dextra, ut renascentibus ex alvo terræ non amplius abstetricari possint? An potius fingendi opportunitas, colorque magis quàm voluntas fervorque sacrificulis deest hac tempestate, quâ renatis optimarum Artium studiis, & Evangelii luce revelatâ, de-

rectisque adeo insipidissimis Monachorum
nugis,

Et pueri nasum Rhinocerotis habent;
adeoque non desunt curiosuli, qui captato-
rum manus improbius observitent?

V. Denique ut appareat, miracula ejus-
modi cum Ethnicorum Deastris esse commu-
nia, annexere libet insignem Ciceronis locum
ex Act. in Verrem 4. de Idolo Ennensi: *Mira,*
inquit, quædam tota Sicilia, privatim ac publice
Religio est Cereris Ennensis. Etenim multa sæpe
prodigia (Divina videlicet suffragia) vim ejus
Numenque declarant: multis sæpe in difficillimis
rebus præsens ejus auxilium oblatum est: ut hæc in-
sula ab ea non solum diligi, sed & incolæ custodiri que
videatur. Et mox: Tam ex amplissimo Collegio
decem virali Sacerdotes populi Romani, cum esset
in urbe nostra Cereris pulcherrimum & magnificen-
tissimum Templum, tamen usque Ennam profecti
sunt. Tanta enim erat auctoritas & VETUSTAS
illius religionis, ut, cum illuc irent, non ad ædem
Cereris, sed ad ipsam Cererem proficisci viderentur.

VI. Synodalis Dissertatio thes. 24. mira-
cula, quæ hodie ostentantur, ita distribuit, ut
alia quidem sint *vera*, at non veri nominis mira-
cula: alia *mira* quidem, at non *vera*, sed ficti-
tia: alia & *vera* & *mira*, sed à *malis* & *impuris*
geniis exhibita. Subjicitque, vix ullum mira-
culum à Pontificiis hætenus obtrusum esse,
quin ad unum horum trium referri debeat.

Hic

Hic D. Præpositus demonstrare nititur, Pontificia miracula nec Diabolica, nec conficta, & veri nominis miracula esse. Perspicuum est, Synodalis meæ Dissertationis verba esse potius *distributiva*, quàm *conjunctiva*, adeoque neque omnia ejusmodi miracula impuris gentibus tribui, neque omnia fictitia censeri. Sed videamus, quâ ratione vindicatum eat miracula sua adversarius.

VII. Primò prodigia ea non esse Diaboli præstigias, probat ratione duplici. Quarum prior, quia magnitudo operum, quæ fiunt, urgeat nos, ut ea divina virtuti supernaturaliter operanti tribuamus. Nam illuminare, inquit, cæcos, erigere claudos, excitare mortuos, expellere demones, idque repente ad solum contactum, ad signum crucis, ad breves preces, hæc sunt majora, quàm ut in demonem referantur, pag. 19. Omnia Pontificiorum miracula Diabolicas præstigias esse, Synodalis dissertatio non asserit. At nonnulla ad eam originem referenda esse, ex Doctoribus Pontificiis, Gabriele Biel, Gersono, Francisco de Victoria, Castandro, aliis didici. Gabriel Biel in Canone Missæ lect 49. Quòd si aliquando miracula fiunt, &c. vel etiam nonnunquam operatione Demonum, ad fallendum inordinatos Doctores, Deo permittente, exigente talium infidelitate. Gersonis contra impugnat. Ord Carthus. verba sunt: Multa miracula non Christiana fidei, sed magica artis ostentamenta sunt, quæ

à simplicibus quasi sanctuatis miracula arreptantur. Franciscus de Victoria praefat. 12. de Arte magica eandem in rem sic habet: Etiam si utantur homines signo crucis in signis edendis, & solis verbis religiosis, tametsi sint ritus & observationes peculiares & determinata, & certis horis ad certum situm stellarum, sive certo numero crucium & Candelarum, ita ut aliter non speretur effectum, certum est, non esse hanc gratiam, sed magiam. At quam hoc usitatum in Papatu? Quid exorcisationibus & incantationibus vulgatius? De Gregorio VII. commemorat Benno Cardinalis, quod quodocunque manicas excuteret, ignis in morem scintillarum exilierit. Quod miraculi loco habitum à simplicioribus. Nec vel Monachis vel ipsis Pontificibus difficile fuit ejusmodi miracula edere, cum plurimos artium magicarum fuisse peritissimos satis constet. Georgius Cassander Consultat. de veneratione Reliq. agnoscit, nonnunquam illusionem Daemonum & ejusdem operatione miracula edisse. Alexander Hales in 4. Sent. pag. 57. In Sacramento apparet caro, interdum procuratione humana, interdum operatione Diabolica. Quid de Magdalena illa de Cruce, Nonna Lusitaniae dicam? A non longissimo tempore (ne non diu fraudem latuisse dicat Adversarius) adeo miraculis inclaruit, ut Pontifex ipse, Imperator, & Reges consilia ejus peterent, & ejusdem se & sua orationibus commendarent. Et tamen

tamen ad extremum compertum est, veneficam eam esse, & cum Diabolo in forma Æthiopis consuevisse. En ipse Pontifex, cujus dotem faciunt explorandorum miraculorum facultatem, passus est se Sathanicis illusionibus dementari. Quid ergo fiet aliis, qui assistentem infallibilitatis spiritum, quem Papæ tribuere non verecundantur, non habent?

VIII. Sed *magnitudo operum obstat*, inquires. *Quomodo enim illuminare cæcos, erigere claudos, excitare mortuos, expellere demones, idque repente ad solum contactum, ad signum crucis, ad breves preces in Daemonem referri potest?* De mortuorum resurrectione, aliisque veri nominis miraculis ab infinita potentia dependentibus, nihil largimur. Si enim mortuos Divi Divæque vestræ olim resuscitârunt, cur non hodie? Cur non ubique locorum, ubi miracula cœtera, quæ acri tibia decantatis, patrari fama est? Cur non nobis inspectantibus, cum infidelibus, quorum in numerum nos referre amatis, signa data sint? De cœteris miraculis vicissim ex te, D. Præposite, quæro: An baculos in serpentes, aquam in sanguinem convertere, ranas producere, quod magis Ægyptiis tribuitur: ignem è Cœlo devocare, quod Sathanæ tribuitur in historia Jobi: tanta edere signa, ut si possibile esset, iis conspectis ipsi electi seducerentur, quod Pseudoprophetis tribuitur Matth. XXIV. 24. Dæmonia ejice-

re, & *δυναμεις πολλας* multa miracula facere, quod hypocritis tribuitur Matth. VII. 22. facere ut ignis ex cœlo decidat, quod bestia secundæ tribuit Apocalypsis capite XIII. 13. Cæco visum, claudo gressum restituere, quod de Trajano habet Tacitus Histor. IV. aliâque Gentilium miracula, qualia Augustinus de Civit. Dei lib. X. 16. refert ejusmodi: quod effigies Deorum penatum, quas de Troja Æneas fugiens advexit, de loco in locum migrâsse referuntur: quod cotem Tarquinius novacula secuit: quod Epidaurius serpens Æsculapio navigantis Romam comes adhesit: quod navim, quâ simulachrum matris Phrygiæ vehebatur, tantis hominum boûmque conatibus immobilem redditam una muliercula Zonâ alligatam ad suæ pudicitia testimonium movi & traxit: quod virgo Vestalis, de cujus corruptione questio vertebatur, aquam impleto cribro de Tiberi neque profluente, abstulerit controversiam; quæ omnia ex profanis autoribus Ludovicus Vives in Commentario ibidem latius declarat: an, inquam, horum aliorumque ejusmodi miraculorum magnitudo, quæ Pontificiorum, eorum nimirum, quæ & vera & mira sunt, magnitudinem vel æquat vel superat, tanta sit, ut in Dæmonem referri non possit? Etenim quid horum omnium est, quod non à malo genio vel assimilari, vel etiam confici, Deo permittente iusto iudicio, facile queat? Tantæne molis opus ab energumenis absce-

abscedere quasi coactum, in quos ob id ipsum
se se insinuârit? Cæcitatem, debilitatem, vel
insaniam temporariam immittere, quam mox
sanare videatur? At his multò etiam majora
& mirabiliora edere *μυεριοπύχνης* ille potest.

IX. Frustra hîc Bellarminus miracula e-
iusmodi Antichristi, paganorum &c. à mira-
culis sanctorum discernit hac notâ, quòd il-
la ad præstigias & illusiones Sathanæ, hæc
nonnisi ad Divinam virtutem referri possint.
Etenim Antichristi, paganorum, Pseudopro-
phetarum miracula meris præstigiis deputan-
da omnia non sunt, cum Paulus 2. Thess. II. 9.
signanter dicat, Antichristi, adventum futu-
rum καὶ ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐν πάσῃ δυνάμει
καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, *secundum efficaciam*
Sathanæ in omni potentia & signis & prodigiis men-
daciis, adeoque non in specie duntaxat & il-
lusione externa, sed in omni vi & potentia sua,
quâ nihil in organis suis intentatum relinquit.
Nec virtute Divina patrari Pontificiorum
miracula, demonstrari potest. Cum enim ple-
raque iis, quæ supra recensuimus, quoad ex-
ternam speciem tam similia sint, quàm ovum
ovo, Sôfia Sôfiæ est, adeoque externo intuitu
dignosci nequeat, an illuminatio v. g. cæci,
sanatio claudi & excitatio mortui sit vera, an
apparens, divina an illusoria: quo denique
evidenti criterio Divina ea virtute patrari,
ἀνεκφωρία & fidei, quæ hîc requiritur, certi-
tudine

tudine constare potest? Sanè Bellarminus, lib. IV. de Ecclesia cap. 14. ea de re anxius sic scribit: *Non constat nobis certitudine, cui non possit subesse falsum, illam non esse illusionem Demonis. Demon enim etsi non potest vera facere miracula, tamen potest facere apparenter etiam MAXIMA QUÆQUE.* Et fratres Walenburgii Method. August. exam. 8. 11. 60. docent, Ecclesiam Catholicam non tenere fide Catholica & Divina ulla miracula, quæ evenerunt post tempora Apostolorum. Si nulla hic certitudo Divina, nulla Catholica, imò nulla talis, cui non possit subesse falsum, utique dubium semper est, manetque, fiantne miracula ejusmodi virtute Divina, an Sathanicâ illusionem.

X. Josephus Acosta de Temporibus novissimis cap. 18. ex Hippolyto Martyre, antiquo Scriptore refert, Anti-Christum editurum prodigia, leprosos mundando, paralyticos excitando, expellendo Demones, longinqua non aliter, quam presentia denuntiando, moriuos excitando. Et mox: Transferet montes ante oculos spectantium sic eis pedibus ambulabit super mare, deducet ignem ex cælo, convertet diem in tenebras, & noctem in diem, Solem circumaget quocunque libuerit, Et cap. 19. addit: Ad signorum magnitudinem accedet apta & composita ad decipiendum sanctitatis simulatio, quæ solet homines parum cautos externa specie vehementer allicere. Quid verò tum Ecclesia faciet?

Omni-

Omnibus, inquit ille paulò post, miraculis Anti-
 christi, quamvis magna ille præbeat, intrepida op-
 poneret Ecclesia fidem Scripturarum: atque hujus ve-
 ritatis testimonio inexpugnabili omnes illius præsti-
 gias tanquam nebulas clarissima luce disjiciet. Per-
 git: Et signa quidem infidelibus data sunt, scriptu-
 ra fidelibus. Idcirco primæva Ecclesia miraculis
 abundavit, cum essent infideles vocandi: at ultima
 Ecclesia, cum fideles vocati jam sint, plus scripturâ
 quam miraculis nitetur. Quin etiam audacter di-
 xerim, miracula omnia vana esse & inania, nisi scri-
 pturâ approbentur, hoc est, doctrinam habeant scri-
 pturæ conformem. Scriptura verò ipsa per se fir-
 missimum veritatis argumentum est. Tam vera-
 cem, tam liberam confessionem ab inimico
 & quadam veluti Bileami asini Deus extor-
 sit. Sed & Diegus Payva Dandrada Defens.
 Fid. Trident. lib. 2. fol. 44. ad Augustini locum
 de unitate Ecclesiæ cap. 16. sic commentatur:
 Augustinus contendit Ecclesiæ certa atque firma in-
 dicia e sacris litteris petenda esse, quia ab omni sunt
 falsitatis suspicione libera. Nam cum miracula stu-
 pendâque prodigia, quæ sæpe à viris summi sanctissi-
 mis demonum operâ à perditis etiam & facinorosis
 fieri posse dicat, futurarum rerum prædictiones non
 modo piis, sed impiis quoque & flagitiosis hominibus
 accidere aliquando possint, falsa profecto sunt hæc
 plerunque, in firma etiam semper Ecclesiæ veræ in-
 dicia. Hæc Virorum doctissimorum iudicia
 candidissima ubi ad rationis æquilibrium e-
 xegerit

regerit D. Præpositus, vix dubito, quin pro sua ingenuitate calculum iis suum subsignaturus sit. Nos sanè, quod Acolta tempore Antichristi Ecclesiam facturam pronuntiat, miraculis quantumvis magnis intrepidè opponimus fidem scripturarum, atque hujus veritatis testimonio inexpugnabili omnes illorum præstigias tanquam nebulas, clarissimâ luce disjicimus.

XI. Sed negat Præpositus, majorem habere me rationem prodigia illa referendi in Dæmonem, quàm habuerint Judæi miracula Christi referendi in Dæmonas. *Certè videris, inquit ille pag. 19. imitari illos Phariseos, qui aliis miraculum à Christo patratum mirantibus, & ob id Christum glorificantibus, Christum magicè imitant. Matth. 9. 33.* Itane verò, D. Præposite, miracula vestra miraculis Christi adæquare non dubitas? Nec MAJOREM mihi de illis, quàm de his rationem dubitandi esse asseris? Sed cave sis, ne miracula vestra frivola pleraque, pudenda nonnulla, incerta, dubia, de quibus ipse Bellarminus ait, *non constare nobis certitudine, cui non possit subesse falsum, an ab illusione Sathane procedant nec ne;* comparans cum miraculis Christi Salvatoris nostri, & illa his adæquans, Christum ludibrio exponas, & Christianismum Turcis, Judæis, paganis prostituas. Sanè Augustinus ea, quæ suo tempore facta recenset miracula, cum miraculis

culis Christi comparare minimè sustinuit. Etenim de Civ. D. lib. XXII. 8. sollicitè cavet, ne ea in comparationem cum Christi & Apostolorum miraculis veniant. *Etiānum*, inquit, *fiunt miracula in ejus nomine sive per Sacramenta ejus, sive per orationes vel memorias sanctorum ejus, sed non eadem claritate illustrantur, ne tantā, quantā illa gloria diffamantur.* Sequentia non minùs egregia inferius producam. Ne igitur imposterum simile quid in mentem tibi veniat, neve eos, qui vestris de miraculis dubitant, in Phariseorum tribum temerè compingas; differentiam utrorumque maximam paucis pandam.

XII. *Primo* Christi tum dicta tum facta vox Dei Patris coelitus delapsa, tanquam Divina & authentica universo generi humano commendavit. Vox ea ita sonat: *Hic filius meus dilectus est, in quo acquiesco.* Hunc audire Matth. III. 17. XII. 18. XVII. 5. Unde Petrus Act. II. 22. Jesum Nazarenum vocat ἀνδρα ἑκ τοῦ Θεοῦ καταδεικνύμενον δυνάμει, καὶ τέλει, καὶ σημείοις Virum ab ipso Deo demonstratum potentiis, prodigiis & signis. At Pontificia miracula auctoritatem suam non à Deo ejusque cælesti voce & mandato, sed ab unius Papæ, quem in quaestione facti errare posse ipsi fatentur, approbatione nanciscuntur. Nam nisi à Papæ probata authenticam ea habere nullam dicunt. *Secundò* Christus miracula patrans, fuit Emmanuel,

manuel, Deus in carne manifestatus. Et talem se esse tum dictis tum factis, in primis eorum omnium, quæ de futuro Messia Prophetæ prænuntiârunt, complemento, irrefragabiliter demonstravit. At imagines, sancti, reliquæ Christi & sanctorum, quibus prodigia illa tribuuntur, Divinæ naturæ participes non esse satis constat. Neque etiam Deum esse, qui per ea instrumenta agit, tam certò constat; quàm certò constat; Christum; miraculorum tantorum auctorem, fuisse Deum benedictum in secula. *Tertiò* miracula, quæ & qualia Christus fecit; secundum præcedentes in ipsum prophetias, facta sunt eo tempore; quo fieri debebant. At Ecclesiam veram postremis his Mundi senescens temporibus vera miracula edituram; nullæ prophetiæ testificantur. Imò postremorum temporum prodigia Prophetiæ Antichristo; Pseudo-Prophetis; Pseudochristis; bestiæ; Sathanæ manifestè vendicant. *Quartò* Christus ad Moysen maximè provocat Joh. V. 37. 38. 39. 46. 47. Item Joh. VII. 27. ad ἑλθῆμα cognitum aut cognoscendum. Et Joh. XIII. 10. 11. *Non credis, quòd ego in patre, & pater in me est? Verba quæ ego loquor vobis, à me ipso non loquor: Pater autem, qui in me est, ipse facit opera. Credite mihi quòd ego in patre, & pater in me, sin propter ipsa opera credite.* Prius postulat, ut sibi loquenti verba, quæ nemo nisi filius Dei

Dei loqui poterat, crederent; si non, quasi in subsidium, ut crederent propter opera, quæ nemo nisi filius facturus erat. At doctrinam tuam Adversarii non tantum ex Mose, ex Scripturis non demonstrant, sed ne quidem per miracula demonstrant doctrinam ejusmodi, quæ Mose, quæ Scripturis consonat, sed potius doctrinam talem, quam Moses & Scripturæ damnant, puta religiosum creaturarum cultum. Dissimilima igitur est Christi & vestrorum miraculorum ratio. Illis fuerunt sociata verba, quæ Christum oportebat loqui, & justitia & emendatio hominum. Absque quibus fuisset, miracula sola eum verum Prophetam non probassent. At Pontificiis miraculis ejusmodi fulcra sociata minime videmus. *Quintò* Christi miracula sine omni exceptione veri nominis miracula fuerunt. Testantur mortui in vitam revocati, visus redditus ei, qui cæcus natus erat, aucti non semel panes in alimenta multorum millium, & similia. Quæ quidem miracula adedò indubitatae veritatis fuerunt, ut neque Celsus, neque Julianus, cum in Christum scriberent, negare ausi fuerint: Hebræi verò in Thalmudicis libris & Muhamed in Alcorano aperte fateantur. At Pontificia miracula ejus commatis non sunt. Ut enim de cæteris taceam, ubi mortuos ad vitam revocari, certò & irrefragilibus indiciis videmus? *Sextò* in miracula Christi

Iti ne quidem suspicio cadere potest, quod
præstigiæ fuerint, quia pleraque opera palam
gesta sunt, inspectante populo, & in populo
multis eruditis Christo male volentibus, cun-
cta ipsius opera observantibus, qui & ipsi vel
inviti fateri coacti sunt, non vi humanâ, sed
superiori facta esse. Adde quod similia opera
sæpe repetita: & ipsi effectus non momenta-
nei, sed permanentes. Præterea doctrina Chri-
sti, cui probandæ ista opera adhibebantur,
Dæmoni adversatur. Vetat enim malos spi-
ritus coli, abstrahit ab omni immunditia mo-
rum, quâ mali spiritus delectantur. Rebus
quoque ipsis apparet, ubicunque doctrina
Christi sincerè recepta est, collabi dæmonum
cultum, artesque magicas, & unum Deum
coli cum detestatione dæmonum; quarum
vim ac potestatem Christi adventu infractam
Porphyrius ipse apud Eusebium *de Preparat.*
Evang. lib. V. c. 1. agnovit. Credendum autem
non est, quenquam malum Spiritum adeo im-
prudentem esse, ut ea faciat, & quidem sæpis-
simè, quibus nihil sibi vel honoris vel commo-
di accedat, contra verò maximum detrimen-
tum ac dedecus. An hæc omnia miraculis
Papisticis applicari possunt? An eduntur o-
mnia inspectante non tantum populo, sed &
æmulis ac hostibus observantibus, & testimo-
nium iis perhibentibus? An conspiciuntur ef-
fectus sæpius repetiti, & quidem permanen-
tes

tes non momentanei? An ubi doctrina Pontificia, inprimis quâ ab Evangelica differt, prædicatur, ita Dæmonis potestas infringitur, ut non energuménorum miserabilis seges appareat? Quin ipsa doctrina an talis est, ut in ea non appareant διδασκαλίαι τῶν δαίμονιων doctrinae dæmoniorum, quales attingit Apostolus 1. Tim. IV. 1. 2?

XIII. Jam de confictis miraculis. Et quidem miracula Pontificia conficta non esse, probare conatur ea ratione Adversarius, quia testibus oculatis omni exceptione majoribus, rite examinatis & juratis publica, constanti ac irrefragabili fama, omnium Gentium confessione, atque historiatarum fide dignissimarum conscripta relatione asserantur. Ejusmodi autem testimonia haberi debere indubitata & vera, juxta legem illam Deut. XIX. 15. *In ore duorum aut trium stabit omne verbum*, p. 20. Atqui primò Synodalis dissertatio non omnia miracula Pontificia conficta esse asserit. Quædam vera, etsi non veri nominis miracula, quædam & vera & mira, sed non Deo authore edita fatetur. An igitur, D. Præposite, præstabis mihi, quæ apud vos & olim jactata sunt, & hodieque circumferuntur miracula; tam vera esse omnia, quàm vera fuerunt illa, de quibus Christus dixit: *Euntes renunciate, quæ audistis & vidistis: Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt*. Matth. XI. 5. Id sanè nec à Te,
H RES

nec à quoquam alio expectare possum. Nō
vi enim ego, nōrunt alii etiam Papistæ, pluri-
ma miracula inter vos vulgata, pertinere ad
βεβήλους καὶ χαώδεις μύθους profanas & aniles
fabulas, quas οὐδὲν αἰτεῖσθαι rejicere nos jubet Pau-
lus 1. Tim. IV. 7.

XIV. Ne mihi hoc pronuntianti quis-
quam indignetur, producam Testimonia οἷα
καὶ Pontificiorum; ex quibus id ipsum didi-
ci. Georgius Cassander Pontificius in Con-
sult. tit. : *de veneratione reliquiarum*, inter alia
hæc verba habet: *Accesserunt & alia mala, quod*
avaritie causa ad simplicem populum illicitum
falsa reliquia supponebantur, & ficta miracula
predicabantur, iisque miraculis populi superstitio
alebatur, ut magis in admirationem miraculorum
raperentur, quam ad Sanctorum imitationem vel
vita emendationem provocarentur. Ludovicus
Vives de farragine ejusmodi mendaciorum
in *Legenda aurea*, quo libro nihil foedius es-
se, quémque scriptum esse ab homine ferrei
oris, plumbei cordis, ait; ejusmodi textit quere-
lam: *Mentio hæc rerum à magnis viris actarum*
in mentem revocat mihi cum dolorem, quem saepe-
numero cepi animo maximum, dum ipse mecum re-
puto, quam diligenter, quantâ curâ Alexandri;
Annibalis, Scipionis, Pompeii, Caesaris & aliorum
Ducum; Socratis, Platonis, Aristotelis & aliorum
Philosophorum acta perscripta sint, & sempiterna
memoria infixa, ut periculum non sit, ne unquam

excidant. Acta vero Apostolorum, Martyrum, denique Vivorum nostra religionis, & ipsius sive crescentis Ecclesiae, sive jam adulta operata maximis tenebris ferè ignorari. Nam quae de iis sunt scripta, praeter paucā quadam, multis sunt commentis foedata, dum qui scribit, affectui suo indulget, & non quae agit Divus, sed quae ille eum egisse vellet, exponit, ut vitam dicter animus scribentis, non veritas: fuerit qui magno pietatis loco ducerent, mendaciola pro religione confingere, quod & periculosum est, ne veris adimatur fides propter falsa, & minimè necessarium, quoniam pro pietate nostra tam multa sunt vera, ut falsa tanquam ignavi milites & inuiles oneris sint magis, quam usus. Et alibi: Sed fortassis haec quamvis gravia & tolerabilia fuerint. Quale est in res sacras hanc quoque licentiam mentuendi irrepsisse seu potius aperte esse inveciam, ut quae traduntur de lepra Constantini & balneo sanguinis puerilis, de lepra Vespasiani, de Gamaliele, de Beronice, de Actis Christi & Diva virginis? Clamamus & lacrimamus ad minora, connivemus ad haec, quae si in manus impiorum hominum veniant, sanctissimam & gravissimam nostram pietatem ridiculam illis & exhibendam reddiderint. Similia habet Melchior Canus Loc. Comm. lib. II. cap. 6. ubi inter alia ita loquitur: Negare non possumus, viros aliquando gravissimos in Divorum praesertim prodigiis describendis sparsos rumores & excepisse, & scriptis etiam ad posteros retulisse. Quam in re, ut mihi quidem videtur, aut nimium illi sibi, aut fide-

lium certè vulgo indulserunt, quod vulgus senie-
bant non tantum ea miracula credere, sed impense
etiam flagitare, & authoribus nobilissimis placuisse,
veram historiae legem esse ea scribere, quæ vulgò ve-
ra habentur. In gravaminibus Germanicæ
Nationis, quæ omnes Imperii Ordines tam
Papistici, quàm Evangelici in Comitibus No-
rimbergensibus Anno 1523. Pontificis A-
driani Legato obtulerunt, cap. 21. eadem
querela extat: *Conducti illi Pastores, (an præ-
dones rectius quis eos dixerit, dubium est,) simplici
Christi plebecula pro Evangelii limpidissimo fonte
turbidas, proritas ac ruderibus oppletas propinane
lacunas, dum Legendas, quas vocant, sanctorum
nec ab Ecclesia receptas, & gentilibus fabulis, quàm
Christiana & Evangelica doctrina similiores ad
populum Christi publicè in concione docent. Lau-
rentius Vallà in Oratione de Donat. Con-
stant: Nostri fabulatores passim inducunt idola le-
quentia. Dantes Florentinus Cant. 29. dicit,
ubique sonare fabulas & populum, vento pasci. Ly-
ranus: Aliquando fit in Ecclesia maxima deceptio
populi in miraculis fictis à Sacerdotibus. Corne-
lius Agrippa: Fabricant miracula, confingunt
que terribiles fabulas.*

XV. Testimoniis his accedit, quòd toties
in manifestis fraudibus sacrificuli talia fingen-
tes & incrustantes deprehensi sunt; veluti
cum fons visus sanguinem emittere, quod tina
stura.

Eturâ procuratum : cum crucifixus Mureti
 visus est collachrymari , quia ex vitis sar-
 mento, à parte posteriori parietis capiti sta-
 tuæ indito, tempore quo vites effundunt a-
 quam, fluebat ex oculis humor ; quam in frau-
 dem post varia miracula detectam tandem a-
 nimadversum est. Johannes ille de Vincentia
 Franciscanus teste Vigniero *Hist. Eccl. a.* 1264.
 imposturis suis magnam Bononiæ alibique fa-
 mam adeptus , magistratum & populum
 ita sibi devinxit , ut eum tanquam *ἡγεμόνε-
ται* colerent. Ejus sodales ex condicto jura-
 bant, eum octodecim mortuos suscitasse, po-
 tuisse item omnes morbos curare , quin &
 dæmones expellere. Quibus quidem artibus
 unius anni spatio emunxit in commodum sui
 Cœnobii, viginti millia pondo argenti. Quæ
 ipsa impostura adeò efficax fuit , ut Gui-
 do Bonatus celebris mathematicus in suspi-
 cionem hæreseos adductus fuerit , quia ab
 initio agyrtæ technas subolfecerat. Ne di-
 cam de Magdalena Crucia, Dominicanis Ber-
 nensibus , qui typicum Salvatorem, ac è sar-
 tore *συμπατῆρα*, ad instar Francisci conabantur
 efficere ; Francisco Petro Bernardonis filio ;
 Franciscanis Aurelianensibus , aliisque pluri-
 mis manifestæ fraudis convictis. Quibus haud
 immeritò accumulamus duo illa miracula,
 quæ in civitate nostra patrata intra paucos
 H 3, annos

annos Colonienses novellæ impudentissime mentitæ sunt , quæque in nupera Synodali Dissertatione recitavimus. Quid quodd ipse Bonifacius VIII. ut gradum sibi ad Pontificatum strueret, fraudum talium compertus est? Is enim, referentibus Balæo, Naclero, Musæo & aliis quendam subornavit, qui per fistulam in cubiculum Cælestini V. Prædecessoris sui directam, simulans se esse Dei Angelum, insonabat: *Cælestine cede, si cupis esse salvus.* Quo miraculo permotus Cælestinus ad Ere-mum rediit, & Bonifacio locum cessit.

XVI. Adversarius equidem hic frustra pro *re mira & miraculo similima* venditat, quod inter tot miracula, quæ ut authentica ipsi prædicant, ne unum quidem hætenus falsitatis convictum sit. An verò hoc mirum & miraculosissimum est, miracula authentica falsitatis convicta non esse? Si enim authentica sunt, nec mirum nec miraculum est, falsitatis convinci non posse. Sed mirari desinet, si seriò apud animum suum expenderit, fraudes & imposturas hætenus detectas reliquorum omnium fidem labefactare: & hæreticis quidem, uti eos vocant, in authentica illa inquirere permissum non esse, Papistis verò post authentiam semel à Papa miraculis conciliatam, nefas esse de ea dubitare, qui ut reliqua omnia fide implicita & carbonaria simpliciter exosculari tenentur. Quis igitur au-
thentica

authentica illa falsitatis convincere poterit? Et authenticam illam quis quæso miraculis illis conciliat? Papa, Prælati, ii ipsi, qui falsam, quam impugnamus, doctrinam sanciant, adeoque partibus, non vel indicibus certis, vel iudiciis infallibilibus verorum miraculorum accensendi; quos ipsos etiam in quæstione facti errare posse fatentur.

XVII. Præterea & hoc cognoscere desiderem, quæ sint miracula illa authentica? An illa in locis remotissimis edita, Indica, quæ sunt *δυσίλεγκτα*, ne dicam cum Cano: *de luengas vias luengas mentiras*, lib. II. Loc. Comm. 4. cap. 6. An ad miracula illa authentica pertinent octo Bidentes S. Aidi, quas octo lupis famelicis dedit, & paulò post ex eorum ventribus oratione suâ integras recepit? An vacca S. Bernaci, quæ à furibus mactata, dissecta & in lebetem imposita, ad vocem ejus auditam, mugitum è lebete edidit, teste Johanne Capgravio in *Legend. de Sanctis Britannicis*? An femoralia Thomæ Cantuariensis, quæ cum ipse commodè reficere non posset, eo nomine mœstus in Choro sedens, Virgo Maria de manibus ejus accepta confestim reparavit, uti in speculo exemplorum recensetur? An pisces fratris Anthonii, qui ad concionem ejus audiendam omnes caput è mari levârunt, & grandiores quidem in locis profundioribus, minores verò in vadosis confluxerunt, & con-

cione finitâ mirabilem harmoniam ediderunt?
 An ursus ille, qui insequente Carolo Fran-
 corum Rege contendit Morgellam, & in S.
 Salvatoris Ecclesiam irrupit, inferens se pro-
 pe reliquias Mariæ, & sub ejus protectione
 adversus insequentes securus procumbens
 & Sanctimonialium adventantium vestigia
 submisso capite humiliter lambens, pro ea-
 rum nutu deinceps se gessit, teste Baronio
 ad A. C. 845. An Francisci vel aves, quæ
 concionantem audiverunt; vel lusciniæ to-
 tum diem cum eo cantantes; vel ovis balans,
 & ante altare B. Mariæ genua flectere docta;
 vel asinus indomitus ad sancti vocem dicen-
 tis: *Subsiste frater asine & permitte me populo con-*
cionari; subsistens & caput inter genua occul-
 tans; vel cicada, quæ octiduum cum eo in
 templo Mariæ hærens, ad ejus nutum in ca-
 put volabat, nec nisi veniâ impetratâ disce-
 debat: qualia plurima recitat Liber conformi-
 tatum Francisci πολυθεύματος, cujus nugas
 editis bullis Alexander IV. & Gregorius IX.
tenendas mandârunt fidelibus & credendas, & sub
nota heresis puniendos oppositum sapientes. An
 Lojolæ visiones & apparitiones profanitatis
 & impietatis plenæ, in quibus omnem vani-
 tatem impudentem supergreditur, quod etiam
 Biblia Sacra si interciderent, posse restitui nobis ex-
 visionibus Lojola, Ribadeneira in ipsius vita
 lib. I. cap. 7. tradidit?

XVIII. Sed

XVIII. Sed miracula Pontificia, si credimus adversario, *asseruntur testibus omni exceptione maioribus, rite examinatis & juratis, publica, constanti ac irrefragabili fama, omnium gentium confessione, atque historiarum fide dignissimarum conscripta relatione.* Atqui lequipedalia hæc verba, & ad populum vestrum phaleras omittere poteras apud nos, quos noveras manus habere oculatas, quæ credunt, quod vident. Etenim quæ illa miracula sunt, de quibus tam gloriosum triumphum agis? An similia iis, quæ superius recensui, nimirum octo Bidentibus S. Aidi, vaccæ S. Bernaci, Caligis Thomæ Cantuariensis, Musicæ piscium harmonicæ auditâ S. Anthonii concione, Urso Caroli Francorum Regis, luscinia, ovi, fracti asino, cicadæ S. Francisci, visionibus Lojola? An similia iis, quæ in civitate nostra contigisse Colonienses novellæ retulerunt? Denique quæ & qualia sint aded probata & explorata miracula, resciscere a veo. Vidi enim vestros, nominatim Valerianum Capucinum, Walenburgios, alios exempla edentes, vel edere iussos, cordatis risum movisse. Deinde testes illi omni exceptione majores, *rite examinati & jurati* quinam sunt? Etenim cum miracula fundamentum faciatis religiosi cultûs imaginum, locorum singularium, reliquiarum, Sanctorum, oporteret de iis constare certitudine fidei & Catholica. Nam cultûs

H 5

religio.

religiosi fundamentum , certitudo humana
 & fallibilis esse non potest. Atqui certitudo
 divina & Catholica nonnisi infallibilibus te-
 stibus innitur. Tales potè non sunt homi-
 nes nudi , cum omnis homo ejusmodi sit men-
 dax & ex terra loquatur Ps. CXVI. 11. Job. III
 31. Ipsum etiam Papam & Ecclesiam in quæ-
 stionibus facti , quales hæ sunt , errare posse
 cōfitemini. Nō alios ergo testes habetis , quàm
 fallibiles , nudos homines , qui tantam , quæ
 hic requiritur , certitudinem minimè gignere
 possunt. Porro testes illi vestrorum miracu-
 lorum , *omni exceptione majores* , sunt homines
 addicti partibus , testes in propria causa , qui
 causas odii & amoris procul non habent.
 Christi miraculis testimonium perhibuerunt
 inimici nolente volente animo. Vestri verò
 testes non alii sunt quàm Pontificii , sacrifi-
 culi plerique , Monachi , aliique , quorum inter-
 est , ut ejusmodi miracula rata habeantur.
 Vin exemplum authenticum ejusmodi te-
 stium ? Urbi Imperiali Hagenoæ subest fa-
 num S. Mariæ in valle , quam vocant *Margen-
 genthal* / de cujus ingentibus planèque stu-
 pendis miraculis prodiit An. 1608. Mogun-
 tiæ integrum volumen. Miracula habet , qua-
 lia vulgò jactant sacrificuli : mercatorem li-
 beratum è manu latronum , & ad portam
 urbis suæ delatum : suspensum resti fractâ
 solutum :

Solutum: pueros è regionibus Acheronticis
 superas in auras retractos: Imagunculam Di-
 vę lachrymantem, ac templum spoliaturos
 vindicantem: naufragum prehensis à Maria
 crinibus in terram ejectum: curatos mor-
 bos: averfa pericula. Horum miraculorum
 testis præcipuus allegatur illius Divę trice-
 narius ædituus & molitor Nicolaus Benz, qui
 miracula ea adjectâ execratione confirmasse
 dicitur. Atqui testis ille postea compertus la-
 tronum princeps, cujus interfuit miracula
 illa credi ab omnibus, quò plurimi ad fanum
 suum vestigia insisterent.

*Omnia se adversum spectantia, pauca retror-
 sum.*

Vidit enim latro ille plures sanos, vegetos,
 robustos eò adventantes, qui aut vulnerati,
 aut spoliati inde recesserunt, aut planè nun-
 quam recesserunt, in stagnum proximum con-
 jecti; quàm viderit illuc venientes ægros
 claudosve, qui sani discesserint. Poenas luit
 Argentorati in rota, quæ membra ejus diffre-
 gerat. Cum igitur librum illum miraculo-
 rum ob latronis illius testimonium malè au-
 dire cernerent Jesuitæ, eum de novo Mogun-
 tiæ A. 1615. excudentes, istum declinaturi
 scopulum impegerunt in alium; & ut antea
 latronum principis: ita hic alio recenti testi-
 monio non minùs insigni, novum suum libel-
 lum novis miraculis auctum exornârunt, u-

xoris

coris nimirum Johannis Fabri Procuratoris
 Hagenoensis, quæ ipsa quoque paulò post
 eodem supplicii loco, quo fidelis ille testis
 molitor, ut convicta & confessa venefica igni
 combusta est. Tanta tantæ Divæ miracula
 tantis testibus probata sunt, omni videlicet
 exceptione majoribus. Bellarminus lib. *de*
Imagin. & Reliquiis, cap. 3. narrat, se vidisse
 apud montem Falcum in Umbria Corpus B.
 Claræ, in cujus corde conspiciantur instru-
 menta passionis Dominicæ ex carne, id est,
 clavi, lancea, corona spinea, virgæ. Hic qui-
 dem Bellarminus se profitetur testem ocula-
 tum. At Silvester de Petra Sancta aliter lon-
 gè istud recensens, non obscure mendacii eum
 insimulat. Ait enim: *in Monte Falco ostendi ter-
 nos ex carne globulos cœlitus natos in corde S. Cla-
 re, ad probandum Deum esse unum & trinum, quo-
 rum tres majores sunt ponderis quàm unus.* En
 tanti Cardinalis oculati testis narrationem
 suspectat alter Jesuita. Quid quidd Jesuita
 Turrianus Lauretanam Divam propugnans,
 hoc à testibus petitum argumentum flocci-
 pendit? Ait enim, non hic agitari causam
 aliquam criminalem, aut litem pecuniariam,
 proinde legitima testimoniorum dictione &
 examine opus non esse.

XIX. Sed publica fortassis, constans & irre-
 fragabilis fama testium defectum supplet. No-
 vinus equidem illud Hesiodæum:

Θήματα

Θῆμα δ' ἔτις πέμπαν ἀπόκλυας, ἢ πνὰ λαοὶ
πολλοὶ Θημίζουσι.

Et illud vulgò jactatum: *Vox populi, vox Dei.*
Vicissim tamen & illud ex Virgil. 4. *Æneid.*
didicimus, quòd fama sit

Tam ficti, falsique tenax, quàm nuncia veri:
Quòdque multa in utramque partem crebrò men-
tiatur, ut inquit Hieronymus ad Ruffinum: &
Quintiliani verbis Instit. v. 3. *initium à mali-*
gnitate, incrementum à credulitate accipiat. No-
vimus sapientum virorum monitum, diligen-
ter spectandos esse authores famæ, ac tum
demum aliquod ejus momentum ac pondus
esse, cùm ab honestis & gravibus viris orta &
firmata est: secus si ab aliis. *Frequenter fama*
immittitur ab his, qui desiderant ita esse, scribit ali-
cubi Bartolus. Jam autem communia etiam
Jurisconsultorum effata sunt: *Famam immis-*
sam aut fabricatam ab iis, qui premio & mercede
corrupti sunt, aut compendium inde sperant, vitio-
sam esse, nec omnino attendendam. Et: Cùm ipsis
authoribus fama non creditur, multò minùs fama,
ne plus auctoritatis sit in transsumto, quàm in origi-
nali. Cùm igitur testes vestrorum miraculo-
rum, famæ illius authores sint ita, ut superiùs
diximus, comparati, partium nimirum studiis
acti, compendium ex testimonio suo speran-
tes & captantes; haud video cur fama ex illis
orta magnopere sit attendenda. Neque enim
miraculorum vestrorum fama comparari po-
test

test cum fama miraculorum Christi. Non eadem horum quæ illorum ratio. In primos & oculatos miraculorum Christi testes, univ-
sum nimirum populum, inimicos Christi,
discipulos etiam, quorum testimonia nil nisi
dira supplicia exceperunt, non eadem suspi-
cio, quæ in testes miraculorum Pontificiorum
cadit.

XX. Neque felicius ad *omnium gentium con-*
fessionem, & historiarum fide dignissimarum conscri-
ptam relationem provocat Adversarius. Quid?
Gentium omnium confessionem? Quarum
Gentium omnium? An forsitan *gentes omnes* Ita-
liæ angustis, & nonnullis aliis angulis Euro-
pæ metiris, infectis à superstitione, quâ nul-
lam scabiem scabiosiore esse, autor Jovianus Pon-
tanus in Anthonio Dialogo scribit, cum ei de
simili materia, scilicet Pratenfibus in Italia
civibus in supposititium Divæ Mariæ cingu-
lum intentis sermo est. An singula, quæ ja-
stantur miracula, omnium Pontificiarum
gentium confessione celebrantur? Quot in
Hispania quotidie finguntur, de quibus ni-
hil constat Italis? Quot in Italia, de quibus ni-
hil Hispanis? Quot Compostellæ finguntur,
quæ Lauretani: quot Laureti, quæ Compo-
stellani despiciunt? Nota est fratrum Cad-
inæorum æmulatio, dum singuli si non aris,
at certè focis suis consultum cupiunt. Ita
Ribadeneira & Maffeus miracula nonnulla

tanquam testes auriti affingunt Lojolæ, quæ
 refutant alii, quæque Lainezius Jesuitarum
 Generalis, Ignatii Successor, in actione co-
 ram Parlamento Parisiensi, exquisitus à Pas-
 quier, quænam vera sint miracula ab Ignatio
 patrata, edere non sustinuit. Quantò igitur
 modestior Augustinus *de Civ. D. lib. XXII. 8.* ubi
 sui ævi miracula distinguit à miraculis Chri-
 sti hac inter alias notà: quòd *Canon Sacrarum*
Litterarum, quem diffamatum esse oportebat, illis
 (Christi miracula) faciat ubique recitari, & me-
 moriæ cunctorum inherere populorum: hæc autem
 (sui ævi miracula) ubicunque fiant, ibi sciantur
 vix à tota Civitate ipsa, vel quocunque commanen-
 tium loco. Tum quoniam illi historici, fide dignis-
 simi, quorum narratione subnituntur vestra
 miracula? An forte Thuanus, Guiciardinus,
 alique ejusmodi viri graves & prudentes,
 qui hanc historiæ suæ legem dixere, ut non ni-
 si certa & comperta traderent? An potius fa-
 bularum hamaxarii, quales Metaphrastes,
 Cæsarius, Cantipratenfis, Jacobus de Vora-
 gine, Discipulus, Archiepiscopus Florentinus,
 Vincentius, Surius, alique similis notæ Le-
 gendarii, quibus si vel lapidem Jovem jura-
 verint, vix quicquam tutò credere possis?
 De quibus valet illud Taciti *An. 3: 19.* *Adeò*
maxima quæque ambigua sunt, quæ quoque modo
audita procompertis habent; alii verò in contrarium
vertunt, & gliscit utrumque posteritate.

XXI. Superest tertium membrum, de miraculis & *veris* & *miris*, sed *καταχρηστικῶς* ita dictis; cum *veri nominis* miracula non sint. At *veri nominis* miracula esse, quæ Pontificii crepant, probat adversarius, quia *illuminare cæcos, erigere claudos, excitare mortuos, idque repensè ad solum contactum, ad signum crucis, sit omnino prodigiosum & supernaturale*, pag. 22. Atqui primo non quicquid prodigiosum est & supernaturale, hoc est, supra consuetum naturæ ordinem, illico *veri nominis* miraculum est, sed illud demum, quod sive in re ipsa quæ agitur, sive in agendi modo virtutem infinitam requirit. Muta autem sunt nec naturalia, nec propriè miraculosa; puta quæ vel humanarum artium calliditate, vel Sathanæ præstigiis, & astutiâ supra consuetum naturæ ordinem operante contingunt. Deinde resuscitatio quidem mortuorum est *veri nominis* miraculum. Sed hodie mortuos resuscitari, non prius credemus; quàm certam & iudubitabilem rei fidem nobis fecerint. Sanè talia nunc miracula jactari non admodum audimus. At reliqua illa, quæ decantari solent, ita comparata sunt, ut vel singulari Dei erga homines beneficentiæ & providentiæ, vel naturæ modo non cuilibet obvio operanti, vel arti sagaci hominum, vel figmentis, vel Sathanæ præstigiis deputari omnino possint. Sanè cum Scriptura Pseudo-Prophetis tribuit tan-

ta miracula, ut, si fieri posset, ipsi electi iis induc-
 ti seducerentur, satis arguit, non quic-
 quid hominibus, etiam electis spiritu Dei præ-
 ditis, insolitum & infrequens ac prodigiosum
 videtur, veris miraculis deputandum esse.
 Ruffinus hist. Eccles. lib. 2. cap. 23. multa e-
 jusmodi prodigia in Templo Serapidis apud
 Alexandriam edita memorat, & subjicit: *Quæ*
cùm proderentur in lucem, mirabantur sanè Ethni-
ci, se tot siculis, istis tam nefariis ac pudendis frau-
dibus irretitos fuisse. Neque id cùm dicimus,
 Salvatoris nostri miracula in discrimen addu-
 cimus, illa enim veri nominis miracula esse
 superius argumentis evidentibus & ἀναγνώ-
 ρωσις *comprobavimus, qualia pro suis mi-*
raculis nunquam Papistæ, fat scimus, pro-
ducturi sunt.

XXII. Sed demus nunc, quod non con-
 cedimus tamen hætenus, adeoque fingamus,
 inter ea, quæ prædicantur, miracula nonnul-
 la esse, quæ non aliunde, quàm Deo autore
 edi potuerint. An inde sequetur, peregrina-
 nationes vestras, & religiosum Sanctorum,
 imaginum & reliquiarum cultum, supersti-
 tionisque omnes peregrinationes illas comi-
 tantes ejusmodi miraculis statuminari? At-
 qui primò ad animum revocamus nobis, quid
 ad miraculum Novatiani respondeat Bellar-
 minus lib. IV. de Notis Eccl. cap 14 *Novatia-*
nus cùm Judæum Baptizabat, miraculum edidit.
 I sed

Sed non ad Novatiana sua heresis, sed ad Catholicis Baptismi confirmationem editum est. Eodem modo vestra miracula, si qua Deo authore, sive inter gentiles, sive inter Christianos edita esse demonstrari posset, diceremus inservire confirmandæ fidei olim prædicatæ, & miraculis antiquis stabilitæ: in primis verò articulis fidei positivis, quos vobiscum communes habemus. Ita Delrio lib. 2. Disquisit. Mag. q. 7. Solet quidem, inquit, Deus hanc gratiam gratuito etiam perperam de fide sentientibus largiri, sed in vera fidei probationem, ut quando dedit prophetiam Bileamo & Cajaphæ. In falsa fidei confirmationem, nec dedisse, nec magis dare Deus possit, quam potest veritas mentiri. Ita Valerianus Capucinus de Cath. reg. credendi lib. VII. cap. 23. Haud incredibile duco, Deum per peccatorem imò per hæreticum patrâsse miracula, in confirmationem fidei Christianæ. Sicut igitur Deum solere etiam perperam de fide sentientibus peccatoribus & hæreticis largiri hanc gratiam, sed in vera fidei probationem, fatentur Delrio, & Valerianus: Sic vestra miracula, in primis inter gentiles patrata, diceremus inservire veræ fidei à Christo & Apostolis prædicatæ, & miraculis eorum jam olim corroboratæ, adeoque eidem illi, quam Evangelici profitentur. Sicut Cajaphæ & Bileami, prophani utriusque prophetia veritati testimonium dedit: ita vestra, si quæ forent, vera miracula, contra animi vestri

sen

sententiā veritati Evangelii testimonium perhiberent. Deinde præter confirmationem doctrinæ miracula Christo authore edita alios fines habere possent, nimirū tum demonstrationem potentiaē Dei, tum tentationem. Ubi tamen distinguendus esset primò scopus miraculi, tum respectu *facientis* Christi, tum respectu *petentis*. Respectu *petentis* potest esse seductio, adeoque instinctus petendi vel promittendi miraculum à spiritu seductionis. Respectu *dantis* partim demonstratio ὑπάρξεως ac potentiaē suæ, partim tentatio, de qua Deut. XIII. 1. Deinde distinguenda esset ἐνέργεια θεοῦ, & ἐνέργεια σατανᾶ, operatio Dei & operatio Sathana; Dei nimirum opus facientis, & seductionem condignam in poenam decernentis & promittentis; Sathanae verò imprimentis & immittentis fiduciam promittendi miraculum. Neque enim indignius Deo esset tentare per proprium opus, quàm per opus creaturæ, non magis, quàm Deus non indecorè facit hominem ex occasione scortationis, aut permittit elementa moveri ad nutum Diaboli sævientis. Sed hæc tentatio locum habet, quando regula veritatis, verbum Dei, edita est, & præmonitio facta, ac virtute divinā comprobata.

XXIII. Augustinū, qui ad arguendam gentilium impietatem, miraculorum suo tempore in Africa per reliquias, præsertim S. Stephani

phani protomartyris editorum , catalogum
 contexuerit, l. 22. de Civ. Dei c. 8 in subsidium
 Adversarius advocat , & ex eo ita subsumit :
*Quod si miraculorum catalogus à Sancto Augustino
 confectus sufficit ad arguendam Gentilium impieta-
 tem, cur non idem ipse plus satis esse possit ad arguen-
 dam dissertationem Synodalem adversus religiosas
 peregrinationes? p. 23. Respondebo ex ipso S.
 Augustino. Res ipsi erat cum gentilibus, ob-
 jicientibus hunc in modum: Cur nunc illa mi-
 racula, quæ prædicatis facta esse, non sunt? Hæc
 ipsa quæstio vetustis gentilibus communis
 est cum vestra, quâ itentidem ex nobis mira-
 cula requiritis. Augustinus respondet: Pos-
 sem quidem dicere necessaria fuisse, priusquam cre-
 deret mundus. Quisquis adhuc prodigia, ut cre-
 dat, inquit, magnum est ipse prodigium, qui mun-
 do credente non credit. Eodem planè modo, iis-
 dem verbis respondebimus vobis: necessaria
 fuisse miracula, priusquam crederet mundus:
 proinde vos ipsos, qui mundo pridem creden-
 te prodigia inquiritis, magna esse prodigia.
 Augustinus gentiles Christianam religionem
 eo prætextu, quòd similia quotidie miracula
 non edantur, traducentes, hoc argumento
 oppugnat: Brevis est nostra complexio. Aut in-
 credibili rei, quæ non videbatur, alia incredibilia,
 quæ tamen fiebant, & videbantur, fecerunt fidem:
 aut certè res credibilis, ut nullis quibus persuaderen-
 tur miraculis, indigeret, istorum nimiam redarguit
 infidelitatem.*

infidelitatem Hoc ad refellendos vanissimos dixerim. Idem ad refellendos vos dicimus. Aut incredibili rei, Evangelio nempe, sicut ante plurima secula toti mundi prædicato, ita superiori seculo, postquam tenebris aliquandiu involutum fuit, per Reformationem postliminio in integrum restituto, alia incredibilia fecerunt fidem: aut certè Reformatio nostra & Evangelium denuo prædicatum adeò credibile, ut nullis, quibus persuaderetur, miraculis indigeret, nimiam infidelitatem vestram redarguit. Annon enim Evangelium denuo prædicatum, & inter ipsas horiendas persecutiones, quæ ejus professores intrepidus ante domitos persecutores exceperunt & hodieque excipiunt, tot gentibus sine miraculis persuasum, validissimè arguit, illud esse *rem* etiam sine miraculis adeò credibilem, ut nihil nisi infidelitas ei obsistat? Hæc sufficere possent.

XXIV. Neque tamen miraculorum eorum, quæ subjungit, catalogus, vel vobis prodest, vel Synodali nostræ dissertationi obest. Rationes afferam quatuor. Prima est, quia S. Pater ipse exiguo admodum loco ea habet. Ait enim: *Etiannum sunt miracula ejus in ejus nomine, sive per Sacramenta ejus, sive per Orationes vel memorias Sanctorum ejus, sed non eadem claritate illustrantur, ut tantâ, quantâ illa, gloria diffamantur. Canon quippe Sacrarum Literarum,*

rarum, quem diffamarum esse oportebat, illa facit ubique recitari, & memoria cunctorum in harere populorum. Hec autem ubicunque fiunt, ibi sciuntur vix à tota ipsa civitate, vel quocunque commanentium loco. Nam plerunque etiam ibi paucissimi sciunt, ignorantibus cæteris, maxime si magna sit civitas, & quando alibi aliisque narrantur, non tanta ea commendat autoritas, ut sine difficultate vel dubitatione credantur, quamvis Christianis fidelibus à fidelibus indicentur. En negat tantâ claritate illustrari, tantâ gloriâ diffamari sui ævi miracula, quantâ illustrabantur, diffamabantur illa Christi & Apostolorum. Ait, à paucissimis illa sciri. Negat sine difficultate vel dubitatione credi, quamvis Christianis fidelibus à fidelibus indicentur. At vestra illa miracula, si credere fas est, adeò celebria sunt, ut publica constanti & irrefragabili famâ, omnium gentium confessione atque historiarum fide dignissimarum relatione asserantur. Secundò Augustinus narrat miracula quædam facta in Africa ad reliquias. Hisperii cujusdam domum, quæ infestabatur à Dæmonibus, liberatam beneficio terræ Hierosolymis allatæ, ex loco ubi Christus fuerat sepultus. Ad aquas Teblicanas mulieri cæcæ visum esse restitutum, allatis reliquiis Stephani Martyris. Alia plura hujus generis affert, ideo credibilia, quia dicit, hæc accidisse in Africa, haud longè ab Hippo-

Hippona, ubi erat Episcopus. At vestris miraculis plerisque nihil incertius, fallacius nihil est. Tercio Augustini illa miracula fiebant non ad probandum Papæ primatum, aut purgatorium, aut transubstantiationem, aut adorationem reliquiarum aut imaginum, sed ad creandam apud gentiles Christianæ doctrinæ hætenus exsortes, doctrinæ Evangelicæ fidem. Ejusmodi miracula infinita si maxime apud vos ederentur, nihil ea apud nos Evangelii fidem per Dei gratiam edoctos proficerent. Perperam igitur Augustini, cujus doctrinæ sumus in præcipuis *ὁμολογητοί*, miracula opponuntur Synodali Dissertationi, quæ non gentium impietatem propugnat, sed similem gentili idolomaniam oppugnat. Quarto miraculorum ejusmodi fidem ipse Augustinus multis in locis elevat, quibus asserit, miracula vera vel nulla amplius suo tempore fieri, vel si quæ fiant, attendenda non esse, nisi quatenus Evangelicæ veritati subseruiunt. Loca pauca apponam. De vera Religione cap. 25. ait: *Cum Ecclesia Catholica per universum orbem diffusa sit & fundata, nec miracula illa in nostra tempora durare permissa sint ne animus semper visibilia quæreret.* Tract. 16. in Joannem. *In Christum credidimus, nulla signa vidimus, nulla exegimus.* Lib. 2. contra Literas Petiliani cap. 55. negat ulli doctrinæ astrui posse fidem ex miraculis, sic loquens: *Nam de*

exclusionem demonum & potentia miraculorum, quam plerique talia non faciunt, & tamen ad regnum Dei pertinent, plerique autem faciunt, & tamen ad regnum Dei non pertinent, nec vestri, nec nostri debent gloriari. Contra Faustum lib. XIII. 5. sic alloquitur Manichæos: Unde hoc existis, unde confiditis? Scripturas tantâ autoritate firmatas commendâsque respuitis, miracula non facitis: quæ si faceretur, etiam ipsa in vobis caveremus, per instruendum nos Dominum & dicentem: Exurgent multi Pseudo-Christi & Pseudoprophetae, & facient signa & prodigia multa, ut fallant si fieri potest, etiam electos. Ecce prædixi vobis. Usque adeo nihil credi voluit adversus confirmatam Scripturarum auctoritatem, quæ fidem suam rebus ipsis probat, quæ per temporum successiones hæc impleri & effici ostendit, quæ tanta, antequam fierent, prænuntiavit. Sed instar omnium erit unus ejusdem S. Patris locus, totam disputationem nostram absolvens, qui extat de unitate Ecclesiæ Cap. 16. Non dicat Donatista: Ideo verum est, quia illa & illa mirabilia fecit Donatus & Pontius, vel quilibet alius, aut quia homines ad memorias mortuorum nostrorum orant, & exaudiuntur: aut quia illa & illa obtingunt, aut quia ille frater noster, aut illa soror nostra tale visum vigilans vidit, vel tale visum dormiens somniavit. Removeantur ista vel figmenta mendacium hominum, vel portenta fallacium spirituum. Aut enim non sunt vera quæ dicuntur, aut si hæreticorum aliqua
 mira

mina facta sunt magis cavere debemus : quod cum dixisset Dominus quosdam esse fallaces, qui nonnulla signa faciendo, etiam electos, si fieri posset, fallerent. Adjecit vehementer commendans, & ait : Ecce prædixi vobis.

XXV. Ut omnia, quæ hæcenus de miraculis disputata sunt, in pauca conferamus, talem Syllogismum *συλλογισμὸν*, omnia complexum struimus. Quæ miracula prædicantur & fiunt post legem à Deo promulgatam, ad hoc ut falsos Deos colamus, & à lege Dei discedamus : & post Evangelium promulgatum & gentibus notificatum, postquam miracula supervacua esse cæperunt, à prædicantibus doctrinas non fundatas in Scripturæ libris, à talibus, quales Christus prænunciavit venturos esse in nomine suo Pseudo-prophe-
tas, & Pseudo-Christos, eoque tempore, quo illos venturos esse prædixit cum hominum seductione & superstitione, non autem cum Spiritûs Sancti distributione ; maxime si illa dubiæ fidei sint ; si à Dæmone fieri possint ; si constet multa esse ficta, edita vel consignata authoribus insulsißimis, sacrarum Literarum & scientiarum earum ac Linguarum, quæ ad earum intelligentiam requiruntur, penitus ignaris ; si multa sint inepta & ridicula ; si quædam sint illusiones Sathanicæ ; si ea non fiant inter eos, qui talibus doctrinis non credunt, sed dicantur fieri apud illos, qui jam credunt

illis, & libenter eos recipiunt (cùm tamen miracula, quæ fiunt propter infideles, apud infideles fieri potius deberent) hæc sunt miracula mendacii, & mendaciloquorum, per quæ, quatenus fiunt, Deus non attestatur illi quidem certè doctrinæ, sed tentat, & fideles excitat, ut eò diligentius Christo adhæreant, & doctrinas spurias examinent, atque ab iis caveant, quia sine dubio tantò pestilentiores sunt eæ doctrinæ, quæ per talia mirabilia non commendantur, sed infamantur. Atqui talia sunt miracula, quæ fieri dicuntur apud reliquias & earum cultores. Ergo.

DISSERTATIO QUARTA.

Quâ argumenta à Synodali Dissertatione peregrinationibus opposita vindicantur.

BREVIARIUM.

Argumentum primum Synodalis Dissertationis, quod peregrinationes destituantur mandato, vindicatur. 1. Argumentum. II. petitum à conditione N T. asseritur. 2. Argumentum III. ex 1. Tim. II. 8. defenditur. Autoritas negativa quibus in rebus sit invalida? 3. Argumentum IV. ex Matth. XXIV. 3. ab exceptione adversarii liberatur. Comparatio miraculorum Christi

Christi in Chorazin editorum, cum miraculis Pontificis discutitur. 4. Argumentum V. inde petuum, quod peregrinationes evertant fidem ascensionis Christi in Cœlum, ut thronum suum, vindicatur. Confessa fides erroneis dogmatibus concuti potest. 5. Responsio Adversarii ad argumentum VI. a Samaritanorum exemplo peti- tum ventilatur. Idololatriæ duo modi distinguun- tur. Idololatriam committi in cultu veri Dei per Symbolum vel medium divinitus non institutum, exemplo Israelitarum vitulos tum Abaronis, tum Ieroboami colentium demonstratur. 6. Ar- gumenti VII. inde petiti, quod stolidum sit sine speciali vocatione & fontica causa tot peregrina- tionum subire pericula, vindicatur. Exempla ex Vincentio, Sigeberto Gemblacensi & Camerario allata eorum, qui peregrinantes in pericula se conjecerunt. 7. Argumenti VIII. diversa ime- mata confirmantur. An peregrinantes colant verum Deum? An reliquiarum cultus sit idolo- latricus? An vota sanctis nuncupata sint impia? 8. Antiquitatis testimonia in argumento IX. al- lata vindicantur. Adversarii assertio, quod pe- regrinationes nec ad salutem nec ad perfectionem sint necessaria, perstringitur. Cur Monachos exemptos velint à molestia peregrinandi? 9. Gre- gorii Nysseni Epistolam peregrinationibus opposi- tam genuinam esse, nec Monachorum tantum & Monialium, sed quorumvis fidelium peregrina- tionibus oppositam, demonstratur. 10. Argu-
mentum

mentum X quod peregrinationes sine lacinia à Iudaïs, Paganis & Muhammedanis mendicata, asseritur. Gentilium & Muhammedanorum ex Elmacino, ben Abibecer & Lonicero, peregrinationes describuntur. 11.

I. Paulò longiùs immorati sumus argumentis adversarii, quibus thesin suam confirmare laboravit. Quæ supersunt, paucioribus expediri poterunt. Secundo igitur loco argumenta peregrinationibus opposita dissolvere conatur. Vindicabimus paucis. Primum argumentum meum Adversarius redigit in talem formam: Id, quod non præcipitur, est abominabilis superstitio. Sed peregrinationes ad loca sancta non præcipiuntur. Ergo. Respondet, *maiorē esse ex proprio cerebro confictam & falsam. Ubi enim, inquit, præcipitur, agros esse inferendos in umbram Petri, sudaria Pauli admovenda languidis? Et tamen fiebant ista à primis Christianis & procul dubio bene, pag. 24.* Bene est, quòd D. Præpositus non ausus est affirmare, peregrinationes Pontificias mandato & promissione Divinâ subniti. Cur igitur supra mandatum ex V. T. petitum objecit? Cur tanquam hæreticos nos traducunt, quia oppugnamus cultum Divinitus non præceptum? Deinde major immota est. Nicitur enim tum legis divina perfectione, tum è *ἡθελόθεν* *γενεῖας* superstitutionis, seu cultûs voluntarii prohibi-

ione, tum cultus Divinatione. Neque enim
vel legis & verbi Divini perfectio, vel electio-
tiorum cultuum prohibitio, vel cultus Deo
grati ratio permittit, ut ex proprio arbitrio,
præter & extra verbum Dei, si vel maximè bo-
na intentio adesset, novus aliquis cultus vel
publicè instituat, vel privatim suscipiatur,
ut alibi latius Theologi nostri demonstrant.
Sanè Deus Israelitis expressè vetuit, ne face-
rent secundum beneplacitum suum ipsorum:
& illorum cultum ad locum, tempus, ordi-
nem, aliquando numerum, finem, causam
astrinxit. Illum verò cultum, qui in obedi-
tia præceptorum humanorum consistit, im-
probavit. Deut. XII. Non facietis, quemadmo-
dum hîc nos facimus hodie quisque quod rectum
est in oculis suis. Esaj. XXIX. 13. Et extitit timor
illorum erga me מלמה מצות אנשי *præ-*
ceptum hominum edoctum, seu, hominum assuetudi-
ne obitum. Matth. XV. 9. Frustra colunt me, do-
centes doctrinas hominum. Coloss. II. 22. 23. pro-
hibentur severè præscripta ex mandatis & do-
ctrinis hominum, quæ rationem habent sapientia ἐν
ἐλεοφροσύνῃ in cultu voluntario. Rom. XI. 35.
36. Quis Deo consilium dabit? Quis prærogabit
Deo, ut remuneretur ei? Frivola est oppositio,
præceptum non esse, ut ægri infererentur in
umbram Petri, sudaria Pauli languidis admo-
verentur. Neq; enim hæc facta sunt opinione
cultus, sed ad valetudinem per media divinitus
oblata

oblata recuperandam. Ad id autem sufficebat naturæ instinctus, quo quisque jubetur se ipsum amare & corporis sui rationem habere. At peregrinationes Pontificiis habentur antiquissimus & gravissimus Dei cultus, uti Stapletonus & Bellarminus appellant. Proinde speciale mandatum Dei hic exigitur. Præterea unde fidem faciet Adversarius, eodem ritu, eadem cultus opinione Veteres Christianos ad umbram Petri, ad sudaria Pauli confluxisse, quâ hodie Papistæ ad reliquias Sanctorum peregrinantur?

II. Secundum mihi argumentum inde petitum erat, quod religiosæ peregrinationes conditionem Ecclesiæ N. T. evertant. In V. T. quidem locum alium alio sacrationem fuisse, ubi Deus elegit Templum, quod voluerat esse ὑπόδειγμα Cœli; in quod summus noster Sacerdos intrare debuit. At in N. T. Deum nullum ejusmodi specialis suæ in terris præsentiae symbolum & figuram delegisse, sed potius locorum omnium differentiam sustulisse, quod ex Joh. IV. 21. 23. probatum dedi. Hoc argumentum meum in talem formam redigit D. Præpositus: *Qui adit limina Apostolorum, hoc ipso confitetur, templum vaticanum esse typum Christi, in cælum pro nobis ingressuri: Sed hoc est evertere conditionem Ecclesiæ N. T. Ergo. Respondet: majorem esse evidenter falsam, & contra experientiam. Qui enim, inquit, peregrinatur ad*
limi:

limina Apostolorum, credit, Christum esse realiter in Coelis, Romæ verò sacra esse ossa, aliasque Apostolorum reliquias, quas vult venerari, & in iis ipsos Apostolos, & in Apostolis Deum, pag. 24. Sed argumentum nec dextrè adversarius proponit, & sinisterimè illud solvit. Non proponit dextrè, quia peregrinantes evertere conditionem N. T. convici eo argumento, quòd in V. T. quidem locorum differentia ex Dei mandato viguerit, cujus rei rationem subjunxi; at in N. T. ea penitus sublata sit, quod ipsum ex loco Joh. IV. 21. à me explanato docui; non eo, quòd limina Apostolorum adeuntes fateantur, templum Vaticanum esse typum Christi pro nobis Cœlum ingressuri. Hoc enim pertinet ad argumentum meum quintum. Solvit autem sinisterimè, tum quia non respondet ad id, quod opponens dixerat; tum quia is, qui peregrinatur ad limina Apostolorum, etsi credat, Christum esse realiter in Coelis, tamen facit aliquid cum fide illa pugnans, cum præsentia illa symbolica in loco aliquo cœteris sacratione, similis ei, quæ in V. T. locum habuit, pugnet cum reali ejusdem in cœlum ascensione, & ad dextram Dei Patris sessione; tum quia Romæ esse sacras Apostolorum reliquias venerandas scriptura non docet; tum denique, quia scriptura nec cultum Sanctorum in reliquiis, nec cultum Dei in Sanctis uspiam instituit.

III. Terò

III. Tertium mihi argumentum petitum fuit ex Paulo 1. Tim. II. 8. disertè monente: *Volo adorare viros in omni loco, levantes sanctas manus absque ira & disceptatione.* Ubi nullam respectu efficaciarum precum differentiam insinuat. Respondet D. Præpositus, argumentum meum simile esse huic: *Psalmus 48. dicitur Deus fundasse Lunam & stellas. Sed ibi nulla insinuat differentia stellarum quoad claritatem. Ergo stella non differt à stella secundum claritatem.* Hoc autem argumentum cum sit invalidum, quippe ductum ab authoritate negativa, arguit etiam invalidum esse meum ob eandem fallaciam. Sed verò, D. Præposite, affers dissimilima. Differentiam stellarum quoad claritatem etsi eo loco non attingit Psalter, tamen tum Scriptura eam alibi insinuat, tum ocularis inspectio docet, tum Astronomicæ demonstrationes evincunt. At Paulus ita docet, omni in loco, levandas esse manus, ut nusquam vel ipse, vel alii Scriptores sacri declarent ullam respectu efficaciarum precum locorum differentiam. Deinde authoritas Apostolici testimonii est affirmativa potius, quam negativa. Jubet enim *omni in loco*, oppositè nimirum ad unum illum in V. T. cultui divino destinatum locum, levare manum. Unde clarè consequitur, nullam esse locorum respectu efficaciarum precum differentiam. Denique tyrones nostri nōrunt,
in

in rebus quidem naturalibus, quale quid est differentia claritatis stellarum, & humanis, testimonia negativa esse invalida: at in rebus Divinis, cultum Dei concernentibus, ab auctoritate vel testimonio Divino argumenta duci non tantum affirmative, sed etiam negative.

IV. Quartò asserit synodalis dissertatio, munire nos Christum Matth. XXIV. 23. adversus vocem Pseudoprophetarum: *Ecce hic Christus est, aut hic!* Quas voces comparat cum vocibus modernis: *Ecce Laurenti: Ecce Roma: Ecce Eremi Christus est.* Similitudo aper-
tissima est. Respondet tamen Adversarius, nihil dissimilius excogitari posse, quam illam Pseudoprophetarum vocem, & suam propositionem, quæ ita habeat: *Domus Lauretana, sacellum Eremitanum, limina Apostolorum miraculis aliisque donis & beneficiis à Deo celebrantur.* Atqui etiam Pseudoprophetae illi decantantes illa verba: *Ecce hic Christus aut hic,* inducuntur à Christo, tanquam edituri signa magna & miracula, ita ut seducant etiam, si fieri posset, electos. v. 24. Poterant igitur Pseudoprophetae similem usurpare vocem: *Ecce hic vel isthic Christus est: hic vel ille locus miraculis, aliisque donis & beneficiis à Deo celebratur.* Per-
spicuum est, Pseudoprophetas illos Christum nominaturos, eum & beneficia ejus certis locis alligaturos, in locis illis tanquam in nomi-

ne Christi miracula edituros fuisse. Hæc planissime competunt sacrificulis loca sua sacra-
ta decantantibus. Quod verò propositionem
hanc: *Domus Lauretana, Eremitana miraculis*
à Deo celebratur; comparat cum illa: Chorazin
illustratur præclaris miraculis: in eo partim pec-
cat, partim verum dicit. Peccat, quia non
iis miraculis illustrantur sacra reliquiarum
loca, quibus Civitas Chorazin olim à Chri-
sto illustrata est, uti ex iis, quæ superius dispu-
tavimus, liquet. Verum dicit in eo, quod
Chorazinitas cum Papistis comparat. Sicut
enim illi Christo Evangelium prædicanti, &
prædicationem suam miraculis obsignanti fi-
dem non habuerunt: ita nec hi Evangelio
à Christo & Apostolis prædicato, & eorum
pridem miraculis obsignato fidem subtrin-
gunt.

V. Quintò Synodalis Dissertatio negat,
locorum illam, quæ prætenditur, sanctitatem
consistere posse cum fide ascensionis Christi
in Cœlum, ut thronum suum. Rationem red-
dit prolixè. Respondet D. Præpositus hoc u-
num, propositionem meam esse *evidenter fal-*
sam, & contra omnem experientiam. Nos enim,
inquit, *expressè credimus, Christum Dominum se-*
dere nunc in Cœlis ad dexteram sui patris, qui olim
Hierosolymis sepultus fuit, pag. 27. At in quæ-
stione non est, quid vos credatis vel profi-
teamini, sed annon locorum illa, quæ præ-
tenditur

lenditur in N. T. sanctitas, cum fide ascensionis Christi in Cœlum pugnet, & sit *ἀντιστοιχία*. Ego *ἀντιστοιχίαν* esse demonstro. Siquid efficere voluisti, meæ demonstrationi facere satis debuisti. Aliàs tralatitium est, ut confessam fidem erroneis dogmatibus aliquis concutiat. Ita Sadducei confitebantur, Deum esse Deum Abrahami, Isaci & Jacobi. At dogmate eo, quo resurrectionem negârunt, confessam fidem everterunt; nescientes scripturas & earum potentiam, uti ostendit Salvator Matth. XXII. 29. 30. &c. Ne dicam etiam vos erroneis dogmatibus, quæ in vobis reprehendimus, confessam articulorum positivorum fidem oblique labefactare & succutere, uti alibi demonstramus.

VI. Sextò peregrinationes Pontificias exemplo Samaritanorum, qui idololatriæ se reos fecerunt, eò quòd olim cultum Hierosolymis sine mandato transferrent in montem Garizim, Synodalis differatio oppugnat. Etenim si idololatria erat, ceremoniis adhuc vigentibus, adorare Deum in figura, quam non delegerat: quid non erit, adorare quasi Deum cum fictione habitationis in hoc magis, quàm illo loco, quando nō amplius umbræ obtinent, sed veritas venit? Respondet hunc in modum D. Præpositus: *Imprimis falsum est, Samaritanos Idololatriæ fuisse reos ex eo, quòd cultum in montem Garizim transtulissent. Peccârunt quidem*

graviter, eò quòd hoc fecére non tantùm sine mandato, sed etiam contra expressum Dei mandatum. At idololatria rei erant, eò quòd aureos vitulos velut Deos adorassent. Deinde falsum est, nos fingere Christo habitationem in loco terrestri, pag. 28. Agnoscis, D. Præposite, Samaritanos peccasse graviter, eò quòd cultum transtulerunt sine mandato. Agnoscas igitur eadem opera oportet, peccare etiam vos graviter, quòd cultum Dei alligatis certis locis, sine Dei mandato, adeoque non ex meo cerebro confictam esse propositionem illam: *Quod sine mandato Dei in cultu Dei suscipitur, superstitio est.* Deinde idololatria duobus modis committitur. Primò, si aliud loco veri Dei colatur. Veluti cum gentiles Jovem, Mercurium, Baalem &c. adorârunt. Secundò si quis aliter, atque Deus præcepit, ipsum colat. Illa in primo, hæc in secundo decalogi præcepto vetita est. Ad posteriorem pertinet cultus, qui Deo vero sine ejus mandato præstatur in creatura aliqua, ut Symbolo Divinum Numen repræsentante. Claro & illustri, sed deformi exemplo fuisse Israelitæ, Deum in vitulo Aaronico venerantes. Nam verum Deum in symbolo non instituto colebant: quod inter alios etiam agnoscit Ferus in Act. VII. 41. ac probat ex ipsis Israëlitarum verbis Exod. XXXII. 4. *Hi sunt Dii tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti.*

gypti. Et commate proximo, cum Aaron coram vitulo altare extruxisset, disertè festum indicit יהוה *Iehova.* quod nomen grande nunquam ille aut Moses Diis gentium tribuisset. Licet autem in vitulo verum colere Deum instituerint, tamen idololatriæ rei fuerunt. Unde vitulum huiusmodi εἰδωλον *idolum* vocare non dubitat Protomartyr Stephanus Act. VII. 41. Ita vitulos, quos Jeroboam in Dan & Bethel constituit, pro idolis habuit Deus, uti liquet ex 1. Reg. XIV. 9. Et tamen verum Deum in vitulis coli Jeroboam iussit, quod non tantum agnovit Iosephus Antiquit. Jud. VIII. 3. sed etiam innuit Scriptura 1. Reg. XVI. 30. 31. 32. Joh. IV. 23. 24. ubi hoc minoris idololatriæ genus à manifesta illa & crassa distinguitur. Jeroboamus non alium cultum Bethelæ formare instituit, quàm qui obtinebat Hierosolymis. Cherubinos nempe, qui habebant vituli pedes & faciem, construxerat, & in iis verum Deum, tanquam ibi æquè ac Hierosolymis habitantem adorari voluit, ratiocinatione haud dubiè eâ usus, quòd Deus Jacobo Patriarchæ Bethelæ apparuisset Gen. XXVIII. 19. Sed quia Deus Bethelæ in Cherubinis illis non posuerat nomen suum, & ad eos non veniebat, dicitur dæmonia & vitulos adorasse, hoc est, commentitios suos Cherubinos, vituli formâ præditos. Ita dum peccabant contra secundum præceptum,

ptum, incidebant in contraventionem primi. Non igitur illi aureos vitulos adorârunt tanquam Deos, ita ut in iis adorationem terminarent: sed quia eos tanquam symbola præsentis Dei sine Divino mandato instituerunt, reputati sunt, tanquam adorantes ipsos vitulos, adeoque idololatriæ rei. Annon hoc ipsum quadrat in Pontificios, qui eo tempore, quo Deus non dixit se venturum ad eos, qui se quærunt in certo loco, & quo omnis locorum differentia penitus sublata est, eligunt quædam loca tanquam reliquis sacratiora, & in iis constituunt figuras ac symbola Dei, Christi, sanctorum, non tantum sine mandato divino, sed etiam contra illud? Cæterum vos Christo habitationem fingere in loco terrestri, negare non potestis. Jubetis enim Christum, Deum quæri Laureti, Eremiti, Hierosolymis, aliisque locis, in quibus ipsum secundum meritorum suorum efficaciam degere magis, quam alibi, probare nullo modo potestis.

VII. Septimum contra peregrinationes argumentum inde arcessit synodalis dissertatio, quod stolidum ac temeritati & insanitiæ proximum sit, sine fontica causa, sine speciali vocatione, cum præsentissimo vitæ, valetudinis, sumtum, pudicitie etiam apud sequiorem sexum dispendio, cursitare ad peregrina loca, cum Deus non procul sit ab uno.

unoquoque nostrum Respondet adversarius: *Nostra assertio loquitur de peregrinationibus prudenter & ritè institutis, unde evanescit obiectio.* pag. 29. At nostra assertio loquitur de peregrinationibus non prudenter & ritè institutis, sed de Pontificiis, quas prudenter & ritè institui negamus inter alia hoc argumento, quia peregrinantes illi speciali vocatione destituti, & sine fontica causa se plurimis periculis exponunt. Argumenti mei vim non attingit Adversarius. Vincentius, qui floruit circa annum 1459. in sermone de Assumpt. B. Virginis: *Homines & mulieres, inquit, peregrinando frangunt sibi collum, & efficiuntur peiores, quia aliquando vadunt castæ & redeunt meretrices. Ideo spiritualiter fiat peregrinatio, sicut Paulus dicit: Si Spiritu vivimus, & spiritu ambulemus.* Pridem etiam compertum est, eos qui ad sepulchrum Christi peregrinationem susceperunt, in latronum Arabiæ truculentas manus incidisse. Sigebertus Gemblacensis in Chronico An. 1065. *Multi, inquit, usque ad septem millia orandi voto Hierosolymam petentes, ab Arabibus in parasceve in quodam castello obsessi sunt & occisi, aut vulnerati, ut de septem & amplius millibus vix duo millia reversi sint.* Ludovicus Camerarius in append. ad Tractatum Johannis Majerij de different. Schismat. memorat, circa A. C. 1214. instinctu clericorum congregata fuisse in Germania ad viginti millia puerorum,

*quum, qui dicerent, se terram sanctam recuperatu-
ros juxta hoc: Ex ore infantium & lactentium per-
fecisti tibi laudem; qui cum cruce insigniti ad
mare pervenissent, à prædonibus partim in
mare demersi, partim Saracenis venditi sunt.
Taceo quòd tales ἀπόδημοι Pontificis, Cardi-
nalem, Episcoporum, Sacrificulorum ludi-
brio se exponant, si viderint illi, miseros homi-
nes indulgentiarum fictitiarum gratiâ tot iti-
nerum devorare molestias, & ad extremum
pro thesauro carbones redimere. Jam hæc
omnia toleranda utique essent, si Christianos
specialis vocatio, si fontica causa invitaret,
si Christus ejusque gratia à quoquam fidei
abesset. At id cum non obtineat, impletur
in illis, quod Siracides dicit cap. III. 26. *Qui
periculum amat, peribit in eo.* Impletur Dei
querela, quòd derelicto salutis fonte quarant sibi
cisternas, quæ non continent aquas Jer. II. 13. Ob-
tingit illis, quod Deus minatur Psal. XVI. 4.
*Qui alienum sequuntur, cordis angustias sentient.**

VIII. Octavò synodalis Dissertatio pere-
grinationes perstringit eo etiam nomine, quòd
instituantur non ad colendum verum Deum
Israelis, sed venerandos sanctos, eorundem-
que reliquias. Alia ibi plura notat, quæ cum
peregrinationibus cohærent, impietatis, ido-
latriæ, superstitionis, hypocriseos crimine ar-
cessenda. Quid hîc D. Præpositus? *Quor ver-
ba*

*haec falsitates. Tibi agenti incumbit probatio. At tibi reo purgatio potius incumberebat. Proba-
bo tamen paucis. Falsum est 1. quod peregrina-
tiones non instituuntur ad verum Deum adoran-
dum, inquis. Qui Eremum, Monserratum, Lau-
retum concedunt, adorant Mariam; qui Ro-
mam Petrum; qui Compostellam Jacobum.
At Maria, Petrus, Jacobus non sunt verus
Deus Israelis, nedum eorum imagines, quas
universa plebs vestra simpliciter & bonâ fide
adorat. Dices: In illis verum Deum Israelis
adorari. At Deus non jussit, proinde adora-
tionem non accipit. Unde sequitur, eam si-
stere, quiescere, terminari in creaturis, sanctis,
imaginibus. Planè ut Israelitarum in deser-
to & Samaritanorum adoratio, etsi per vitu-
los in Deum verum directâ, quia mandato
Dei carebat, non veri Dei adoratio fuit, sed
creaturarum, vitulorum, Dæmonum. 2. Quod
religiosus Sanctorum & reliquiarum cultus sit ido-
lolatricus. Si adoratio, seu religiosus sancto-
rum & reliquiarum cultus, utpote à Deo non
mandatus, sistit in sanctis, terminatur in reli-
quiis, tum sistit, terminatur in creaturis, adeo-
que est idololatricus. Omnis enim cultus re-
ligiosus, omnis adoratio quiescens in creatu-
ris est idololatria. Quælibet creatura reli-
giosè culta, adorata idolum est. Non enim
ex opinione aut intentione colentis, sed
Dei legislatoris res ista æstimatur. Omnis*

porro cultus idoli est idololatria. Neque hinc injuria fit vel sanctis, vel reliquiis. Nam sancti, reliquiae religiosè cultae, non sunt id quod sunt, sed quod stulta hominum persuasio iis tribuit. 3. *Quòd peregrinationes ad reliquiarum loca susceptae, idololatriæ crimine non vacent.* Id non vacat idololatriæ crimine, quod suscipitur ad religiosè adorandas imagines, sanctos, reliquias. Horum enim adorationem esse idololatriam, jam probavimus. At tales sunt peregrinationes. Ergo. 4. *Quòd reliquiarum loca sint fictitia.* Non dixi, fictitia esse, sed peregrinationes ad reliquiarum loca *sive vera sive ficta* susceptas, non vacare crimine idololatriæ. Porro fictitia esse quædam reliquiarum loca, pro certo statuimus. Afferitis enim Laureti esse cubiculum B. Virginis Mariæ, Compostellæ reliquias Jacobi, Eremi sacellum esse à Christo dedicatum. Atqui hæc omnia esse fictitia Synodalis Differtatio probat. 5. *Quòd vota sanctis nuncupata sint impia.* Illud est impium, quod honorem soli Deo competentem alienat, & transfert in creaturas. At vota sanctis nuncupata hoc faciunt. Ergo. Minor liquet, quia voti nuncupatio soli Deo debetur, adeoque honor est soli Deo competens. Nam in scripturis non refertur nisi ad solum verum Deum. Unde ipse Bellarminus fatetur, in scriptura nomen voti semper accipi pro promissione Deo facta. *Sed cum scriberentur*

Scrie

Scriptura, inquit, *nondum coeperat usus votendi sanctis*. Imò nec propterea unquam postea ille introduci debuit. Sanè votum Thomas definit per *actum latriæ*. Et Lombardus, quòd sit *testificatio quædam promissionis, quæ Deo, & de his quæ Dei sunt, propriè fieri debet*, l V. dist. XXXVIII. Nodum hunc Cajetanus & Bellarminus non aliter solvere potuerunt, quàm dicendo, *Sanctos esse Deos per participationem*. Ita omnes honores Divini iis tanquam diis per *participationem* conferri poterunt. 6. *Quòd simus Hypocrite*. Hypocritas appello, qui peregrinationibus defuncti credunt, se non vulgarem sibi justitiam comparasse. Dixi quod res est. Hypocrita enim est, qui se simulat quod non est. At qui peregrinationibus defunctus credit, se non vulgariter justum, se simulat quod non est; cùm peregrinationes ejusmodi ad justitiam nihil valeant. Ergo. 7. *Quòd peregrinationes sint nuga*. Probat Synodalis Dissertatio. 8. *Quòd credamus, non vulgarem nobis justitiam nos comparasse peregrinando*. An hoc non creditis? Quid ergo sibi vult, quòd indulgentias amplissimas, & tesseras peccatorum veniales juxta ac venales adedò liberaliter peregrinantibus promittitis? Annon enim, cui tot peccata remittuntur justior evadit? Quid, quòd peregrinationes facitis opera *pœnitentiæ & satisfactionis*? An qui
satis.

satisfacit pro peccatis , non evadit justior ?
 Quid , quòd peregrinationes ad Sacellum
 Eremitanum in re vel voto susceptas remitte-
 re peccata venialia ex opere operato , palam
 asseruit Redingius ? An cui peccata remit-
 tuntur ex opere operato , non evadit justior ?

9. *Quòd summam pietatis in externis observationibus
 reponamus.* Testantur hoc molestissimæ pere-
 grinationes , confessio auricularis , satisfa-
 ctiones , preces ad numeros globulorum
 exactæ , festorum , jejuniorum frequentatio,
 sanctorum , imaginum , reliquiarum venera-
 tio , aliæque ejusmodi oculifera. Quæ causa
 est , quòd impii vobis videamur ? Haud sanè
 ea , quòd in Christum credimus , quòd Deum
 & proximum pro gratiæ divinæ modulo ama-
 mus , aliæque Divina præcepta suspicimus
 (hoc enim nec pietati nec impietati nobis
 vertitis :) sed quòd externis observationibus
 vestris non defungimur. At vos quia iis de-
 fungimini , pietatis palmam nobis præripere
 vobis fingitis. Annon hoc est summam pie-
 tatis in externis observationibus reponere ?

10. *Quòd alios non peregrinantes aliè despiciamus.*
 An ergo nos non peregrinantes non traduci-
 tis , non hæreseos notâ inuritis ? Cum tot
 prærogativis donetis peregrinantes , cæteros
 iis non inhiantes haud potestis non despice-
 re. Possem probationum mearum peristro-
 mata

mata latius diducere. Sed non vacat nunc esse
prolixioribus.

I X. Nondū consentientem piam antiquita-
tem in testimonium citavi; imprimis autem
Hieronimum & Gregorium Nyssenum, cujus
Epistolæ maximam partem argumentis soli-
dissimis exuberantem, in calce dissertationis
apposui. Respondet Adversarius: *Hierony-
mus Paulinum tyrocinia vitæ monastica auspican-
tem, Gregorius verò Monachos ac moniales dehor-
rantur ab Hierosolymitana peregrinatione; cum ea
occasione illi solitudinis, isti verecundia dispendium
pari ob nimiam hominum frequentiam cogereantur.
Posset autem quis putare, se non posse salvari, nec
esse perfectum, nisi videret loca sancta, quod certe
falsum est. Nam peregrinatio nec ad perfectionem,
nec ad salutem est necessaria, ac proinde à Deo nobis
non precipitur. Deinde si agamus de rebus essentia-
libus & necessarijs ad salutem, nihil est Hierosoly-
mis, quod non possit alibi inveniri: nam Deus est
ubique: Sacramenta, Tempia, altaria ubique inve-
niuntur. Unde licet peregrinatio sit bona, non omni-
bus tamen convenit; adeoque non reprehenditur ab-
solutè, sed tantum respectu monachorum & Monia-
lium; nam de istis solis eo loco agitur, ut legenti pa-
ret, pag. 31. 32. Primò fateris denuo, peregri-
nationem à Deo non præcipi. Est igitur ἐξου-
σία ἀφ' ἑωσέως supersticio, quâ quis Deo servit ἑλὼν,
propriâ voluntate motus, non divinâ instin-
ctus; quam damnat Apostolus Coloss. II. 18.
Dein*

Deinde ais, peregrinationem *nec ad salutem*
nec ad perfectionem esse necessariam. Omitto,
quod *perfectionem* nominans, intelligis *Evan-*
gelica perfectionis consilia, à vobis introducta
eum in finem, ut per speciem augendæ religio-
nis homines à lege Dei, adeoque etiam à Chri-
sto, qui est τέλος τοῦ νόμου *implementum legis*,
& vera resipiscentia ad falsa merita, ad aliud
χάραγμα, *signaturam aliam*, Divinæ legis ἀπα-
χάραγμα abducatis. Hoc duntaxat moneo,
quod negare non dubitas peregrinationem
ad salutem necessariam esse. Etenim id si ve-
rum est, uti verissimum sanè est, cur plebi ve-
stræ, cui tum ob simplicitatem & ignorantiam
rerum Divinarum, tum ob impedimenta plu-
rima, difficillimam aliàs salutis viam calcare,
adeoque sepositis non necessariis *salutem suam*
operari sufficere debebat, non necessaria ad sa-
lutem, & quidem tot cum vitæ, valetudinis,
bonorum morum, pudicitiae, sumptuum peri-
culis manifestissimis conjuncta imponitis &
suadetis, & non potius seriò dissuadetis? Ete-
nim boni & fidi pastoris censu nunquam ha-
bebo eum, qui oves omnium simplicissimas &
reliquis infirmiores per ambages & anfractus
non necessarios, per senticeta & præcipitia,
& non potius præcis ejusmodi ambagum
flexibus, recto & facili tramite ad læta pa-
scua ducit. Justam nobis hic suspicionem mo-
vetis,

vetis, non aliam ob causam rudi & simplici
 plebeculæ, cui arduum est ea, quæ ad salutem
 necessaria sunt persequi, vos peregrinationes,
 rem ad salutem, uti fatemini non necessariam,
 commendare, vel certè ab ea non dehortari,
 quàm ut quæstui habeatis captas superstitione
 mentes. Quam suspicionem auget, quòd
 Monachos, qui aliàs rebus sacris præ cæteris
 vacare deberent, ab hac peregrinandi mole-
 stia eximitis. Nempe illi oculos cum non ge-
 stent, nec aras nec focos luculentiores redde-
 re possunt. Cum porro Monachi ab hoc one-
 re se exemptos velint, annon quodam jure iis
 peregrinationes plebi vel injungentibus vel
 suadentibus exprobrari potest id, quod scribis
 & Phariseis exprobravit Christus: *Ligant Onera*
ἡ βαρὺν καὶ δυσβάστακτα, onera gravia, difficilia
que portatu, & imponunt humeris hominum: di-
gitto autem suo nolunt ea movere, Matth. XXIII. 4?
 Præterea si neque ad salutem neque ad perfe-
 ctionem faciunt religiosæ peregrinationes,
 tum neque ad præcepta neque ad consilia
 pertinent. Quo ergo tandem motivo ad pe-
 regrinandum inducuntur homines? Cum-
 que Bellarminus peregrinationes faciat *opus*
pœnitentiæ & satisfactionis, dabitur igitur opus
 pœnitentiæ & satisfactionis nec ad salutem
 nec ad perfectionem necessarium. Denique
 si nec ad salutem, nec ad perfectionem cultus
 hic facit, potest igitur omitti, imò debet, cum
 nullum

Nullum tempus in eo, tanquam cultu religioso debeat collocari, quod nec ad salutem nec ad perfectionem facit.

X. De Hieronymo respondi superius. Gregorium Nyssenum velles, D. Præposite, eandem in sententiam interpretari, quod Monachos tantum & Moniales dehortetur ab Hierosolymitana peregrinatione; non cæteræ fortis homines. Bene est; quod Bellarmini responsioni non inhæseris, excipientis, *forte illam orationem non esse Nysseni; cum non habeatur in ejus operibus, nec constet, quis eam in sermonem Latinum verterit, & forte etiam Græcè non inveniat.* Atqui hoc ipsum, quod in Latinis ejus operibus non invenit eam Bellarminus, Monachorum arguit infidelitatem; qui ex monumentis Patrum multa sustulerunt. Exstat autem hæc Nysseni oratio Græca, cujus mentionem facit Cujacius in observationibus. Guilielmus Morellus Anno 1551. Græcè eam edidit, antequam Bellarminus scribere inciperet. Sed filius Morelli, qui editionem Parisiensem Nysseni operum adornavit, ac nonnulla, quæ Nysseni non sunt, infarsit, epistolam illam consultò omisit instinctu Frontonis Ducæi Jesuitæ, qui cavendum putavit, ne quid, quod Papalibus peregrinationibus detrimento esset, excuderetur. Sed postmodum eam Græcè & Latine, unâ cum notis & responsionibus ad objectiones Bellarmini & Richeomi,

Richeomi, edidit Petrus Molinæus, qui ejus
 γνησιότητε solidissimis argumentis astruxit;
 quod post ipsum etiam fecere Cl. Rivetus Cri-
 tic. S. lib. III. 24. & doctissimus Gerhardus
de Morte Sect. 132. ubi etiam testatur, Epi-
 stolam hanc extare in vetusto Codice Græco
 MS. quem in Bibliotheca Joachimi Zehneri
 viri doctissimi anno 1612. Schleusingæ vide-
 rit. Itaque Baronius, qui eam in dubium vo-
 care non sustinuit; eo χρησφύγετω usus est, quo
 etiam adversarius noster: reprehendi nem-
 pe & ἐκφανλίζεσθαι peregrinationem Hiero-
 solymitanam non absolute, sed tantum in cer-
 tis personis, Monachis & Monialibus. Sed
 detraxit ei hanc larvam Molinæus in notis an-
 tea laudatis. Sanè omnibus sensu pollentibus
 judicium permittimus, annon Gregorius ab
 hypothesis ascenderit ad thesin, eamque ma-
 teriam in genere, & ejusmodi argumentis;
 quæ cujusvis sortis homines stringant, tracta-
 verit? Ipse quidem etsi Monachus non fuerit;
 se, quòd illuc ivisset, purgat; ostenditque il-
 lud iter sibi inutile & incommodum futurum
 fuisse, nisi ob causas publicas abeunti Impera-
 tor currum suppeditasset; qui sibi juxta ac
 comitibus suis fuerit instat Monasterii & Ec-
 clesiæ; quòd in toto eo itinere cantarent ac
 jejunarent. Qui ejus rationes accurate ex-
 penderit; Sole meridiano clarius videbit, nul-
 lam esse, quæ Monachos magis, quàm omnis

omnino conditionis personas includat. Negat, peregrinationes nisi vel mandato divino, vel promissione benedictionis aut gratiæ peculiaris. Afferit, conjunctas esse cum variis periculis. Afferit esse inutiles, cum Christus Hierosolymis corporaliter non degat, & Spiritus S. non ita abundet Hierosolymis, ut ad nos transire non possit. An igitur respectu Monachorum duntaxat destituuntur mandato & promissione, cum periculis conjunctæ sunt & inutiles; respectu reliquorum vero Christianorum nituntur mandato & promissione, carent periculis, utilitates præstant?

XI. Denique Peregrinationum religionem laciniam esse à Judæis, Paganis, & Muhammedanis mendicantem, à superstitiosis & hypocritis textam ac integræ Christi tunicæ assutam, Synodalis Dissertatio afferit esse proclive demonstratu. Respondet D. Præpositus se hoc concessurum, *si demonstratio constaret ex falsis*. At quia juxta Aristotelem lib. poster. cap. 2. constat ex veris, ideo negare se, *mibi proclive esse demonstratu, rem ita se habere* pag. 33. Non opus erat his ambagibus. Demonstrabo ex veris. Imprimis negari non potest, Judaismi cacozeliam originem vel ansam dedisse peregrinationibus. Quippe in Israelitarum ritu, ter quotannis Hierosolymas commeantium, potissimum præsidium collocant Papistæ. Etiam autem in V. T. ritus ille utpote

utpote præceptus laudabilis fuit, tamen in
 N. T. ob manifestum ἀφανισμὸν, & interdi-
 ctum vitio non caret. De paganis res non mi-
 nus manifesta. Quis enim veteris memoriæ
 gnarus ignorare potest, olim gentiles pere-
 grinatos esse ad Templum Delphicum, ad o-
 raculum & antrum Trophonium, ad Jovem
 Delium, ad Junonem Pharigæam, Fortunæ
 templum apud Prænestinos? Ex sacra histo-
 ria nobis liquet de peregrinatione ad Ephesi-
 nam Dianam, cujus parallelismum cum pere-
 grinatione ad Divam Lauretanam fusè per-
 sequitur Berneggerus. De Muhammedanis
 æquè res est notissima. Elmacinus Scriptor
 Arabicus Histor. Sarac. lib. 1. cap. 8. inter alia
 Muhammedem præcepisse docet *אלהג אלי*
אלהרם בית אלה peregrinationem ad Tem-
 plum Meccanum. Et inter quadraginta apo-
 phtegmata Muhammedis descripta à Muha-
 med ben Abibecer, seu consilia, quibus hor-
 tum Paradisi promisit, undecimum ita habet:
Si Meccanum iter, ubi possis, feceris. Ita Loni-
 cerus in Chron. Turcico lib. 11. cap. 14. de
 Turcis commemorat, quòd Meccam ad se-
 pulchrum Muhammedis ad impetrandam
 peccatorum remissionem, proficisci soleant.
 Bredenbachius in historia peregrinationis
 suæ cap. 3. ait: *ex lege Muhammedis singulos*
Turcas teneri ad visitandum quotannis ejus sepul-
chrum. Visitare etiam solent *Sedichasi* sepul-
 chrum

ehrūm in Carmania, spe remissionis peccatorū
 rumibi impetrandæ. An porro negari potest,
 laciniā hanc integræ Christi tunicæ assutam
 esse? Etenim cum fateatur Adversarius, pere-
 grinationes Christi præcepto destitui, satis
 innuit ad integram Christi tunicam non per-
 tinere.

DISSERTATIO QUINTA.

Quā argumenta specialia pere-
 grinationi Hierosolymitanæ, Eremitanæ
 & Lauretanæ opposita defen-
 duntur.

BREVIARIUM.

*Argumentum peregrinationi Hierosolymitana op-
 positum vindicatur. An crucem Christi, aliā-
 que passionis Dominica instrumenta Constanti-
 nus & Helena Hierosolymis invenerint? Eusebius
 de cruce ab Helena inventa silentio, traditio eā
 arguitur. Codices Hieronymiana Chronici Eu-
 sebiani interpretationis, ubi mentionem faciunt
 crucis ab Helena inventa, ex Rufino interpolati
 sunt. Veterum, Cyrilli, Ambrosii, Paulini, Ni-
 ceophori, Patricidis de inventa ab Helena cruce
 discors narratio. 1. De reliquiis Passionis Domi-
 nica instrumentis, clavis tribus, cuspide sarisse,
 Spinea corona, purpura Christi, tunica inconsu-
 mta*

zili, tesseris militaribus, sudario Christi, mendax
 & secum ipsa pugnans assertio. Baronii de cla-
 vus Christi fluctuatio. Tesserarum apud veteres
 quæ figura fuerit? 2. An solius sepulchri Chri-
 sti à Constantino inventi illecebra trahere debeat
 peregrinantes? 3. Cavillatio adversarii nota-
 ta. 4. An terra Canaan hodieque insit sancti-
 tas respectiva? Sanctitas externa distinguitur.
 Panis Eucharistico externa sanctitas competit,
 non terra Canaan. Adagialis locutio Iohannis,
 quod dignus non sit qui Christi calceos solvat, ex
 Maimonide illustrata. 5. Locus Hebr. XIII. 13.
 vindicatur & ex Esaj LII. 11. explicatur.
 6. An Ezech. XXII. 5. terra sancta נָקִי
 וְטָהוֹר impura nomine, vocetur à Deo, an à Gen-
 tilibus ei insultantibus? 7. Dei iudicium, Pa-
 lestinam infidelibus subjicientis, tanquam argu-
 mentum reale adversus eam peregrinationem
 vindicatur. Argumentum oppositum Dedic-
 tioni Sacelli Eremitani, petitum à trium seculo-
 rum silentio defenditur. De Iohanna Papissa re-
 spondetur & Βίος. 9. Baronii argumentatio-
 nem à silentio contra Iohannam Papissam, fal-
 sam esse duobus argumentis probatur. Non pri-
 mus Marianus Scorus prodidit historiam Iohan-
 na Papisse, sed Anastasius Bibliothecarius. An
 Baronius probare possit, probum Iohanna Pa-
 pisse ab Orientalibus declamatum non esse? Leo-
 nis Allatii & visegnotæ. 10. Demonstrationem au-
 thoris, quamvis negativâ auctoritate subni-

nam, validam esse probatur duobus argumentis.

11. An bulla Leonis VIII. continua iradicio & miracula facta dedicationi sacelli sufficienter attestentur. 12. An Leo, si verus Papa non fuit,

potuerit ut verus Papa dedicationis miraculum authenticè explorare & confirmare? An moralis certitudo sufficiat ad fidem illius miraculi?

13. Argumentum contra Lauretanam peregrinationem petiit ex Matth. I. 20. 24. ubi Iosephus assumisse Mariam, in suas nempe ades dicitur, defenditur. Ὁ δὲ λαμβάνειν ibi notionem assumendi habet. Turriani instantia solvitur. 14. Cavillationi Adversarii occurritur.

15. Ejusdem consilium, ut imitemur S. Satyrum, & S. Pelinum, & halitu nostro, vel Psalmodia idola corruere faciamus, ventilatur. 16. Psalmodia nostra ab Adversario, ac imprimis Pamelio, sugillata, defenditur, & Theatralis Pontificiorum Musica testimonis Lindani, Cajetani, aliorumque oppugnatur. 17. Peroratio.

Nunc ad species peregrinationum descendimus cum D. Præposito. Et primò quidem Hierosolymitanam peregrinationem quod attinet, ostendi, gemino principio falso illam inniti. Quorum prius est, quòd somniant peregrinantes, eadem numero loca, monumenta, eorumque adjuncta superesse in eodem, quo erant tempore Christi,

si, statu. Hic concedit Adversarius, vicos
 & ædificia non superesse in eodem, quo erant
 tempore Christi, statu. At superesse sepulchrum
 Christi, aliquot quidem annis unâ cum cruce &
 aliis Dominica Passionis instrumentis injecto agge-
 re opplatum, Constantini verò & Helena opera ad-
 inventum & reſeratum; superesse loca Christi præ-
 ſentia, paſſione, reſurreccióne & aſcenſione illuſtria,
 tanta rei digna memoria conſecrata, pag. 33. 34.
 De ſepulcro Chriſti novimus, quid Eusebius
 lib. 3. de vita Constantini memoret; nimirum,
 ut is locum diruto, quod ibi pagani ad abo-
 lendam ejus memoriam jam pridem extruxe-
 rint, Veneris Sacratio, pulvere, lordibus ac
 quiſquiliis adaggeratis, purgaverit; ut pur-
 gato loco, Dominicum monumentum inve-
 nerit atque patefecerit, ibidémque Templum
 fervatori magnificentiffimum molitus ſit, &
 præſectis Orientalium gentium opus com-
 mendaverit, eadémque de re literas ad Maca-
 rium Hieroſolymarum Episcopum, fidei ac
 pietatis plenas miſerit. At crucem aliâque
 Paſſionis Dominicæ instrumenta vel à Con-
 ſtantino vel ab Helena inventa eſſe, Eusebius,
 qui ea quæ Hieroſolymis Conſtantine & He-
 lena geſſerunt, curatiſſimè deſcripſit, utpote
 utriuſque coætaneus & familiaris, Cæſareæ
 inſuper in Palæſtina Episcopus, adeóque ha-
 rum rerum conſignator diligentiffimus; in
 vita Constantini, ne minimo apice prodiit,
 L 4
 ejus

ejus fanè rei aded mentionem nequaquam,
 uti erat præterea honoris Constantini & He-
 lenæ studiosissimus, omissurus, si omnino con-
 tigisset. Neque quisquam eorum, qui Con-
 stantinum & Helenam noverunt, & iisdem
 cum utroque temporibus vixerunt, eam cru-
 cis & reliquorum Dominicæ passionis instru-
 mentorum inventionem commemorat. Quod
 vel solum argumentum omnem illam de cru-
 ce ab Helena inventa narrationem funditus
 evertit & displodit. Quòd verò Bellarminus
 Ambrosium, Sulpitium, Paulinum, Rufinum,
 Hieronymum & Chrysostomum, tanquam
 ejusdem rei testes adducit, id quidem rem
 maturè confictam receptamque annis post
 Helenæ obitum non pluribus, imò pauciori-
 bus quàm sexaginta demonstrat, ac veram es-
 se non evincit; quippe quam Eusebius in ipso
 rerum fonte vivens ac versans tacitam præ-
 termisit. Famam suo in reliquias amoris con-
 gruentem non satis explorabant. In vulgatis
 equidem Hieronymianæ Chronici Eusebiani
 interpretationis codicibus ad annum Con-
 stantini 16. Crucis ab Helena inventæ men-
 tio habetur. Sed apud eruditos nunc qui-
 dem extra controversiam est, verba ea à ma-
 la manu diu post auctoris mortem in hunc
 Chronici locum intrusa esse, cum nec in Græ-
 ca Eusebiani Chronici editione in operis cal-
 cæ, quæ tota est de Constantini rebus, vel ver-
 ba

ha vel ulla alia consimilis sensus occurrant;
 nec in ipsa Hieronymiani ex Eusebio Chro-
 nici ad manuscriptos Codices curatâ editio-
 ne, eadem verba legantur. Proinde ex Ruf-
 fino in vulgatas Chronici hujus editiones hæc
 verba traducta esse conjecit Scaliger *Ani-
 madvers. in Chron. Lat. Eusebii* pag. 228. Acce-
 dit ipsa narrationis veterum, Cyrilli, Ambro-
 sii, Paulini, aliorum de inventione hac cru-
 cis tum diversitas, tum discordia. Etenim
 Cyrillus, qui primus hujus historiæ meminit,
 hoc unum tradit, ὅτι Ἰπὶ Κωνσταντίνου τὸ σωτήριον
 σταυροῦ ξύλον ἐν Ἱεροσολύμοις εὑρέθη, quod Con-
 stantini temporibus salutare crucis lignum Hiero-
 solymis repertum sit, Ep. ad Const. p. 247. Ni-
 hil habet vel de Helena, vel de miraculis,
 quibus crux Christi à patibulis latronum di-
 screta dicitur. Ambrosius postea Helenam
 quærendæ & inveniendæ crucis authorem
 edidit, & ex titulo crucem discretam esse ad-
 jecit; quin & clavorum inventarium com-
 mentatus est. Post Ambrosium Ruffinus ju-
 nior novum colorem historiæ addidit. Ma-
 carium Episcopum in medium drama inducit,
 quippe qui mulieri gravissimè laboranti cru-
 ces admoverit, & eam, quæ mulieri sanita-
 tem ex templo repræsentavit, veram Christi
 crucem esse cognoverit. Post Ruffinum Pau-
 linus Helenam tradidit non ex Macarii au-
 thoritate, sed divinâ suggestionem, mortui ho-
 minis

minis cadaver crucibus tribus sigillatim ad-
 movisse, & eam crucem, quæ vitam mortuo
 restituit, veram Christi crucem esse, animad-
 vertisse. Nicephorus lib. 8. c. 29. miraculum
 & mulieris à morbo curatæ, & hominis ex
 morte resuscitati callidissimè conjunxit, ut
 utriusque, tum Ruffini, tum Paulini autho-
 ritatem tueretur. Fabulosissimam etiam de
 crucis hujus inventione narrationem habet
 Eutychius Patriarcha Alexandrinus, scriptor
 Arabs, *Annal. Alexand. pag. 452.* Libellum,
 qui de hac crucis inventione jam quinto se-
 culo extitit, ipse Gelasius Papa Anno D. 444.
 inter libros retulit cum cautione legendos:
*Scripta inquit, de inventione crucis dominica, cum
 ad Catholicorum manus pervenerint, B. Apostoli
 precedat sententia: omnia probate, quod bonum
 est, tenete.*

II. Quid de reliquis Dominicæ passionis
 instrumentis dicam? Vix integrum mihi vo-
 lumen sufficeret, si quæ de illis temerè fingun-
 tur, narrare & refellere omnia animum in-
 ducerem. Recitasse pauca erit refutasse.
 Clavi tres, quibus Christus crucifixus est, post
 crucem ipsam celeberrima sunt passionis Do-
 minicæ instrumenta. Si vera narrant antiqui
 scriptores, præsertim Theodoretus, Helena
 unum filii sui galeæ inferi, reliquos duos equi
 freno aptari iussit. Tametsi non omnino Am-
 brosius consentiat. Unum enim in Constan-
 tini

tini coronæ impositum fuisse, dicit: ex altero
 frænum equi factum: tertium ab Helena ser-
 vatum. Nunc Mediolanenses jactant se il-
 lum habere, qui equi fræno insertus fuit. In-
 tercedunt Carpentoraenses, sibi que illum
 vendicant. Est etiam alius Romæ ad Divæ
 Helenæ: alius ibidem ad sanctæ crucis: alius
 Senis: alius Venetiis: in Germania duo;
 unus Coloniae ad Trium Mariarum, alter
 Treviris. In Gallia unus Lutetiae ad sancti
 Sacelli: alius apud Carmelitas: alius ad D.
 Dionysii in Francia: alius apud Bituriges:
 alius in Abbatia: alius Draguiniani. En nu-
 mero quatuordecim. Hunc ictum Baronius
 Annal. Tom. 3. ad An. 326. ls. 51. &c. sic ex-
 ire conatur: *Fortasse accidit, ut ex aliquo cla-
 vorum Christi, modica singulis accesserit ferri por-
 tio, vel potius deperditis antiquioribus rem testan-
 tibus monumentis, clavi illi, quibus compacta sunt
 ligna sanctissima crucis, crediti ipsi fuerint, qui-
 bus Christi membra cruci fuerint infixæ: nisi for-
 tæ alicubi accidit, ut clavus aliquis inter sacras re-
 liquias asservatus, quo Mystica membra Christi
 nempe martyr quispiam confixus est, idem unus ex
 ipsis passionis Christi clavis fuerit existimatus.
 Quicquid sit, fides (ut ait Ambrosius) purgat fa-
 cinus. Ita nimirum fortasse, fortæ, sunt fidei
 Cardinalitiæ fulcra. Et tandem fides, carbo-
 naria nempe, purgat facinus. Cuspis Sarissæ,
 quæ*

quâ latus Christi confossum, quatuor in locis, Romæ, Parisiis, apud Xantones & Selvæ prope Burdegalin adhuc conservatur. Spineam Coronam Christi in omnes mundi regiones dispartiti sunt. Parisiis tertia ejus pars, Romæ magna pars custoditur. Senis, Vincentiæ apud Bituriges, Vesontii, in Monte regio, Compostellæ, Tholosæ, Mantiscanæ, Charrovii, in Helvetia, Cleriaci, Sanfloridi, Sanmaximi in Provincia, Sallæ, Novioduni, Colonia Agrippinæ, & alibi rami de ea ostenduntur, & religiosè coluntur. Quæ si vera sunt, coronæ spineæ fragmenta, quò virescerent, plantata fuisse dicendum est. Purpura Christi respersa sanguinis guttulis alicubi adhuc manet, à Pilato haud dubiè emta, ut pro reliquiis asservaretur. Tunica ejus inconsutilis in pago Argentoliæ prope Lutetiam Parisiorum, item Treviris, item in Turcia à Muhammedanis custoditur. Hic judicent, quis Christianorum à militibus redemerit tunicam, aliâque vestimenta? Cur Evangelistæ ejus rei obliti sint? Absurdum est dicere, milites inter se vestimenta partitos esse, nisi addatur, à quibus redempta sint, ut tanquam reliquiæ asservari possint. Tesserarum militum altera Treviris, altera in Hispania, veluti res sacro-sancta asservatur. Cùm tamen ignotum sit nemini, jactas fuisse sortes, quæ tunc è pileo vel urna educi, ut cùm hodie fabis eligitur.

gitur rex, vel Biancha, quod ajunt, luditur.
 Tesserarum verò lusus, qualis hodie, in usum
 nondum erat. Punctorum quippe loco, quæ
 nostris affixa sunt, certa quædam habebant
 signa, quæ nominibus suis appellabant, veluti
 Venerem aut canem. Sudarium integrum
 sepulturæ Christi Nicæ, Aquis in Germania,
 Trajecti & Vesontii, Cadonii, Lunovix, in
 Lotharingia, & Romæ in Vestalium aliquo
 Monasterio devotè à plebe honoratur. Omni-
 bus illis in locis pro sudario, linteum grande
 monstratur, quo tegebatur totum corpus u-
 nâ cum capite. At Johannes Evangelista re-
 fert, Christum judæorum more & ritu sepul-
 tum fuisse. Judæorum verò olim, sicut & hodie
 mos erat, corpus seorsim ad humeros usque
 involvere, deinde caput peplò quatuor an-
 gulis in nodum collectis obligare. Et talis o-
 mnino est sudarii significatio, uti pro panni-
 culo, quo abstergantur sudores, aut pro pe-
 plo sumatur, non pro grandi linteo, quo to-
 tum corpus involvitur. Arundo quæ Christo
 pro sceptro dabatur, Romæ in Lateranensi
 templo, & Spongia in æde S. Crucis supersunt.
 Infinita ejusmodi historiæ Evangelicæ ludi-
 bria in medium adduci possent. Taceo quòd
 omnes illæ reliquiæ Christi, quæ in Europa
 monstrantur, etiam reperiri in Græcia, Asia,
 cæterisque regionibus, ubi Ecclesiæ Christia-
 næ extant, feruntur. Unde non imeritò Cas-
 sander

lander Consult. de Reliquiis, queritur inter alia, *per multos repertos esse, qui sanctorum reliquias seu veras, seu falsas quaestui habuerint, ita ut passim à circumforaneis & vilissimis hominibus instar Sacrorum Isidis circumferrentur, & multis mendaciis imperito vulgo commendarentur.*

III. Cum igitur certum sit, tum urbem Hierosolymitanam tot mutationibus variatam esse, ut quæ olim fuerit, & ubi sita fuerit, certò dignosci non possit; tum inventionem crucis fabulosam esse, tum reliqua passionis Dominicæ instrumenta non tantum alibi, quàm Hierosolymis demonstrari, sed etiam fictitia prorsus, ubicunque demonstrantur, esse, quod tandem illicium, quæ illecebra Hierosolymas peregrinantes invitat? An solum sepulchrum Christi? At nulla ἀληθοφροσύνη & certitudo infallibilis est, quâ constet, Christi esse, quod demonstratur, sepulchrum. Potuit enim ab indicibus decipi Constantinus. Deinde scriptura jubet Christum quærere ibi ubi est, ad dextram Dei patris, non viventem inter mortuos.

IV. Secundò & illud sibi frustra sumere Adversarios asserit Synodalis dissertatio, quòd loca illa Palæstinæ & monumenta inseparabili sanctitate prædita & dotata sint; cum tamen & ratio & sanior Theologia id vetet credere, inprimis cum ejus olim incolæ crucifixerint Dominum gloriæ, & Paulus Hebr.

XIII. 14. fidelibus suaserit exitum & fugam
ex maledicta illa urbe; & *עַל שֵׁם יְהוָה* *imp-*
ram nomine nuncupet ipse Deus Ezech XXII.
5. Exclamat hic D. Præpositus: *Qualia, Bone*
Deus, sunt hac argumenta, qua peccant in materiis
& forma? Formam syllogisticam non affectat
Synodalis Dissertatio, cujus author etli eam
didicit, & ubi commodum est, usurpat, ta-
men indignam esse putat, cui dissertatio-
nes graves & in usum eruditorum scriptæ
illigentur. Tyronibus & vestræ Sophisticæ
Syllogisticum ejusmodi lusum relinquimus.
Materia verò qualis sit meorum argumentor-
um, ex tuis patet responsionibus.

V. Primò regerir, & *sanio-rem Theologiam*
& rationem ipsam dictare, ejusmodi loci & rebus
sanctitatem respectivam inesse. Sicut igitur pa-
nis Eucharisticus dicitur sanctus propter Christi
carnem, quam aut continet; aut significat, etsi
à scelerato pistore confectus sit, & sicut Iohannes ju-
dicavit se indignum esse ad ferendos calceos non pro-
pter sutorem, qui fortè homo flocci erat, sed propter
Christum, qui calceis illis induebatur: Sic Palesti-
nam dici terram sanctam, non propter Iudæos, sed
propter Christum, qui suâ præsentia, passione &
effuso sanguine illam sanctificavit. Cum ergo san-
ctitas illius terre consistat in respectu ad Christum,
fieri, ut ea planè sit indelebilis, quantumvis enormes
peccatores illam inhabitent, p. 34. 35. Resp. San-
ctitas externa seu respectiva duplex est, nempe

pe vel rerum communium, vel symbolicarum
 & mysticarum. Prior in eo consistit, quod
 res communes & profanæ verbo & precibus
 sanctificatæ sunt. Ita cibi post terram à Deo
 maledictam sanctificandi sunt. Posterior est
 rerum earum, quæ sunt symbola & pignora
 cœlestium & spiritualium bonorum. Pendet
 autem ex divina institutione, & legitima Di-
 vinæ institutionis applicatione. Utrum ergo
 modo, D. Præposite, terram Palæstina tibi san-
 cta est? Si priori, nulla ipsi præ tota habi-
 tabili terra prærogativa competit. Omnis e-
 nim terra, sicut omnis creatura per preca-
 tionem & verbum Dei ita sanctificari potest,
 ut ejus usus ac perceptio reddatur nobis sa-
 lutaris. Si posteriori, necessum est, ut Palæ-
 stina dicatur instituta divinitus, ut sit symbo-
 lum & pignus divinum perpetuum rerum
 cœlestium & Spiritualium. Jam fateor, ter-
 ram Canaan in V. T. fuisse hoc modo san-
 ctam, utpote institutam in symbolum Chri-
 sti, & rerum cœlestium, unde עִיר הַקֹּדֶשׁ *ci-
 vitas sancta* appellatur. Jes. LII. 1. nempe à ma-
 nifestatione Dei in illa, in qua redemptio Israe-
 lis fieri debebat. At redemptione in ea jam
 facta, veritate extante, Christo post mortem
 in cœlum sublato, nulla amplius sanctitas
 major ipsi, quam cuilibet terræ inest. Sancta
 enim est vel propter figuram, vel propter rem
 in ea extantem, vel propter rei olim extantis
 memorem.

memoriam. Non propter *figuram*, quia re exhibita esse figura desinit. Non propter *rem extantem*, quia Christus in terra Canaan manifestatus, non amplius in ea habitat, sed in sublime raptus ad dextram magnificentiae residet. Nec propter manifestationis Christi *memoriam* sancta dici potest magis, quam vel Aegyptus, vel Arabia vel Mesopotamia, in qua Jehova se sanctis manifestavit. Similia porro ab Adversario allegata sunt planè dissimilia. Etenim panis Eucharisticus sanctus dicitur propter institutionem ejus in symbolum. At terram sanctam institutam esse in symbolum perpetuum, probari nequit. Negat Apostolus Hebr. XIII. 14. nos hic habere civitatem permanentem, qualis erat terra Canaan, respectu veterum, & asserit *πολίτεμα* nostrum esse in cœlis Phil. III. 20. De calceis Christi, quibus similem sanctitatem tribuere Johannem fingis, non rectè interpretatus es locum Matth. III. 11. ubi negat Johannes dignum se esse, qui Christi calceamenta exuat. Etenim hac adagiali locutione non sanctitas aliqua calceis Christi tribuitur, sed declaratur, Johannem vix dignum esse, qui Christi servum se gerat. Apud Hebræos enim veteres servus emtus ementi solvebat calceum, & hoc signo subjectionem testificabatur. Majmonides in מכירה cap. 2 phrasin eam nobis illustrat: *Servus Canaanæus est,*
M inquit,

inquit, sicut fundus quoad emtionem. Emitte enim nummo, aut scripto, כחוקה או aut familiaris aliquo prestito, arrhabonis aut pignoris instar. Et quanam est talis oppignoratio in emtionem servorum? Ut solvat nempe ementi calceum, aut liget calceum, aut necessaria ei ad balneum portet. Oppositum est, calceos super alios extendere, id est, præeminere, dominari. Psal. LX. 10. *Ex-tendo calceum meum super Edom.*

VI. Locum Pauli Heb. XIII. 13. 14. quo Paulus jubet exire ad Christum extra castra, & improperium ejus portare, adeoque secessum ex Hierosolyma suadet, simpliciter recitatum, paucis sic eludit Adversarius: *Quis verò jam audeat dicere, quòd Apostolus illis verbis suaserit fidelibus exitum & fugam ex urbe Hierosolyma? Annon hoc est pervertere & contaminare scripturas?* Mi D. Proposite, nòsti, quibus moris sit Scripturas contemnere, exinanire, instar nasi cerei flectere, pervertere, contaminare. Novit etiam orbis, quo in pretio Scripturas nos habeamus, cujus solius scuto adversus vos tuti sumus. Si scripturas cum scripturis, quod verum Theologum decet, componere cordi tibi fuerit, occurret locus Jes LII. 11. ex quo Apostolus suum deprompsit. Is ita habet: *Recedite, recedite דעו ונצטו exite inde, נדוד pollutum ne attingaris, exite de medio ejus, purificate vos qui fertis vasa lebova.* Loquitur de Hierosolyma, ut ex v. 1. apparet.

ret. De ea conqueritur v. 5. ibi nomen suum
 omni die prophaniari, & populum suum ca-
 ptum esse gratis, & principes ejus ejulare.
 Quod non intelligendum esse de Ægyptiis
 & Assyriis, versus præcedens clarè indicat.
 Qua propter etiam promittit præsentiam
 suam, ejus scilicet, *qui loquitur*, qui est sermo
 Dei Christus, v. 6. & prædicatum iri Evan-
 gelium salutis, pacis, regni v. 7. Quo facto
 jubet eos, qui portant arma Domini, inde exi-
 re, nempe Hierosolyma, tanquam jam *non*
impura, propter rebellionem habitantium
 eam; & propterea, quia figura, veritate ex-
 tante non potest amplius vel carnaliter puri-
 ficare, sed omnino coinquinat eum, qui servi-
 re vult. Eodem sensu Paulus jubens exire
 fideles ex Hierosolyma ad Christum extra ca-
 stra, probrum ejus ferentes, & inquirentes
 non civitatem aliquam permanentem sed fu-
 turam; manifestè suadet fidelibus fugam
 ex Hierosolyma, prænuntiat exilia, fugas,
 probra & omne genus ærumnarum; & deni-
 que declarat, in terris nullam amplius ejus-
 modi civitatem sanctam permanentem super-
 esse, qualis erat Hierosolyma respectu fide-
 lium V. T. sed inquirendam esse civitatem
 futuram, eam nimirum, cujus thronum Chris-
 tus Rex noster occupavit.

VII. Locum Ezech. XXII. 5. quo Hiero-
 solyma post Christi in cælum ascensionem vo-

catur non amplius sancta, sed טמאת השם *impura nomine*; sic interpretatur Adversarius, ut asserat ita vocari non ab ipso Deo, sed à Gentibus eam irridentibus, p. 36. Sed quo id argumento probabit? Nam temerè hoc asserenti ne utiquam fidem habeo. Manifestum est, illa civitatis Hierosolymitanæ ἐγκλήματα, quòd sit civitas effundens sanguinem innoxium, abominationum plena, quæ fecit idola contra se ipsam, ut se pollueret, secundum Dei ipsius iudicium pronuntiata esse. Quæ igitur causa est, cur proxima illa verba, quibus insignitur civitas טמאת השם ἀκάθαρτος ὄνομα *impura nomine*, multa contritionis, non ab ipso quoque Deo processisse dicamus? Verba Hebræa vers. 5. ita habent: קרבות והרחוקות ממך יתקלסו בך טמאת השם quæ ad verbum sic sonant: *quæ prope sunt & quæ longè sunt à te, ridebunt te, impuram nomine, & multam contritione.* Dubitationem verò omnem tollit versus 23. & 24. Rursus fuit verbum Iehovæ ad me, dicendo: *Fili hominis, dic ad eum: לא מטוהרת את הארץ tu terra es non munda nec compluta in die furoris.* An hæc quoque verba superioribus similima ad gentium derisionem, non ipsius Dei iudicium referenda putabimus?

VIII. Tandem Dei ipsius iudicium contra Hierosolymitanam peregrinationem allego;

go ; utpote qui post tot infelicia pro recupera-
 randa Palæstina certamina , ejus stabile domi-
 nium & imperium permittens infidelibus , su-
 perstitionem hanc refutaverit argumento rea-
 li & omni exceptione majori : perinde atque
 olim horribili excidio templi & urbis , totius-
 que terræ alienatione , tanquam reali & irre-
 fragabili argumento cultum Leviticum &
 V. T. œconomiam contudit. Adversarius
 argumentum hocce meum parum dextrè
 & proponit & refutat. Neque enim argumen-
 ti mei vis in eo consistit , quòd *Dominium & im-
 perium Palæstinæ infidelibus à Deo permissum aliò
 referrì non debeat , quam ut superstitione peregrinan-
 di illuc refutaretur* , uti mihi tribuit Adversa-
 rius ; sed quòd Deus infidelibus Palæstinæ im-
 perium permittens , superstitionem peregri-
 nantium refutaverit tanquam reali argumen-
 to. Perspicuum est, quid velim. Si cultu eo
 Hierosolymas peregrinantium delectaretur
 Deus , tam stabile & diuturnum imperium
 Hierosolymæ infidelibus non concessisset. Ita
 si V. T. Oeconomia post Christi in cœlum a-
 scensionem Deo placuisset, nunquam utique
 passus esset templum destrui sine ulla spe re-
 stitutionis. Hoc *reale* argumentum voco ,
 quia Deus mentem suam rerum, uti vocant,
 testimonio, adeoque ipso eventu declaravit.
 Frustra regeritur , *in oculum Dei judicium re-
 ferri debere , quòd Palæstina imperio huc usque in-*

fideliū subjaceat. Etenim hæc subordinatæ cum sint, non pugnant. Et manifestæ causæ ingratitude nimirum Ecclesiæ, & judicium Dei erga Judæos nec quicquam aspirantes hæc tenus ad restitutionem Judææ, & occultæ causæ sunt hujus subjectionis: Et ipsa hæc subjectio argumentum est displicentis Deo cultus superstitiosi. Ita & Judæorum infidelitas causa erat excidii Hierosolymitani, & ipsum excidium Hierosolymitanum rebus ipsis & eventu indicium præbuit Oeconomix Judaicæ Deo displicentis. Non hic quæritur de causis judicii Divini, sed ipsum potius judicium adhibetur tanquam argumentum reale ejus, quod probandum erat.

IX. Eremitanam peregrinationem pluribus argumentis oppugnat Synodalis Dissertatio. Lubuit Adversario pauca etiam ex iis vellicare. Inter alia usus sum eo argumento, quod dedicationis Sacelli Eremitani integro trium seculorum decursu nemo Ecclesiasticorum Scriptorum meminerit, cum tamen non defuerint interea idonei memorandæ illius dedicationis authores. Opposui igitur argumentum Baronii, quo historiam de Johanna Papissa convellere conatur, petitem à silentio Scriptorum Ecclesiasticorum per ducentos & triginta annos. Hic multum semovet D. Præpositus. *Argumentatio Baronii, inquit, vel legitima est vel non est. Si 1. ergo historia*

Historia de Johanna Papissa est convulsa, quod est contrarium. Si 2. cur illa vis concutere fidem Historia Eremitana? Vicissim ita argumentor. Narratio de Johanna Papissa vel vera historia est, vel mendacium. Si vera historia est, tibi argumenti Baroniani solutionem relinquo, & insuper Papa aliquis Ecclesiae Pontificiae caput, fuerit nobile scortum. Si mendacium est, ex vobis illud est, in medio nimirum papatu cusum, & per integra quatuor secula, nimirum inde à Mariani Scoti ætate, cui primordia narrationis Papissæ nonnulli transcribunt; usque ad tempora Æneæ Silvii, cui primò dicitur falsi suspicio suboluisse, nemine contradicente unanimi fide receptum. Etenim Johannæ Pontificatus assertores inter Latinos à Mariano Scoto sexaginta quinque; (plures numerari possent) inter Græcos verò duos Laonicum Chalcondylam Atheniensem & Barlaamum Calabrum, numerant ipsi illi, qui Johannam ex Catalogo Pontificum expungere conantur. Mendacium igitur vulgaverint tot authores Pontificii, & ei fidem adhibuerit tot seculorum decursu totus Papatus. Quis igitur me vetabit dicere, ante Reformationem Pontificios amasse mendaciis pasci, & quolibet traditionis vento circumagi? Deinde ut ad Syllogismum tuum respondeam, argumentatio Baronii nec legitima, nec illegitima, sed ex parte legitima, ex-

parte illegitima. Legitima enim est quoad
 propositionem majorem, illegitima quoad mi-
 norem. Major Baroniana hæc est: *Illud silen-*
tium mille testes est ad certam exploratamque fa-
ciendam fidem, quod est tanti temporis (plus quam
ducentorum annorum) de re tanta, tot emergen-
tibus tantum miraculum declamandi, occasionibus.
 Concedo. Hanc propositionem adhibui in
 subsidium meæ causæ. *At tale est silentium de*
Iohanna Papissa. Hoc jam nego. Rationem
 negationis illico reddam.

X. Baronii argumentationem esse opti-
 mam, meam non item, probat Adversarius
 pag. 39. 40. Respondeo 2. argumentationem Ba-
 ronii esse optimam. Valet enim arguere ab authori-
 tate negativè, si auctoribus incumbat suam mentem
 declarare. Sed auctoribus, à quorum auctoritate
 Baronius arguit, incumberebat ex sua ipsorum opinio-
 ne declarare suam mentem. Hi enim sunt Orienta-
 les, Imperatores, Patriarchæ, Episcopi, qui Schis-
 matici & Romanorum Pontificum implacabiles ho-
 stes, & infensissimi Ecclesiæ Romanæ perduelles, in
 eam jugiter instar grandinis spicula maledictionum
 intorserunt, & quorum plurimi adversus eandem
 Ecclesiam non Epistolas tantum, sed libros etiam
 conscripserunt, quacunque licet minima animo ho-
 stili venantes, & per calumniam affingentes, nun-
 quam tamen tale quidpiam in Romanam Eccle-
 siam vel scriptis vel verbis objicere ausi sunt. Inni-

situr ergo argumentum Baronii huic Syllogismo:
 Omnia probra, quæ in Romana sede contigerunt,
 ab Orientalibus sunt declamata. Sed probrum de
 Iohanna Papissa non fuit declamatum. Ergo hoc
 probrum in Romana sede non contigit. Tuam verò
 auctoritatem dico invalidam, quia absolute proce-
 dit ab auctoritate negative, ac proinde innuitur huic
 falso syllogismo: Omnes excellentiæ & prerogativæ
 Sacelli Eremitani sunt à scriptoribus Ecclesiasticis
 illius temporis notatæ & conscriptæ: Sed dedicatio
 Eremitana non est notata & conscripta. Ergo. Ubi
 major est falsa. Nam nullus ex illis scriptoribus su-
 scipit provinciam notandi omnes excellentias illius
 Sacelli, sicut è contra Græci susceperunt provinciam
 omne genus convitiatorum in Romanam Ecclesiam
 conjiciendi. Quicquid verò, D. Præposite, mo-
 liaris, Baronii argumentatio, etsi quoad ma-
 jorem superius positam vera, tamen quoad
 minorem ibidem positam falsa est: mea verò
 argumentatio vera. Baronii argumentatio-
 nem falsam esse, demonstro duabus rationi-
 bus. Prior est, quòd silentium allegat anno-
 rum ducentorum & triginta, adeoque narra-
 tionis de Iohanna Papissa originem arcessit
 à Mariano Scoto. Atqui à nostris liquidò
 probatum est, historiam illam de Iohanna Pa-
 pissa longè ante Marianum Scotum proditam
 esse ab Anastasio Bibliothecario, qui circa
 tempora Johannæ vixit, nec non paulò post
 à Radulpho Flaviacensi. Quoad Anastasium,
 M 5 fate-

fatetur ipse Blondellus pag. 47. *Nonnulla Anastasii exemplaria manu exarata, Iohanna mentionem habere; & pag. 57. Penes virum Clarissimum Gabrielem Naudem extare Anastasii M. S. codicem, in quo Papissæ elogium reperitur. In ipsa Bibliotheca Regia Lutetiæ exemplar ejusmodi Anastasianum extat. Radulphus verò Flaviacensis, Ordinis Benedictini Monachus, paulò plus quàm septuaginta post rem gestam annis historiam eandem Johannæ Papissæ prodidit Poly-chronici lib. V. cap. 32. ubi Historiam eam superioribus minimè ignotam, verùm ob deformitatem facti omissam fatetur. Posterior est, quod fingit Baronius, eumque secutus Leo Allatius, & utrumque noster Adversarius, circa ea tempora Orientales Imperatores & Patriarchas, quibus maxima cum Romanis æmulatio intercesse-rit, omnia, quæ in Romana sede contigerunt, probra declamantes, illud tamen de Johanna Papissa probrum minimè declamasse. Equidem qui fuerunt illi sedis Romanæ hostes implacabiles & infensissimi perduelles, Ecclesiæ Romanæ probra declamantes? Baronius edit Photium & Michaellem Imperatorem, qui hoc tempore, inquit, Orientale moderabatur Imperium, & Photii stimulis in eandem Ecclesiam Romanam concitatus, omne genus convitiarum in eam contumeliosus valde coniecit. Tacuisse ne, exclamat, modestia causâ adeò probrosa objicere oportem.*

portentosa cantare? Et Leo Allatius confut. fab. de Papissa Sect. 22. eodem argumento pugnat: Cum circum initia Benedicti, exautoratâ Theodorâ matre, veneranda adorandâque religionis Mystéria perditâ audaciâ contaminaret Michael, nec erubesceret jactare sacrilegus: Mihi Theophilus, Cæsari Photius, Christianis Ignatius factus est Patriarcha; quis continuisset hunc hominem, si Iohanna in Throno Petri sedisset, ne adderet: Et Iohanna Romanis; ut externorum ludibrio & exemplo flagitia sua comprobaret? Sed unde fidem faciet Baronius, probrum Johannæ Papissæ à Michaelē apud Nicolaum non esse declamatum? Constat enim, Michaelē, fatente Nicolao Papa epist. 8. & 70. ab injuriis & convitiis epistolam inchoasse, in Nicolaum ipsumque, primamque & Magistram Ecclesiarum omnium locutum, ad Ecclesiæ Romanæ injuriam, ad ipsius privilegiorum imminutionem, ad sedis Apostolica Præsulum derogationem, scripsisse; Michaelē Protospatharium cum epistola injuriis plena Romam direxisse: Nicolaum verò injurias suas non curasse, ad nonnulla, quæ in ipsius supersuerunt epistola, nihil respondisse, sed potius Philosophando contempsisse, cum plena essent omni pravitate & blasphemia, & contra ipsam dispositionem Dei venena diffunderet. Ex quibus satis constat, versutum illum Pontificem pudenda quædam (inter quæ locum habere potuit Johannæ Papissæ flagitium) quibus eluendis sese sentiret

tiret imparem, consultò præteriisse. Leo Al-
latius autem turpissimam *ἀνιστορία* commi-
sit. Nam ex Concilii octavi breviario constat,
quo tempore Michael sibi Theophilum Scur-
ram, Cæsari Bardæ Photium, Christianis Igna-
tium Patriarchatu fungi jactabat, Johan-
nam Romanum Pontificatum nec tenuisse,
nec tenere potuisse, uti ex ratione temporum
ipse Blondellus demonstrat.

XI. Meam porro demonstrationem, quam-
vis negativâ authoritate subnixam, veram
legitimamque esse, geminam itidem ob ratio-
nem contendo. Primò enim authoritas ne-
gativa in iis, quæ Divinum concernunt cul-
tum, æquè ac affirmativa stringit. Cultus
enim Divinus testimonia Divinæ institutionis
sufficientia, & *ἀληθοφροσύνη* gignere apta re-
quirit. At quis ignorat, Dedicationi sacelli
& votivæ ad illud peregrinationis religiosum
cultum superstrui? Secundò authoribus qui-
busdam, qui dedicationem illam alto silentio
præterierunt, omnino incumbibat mentem
suam declarare. Ita Ottoni paulò post dedi-
cationem privilegia Monasterio impertienti
& confirmanti incumbibat non præterire
mentionem tanti miraculi, quod vel solum
sufficere poterat ad privilegiorum ejusmodi
donationem. Sed & reliquis authoribus, qui
circa eadem tempora vixerunt, quibus ob
viciniam

viciniam res tanta esse notissima debuit, qui provinciam susceperunt res ejusmodi memorabiles posteritati mandandi, qui alia longè minora solerter in annalibus persecuti sunt, qui denique dedicationes ejusmodi Templorum & miracula præ cæteris curiose adnotârunt, incumberebat utique eadem de re mentem suam declarare. Cum igitur omnes illi rem tantam, tot emergentibus miraculum illud declamandi occasionibus, suâ taciturnitate texerint, annon falsi suspicio vel mediocriter prudentibus subolebit?

XII. Pergit in eodem argumento meo executiundo Adversarius. *Esto autem*, inquit, *scriptores hac de re silere, de quo tamen mihi non constat, quod proinde peritioribus discutiendum relinquo; adsunt tamen alii testes omni exceptione majores, nempe Leo VIII. Pontifex Max. qui historiam dedicationis Eremitanae authentico diplomate confirmavit; adest ejusdem rei continua & indubitata traditio* pag. 41. At rei tantæ, cui religiosus inædificatur cultus, monumenta latere non debebant Doctorem Theologum, qui ejus defensionem suscepit. De Leonis VIII. Bulla fusiùs agendi alibi dabitur locus. Traditio verò incerta, cujusque principium obscurum est, religiosi cultus fundamentum esse nequit. Quot ejusmodi traditiones falsi compertæ sunt? Quid per multa secula apud Christianos celebrius fuit Constantini

Leprâ

leprâ, & baptismo à Sylvestro Romæ suscepto? Quid Cyriaci Papæ Ursulam desertâ sede suâ cum undecim millium Virginum Choro Coloniam deducentis profectio nobilius? Quid Johannâ Papissâ per tot secula decantatus? Nunc tamen apud Romanos duo priora fabulosa esse multi viri graves confitentur, tertium verò ridiculum ac delirum esse plerique omnes hodie contendunt. Sexcenta ejus generis proferri possent, diu nemine refragante credita, ad extremum tamen falsi convicta.

XIII. Quia Porro Leonis illius Pontificatum, secutus ipsum Baronium, in dubium vocat author Synodalis Differtationis, ei ita occurrit D. Præpositus: *Si non fuit verus Papa, is nihilominus Pontificatum gessit ut verus Papa. Unde in hoc Eremitano negotio accuratum examen instituit, juratos testes audivit, & alia, quæ ad legitimum processum requiruntur, observavit. Quæ de causa suo diplomate fidei hujus rei fecit indubiam & certam, non quidem certitudine fidei Divina, quæ illud infallibiliter omnino credamus tanquam articulum fidei, sed certitudine morali & tanta, quæ omnem formidinem oppositi excludat, quod in moralibus & rebus prudenter agendis est satis, præsertim si suffragentur miracula, quibus eò loco à tot jam annorum centuriis matrem suam Salvatori Christo Iesu placuit coonestare. Primum igitur*

igitur, qui verus Papa non fuit, Pontificatum gerere ut verus Papa potuit. Quid audio? Annon qui Pontificatum gerit ut verus Papa, indubitanter prædictus sit oportet Spiritu infallibilitatis, ἀναμαρτησίας, sanctitatis, & quidem ex meritis B. Petri, uti Gregoriani Dictatus à Baronio descripti definiunt? An igitur ei, qui verus Papa non est, talia πλεονεκτήματα, prærogativæ tales competunt? Nunquam id veri Pontifices, nunquam eorum parafiti concesserint. Certè Baronius, qui Leonem huncce cum cane Leonis nomine insignito comparavit, ad assertionem hanc, si superstes esset, cussiret. Deinde ubi, D. Præposite, legis Leonem juratos testes audivisse, aliâque, quæ ad legitimum processum requiruntur, observasse? Ego in Leonis bulla tale nihil reperio. Cùmque in quæstionibus facti verum Papam errare posse fateantur Adversarii, quantò magis Leo non verus Papa in quæstione ejusmodi errare potuit? Tertiò certitudinem *mora-lem* hîc sufficere nego. Agitur enim de fundamento religiosi cultûs, de quo si non constat *certitudine fidei*, nulla haberi omnino potest ἀληθοφροσύνη. Absque qua si est, non cultus inde oritur, sed vana superstitio, & præsentissimum idololatriæ juxta vestram etiam hypothesein periculum. Quartò certitudinem subesse Dedicationi Eremitanæ tantam, quæ omnem formidinem oppositi excludat, itidem nego.

nego. Quis enim, qui audiverit, Ottōnem in diplomate, trium proximorum seculorum scriptores Ecclesiasticos, & eos quidem, qui rem tantam nōsse poterant, quique longē minora descripserunt, tanti miraculi ne quidem meminisse, non ilico formidine quadam oppositi corripitur, metuens, ne dedicatio illa deputari debeat figmento, imprimis cū superiora tempora ejusmodi commentorum fuerint feracissima? Quintò agi hīc *de rebus moralibus & prudenter agendis*, æquē falsum est. Agitur enim de fundamento religiosi cultus, quo corruente & ipse cultus, quod nunquam inficiās ipsimet iveritis, in idololatriam degenerabit. Si enim dedicatio illa non contigit, ex vestris etiam hypothēsibus, nulla erit sanctitas Sacelli, utpote nec divinitus nec humanitus consecrati, nec imago B. Virginis vera imago erit. Et hæc tamen omnia religiosè colitis. Sextò denique miracula peregrinationum cultui non suffragari superius demonstravimus.

XIV. Lauretanam peregrinationem inter aliā hoc argumento refutat Synodalis dissertatiō, quòd Josephus ab Angelo in somnō monitus Mariam conjugem ad se acceperit, adeoque more maritorum ad se in ædes suas transtulerit. Ita enim Angelus ipsum alloquitur, Matth. I. 20. μή φοβηθῇς ἀγγελάβειν Μετὰ μὲν τὴν γυναῖκα σου. *Ne metas assumere Ma-*

riam

~~viam uxorem suam~~; cui Angeli dicto obtempe-
rans dicitur assumpsisse uxorem suam v. 24. At
Lauretana narratio habet, Mariam in eadem
camera, qua nata & educata est, etiam Chri-
stum per duodecim annos enutrivisse. Hic
Adversarius reponit, *ἡ ἀλαβεῖν* nihil aliud
apud Matthæum sonare, quàm *acceptam non*
dimittere, sed retinere, eique deinceps indivulse
convivere. Hunc enim sensum cohærere ani-
mo Josephi, qui dicitur voluisse *occulte dimitt-*
tere eam. v. 19. Neque verò morem etiam o-
lim fuisse perpetuum, ut mariti sponas in
suas proprias maritorum ædes traducerent,
probat exemplo Jacobi, qui plures annos ha-
bitavit in domo sui soceri, pag. 43. 44. Ego
quidem non pugno, quin *ἡ ἀλαμβάνειν* hic
notet *acceptam non dimittere, sed acceptam, id*
est, ad se acceptam, assumptam, & in locum
suæ habitationis translata, seu domum de-
ductam. In hac notione *assumendi, ad se acci-*
pienti passim venit, ut Act. XXI. 24. 26. 32.
Nempe *ἡ ἀλά* in hac voce eandem vim habet,
quam in *ἡ ἀναλαμβάνειν*, quando significat *voca-*
re ad se. Si igitur *assumpsit* Josephus Mariam,
non ipse in Mariæ ædes transivit, sed potius
Mariam suæ in habitationis locum transtulit,
morem secutus sponsum apud veteres re-
ceptum. Testem ejus rei accersimus etiam
Nicephorum Callistum, cui quantum tri-
buant Pontificii, neminem fugit. Is hist. lib. I.

cap. 8. scribit, quòd B. Virgo ab Archangelo lætum acceperit nuncium, *ὄντοικ & γενόμενῃ τῷ Ἰωσήφ*, habitans unâ cum Iosepho in ejus adibus. Et cap. 12. Christus in domo Iosephi circumcidi-
tur. Quin & Epiphanius hæres. 78. domum illam, in qua Christus educatus est, ait fuisse *ὄντοικ τοῦ Ἰωσήφ*, domum Iosephi. Unde Gabriel Vasquez in 3. part. Thomæ Tom. 2. quæst. 39. Art. 2. diff. 125. cap. 9. multis argumentis probare conatur, B. Virginem tempore ipso annun-
tiationis ex domo parentum, siquidem adhuc vixerint, in propriam ipsius Iosephi fuisse tra-
ductam, & ibi nuncium Angeli recepisse; & allatis veterum aliquot testimoniis, lauda-
tâque ratione authoris operis imperfecti sub Chrysostomi nomine, quòd non satis consultum esset bono nomini & fama virginis, nisi in domo viri conciperet &c. concludit: Ex quo etiam colligo, à principio, antequam B. Virgo conciperet, non solum nuptiam, sed etiam in domum sponsi tra-
ductam fuisse, quia alioquin partus conceptui non sine suspitione responderet. Frustra Turrianus ob-
jicit, Iosephum fuisse ex Bethlehem, ubi ha-
bitaverit, constarêque ex Luc. 2. quòd ascen-
derit Ioseph ex Nazareth in Bethlehem; at-
que ita non esse verisimile, quòd Ioseph, tan-
quam pauper architectus propriam domum habuerit in Nazareth, qui non habebat in Bethlehem civitate sua propria. Atqui ex Luc. II. 3. patet, cuique tribui primariam ali-
quam

quam urbem assignatam fuisse, non in qua necessario rerum suarum fixam sedem haberent, sed in quam convenirent. Atque ita Josephus etiam ex Nazareth, ubi domicilium habebat, in civitatem Bethlehem ratione domus & familiae David, ex qua oriundus erat, sibi assignatam ascendit. Non magis igitur Josephum in Bethlehem habitasse censi debet, quam reliqui illi omnes, qui in suam quisque civitatem descriptionis causam venerunt, ibi domicilium fixisse censi debent. De Jacobo Soceri ædes incolente non est cur respondeam, cum nemo non videat, ipsum exulem proprias ædes incolere non potuisse.

XV. Berneggerum & Vergerium idolum Lauretanum fulmine veritatis prostravisse, ait Dissertatio Synodalis. *Si Joves isti, reclamat Adversarius, non jaculentur ignitiora fulmina, quam à Dissertatione Synodali torquere videmus, pronuncio, neminem illis terreri, neminem tangi, feriri, concidere. Non sunt quæ isti vibrant fulmina, sed ignes sunt fatui, qui in infima intellectus regione generantur. Qualia fulmina viri illi doctissimi, qualia Synodalis dissertatio jaculetur, æquus lector judicabit. Ostendunt etiam responsiones tuæ. Nec mirum est veritatis fulmine non admodum terreri eos, qui ad ipsius verbi Divini, æternæ & incommutabilis veritatis fulmina & penetrantissimum gladium*

segniter moveri, imò obduruisse jam pridem visi sunt.

XVI. Nonnullam bilem videtur movisse Adversario, tum quòd Berneggerus Lauretanam Divam idoli nomine insignivit, tum quòd Synodalis Dissertatio *idololatriam* alicubi objicit Eucharistiæ, Sanctorum & imaginum cultoribus. Optaremus sanè rem ita comparatam esse, ut liceret nobis, imprimis apud eos, quos alioquin tanquam בעלי ברית *עוֹבְדֵי אֱלֹהִים* usque ad aras diligimus, ejusmodi exprobratione abstinere. Quo verò animo talia exprobremus, præfatio nostra edisserit. Sed videamus, quale hîc coronidis loco consilium nobis D. Præpositus suggerat. Suadet ante omnia, ut audiamus, quod in Romano martyrologio die 12. Januarii legitur in hunc modum: *In Achaia S. Satyri Martyris, qui ante quoddam idolum transiens, cum exsufflâisset in illud, signans sibi frontem statim idolum corruit, ob quam causam decollatus est.* Nec non illud, quod die 5. Decembris annunciatur hoc pacto: *Corfinii in Pelignis S. Pelini Episcopi Brundusini, qui sub Juliano Apostata, cum ejus oratione Martis templum corruisset, à templorum Pontificibus dirissimè cæsus, atque octoginta & quinque vulneribus confossus martyrii coronam promeruit.* Hoc ubi audiverimus, suadet, ut martyres illos imitemur, proficiscamur nimirum Lauretum idola deturbandi gratiâ; exsufflemus in domum Laure-

Lauretanam, halitu nostro velut trifulco
fulmine eam afflemus, prosternamus. Quod
si calores æstivos & alias itineris difficultates
horreamus, jubet nos peregrinari in vicinam
Eremum Helvetiorum, ibique cantilenâ Psal-
morum nostrorum facere, ut Sacellum Dei-
paræ virginis corruat. Et tandem canit ejus-
modi Ὁμνικόν: *Quis est hic & laudabimus eum,*
fecit enim mirabilia in vita sua? His enim mirabi-
libus nos idololatra percellemur, & fidem ac reli-
gionem vestram à Deo esse fateri cogemur. Signa
anim data esse infidelibus convertendis, quales sine
dubio sunt idololatra, docet Paulus 1. Cor. XIV. 22.

XVII. Audimus, D. Præposite, quid acci-
derit in Achaja, quid Corfinii. Nec quid ali-
bi acciderit, per Evangelii prædicationem ob-
mutescantibus passim idolis, ignorare nos si-
nunt Theodoretus lib. 10. de curandis Græco-
rum affectionibus, Nicephorus lib. I. cap. 17.
alii. Sed consilium tuum non admittimus.
Habetis Mosen & Prophetas, quorum ora-
cula vobis fidelissimè ad animum revocamus.
Hos si non audiveritis, frustra erit, quicquid
præterea attentabimus. Major verbi Divi-
ni vis, quàm omnium prodigiorum est. Ex-
pertus est superiori seculo Papatus. Annon
enim Reformatores nostrioris sui gladio, hoc
est, solâ Evangelii prædicatione, effecerunt
per Dei gratiam, ut idolorum innumerabilis
multitudo in Gallia, Helvetia, Germania,

Hungaria, Belgio, Anglia, Suecia, Dania, alibi-
 que terrarum haud secus quàm Dagon co-
 ram arca Jehovæ, corrueret? Hoc profectò
 portentum non cedit etiam maximis, pau-
 cos viros, Spiritu Dei indutos, totius mundi
 & Sathanæ machinas ac minas nequicquam
 reveritos, eò rem perduxisse, ut abolitâ ido-
 lomania tot locis cultus Divini illibata puri-
 tas restitueretur. Præterea vestræ magis,
 quàm nostræ congruit professioni, ejusmo-
 di miraculis fidem doctrinæ facere. Vos do-
 num miraculorum, vos Thaumaturgos ja-
 ctatis. Venite igitur & peregrinamini ad nos,
 & exsufflatione vestra, qualem videlicet in
 exorcismo adhibetis, efficite, ut templa no-
 stra, quæ cum popinis comparari à vobis in-
 telligimus, corruant, ut mortui nostri resusci-
 tentur, ægroti convalescant. Signa enim da-
 ta sunt infidelibus, quorum in numero nos
 refertis, convertendis, ut rationem ab te alla-
 tam retorqueam. Tandem ne ingratus vi-
 dear, salubrius consilium suppeditabo, de-
 prompeum videlicet ex S. Epiphanio Salami-
 næ in Cyprio Episcopo, in Epistola ad Johan-
 nem Hierosolymitanum: *Cum vidissem, inquit,
 in Ecclesia Christi contra auctoritatem Scripturarum Sancti alicujus vel Christi pendere imaginem,
 scidi velum istud, & dedi consilium custodibus ejus-
 dem loci, ut pauperem mortuum eo obvolverent &
 efferrent. Et mox: Precor ut jubeas in Ecclesia
 Christi*

Christi istiusmodi vela, quæ contra religionem nostram veniunt, non appendi. Decet enim honestatem tuam hanc magis habere sollicitudinem, ut superstitionem tollat, quæ indigna est Ecclesiâ Christi, & populis, qui tibi crediti sunt.

XVIII. Ad extremum intactum illud prætermittere non possum, quòd *Psalmorum nostrorum cantilenam*, uti vocas, tam invidiosè traducis. Optarem tibi viro bono id non excidisset. Et fortassis calamus præcurrit mentem. Sed novi non tantum *Psalmodiam* à vestris vitio nobis verti longè magis, quàm si cum cerdonibus vestris inflaremus buccas, & lepidam suavémque cantionem cynœdicam cantillaremus; sed etiam ipsos *Psalmos Davidis*, vulgaribus linguis cantari solitos, præsertim Gallicos Bezae & Maroti non semel igni devotos esse. Imò Pamelius in Schol. ad Tertull. de Carne Christi cap. 17. fs. 134. nos comparat cum Nicolaitis, Gnosticis & Valentinianis, qui non agnoscebant *Psalmos Davidis*, & cum Samosatheno, qui *Psalmos*, qui in Dominum Iesum dicebantur, cessare fecit, velut neotericos & nuper inventos; à se verò compositos, diebus Paschæ in medio Ecclesiæ canere iussit; ita ut horresceret, si quis audiret. Quæ verba ideo in medium adducta, ut agnoscant, quos auctores imitentur nostri moderni *Maroticorum* potius, quàm *Christi Psalmorum Cantores & Cantatrices*. Quasi videlicet paraphrasis Poëtica & rythmica

Scripturis conformis, ejusque materiam, quàm fieri potest, accuratissimè repræsentans, neget ac tollat Psalmos Davidis & scripturæ ipsius contextum. Quid ergo dicendum de paraphrasibus Poëticis Apollinaris, Juvenici, Aratoris, Sedulii, Probæ Falconiæ, Flaminii, Spinolæ, Petavii, Viviani, Ariæ Montani, Hoiij, Bochi, aliorum, qui vel Psalterium vel alios Scripturæ textus paraphrasi Poëticâ illustrarunt? Quid fiet omnibus hymnis in veteri Ecclesia compositis per scriptores non Θεοπνευστους? Quid hymnis ecclesiasticis in Papatu usitatis? Quid 100. Psalmis à Maroto præteritis, sed à Johanne Poiçtevin Rhythmis Gallicis compositis, Cardinali Lotharingo dedicatis, & Antuerpiæ excusis? Et quæ tandem causa est, quòd Psalmodiæ nostræ fastidium ferre non potestis? An quòd Psalmos Davidis deligimus cantûs Ecclesiastici materiam? Hoc nobis vitio dare sine manifesta impietatis nota non potestis. Cujus inprimis reus erat Angelus Politianus Cardinalis, qui teste Ludovico Vive lib. 2. de veritate fidei Christianæ, Pindari odas Psalmis Davidicis prætulit. An quòd Psalmos Davidis vernaculam in linguam translatos canimus? At Apostolus jubet canere τῷ νοῦ ἢ ἰντιγῆντιᾳ 1. Cor. XIV. 15. An quòd Psalmos Davidis Poëticè redditos canimus? At ipse David

Psalmos

Psalmos suos & metro illigavit, & metro illigatos cecinit. Quantò igitur rectius etiam vos exemplum nostrum secuti Psalmodiam nostram publicum in cultum vestrum introduceretis, abolitâ illâ theatriali Musicâ vestrâ. De qua consignatissima extat querela apud Lindanum Episcopum Ruremundensem *Paenopia lib. 5. cap. 7.* ubi conqueritur, Musicorum & Cantorum, qui jam Ecclesiam occupant, cantiones nihil esse aliud, quàm *Sonorum confusionem theatricam*, quæ animis audientium ab omni pietate avertendis potius quàm ad Deum convertendis & elevandis inserviat, ubi militaria simul & amatoria, cum sanctis Dei laudibus indignè misceantur, adeò ut ipse quandoque præsens, & ad ea quæ canebantur quàm fieri posset attentus, eorum tamen nihil intellectu assequi valeret. Unde earum postea Ecclesiarum (quales nominat inter alias Ultra-jectinam & Lugdunensem) gravitatem veneratur & laudat, quæ abusum hunc prævidentes, omne id genus Musicæ, ut prophanum Divini cultus impedimentum, & humanæ vanitatis commentum, è choris suis eliminare, aut à limine excludere, quàm cum hominum vanissimorum applausu admittere maluerunt. Similem querelam movet Cardinalis Cajetanus in 1. Cor. 14. Viguerus Instit. fol. 62. Gregorius de Valentia disput. 6. qu. 9. Erasmus in notis ad 1. Cor.

14. & in earum apologia adversus Albertum Pium tit. de Cantu pag. 127. Cæterum ut Gnosticis & Valentinianis, Psalmos abrogantibus, nos comparare impofterum cessent, noverint & illud, rythmos Davidicos ita quidem devotè à nostris cani, ut tamen ipsi etiam Psalmi Davidici non illigati metro, sed bona fide in vernaculum idioma translati, tum in publico tum in privato cultu legantur, explicantur, applicentur, imò à juventute nostra vix infantia prætextam exuente, tam promptè & feliciter memoriæ imprimantur, ut, præfiscine dixerim, vel cum grandævus sacrificulis certare ea possit.

XIX. Atque hîc gradum sistimus, optimâ spe freti, fore ut D. Præpositus meas hæc, in gratiam tum ipsius tum aliorum, qui argumentum hoc à me susceptum paulò accuratius disceptatum cupient, adeò prolixè scriptas vindicias, eodem, quo à me adornatæ sunt, animo excepturus, & agnitæ veritati non tam recalcitraturus, quàm victas manus concessurus sit. Id verò præstare cum humanarum virium non sit, Deum patrem luminum veneror, ut pro efficacitate fortis roboris sui cum nos in veritate & pietate confirmare, tum & fidei salvificæ donum ipsi gratiosè concedere dignetur, per Jesum Christum Dominum nostrum,

Amen.

DISSER.

DISSERTATIONES APO-
LOGETICÆ.

Seu

JUSTÆ VINDICIÆ

Synodalis de Peregrinatione ad
Divam Eremitanam, seu Sacellum Ein-
sidlense Helvetiorum, Disserta-
tionis.

Oppositæ

D. AUGUSTINO
REDING, SS. Theol. D. & Mo-
nasterii Einsidlensis Decano.

Authore

JOH. HENRICO
HEIDEGGERO.

M DC LXIX.

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON

BY JOHN STOW

IN TWO VOLUMES

VOLUME THE FIRST

THE CITY OF LONDON

IN TWO VOLUMES

VOLUME THE SECOND

THE CITY OF LONDON

IN TWO VOLUMES

DISSERTATIO PRIMA

Quâ argumenta pro consecratione Divina Sacelli Einsidlenfis, ex historia dedicationis in Synodali dissertatione propofita, obliquo collo rapta expendantur.

BREVIARIUM.

Adversarii lyncea in alienis perfpicacia. 1. An quia memini Contradi testis de visu, idcirco ejus testimonium pro valido agnoscere debeam? Liber Contradi apocryphus ad paries vocatur. Pontificiorum cacoethes in supponendis monumentis. 2. An Contradi liber, siquidem genuinus est, sit ἀξιόπιστος, ut citra dubitationem, quod in eo reperitur, recipiendum sit? Contrarium probatur ex literis Huldrici Episcopi Constantiensis & bulla Canonizationis ejus. Visionum fictitiarum exempla, puta Elizabethæ Schonaugiensis, Richardi Præmonstratensis, Dunstani. 3. Quam fidem mereatur publicum instrumentum Leonis VIII. in præsentia Imperatoris Ottonis, Adelheide, principum, firmatum? 4. 5. 6. Probris, quæ ipsi Pontificii in Ottonem, Episcopos & principes in Synodo Romana præsentibus ingerunt, ipsorum Adversariorum in eos irreverentiam arguunt. 7. Leonis bulla ὁμοιότης disceptata. 8. An

8. *An ex mea confessione probari possit peregrinationis Eremitana per septem secula duratio?*
 9. *An observantia & duratio continua ac immemorialis arguat vel originem vel cultum peregrinationis Eremitana legitimum? Discrimen asseritur inter prescriptionem ac possessionem immemorialem temporalium dominiorum & prescriptionem fidei ac veritatis. Sensus dicti Gamalielis Act.V. 38. explicatur.* 10. *An Reformati antiquitatem agnoscant notam veritatis fidei? Novitatis improprium discutitur.*
 11. *Septingentorum annorum observantia consecrationem divinam Sacelli non arguit.* 12. *An dedicatio Sacelli notam veritatis evidentiores habeat, quam Zvinglii de presentia corporis Christi in cæna dogma?* 13.
-

I. **L**ynceum usque adeò fuisse perspicacem, ut etiam terram ipsam oculorum acie penetraret, quæque infra eam gererentur, pervideret, Apollonius in Argonauticis prodidit. At perspicacior Decanus noster, oculorum suorum mirifico obtutu in dissertatione Synodali ea pervidit, quæ nec auctori in mentem venerunt unquam, nec sub dictis ejus minimè ambiguis vel flexilobis latent, adeoque planè non existunt. Sed qui lynceus aliis videri potest, hunc in ipso statim suarum *αἰτιατέων* limine vix aliud

aliud quàm cavillationibus indulgere, manifestum faciam.

II. Ais primò, Heideggerum meminisse Sancti Conradi *tanquam testis de visu*. Unde colligis, non latere ipsam, quibus ex monumentis deprompta sit Sacelli consecrati historia. Egregiam verò collectionem. Drama alienum narravi sine mea interlocutione, uti illud Scriptores Pontificii ex monumentis nescio quibus exprompserunt, uti verba mea sonant. Monumenta illa fide digna esse, non pronuntiavi. Imò in dramatis illius censura probavi contrarium. Nec Conradi librum *de Secretis Secretorum* monumentum *oïlômson* esse agnosco. Liber est apocryphus, qui lucem hætenus odit. Ne millesimus quidem, cujus interest, ut certâ fide rem ita gestam esse teneat, librum vidit. Nec ignotum nobis vestrum monumenta ejusmodi supponendi cacoethes. Quod ab improbis hominibus sub lege tentatum est, ut qui pecuarii fuissent à juventute, villosam togam induerent (Zach. XIII. 4.) ut in virorum Dei & Prophetarum numero haberentur: hoc ipsum etiam, Evangelio Christi promulgato, sæpius usu venit, ut impostores versuti aspidum ova aquilarum alis supponerent, & degeneres infelicitis ingenii sui foetus nobilissimorum authorum nomine venditarent. Sanè Erasmus *declarat. 91. ad Censur. Theolog. Paris.* de temporibus, quibus cele-

celebrata fuit Synodus VII. generalis, dixit,
libris falso celebrium virorum titulo commendatis
undique Scacere omnia. Quotusquisque est ex
 antiquis Patribus, in cujus nidum alieni pul-
 li, iique deformes, non sint suppositi? Sub no-
 mine Mariæ, Jacobi, Dionysii, Abdiæ, Lini,
 Clementis, Ignatii, Justinii, Cypriani, Atha-
 nasii, Basilii, Augustini aliorumque illustrium
 patrum, multa barbara, insulsa, addo etiam
 hæretica scripta obtrusa sunt, quibus larvam
 non nostri tantum, sed subinde etiam adver-
 sarum partium scriptores detraxerunt. Et
 Pontificii quàm quæso fastidiosè excipiunt
 vel solam mentionem librorum quatuor Ca-
 roli M. contra imagines, Huldrici Episcopi
 Augustani Epistolæ ad Nicolaum Papam, Ber-
 trami Monachi Corbejenfis libri de corpore
 & sanguine Christi, Bennonis Cardinalis vi-
 tæ, & gestorum Hildebrandi, aliorumque
 ejusmodi, qui palato ipsorum non sapiunt,
 librorum, quos supposititios esse clamant, at-
 que hoc ipso illud libros fictitios supponendi
 cacoethes jam ante Reformationem inolitum
 confitentur. Auget suspicionem nostram,
 quòd nec Trithemius Abbas Spanhemensis,
 nec alii, qui scriptorum Ecclesiasticorum ca-
 talogos confecerunt, libri meminerunt;
 quòdque librum eum hætenus vulgare ausus
 nemo est.

III. Sed fuerit liber ejusmodi scriptus
 à Con-

à Conrado Episcopo. An iccirco αἰτίοις μὲν,
 & tantâ fide dignus est, ut non tantum αἰσθα-
 ναίως & citra omnem dubitationem simpli-
 ci credulitate recipiendam sit; quod in eo
 comprehenditur: sed etiam visioni illi tan-
 quam authenticæ cultus ille religiosus, quem
 sacello & Deiparæ impendunt, inædificari
 mereatur? Atqui primò Conradus, quamvis
 Episcopus, homo tamen fuit, qui & falli ab
 aliis, & fallere alios ipse potuit. Hominis au-
 tem naturâ fallacis testimonio religio nulla
 superstrui potest. Secundò miracula & visio-
 nes ipsi tributæ non sunt omni exceptione
 majores, ut de iis nefas sit ambigere. Patet
 tum ex literis Huldrici Episcopi Constantien-
 sis ad Calixtum II. exaratis, quibus Conradi
 Canonizatio sollicitata est, tum ex ipsa Cano-
 nizationis ipsius bulla à Calixto II. año 1120.
 consignata. Huldricum Episcopum Constans-
 tiensem quod attinet, is in sua ad Papam epi-
 stola inter alia hæc verba de Conrado habet:
*Qua propter operam dedi ex patrum schedulis, hu-
 jus viri dignissimam Deo conversationem potius
 quam miracula, quæ nonnumquam reprobis cum
 sanctis communia sunt, continentibus sequens opu-
 sculum colligere. En Huldricus non dignatus
 est Conradi sui miracula & visiones allegare,
 hoc obtentu, quòd miracula nonnumquam
 reprobis cum sanctis sint communia; reverâ
 autem quòd iis parum fideret. Calixtus ve-*
 O rò in

rò in bulla Canonizationis : *Ad honorem Dei*
atque ipsius S. Conradi reverentiam , largiente
Domino constituimus , ut ipsius inter sanctos re-
cordatio futuris temporibus habeatur , & miracu-
la, quæ per eum à Deo facta videntur , si VERA
SUNT, scripturis & lectionibus memoriter deinceps
teneantur. En summus Pontifex , cujus esse
volunt authenticam conciliare miraculis, de
Conradi miraculis loquitur dubitanter , *SI-*
VERA SUNT. Si vera esse judicavit, cur
non categoricè illud asseruit ? Si ei integrum
fuit miracula Conradi , inter quæ etiam visio-
nes ejus numerari debent, in dubium revoca-
re, cujus erat de illis ferre judicium : quantò
magis licet aliis ? Accedit, quòd visiones ejus-
modi creberrimè confictæ sunt. Quid quæso
celebrius est Elisabethæ Schona wgiensis &
Richardi Præmonstratensis visionibus ? Et ta-
men celebres inter Pontificios Doctores eas
tanquam apocryphas refutant : apertè qui-
dem Gobelinus Persona , Bartholomæus Si-
byllæ, Henricus de Hassia Comment. in Ge-
nesin ; tacitè autem & obliquè Lindamus,
Baronius, Miræus , alii , qui tam patientis sto-
machi non fuerunt , quin sugillarent passim.
De quibus meritò illud Apulejanum : *Nihil*
hac fabulâ fabulosius, nihil isto mendacio absurdius ;
Ufferius Armachanus Præsul usurpat. Et eo-
dem, quo Conradus vixit, seculo, similes vi-
siones plures effictæ sunt. Similimam certè
refert

refert Balæus Centur. 2. pag. 141. quod Dun-
 stanus stans somniavit in altari missalibus vestibus
 indutus, & expectans Regem à venatione venien-
 tem, quod missam in Cœlis audivisset canentibus
 Angelis in initio nonies Kyrieleyson; & in fine: Ite
 missa est, tonosque eorum ac vocum consonantias ad
 posteritatis usum, cum esset musicus, reliquit. Quid
 verò inde factum? Clerici, inquit, conjugati
 cum uxoribus & liberis suis ecclesiis pulsi sunt.
 Et paulò ante narrat, vocem Wintoniæ in
 Monachorum conclavi, cum de Presbyteris
 conjugatis restituendis ageretur, auditam:
Non bene sentiunt, qui Presbyteris favent. Perin-
 de quasi jus majus faceret cum monachis
 qui aliena raperent; quàm cum Presbyteris
 qui sua retinerent, ut Balæus *Finxerunt velæ.* Nec
 defuerunt etiam tum, qui oraculum illud
 Phœbi magis quàm Dei fuisse, hoc est, homi-
 num fraude non Dei nutu editum putarint.
 De similibus simile esto iudicium. Sed facia-
 mus etiam, Conradum non finxisse visionem,
 sed optimâ fide descripsisse, quod sibi oblatum
 putavit; supererit alia quæstio: Annon ipse
 sibi finxerit se vidisse, quod non vidit, sed so-
 mniavit & sibi imaginatus est? Nam & talia
 multa accidisse melancholicis & mente agro-
 tantibus, notum est. Denique faciamus,
 nec apud alios, nec apud se ipsum vi-
 sionem hanc finxisse Conradum, residua
 erit capitalis quæstio: An visio illa Divina
 fuerit,

fuerit, an potius impostorum, sive hominum sive Spirituum? Sanè divinam fuisse, adversarii probare non possunt, cum infallibilia probandorum spirituum criteria nulla habeant, uti inferius liquido demonstrabimus. Divinam verò non fuisse, Synodalis Dissertatio argumentis irrefragabilibus convincit, quæ suo loco ab instantiis Adversarii liberabimus.

IV. Sed si Conradi attestationi fidem habere renuam, jubet fidem habere saltem publico instrumento, Papæ Leonis VIII. manu firmato, & in præsentia Imperatoris Ottonis I. ejusque filii Ottonis II. nec non Imperatricis Adelheidis, ac plurium tam Romanorum quàm Teutonicorum Principum A. C. 964. IV. Idus Novembris edito. Hoc porro instrumentum negat in dubium vocari posse à Doctore Tigurino, nisi frequenti Germania procerum pro illa approbatione suis consiliis concurrentium Archiepiscoporum, scilicet Moguntinensis, & Coloniensis, & Episcoporum VVormatiensis, Hildenheimensis, Mirmidonensis, Argentinensis, Augustinensis, Curiensis, nec non Abbatum Augiensis & S. Galli, & aliorum quàm plurium in bulla Leonis VIII. allegatorum, auctoritatem simul labefactare, & unà cum Papa ac prænominatis Archiepiscopis, Episcopis & Abbatibus, ipsum etiam Imperatorem ac Imperatricem, multosque tam Romanos, quàm Teutonicos Principes illi approbationi præsentis, de levitate arguere præsumat, pag. 11. 12.

V. At

V. At veniam dabis, si candidè, quid hîc sentiam, exprompsero. Primò Papa, Imperator, uxor Adelheides & universus ille Principum circumstipantium chorus non aliud testari & ad posteritatem transmittere potuit, quàm se Episcopi Conradi, testis, uti loquuntur, *de visu*, relationem coram Pontifice auribus percepisse. Nam ipsi, uti dicitis, testes de visu non fuerunt, sed quid narraverit Episcopus coràm, auditu exceperunt. Si igitur Conradi relatio per se *αξιόπιστος*, fide digna non est, uti fide dignam non esse superius probavimus, testimonium illud Papæ, Imperatoris, Imperatricis & Principum, quod non nititur nisi alienâ relatione, fidem ei nullam conciliare potest. Quippe plus fidei alienæ relationis testi, quàm ipsi alienæ relationi, transumpto quàm originali, inesse nequit. *Sed in rebus considerandis maturum judicium adhibuerunt*, inquis. Atqui id bulla Leonis non habet. Unde ergo tibi constat? Lectum esse instrumentum coram Ottone, filio ejus Ottone, Adelheide, Episcopis & Principibus; nec non *consultis fratribus Coepiscopis, & rogatu ac instinctu Ottonis & Adelheide*, dedicationem Divinam ratam habitam esse, Bulla narrat. At quo judicio relatum Conradi visionem exploraverint, non memorat. Imò Conradum in narratione privatæ suæ visionis coram sacro illo consistorio *confusè* processisse, ipse tu fa-

teris pag. 78. Quomodo ergo iudicium maturum adhibere potuerunt præsentes? Præterea novimus, & loquuntur omnium ætatum literæ, quàm prona fuerint superiora secula ad suscipiendas miraculosas narrationes, quàmque sacer ordo ad quæstum callidus lursum vorsum ora hominum sublinere sueverit. *Incautè creduli circumveniuntur ab his, quos bonos putaverunt: nescientes inesse & incredibile verum, & verisimili mendacium*, inquit Arnobius adversus gentes lib. 8. Quòd hîc quoque factum haud dubiè. Nam sacrificuli talium commentorum architecti, simulata vitæ sanctimoniâ fidem sibi apud cunctos præstuebant, & incautos facile circumveniebant.

V I. Accedit secundo, quòd Otto & totus ille principum chorus, quin & ipse Leo Papa non alios coram audivit, quàm Conradum, *testem*, uti loquuntur, *de visu*. Atqui Redingius *Dissert. VII.* pag. 73. disertè fatetur, non tam privatam visionem Conradi, quàm *cœlestis ab omnibus in Ecclesia præsensibus ter audita vocis testimonium publicum* sufficere pro iudiciali illius consecrationis approbatione. Cum igitur populus ille, qui cœlestis illius oraculi testis auritus fuisse perhibetur, tum cum Otto & principes assiderent Leoni Papæ præsens non fuerit, adeoque authenticum coram Pontifice testimonium non deposuerit,

rit, manifestum est, nec testimonium illud ab Ottone & universa Principum Synodo audiri, nec à Pontifice explorari, nec ab utrisque in posterum allegari potuisse. Annon igitur evidenter consequitur, fundamentum, cui juxta Redingium inniti debuit judicialis illius consecrationis approbatio, testimonium nimirum authenticum vocis cœlestis ter à populo auditæ, planè nullum fuisse, adeoque tum invalidam fuisse consecrationem Papæ, tum Ottonem & Principum eum stipantium chorum, de eo nihil vel audivisse à populo, vel testari apud alios potuisse. Nullam igitur Imperatori & præsentibus Principibus facimus injuriam, si quod præsentibus non audiverunt, nec uspiam se audivisse testati sunt, in illorum gratiam non credimus. Etenim si hodièque superstites essent, non imponderent nobis necessitatem credendi id, quod ne ipsis quidem compertum unquam fuit.

VII. Tertiò mirari subit, cur tantam reverentiam Ottoni, Episcopis ac Principibus illis me habere jubeat Adversarius, ut in eorum gratiam credere debeam, veram & sacrosanctam esse relationem Conradi, cui coram Pontifice nihil aliud, quàm sedentaria quadam assentiendi necessitate auscultârunt: cum tamen ignorare non potuerit, quàm indignis modis ipsimet Papistæ Ottonem & Episcopos cum illo in Synodo Romana congregatos

gatos passim exagitent & traducant. Anno 963. conventus Romæ indictus est, in quo Johannis XII. Papæ causa disceptaretur. Intererant Otto Imperator, omnes prope Romani & Italiæ Episcopi, Aquilejensis Patriarcha, aliique Archiepiscopi, Cardinales, Episcopi, quorum catalogum recenset Luitprandus, & Regino Abbas Prumiensis. In ea Synodo solenniter depositus est Johannes XII. Papa, & surrogatus ei Leo VIII. Vindicam, quibus probris Ottonem, Archiepiscopos, Cardinales, Episcopos eos omnes incessat Baronius & ipse Cardinalis? Verba ejus ad A. 963. ponam: *Unum loco omnium hoc satis habeto, nunquam me legisse Orthodoxorum conventum Synodalem aliquando habitum, in quo magis Ecclesiasticum ius offensum, magis canones violati, vulnerata traditio, conculcata, oppressa atque majore dedecore prostrata justitia. Mentiar, nisi tu ipse ista cuncta, cum videris, manibus tetigeris (si cultor es justitie) præ animis indignatione exclamare cogaris, ô indignum facinus, audax & insolens, nisi tamen te cohibeant, tum turpis vita Johannis, tum Zelus Imperatoris, de quo illud Apostoli congruè dici potest: Testimonium ipsi perhibeo, quòd Zelum habet, sed non secundum scientiam. Quia carentes Episcopi illi, in quibus esse debebat, sibi aliisque paravere ruinam, sicut si cæcus cæcum ducat, amba in foveam cadant. Quo nomine ea divina sententia ipsi primum privandi fuerant sacerdotio. En quam digna-*

dignationem Ottoni, Archiepiscopis, Cardinalibus & tot Episcopis habet Baronius & ipse Cardinalis! Me quidem, quia in dubium voco narrationem ab illis non manantem, sed auditam duntaxat, accusat Adversarius, quod Imperatorem, tot Episcopos ac Principes approbationi praesentes *de levitate arguere praesumam*, quanquam levitatis hoc stigma iis minimè inuro. Quid ergo faciet Ecclesiae Romanae Cardinali, qui non levitatis duntaxat arguit Ottonem & Episcopos, sed ecclesiastici juris offensi, canonum violatorum, vulneratae traditionis, conculcatae, oppressae & prostratae iustitiae, Zeli sine scientia, denique tam indignorum facinorum, ut Episcopi illi Divinam sententiam sacerdotiorum privationem meriti fuerint? Annon in causa aliqua nobis favorabili, & odiosa Papistis, velut in eo, quod jus eligendi & deponendi Pontifices, Concilia indicendi sibi arrogavit, & donationes Ecclesiae Romanae factas à Carolo, Pipino, Ariperto, aliis revocavit; Ottonem illum & totum Episcoporum chorum intestabilem faceret? At nunc eorum testimonium adversus nos prolatum tanquam *ἀγροπῆρες* validum & authenticum agnosci imperat. Sic nimirum adversarii vela sinuare, & inservire scenae solent.

VIII. Atque hæc quidem dicere haberem, si Leonis Bulla omnino germana & genuina esset.

esset. Sed de hac ipsa Bulla controversiam jam olim non a nostris, sed ab adversarum partium antesignanis motam videmus. Etenim A. Ch. 1430. Otto; anno verò 1515. Hugo, ambo Constantienses Episcopi eam, utpote sibi suspectam, disertè oppugnârunt. Et argumentum evidens *voðeias* præbere videtur, quòd duobus post Bullam à Leone, uti ferunt, scriptam mensibus, nimirum x. Kal: Februarii An. 966. cum Leonis Bulla consignata dicatur III. Idus Novembris anno 964. Otto Imperator à Duce Burkhardo sollicitatus, publico diplomate Monachis Einsidlensibus concessit *firmissimam potestatem eligendi, quemcunque inter eos Abbatem voluerint.* Quis non statim cogitet, Ottonem confirmatæ ante duos retro menses à Leone Papa dedicationis mentionem fuisse facturum? Occasio enim locupletissima erat tanti miraculi paulò ante ab ipso Pontifice approbatì decantandi. Etenim vel solius illius ratione habitâ petitioni Burkhardi album calculum addidisset. Cùmque confirmationi illi Papali ipsemet præsens fuisse dicatur, sanè hoc ipsum indicio aliquo Diploma illud prodere debuit, saltem, ut suam ipse de re ita gesta confessionem ederet. Nunc meminit Imperator Meginradi Cellæ, *uti Dominus Eberhardus Heremita, in honorem sanctæ Mariæ, sanctique Mauriti, cæterorumque sanctorum Dei, Hermannique Ducis ad-*
jutorio,

*porio, à fundamentis edificavit & cœtera edificia
 Monachis ad habitandum construxit. Debebat
 manifestè addere : Cujusque Sacellum Christus
 ipse dedicavit, uti nuper me coram Leo Papa ra-
 rum esse iussit. At dedicationis Sacelli illius di-
 vinæ vel factæ ante annos octodecim, vel
 confirmatæ duobus antè mensibus, ne mini-
 mo quidem apice vel indicio meminit. Et pe-
 titionem Burchardi benignè se suscipere ait ob
 amorem Domini Iesu Christi, suæq; mercedis aug-
 mentum. Scribendum fuerat : ob amorem Iesu
 Christi, qui ipse Sacellum consecravit & religionem
 ejus instituit. Sed religioso hæc omnia diplo-
 ma silentio involvit. Hoc sanè vel solum ar-
 gumentum justissimam vestræ suspicionem
 apud mediocriter circumspectos & pruden-
 tes inducere potest. Neque licet hic Adver-
 sario suum coccysmum regerere, niti argu-
 mentum hoc autoritate tantum negativa.
 Nam Imperatori ob causas, quas recensui,
 incumberebat mentem suam declarare. Quo
 in casu argumenti negativi autoritatem va-
 lidam esse ipse Præpositus superius mihi con-
 cessit. Accedit & illud, quòd dedicationem
 inter & Bullam intercesserunt juxta calcu-
 lum vestrum anni sedecim. Cur quæso tam
 diu dilata consecrationis approbatio ? Cur
 non viridi adhuc auditæ cœlestis vocis apud
 populum memoriâ, miraculum oblatum Pon-
 tifici tum rerum potenti, saltem per litteras ?
 Acce-*

Accedit , quòd Bullæ ejus ante Henricum Episcopum Constantiensem , qui An. 1363. eam dicitur describi curâsse , nemo meminerit, uti infra ostendimus. Innocentii quidem I V. Bulla prima confirmatoria prætenditur, quæ tamen hætenus , quantum sciam , edita non est. Inter ipsum tamen etiam & Leonem tria ferè secula intercesserunt.

IX. Fatetur Differtatio Synodalis , ex qua vulgatum creditumque est , à Christo Sacellum consecratum esse , maximo illud confluentium concursu tanquam sacrosanctum & gratis impertiendis ditissimum frequentari cœpisse , & hodièque frequentari. Subsumit Dedicationis promachus: At non tantum ex historia Dedicationis per auctores antiquissimos descripta , sed ex vivo Conrado , imò & voce celesti à Conrado , Udalrico & universo Populo , ter auditâ , ceu firmis per auctoritatem Imperatoris , Principum , Episcoporum argumentis constat , illam consecrationem à tempore proxime relato creditam & vulgatam esse. Concludit; Ex mea igitur confessione ab isto antiquissimo tempore Sacellum Einsidlense , tanquam gratis impertiendis ditissimum frequentari cœpisse & hodièque frequentari. Sed hæc tua demonstratio ex mea confessione petita , flaccido tibicine subniti-
tur. Primò enim , si tibi argumentum ex mea confessione deductum concederem , nihil aliud impetrares , quàm inde à septem seculis
Sacelli

Sacelli Eremitani religionem invaluisse. At Divinam propterea, Deoque placentem esse, solo hoc à tractu temporis petito argumento minimè convinceres. Nisi eadem operâ concessurus es vel Muhammedanis, suam ad Meccanum templum peregrinationem, vel Paganis, Deorum suorum cultum Deo placere, quia duravit longè pluribus quàm seculis septem. Sanè simili argumento utitur Cicero Act. in Verrem 4. pro religione idoli Ennensis: *Tanta erat autoritas & vetustas religionis illius, ut cum illuc irent, non ad adem Cereris, sed ad ipsam Cererem proficisci viderentur.* Et quàm frivolum sit illud pro religioso cultu ab antiquitate petitum argumentum, ostendi differt.

11. § 1. contra Præpositum. Secundò multa hinc vi rapis, quæ pretio auferre debueras, ut conclusio solida exiret. Tale est, quòd historiam dedicationis per authores antiquissimos descriptam ais, cum tamen integro trium seculorum post illam intervallo ne unus quidem author ejus meminerit; quòd ex vivo Contradi testimonio & cœlesti voce ter audita eam demonstrare satagis, cum tamen vel de Contradi visione, vel de oraculo ter insonante & audito, nihil omnino, uti suprà ostendimus, liquidò constet; quòd denique Imperatoris & tot Episcoporum ac Principum testimonium jactas, cum tamen illi nec testes fuerint de visu, nec pro

certo

terto constet; an unquam tale quid ex Conrado Romæ audiverint. Hæc omnia firmiter tibi probanda sunt prius, quàm tanta cum fiducia & securitate in iis causæ tuæ proram ac puppim colloques.

X. Sed observantiam subsequutam & durationem continuam ac immemoriam validum hîc esse argumentum, probat Adversarius ex jure tum naturali, tum Divino. Et ex jure quidem naturali, *quia tanti temporis observantia continuata à titulo illo precedente defluerit, & durationem illam acceperit.* Ex Divino autem, tum quia Augustinus lib. contra epistolam fundamenti cap. 4. asserit, inter alia quæ ipsum in gremio Ecclesiæ Catholicæ contineant, esse consensionem populorum atque gentium, ibidemque antiquitatem posuerit inter notas veræ Ecclesiæ; tum quia ipse Gamaliel Act. V. pronuntiat: *Si ex hominibus est consilium, dissolvetur. Si verò ex Deo est, non poteritis dissolvere.* Atqui in tua hac argumentatione ὁδὸν ὕμνης, nihil sani agnosco. Velenim hîc jactas durationem & vetustatem conjunctam cum rectitudine cultus & veritate doctrinæ, vel durationem & vetustatem seorsim. Si prius, non sufficit unius & alterius seculi vetustas & duratio, sed ea requiritur, cujus principia figuntur in Christo & Apostolis. Scitè Tertullianus: *Id verius quod prius, id prius, quod ab initio, ab initio quod ab Apostolis.*
 Addo,

Addo, quod per se sequitur, quod à *Scripturis* à *scriptis Apostolicis* est. Hanc vetustatem & durationem cultus vestri Eremitani ubi demonstraveris, rem confectam dabis. At ne unius quidem diei vetustatem & durationem ejusmodi tibi concedo. Si posterius, quid absurdius statui potest? Sic enim quaecunque ante aliquot secula, imò ante tempus memoriam excedens, dicta factave sunt, recta veraque censenda erunt, siue cum Divinis principiis consentiant, siue non. Quo nihil omnino dici perniciosius potest. Sic enim mulier Samaritana pro antiquitate loci divini cultus contendens, & exemplum *Patrum* Abrahami nimirum & Patriarcharum objiciens, rectè argumentata fuerit. Et Pagana ac Muhammedana religio eo indicio pro Divina & legitima agnoscenda erit. Quin & nostram religionem hoc principio fretus Divinam esse fateri necessum habebis, utpòte quam negare non potes tempus memoriam excedens durasse, quæque ipsis inferorum portis insuperabilis durabit usque ad gloriosum adventum Christi. Sed & Johanne Papissæ historiam ἐκοντὶ ἀκοντῆς *supra* hoc argumento authenticam fuisse evincam. Nam minimum per quatuor secula, nemine contradicente, unanimi fide recepta est. Secundò peccas supra modum, quod à rebus naturalibus & civilibus ad supernaturalia & spiritualia, à præ-

præscriptione & possessione immemoriali temporalium dominiorum ad præscriptionem & possessionem fidei ac veritatis, adeoque *εις ἀλλοῦ γένους* in aliud genus saltum facis. Novimus equidem naturali jure constitutum esse, ut possessio immemorialis & longi temporis præscriptio titulum civilis domini legitimum, nisi validissimæ in contrarium rationes obstant, fundet. Cujus rei duplicem rationem afferunt juris tum naturalis tum civilis consulti. Prior, quia nemo præsumitur rem suam tam diu apud alterum sciens voluisse permanere, cum commodè eam vindicare posset, nulla saltem contestatione juris sui facta, per quam jus integrum servatur, nisi ipse eam pro derelicta haberet & alterius possessionem approbaret. Posterior, ut litium infinita leges suffocaretur, quas excitari necessum foret, quando tanto post tempore à quarto aut quinto possessore, qui ad eam rem julto ac fors oneroso titulo pervenit, eadem repeteretur. At in rebus fidei, veritatis, religionis nulla præscriptio, nulla possessio quamvis diuturna efficere potest, ut hoc solo titulo verum sit, de quo ambigendi suppetunt rationes, vel rectum piùmque, quod aliquis circa Divinum cultum facere instituit. Non enim sicut res civiles sunt in dominio & patrimonio possidentium: ita fides & veritas est in dominio & patrimonio confitentium, sed
uni

uni soli que Deo inservit, & ejus voluntati ac
 potestati subjacet. Nihil proinde ei decedit,
 si maxime longissimo tempore homines in
 ejus locum errores possideant, & veritati per
 mendacium præscribere conentur. *Authori-
 tas religionis & cultus Divini non tempore esti-
 manda est, sed Numine*, uti scitissime docet Ar-
 nobius lib. 2. contra Gentes. Et quis ignorat,
 in jure civili *communem & receptum inter omnes
 errorem facere jus & confirmationem*, uti scribunt
 Jurisconsulti in *L. Barbar. D. de off. Prætoris*?
 An propterea idem valebit in rebus fidei?
 Tertio patres antiquitatem continuam &
 nunquam interruptam, adeoque temporis
 longi, nempe inde à Christo & Apostolis re-
 petiti præscriptionem opposuerunt hæreticis.
 Sed ita ad traditionem provocantes, à scri-
 pturis non recesserunt. Fatebantur enim, se
 una cum regula credendi etiam scripturas acce-
 pisse Propheticas, & Apostolicas, *fidei colum-
 nam & fundamentum*, uti Irenæus lib. III. cap. I.
 ἡμεῖς τῆς πίστεως ἀκροθίνια, ἀγκυρὰν καὶ ἐρείσμα, *fidei
 primitias, anchoram & fulcrum*, uti Athanasius
 nuncupant. At vestra illa, quam jactatis, tra-
 ditio & continua antiquitas illud principium
 non habet. Opponitur enim fidei ex scriptu-
 ris probata, & contra ejus analogiam arietat.
 Quo sensu dicimus cum Tertulliano *Apolog. 2.
 cap. 47.* sine Divina literatura nullius esse mo-
 menti antiquitatem. Antiquior enim omni-
 bus

bus veritas, nisi fallor. Et planè aurea sunt verba ejusdem Doctoris lib. de velandis Virg. cap. I. *Veritati nemo præscribere potest, non spatium temporum, non patrocinia personarum, non privilegium regionum.* Ex his enim ferè consuetudo initium ab aliqua ignorantia vel simplicitate sortita in usum per successionem corroborantur, & ita adversus veritatem vindicantur. Sed Dominus noster Iesus Christus veritatem se non consuetudinem nominavit. Si semper Christus, & prior omnibus, æquè veritas sempiterna & antiqua res. Hæreses non tam novitas quàm veritas revincit. Quòd cunq; adversus veritatem sapit, hoc erit hæresis, etiam vetus consuetudo. Vides ergo de antiquitate antiquitatem nos consentientem habere. Porro tua illa, Redingi, antiquitas continua, si talis est, qualem præfers, originem habet à decimo, quò dedicatio successisse legitur, seculo. Si verò res ritè expendatur, non arcessenda fuerit nisi à trecentis vel quadringentis annis proximis, literarum omnium foeda ignorantia & morum inter sacri ordinis homines licentiâ, depravationeque contaminatis. Atque sic pro genuina & tali antiquitate, quæ cultum Divinum commendat, meram, si ad Christi Apostolorumque & multa exinde secula conferas, novitatem, meras fœces supponis. Nam *id spatium temporis* (loquor cum Tacito aut Quintiliano Dial. de Orator. cap. 8.) *si ad infirmitatem corporum nostrorum referas, foras*
longum

longum videatur: si ad naturam seculorum & respectu hujus immensi ævi, quod primitivam Ecclesiam ac nostram ætatem interjacet, perquam breve & in proximo est. Patres autem veram antiquitatem inde à Christo & Apostolis repetunt. Quartò, Gamalielis dictum Act V. 38. perperam huc trahitur. Nisi forte illud favet Paganis, Muhammedanis, Arianis, Photinianis, Nestorianis, aliisque hæreticis, quorum doctrina notorium aliquem temporis tractum habuit, & adhuc dum habet. Sic igitur illud interpretari convenit, ne hæreses & mendacia in eo præsidium habeant. Sensus Gamalielis, subitum consilium suggerentis, est, Apostolorum de Jesu Nazareno dogma, si ex Deo non sit sed ex hominibus, cum ipso temporis successu expiraturum. Inde non licet inferre, Deo probari quicquid aliquandiu durat. Intelligit enim vel certè intelligere debuit κατέλυσιν dissolutionem finalem, non definiti alicujus temporis, hoc sensu, ut quicquid Deum authorem non habet, tandem cum maximo colentium damno, & pudore dissolvendum sit. Quod sanè hæresibus omnibus & mendaciis universæque Sathanæ Synagogæ cœteroquin antiquissimæ tum contigit hætenus, tum impofterum quoque continget.

XI. Sed Reformatos ipsos continuatam observantiam & antiquitatem pro veritate Divinæ

nota agnoscere vis, simulque nobis opponis illud Tertulliani lib. de præscript. cap. 37. Qui estis vos? Unde & quando venistis? Ubi tam diu latuistis? Ita cornicari amas. Veram antiquitatem honoramus, id est, dominicum & verum, quod est prius traditum, uti Tertullianus loquitur. Quod erat Christi, Apostolorum tempore, id solum verè antiquum est. Hi sunt illi patres, illi antiqui dierum, quorum termini movendi non sunt. Cæteri qui ab illo tempore exorti sunt, apertè nobis interdiciuntur Ezech. XX. 18. In præceptis patrum vestrorum nolite incedere, nec iudicia eorum custodiatis. Ego Dominus Deus vester, in præceptis meis ambulate, & iudicia mea custodite, & ea facite. Vos ergo fucatam, nos veram; vos ab Apostolica & prima veritate segregatam, nos cum ea conjunctam per consanguinitatem doctrinæ antiquitatem commendamus. Tertullianum non rectè citas. Sic autem verba ejus habent de præscript. adversus hæreticos cap 14. Non Christiani nullum jus capiunt Christianarum literarum, ad quos meritiò dicendum est: qui estis, quando & unde venistis? quid in meo agitis non mei? quo denique Marcion jure sylvam meam coedis? Quâ licentiâ Valentine fontes meos commoves? Mea est possessio, quid hic cæteri pascitis & seminatis? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis auctori-
bus

bus quorum fuit res. Ego sum heres Apostolorum. Vos certè exheredârunt semper & abdicârunt ut extraneos, ut inimicos. Unde autem extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diversitate doctrinæ, quam unus quisque de suo arbitrio adversus Apostolos aut protulit, aut recepit. Provocat ad unitatem & consanguinitatem doctrinæ Apostolicæ. Hæreticos doctrinam ab Apostolica diversam tenentes hunc in modum traducit. At nos authores fidei nostræ non tantum prædicamus & profitemur, sed etiam demonstramus Deum, Christum, Prophetas, Apostolos, scripturas. An Deus omnipotens, Christus, Prophetæ, Apostoli, Scripturæ, novella res sunt? Ita quærimus cum Arnobio adversus Gentes lib. 2. Qui authores sunt nostræ religionis, ab illis venimus. Ab illis authoribus sumus Christiani: religio nostra divina, Apostolica. Vos autem Papalistæ, quinam estis? Unde venistis? Idolomania vestrae auctoritatem Apostolicam ostendite. Ad vos ex Terulliano dicit Ecclesia Catholica: Qui estis? Quando & unde venistis? Quo *Sacrificulus* jure sylvam meam cædis? quâ licentiâ *Franciscane* fontes meos transvertis? quâ potestate *Dominicane* limites meos commoves? Mea est possessio: quid hîc cœteri ad voluntatem vestram feminatis & pascitis? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo ori-

gines firmas, ab ipsis authoribus, quorum fuit res.

XII. Ait Synodalis Dissertatio § 15. lippis & consoribus notum esse, quanta hodiéque in veneratione sit sacellum Eremitanum. Hanc meam confessionem Adversarius mirifice ingeniosus rapit in consensum. Si ergo, subsumit, *istud sacellum divina consecrationis argumentum habet ex septingentorum annorum observantia nunquam interrupta, hodiéque per communem Catholicorum consensum continuata, fatendum est, talem consecrationem nui Divino quasi argumento, & notâ veritatis infallibilis, pag 17.* Tu verò, D. Decane, nondum cornicum oculos configis. Etenim in antecedente plus rapis, quam Tibi dederim, in consequens verò plus infers, quàm decuerit. Hodiéque in veneratione esse sacellum Eremitanum dixi: at nec quàm justa, piâque sit illa veneratio, dixi, nec devotam fidelium septingentorum annorum observantiam nunquam interruptam largitus sum. Nec ex septingentorum annorum observantia Divinum argumentumnectere debebas. Nam longè plurium annorum observantiam allegant Muhammedani peregrinantes Meccam ad sui Prophetæ sepulcrum. Imò Judæi plerorùmque rituum suorum, quos Christiana pietas non amplius moratur, observantiam altius, quàm ab ipso Mose repetunt. Lindschotto & Maffejo vestro testibus

bus in India, insula nimirum Zeylan, monte Pico de Aram, longissimo tempore & maximo concursu hominum religiosè cultus est dens simiæ, quem superiori seculo Portugalli cum occupassent, cremârunt, nec quicquam Indis redemptionis pretium offerentibus septingentos mille Ducatos. Quis verò, cui aliquid *salutis læva in parte mamille*, continuatam hanc tot annorum observantiam, Turcis, Judæis, Indis Divinum cultûs sui argumentum notamque veritatis infallibilis esse concedet? Sanè quæ hætenus affers argumenta, talia sunt, ut sub eorum involucris quælibet profana religio & impietas delitescere, seque tueri queat.

XIII. De Evangelicorum circa præsentiam Christi in Eucharistia dissidio diximus in Reformatorum Theologorum vindiciis. Id unum nunc moneo, quam præpostera sit tua argumentatio: *Olim Zvinglius Lutheri dogma, ut absurdum traduxit. Hottingerus verò nuper illud voluit esse adiaphorum. Ergo Zvinglianum dogma non ita habet veritatis Divina notam ex continuata observantia firmatam, ac aliud de Divina Sacelli Einsidensis consecratione mysterium.* An igitur si Zvinglius suam de præsentia Christi in Eucharistia sententiam ex ipsa Christi institutione & veteris Ecclesiæ sensu repetitam asseruit adversus Lutherum; Hottingerus verò, uti impudenter fingis, ab ea resiliit; se-

quitur vel antiquius esse Eremitanæ consecrationis mysterium, Zwinglii de Cœna Domini dogmate ab ipso Christo arcessito: vel dogma nostrum de eadem præsentia Christi non amplius verum Divinumque esse, quia adia-phorum esse Hottingerus, cui id falsò impu-tas, asseruit? Miseret me tui, optime Decane, quòd in caducos adeò parietes, nimio cœcò-que malæ causæ tuendæ studio, inclinas!

DISSERTATIO SECUNDA.

Quâ Sacelli Einsidlensis supra cameram Lauretanam prærogativa, nec non ejusdem tum cultus Patriæ, Dulciæ & Hyperduliæ, tum effecta ei à Redin-gio tributa disceptantur.

BREVIARIUM.

Adversariis de cultu Sacelli Einsidlensis sententia.
 1. An is Sacellum Eremitanum extulerit supra cameram Lauretanam? 2. Argumenta ejusdem, quibus respectivum patriæ, hyperduliæ, & dulciæ cultum Sacello Einsidlensi competere affirmat, examinantur. 3—9. Ventilatur distinctio inter cultum absolutum & relativum. 6. Explicantur loca Psal 132: 17. & 99:5. nec non 2. Paralip. 7: 2. eaque cultui respectivo non favere ostenduntur. 6. De cultu patriæ & dulciæ sententia.

*sentia veterum. 7. Pani Eucharistico qua de-
beatur reverentia, explanatur. Reverentia &
religiosus honos distinguuntur. 8. An ad sacellum
Einsidlense peregrinationem remittere peccata
ex opere operato Adversarias statueris, & ad-
huc dum absurde statuas? 9.*

I Merito horrui author synodalis Dis-
sertationis, referens verba Adversa-
rii, quibus tum cameram Eremita-
nam supra Lauretanam extollere visus est,
tum sacellum illud cultu respectivo patriæ,
dulciæ & hyperdulciæ venerandum esse docuit,
tum denique Mariam meritorum suorum vir-
tutem Divino illi sacello taliter impressisse
statuit, ut eorum intuitu peregrinationes ad
illud in re vel voto susceptæ remittant pec-
cata venialia ex opere operato. Credidit e-
nim, hæc omnia eò pertinere, ut cultus soli
Deo debitus communicaretur creaturis, &
remissio peccatorum merito Christo in soli-
dum accepta non referretur, quorum utrun-
que horrendum sanè est. Sed magno illo hor-
rore liberare me conatus est is ipse, qui horro-
rem incussit. Quàm feliciter id tentaverit,
nunc dispiciendum.

II. Primò negat, se cameram Eremita-
nam supra Lauretanam extulisse, & me hoc
ipsi imputantem graviter increpat. Sed mea
quidem & causæ meæ parùm refert, feceris

hoc nec ne Utrumque enim ex æquo improbo
 & refello. Ipse tamen plurimum suâ referre
 intellexit, ne Lauretanos crabrones, Divæ
 nempe illius promachos excitaret, sibi que in-
 festos experiretur. Invidiam igitur declinare
 conatur hoc argumento, *quòd titulus ex myste-
 rio incarnationis intra domum Lauretanam peractæ
 desumptus majorem fundet latriæ respectiva cultum,
 quàm illa mysteria præsentia Christi & transsub-
 stantiationis peractæ in domo Eremitana*, pag. 20.
 Sed primò neutrum mysterium, nec Laureti
 nec Eremiti peractum, si verum est, fundat eum
 cultum, quem utrique non sine manifesta Dei
 & Christi injuria impenditis. Secundò in
 domo Lauretana mysterium incarnationis
 non est peractum, uti nec mysterium conse-
 crationis in sacello Eremitano. Probat syno-
 dalis Dissertatio. Probant ejusdem vindiciæ.
 Tertiò cameræ Lauretanæ tribuis cultum
 tum latriæ, ob mysterium incarnationis Chri-
 sti ibi peractæ, tum hyperdulæ ob Mariæ in
 ea habitationem. At Sacello Einsidlenfi non
 contentus tribuere cultum latriæ, quia Chri-
 stus in eo corporaliter præsens sacrum altaris
 officium peregit, & hyperdulæ, quia B. Virgo
 ibi tum corporaliter apparuit, tum repræ-
 sentatur, vendicas insuper cultum dulæ,
 quia sancti quidam in eodem comparuerunt.
 Annon igitur cameram Eremitanam extollis
 supra

supra Lauretanam? Nam quòd cultum duliæ camerae Lauretanæ etiam vindicare conaris, eò quòd in ea Angelus apparuerit, contortum nimis est. Nisi forte omnia loca cultu duliæ veneranda sunt, quæ Angelus aliquis præsentia suâ cohonestavit. Atque sic omnes cœtus nostri tum publici tum privati, quibus angeli testes decori intersunt, & tot loca in quibus apparuerunt in corporibus, eodem cultu prosequenda fuerint. Accedit, quòd disertè asseris, vel saltem interrogando insinuas diss. 10. *quòd Deus omnium sanctorum locorum plenitudinem videatur contulisse in unum Deipara virginis Einsidlense sacellum.* Cave autem, ne ob hanc insinuationem ipsi Lauretani, Compostellenses, Monserratenenses, alii propediem de te æmulationis ardore exciti vindictam expetant.

III. Sed cultum respectivum patriæ, hyperduliæ & duliæ tribui posse sacello Eremitano, tribus in universum argumentis probare conniteris. Primò, quia ejus exemplum habemus in Mose Exod. III. ubi locus in quo stabat Moses, vocatur terra sancta: nec non in Davide Psal. CXXXI. dicente: Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus; ut & 2. Paralip. VII. ubi Sacerdotes ex cultu erga Deum ac templum Domini abstinere debebant ab hujus ingressu, eò quòd Majestas Domini impleret templum. Secundò, quia distinctio patriæ, hyperduliæ & duliæ, faciente ipso

Calvi.

Calvino, veteribus Ecclesiae Doctoribus usurpata fuerit. Tertiò, quia etiam panis nostro Eucharistico, qui juxta nos mera figura corporis Christi sit, non alius cultus quàm latriæ respectivus tribui possit. Cum igitur Christus corporaliter descendere in Sacellum Einsidlense, ibique sacrum altaris officium peregerit, atque in Templum sibi suæque matri dedicaverit: præterea eundem comitatus fuerit chorus B. Virginis & Sanctorum, concludit, nonnisi detractis terrenæ sollicitudinis calcibus, cum reverentia summa & cultu latriæ in Christum relato Divinum hoc Templum ingredi licere, pag. 21--24.

IV. Facile esset nobis has nebulas diffilare, submoto duntaxat cultûs, qualemcunque tandem ex scripturis probare possunt, fundamento. Etenim non aliud cultûs illius religiosi sacello debiti fundamentum habes, quàm apparitionem Christi & Sanctorum Sacellum consecrantium. Cum autem illa vel omnino non contigerit, vel si contigit, Divina non fuerit, patet fundamento omni religiosi cultûs vos destitui. Sed supponamus & contigisse illam apparitionem, & Divinam fuisse: cultum tamen, quem ei adversarius vendicat, illegitimum adhuc esse contendo.

V. Distinguis igitur inter cultum latriæ, hyperdulæ & dulæ absolutum & respectivum seu relativum. Hunc non illum sacello debere statuis. Quomodo etiam imaginibus cultum

tum deberi asseritis relativum, analogicum, reflexivum. Atqui primò quotusquisq; est ex plebe vestra, quæ longè maxima pars religiosè colentium, qui has distinctiones vel audiat, vel auditas intelligat, vel intellectas ritè applicet? Quotusquisque coram imagine, coram sacello consecrato prostratus & adorans, non eodem modo id facit, & eodem animi motu, quo in Deum ipsum fertur? Quotusquisque est, qui non existimet, se actum virtutis religionis exercere, imò qui non apud se statuatur, nullum exerceri majorem posse? Hinc peregrinationes illæ difficiles & sumptuosæ, ut ad locum talem accedant, in quibus existimant Christum, Mariam, Sanctos efficacius operari; nec expectant donec ad locum illum devenerint, sed cum primùm eminus Templi turrim conspiciunt, tum proni in terram *orant*. Etsi igitur in cathedra vestra sive Scholastica, sive quandoque etiam Ecclesiastica distinctiones ejusmodi, ad palliandam nimis horrendam idolomaniam, sonant: in ipsa tamen praxi, in qua potissimùm omnis ratio cultus vertitur, minimè observantur. Secundò de cultu patriæ absoluto & respectivo ipsis Doctoribus vestris non convenit. Sanè Peresius Ajala, cum diu Scholasticorum *relativam adorationem* oppugnasset, inquit: *Hujus doctrina si consideremus imaginem Christi, vel Sanctorum, ut representativa est, sic deberi illis reverentiam*

tiam & adorationem, quæ & ipsis rebus, quas repræ-
 sentavit, debetur; nullum quod ego viderim affe-
 runt validum fundamentum, quod possit fideles ad
 id quod docent, obligare, De Tradit. pag 3. de la
 mag. Et concludit, Ecclesiæ censuram se hic
 deliderare, & Episcoporum diligentiam, quo-
 rum munus præcipuum est totis nervis incumbere,
 ne greges sibi commissi inter pietatis pabula, quæ
 sine impietatis & superstitionis offendiculo esse de-
 bent, mortiferum aliquid deglutiant. Quod ple-
 rumque in his rebus evenire solere, maximè
 apud idiotas & simplices agnoscit. Quid
 quod Thomas, Cajetanus, Bonaventura,
 Marsilius, Catharinus, Capreolus, alii eun-
 dem cultum imaginum, qui prototypo, debe-
 ri contendunt? Tertiò distinctionem vestram;
 quo quæso argumento probatis? Ubi Deus
 cultum latriæ respectivum, cujus objectum
 proximum creaturæ, remotum Deus sit, in-
 stituit? Ubi primitivæ Ecclesiæ patres com-
 mendant? Annon eadem distinctione olim
 Moscholatriis Israelitis, hodièque Paganis ido-
 lolatriam suam incrustare proclive esset. Et
 si rebus omnibus, quæ relationem vel respec-
 tum habent ad Christum, cultum latriæ,
 quamvis deficiente mandato, respectivum
 homines debent, in immensum cultus multi-
 plicabitur. Adoranda erit aqua baptismalis,
 Sabbathum, Evangelium, ejus ministri, imò
 res

res vilissimæ, quatenus ad Deum referuntur, uti deliravit ipse Vasquezius. Ne quidem in civilibus valet, ut quo honore principem colimus, eodem colamus omnia, quæ ad ipsum certis modis referuntur & respiciunt; verbi gratia, edicta, diplomata ejus cum sigillo. Principi flectimus genua, & ab eo tanquam hero nostro quæ desideramus, petimus: quem honorem siue absolutum siue relativum edictis vel diplomatis ejus minimè habemus. Quarto latriam respectivam cum tribuis Sacello, latriam sanè ei tribuis. Adorandum igitur Sacellum, & omni cultu Christo aliàs solique Deo debito prosequendum sciscis, dummodo proximè quidem figatur in Sacello, obliquè autem & remotè Christum respiciat. An, quæro, hoc horrendum non est?

VI. Frustra conaris similia cultus hujus latriæ, hyperdulæ & dulæ respectivi exempla promere. Etenim Moses terræ, in qua apparebat ipsi Deus, cultum ejusmodi latriæ respectivum minimè impertit. Reverentiam testatus est externo signo: at locum eodem siue absoluto, siue respectivo latriæ cultu prosecutus non est. Psal. CXXXII. 7. inquit Regius vates: *Introibimus in mansiones ejus, incurvabimus nos scabello pedum ejus.* Ita Hebræa sonant, & à Vatablo etiam redduntur. Vulgatus: *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus, quia sanctum est.* Ubi perperam vulgatus habet?

bet: *Adorare scabellum pedum ejus.* In Hebræo enim est *הָרָוּם לְהִתְחַו לְהָרָוּם* non *הָרָוּם*. Objectum igitur adorationis non erat arca, sed Jehova apud arcam adorandus. Neq; enim Deus uspiam præcepit adorationem arcæ, sed jussit ibi adorare, ubi nominis sui memoriam consecravit, nempe solum Deum habitantem super arcam in medio duorum Cherubim. Ostendant igitur Adversarii, Deum loca illa, quæ prædicant, definitè consecrâsse suæ adorationi. Ostendant adorationis mandatum simile illi, quo jubebantur veteres adorare Deum ibi, ubi erat scabellum pedum ejus; & postea ibi adorent solum Deum, non vel sanctos, vel imagines, vel reliquias, vel locum ipsum quocunque latriæ cultu, sive absoluto sive respectivo. Aliàs Jes. LXVI. 1. tota terra vocatur *Scabellum pedum Dei*. An igitur tota terra eodem cultu afficienda? Quod verò 2. Paral. VII. 2. Sacerdotes domum Jehovæ ingredi non potuerunt, ejus rei ratio redditur *כִּי מָלָא כְבוֹד יְהוָה אֶת בֵּית יְהוָה* quia implevit gloria Jehova domum suam. Apparebat nempe Jehova in extraordinario signo, cujus majestatem non tulissent homines peccatores. Quid verò hic populus? An domum Jehovæ cultu latriæ venerati sunt? Minimè verò. *Inclinaverunt se in faciem in terram super pavimentum, & adoraverunt & laudaverunt Jehovah.* v. 3. Idem vos faciatis ubique licet. Pietati non intercedimus

mus, sed superstitioni & creaturarum cultui. Mirari aliquis etiam possit, cum sacerdotes non sustinuerint intrare domum Jehovæ, cum eam gloria Dei impleretur, quâ fiduciâ Conradus Episcopus sacello interfuerit, cum Christi & Sanctorum corporaliter præsentium gloria illud collustrasset. Majoris puritatis Episcopus ille sibi conscius fuerit, quàm vetusti Sacerdotes.

VII. De distinctione cultûs latriæ, hyperdulæ & dulæ, quæ sententia fuerit veterum, diximus in vindiciis Theologorum Reformatorum. Hoc unum hic à Decano jure postulo, ut distinctionem cultûs latriæ & dulæ respectivi ex eadem pia antiquitate nobis etiam demonstret. Hujus paradoxo apud veteres ne umbram quidem, sat scio, ostendere poterit.

VIII. De pane Eucharistico sic habe. Primò quòd panem Eucharisticum à nobis statui *meram figuram* corporis Christi asseris, mera cavillatio est, cui occurrimus in Reformatorum Theologorum vindiciis. Secundò pani Eucharistico reverentiam, religiosumque honorem, latiori nimirum notione ita dictum exhibemus debitam, at non cultum latriæ. Reverentia enim & religiosus honos triplici sensu ita nuncupatur, vel, quia elicitur immediate à religione, ut proprius ejus actus, vel quia imperatur à religione, tanquam aliquid
naturæ

naturæ illius congruens, vel denique, quia &
 imperatur à religione, & fundamentum ha-
 bet in relatione rei aut personæ alicujus ad
 religionem & cultum sacrum. Primo sensu
 religionis honos soli Deo debetur. Atque ita
 vos, qui eum etiam pani Eucharistico tribui-
 tis, rei estis ab alienati honoris divini. Secun-
 do modo etiam honos civilis parentibus &
 summo Magistratui debitus rectè religiosus
 vocatur. Tertio sensu reverentia & honor re-
 ligiosus impropriè & laxè ita dictus, adeoque
 ipsa adoratione latius patens, impendi debet
 omnibus Divini cultûs instrumentis, Symbo-
 lis, adeoque etiam Eucharistico pani. Judica-
 mus enim, honorem Deo debitum ipsi exhi-
 beri minime posse, nisi cum singulari etiam
 reverentia tractentur ejus instrumenta, pro-
 pter arctissimam illam connexionem quæ in-
 ter actum aliquem & instrumentum actûs in-
 tercedit. Etsi igitur nec panem Eucharisti-
 cum adoramus ut Deum, nec imagines ut
 terminos proximos religiosi cultûs, quod vos
 facitis, tamen iis quæ cultui divino infer-
 viunt, adeoque etiam pani Eucharistico, in
 usu legitimo reverentiam debitam testamur.
 Quæ quidem reverentia positivè secundum
 actum *internum* consistit in devota agnitione
 dignitatis illius & officii, quod post μετατερον
 suam accepit, secundum *externum* verò in te-
 stimoniis illis externis, quibus debitè testa-
 mur,

mur, symbola ejusmodi & organa divini cultus strictè sic dicti, tractanda esse eo modo, quo convenit, adeoque aliter, quàm si profana adhuc essent. Quin & extra usum, etiam si nullam rem externam habeamus ex divina institutione consecratam & in religioso statu collocatam, sollicitè tamen cavemus, ne circa panem Eucharisticum, aliàque ejusmodi symbola quidquam admittatur, quo vel violetur vel minuatur illa reverentia, quæ in sacro usu vel cultu adhibetur. Sed utraque hæc reverentia erga benedicta symbola tum *positiva* in usu legitimo, tum *privativa* extra usum, immane quantum differt à cultu latriæ sive absoluto sive relativo, sub quo adoratio, aliique Deo competentes honores comprehenduntur.

IX. Synodalis dissertatio Redingio tribuit, quòd statuatur, peregrinationes ad Sacellum in re vel voto susceptas remittere peccata venialia ex opere operato. Hic Adversarius mira vertigine simul negat se hoc affirmare, simul absurdam eam sententiam probat eo argumento, quòd experientia probatum sit, ingressos sacellum in ipso limine horrorem pium experiri, aliquoties peccatores ita permotos scelerum suorum terrore, ut vi quadam internâ traherentur ad pœnitentiam; insuper hæreticam oculo sinistro cæcam ex curiositate visentem sacellum fuisse divinitus illuminatam & conversam &c. quæ cum fiant independen-

per ab eorum meritis, annon liceat inferre Christum
ejusque matrem meritorum suorum virtutem sacel-
lo ita impressisse, ut eorum intuitu gratiarum effe-
ctus mirabiles efficiat. Hæc tua argumentatio
vel vera est vel falsa. Si falsa, uti sanè est, po-
terás eâ supersedere. Si vera, ingressus sacelli
vestri corporis & animæ beneficia (inter quæ
peccatorum venialium remissio minimum est)
confert, & quidem independentè à meritis,
vel dispositione ingredientium, adeoque ex
opere operato. Quid hoc aliud est, quàm
quod meritò horruì, & adhuc dum horreo;
sacellum nimirum vestrum impressam habere
virtutem remittendi peccata ex opere opera-
tor. Ne ipsum quidem Christi meritum, mira-
cula, verbum, Sacramenta impressam habent
virtutem remittendi peccata *ex opere operato*,
hoc est, siue adsit fides & devotio, siue non:
cùm sine fide Deo placere sit impossibile. Et
Sacello vestro tanta virtus insit? Horreo
iterum, iterumque horreo.

DISSER-

DISSERTATIO TERTIA.

De veneratione, in qua Sacellum
Einsidlenſe apud ipſos Tigurinos
olim fuit.

BREVIARIUM.

*An peregrinationem Eremiticam olim etiam à Ti-
gurinis obitam oppugnans, oblitus videri debeam
reverentia majoribus meis debita? 1. Adversa-
rii inofficiosa erga majores meos humanitas.
2. Vindicatur argumentum contra peregrina-
tiones petendum à Christi in Cœlum ascensione &
ad dextram Dei sessione. Ratio ob quam Israe-
lita adorare solenniter Deum in templo Hieroso-
lymitano debuerunt, evolvitur. 3. An Christi
typica in Sacramento præsentia lapide, vino in
popina, pane in pistrino sacratior futura non sit,
si Christus in uno magis, quam alio terræ loco non
amplius habitet? An communio corporis Chri-
sti in Eucharistia citra localem præsentiam ob-
tinere possit? 4. Frivola argumentatio à Sym-
bolo Apostolico, nec non analogia rerum natura-
lium petita, discutitur. 5. 6. Ratio ab antiquita-
te Basilicas pro intercessione sanctorum erigente
petita ventilatur. Quem in finem templa in Ec-
clesia sint condita? An in honorem sanctorum o-
lim Templa condita sint? Bellarmini frivola*

Templorum & basilicarum distinctio. 7. An votum, cui se olim Tigurini ad peregrinationem Eremiticam obstrinxerant, adhuc obliget? 8. Peregrinationes cum veritate fidei sunt ἀπίστοι. 9. An ad peregrinationes abrogandas Reformatoribus nostris miraculis fuerit opus? 10. Spiritus olim ex peregrinatione Eremitica profati factus fuerunt non Spiritus Zwinglii, sed Romanorum Pontificum. 11. Adversarii malignitas in eudenda ex verbis meis blasphemia in B. Virginem, quam criminatur à me cum Milytta Babyloniorum venere comparatam. Cornelii à Lapide, Turonensium, Poëtarum, Iohannis Baptistæ Poëæ, Bernardi de Bustis impia comparationes B. Virginis cum Diana &c. Mos Babyloniorum veterum Milytta veneri litantium ex Herodoto describitur. Milytta idem quod מילתא Genes. 48:6. Cur Templum Babyloniorum appellatum fuerit Succorh benoth? 12.

I. **E** Remitanam peregrinationem ante Reformationis tempora Majoribus nostris haud exiguo in pretio fuisse, Synodalis Differratio concedit. Miratur verò Decanus, hunc Doctorem adeò videri debita erga suos vel Parentes, vel maiores reverentia obligatum, ut vel istos Idololatria, vel illos violata religio-
nis tam aperiè incuset, pag. 27. Reverentiæ erga Majores suos oblitus Doctor iste videatur tibi. At non illico videbitur bonis & cordatis.
Nec

Nectuum improprium moror. Simili enim argumentatione Redingius Josuam traducentem idololatriam suorum majorum cap. XXIV. 2. 3. Simon Magus vel Demetrius aliquis Cornelium Centurionem; Celsus, Libanius Lucianus aliique Philosophi pagani, Origenem, Justinum, Irenæum, aliosque quorum majores foedissimæ gentilium Idololatriæ impliciti fuerunt, quâque illi invictis argumentis confutârunt, tanquam suæ erga majores reverentiæ oblitos infamare potuissent. Quin & Celsissimus ille princeps tuus, quem nobis Ducem & antesignanum designasti, qui haud dubiè juxta placita vestra nostræ religioni hæreseos dicam jam ù non animo, at certè professione scribit, ejusdem erga Majores suos Illustrissimos reverentiæ oblitus videbitur. Sed diceret ille, reverentiam majoribus debitam se extendere usque ad aras. Idem & tibi dictum memento. Deus ipse vetans, ne ambulemus in præceptis patrum nostrorum Ezech. XX. 18. nos ab intentato irreverentiæ crimine absolvit. Deinde Majores meos idololatriæ non accusavi. Servi fuerunt domini sui, cui steterunt juxta atque ceciderunt. Si quos accusare inducerem animum, salvis manibus accusarem eos, qui optimis & fortissimis Majoribus nostris, noxiâ & perniciosâ doctrinâ suâ viam salutis præcludere conati sunt. Quos pulsare pos-

sem verbis Salvatoris nostri : *Vae vobis legis peritis, quoniam sustulistis clavem cognitionis. Ipsi non intrastis, & intrantes prohibuistis.* Luc. XI. 52. Interim majores nostros à Pastoribus veris desertos, & tantum non luporum potestati subditos Deus in ea doctrinæ & cultus corruptione non reliquit orphanos, sed juxta promissionem suam, purioris doctrinæ reliquiis misericorditer pavit, dato eis spiritu discretionis, ut pretiosum à vili, invocationem Dei ab invocatione defunctorum, satisfactionem Christi ab operibus humanis, purum Dei verbum à traditionibus separarent, & in unica Dei gratia, reiectis prudenter erroribus, vera tandem fide acquiescerent. Quod in ipsa Eremitana peregrinatione à pluribus factitatum pie credimus.

II. Ais, te ex fœdere, quo tui quoque Majores civitatis Tigurinæ majoribus obstricti erant, magis pium te erga illos exhibiturum, adeoque valida ex sacris argumenta petiturum, quibus votivæ peregrinationes probentur. At poteras inofficiosa hac humanitate erga defunctos & quiescentes in cubilibus pacis, supersedere, & erga viventes fœderis juramento conglutinatos charitatem tuam, si qua in præcordiis calet, exercere. Quod tum demum præstabis, si argumenta ex fontibus Israelis, non ex traditionum vel Sophisticæ
vestræ

vestrae lacunis lutulentum fluentibus petita attuleris, quibus nos vel errantes in rectam semitam reducas, vel rite sentientes confirmes. Qualia non esse argumenta tua paucis lineis concepta, patebit ex meis, quas superius D. Baldingero impertivi, responsionibus, quas repetere hic nihil attinet.

III. Unum non omitam, in quo sibi mirifice placet Adversarius. Dixerat Synodalis dissertatio, in veteri quidem Testamento ex divino instituto unum alio loco sacrationem fuisse, quia Deus se adorari voluit eo in loco, quem elegerat. At in N. T. Deum nullum ejusmodi specialis suae in terris praesentiae symbolum & figuram delegisse, quia Christus in Coelum sublatus ibi thronum suum fixit, nulla in terra sive typica sive reali habitatione, quae coeteris locis sanctitate praestet, relicta. Unde collegi, in N. T. nullum amplius locum alio sacrationem esse. Hic stentoreâ voce declamat antagonista: *Quomodo igitur Sacramentum vestrum ob typicam seu figuralem Christi praesentiam erit lapide sacratius, si Christus in coelum sublatus ibi thronum suum taliter fixit, ut nulla in hisce terris sive typica sive realis habitatio seu praesentia sit relicta? Si gratia fidem conferens non pendet ex re corporali, quomodo Sacramentum Eucharisticum in Ecclesia Tigurina erit efficacius ad cultum Dei, quam vinum in hospitio & panis in pistrino?* Ita putat se reperisse, quod

Qs pueri

pueri in faba. Sed si tam versatus esses, Redingi, & subactus in sacris, quàm es incoctus Sophisticae, vim argumenti mei percepisses melius. Quæ enim ratio erat, cur Deus Israelitas iusserit adorare eo loco, quo arca erat? Annon quia arca erat symbolum præsentiæ Dei inter Cherubinos habitantis? Annon quia Deus habitabat in Sancto Sanctorum supra propitiatorium, veluti typo & symbolo? Quæ verò erat veritas huic typo & symbolo respondens? Utique Sanctum Sanctorum fuit figura Cœli, quatenus Christus Sacerdos summus & unicus in id ingredi, & in eo ad dextram Dei considerare debebat. Hoc discere potes ex Apostolo Hebr. VIII 5. IX. 12. 24. quibus locis perspicuè docet, ἁγία χειροποίητα *sancta manufacta* fuisse ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν *exemplaria verorum*, cœli nimirum, in quod Sacerdos noster pro nobis ingressus est. Hierosolymis igitur eo loco, quo arca fuit, Deus se adorari voluit, quia ibi erat sanctum sanctorum, typus rerum cœlestium, & summus Sacerdos quotannis semel Sanctum Sanctorum ingressus, typus Christi veri Pontificis, olim vi meritorum cœlum ingressuri & pro nobis apud patrem intercessuri. Annon igitur νοῦνεχῶς & solidè inde conclusi, in N. T. impletâ veritate, Christo Sanctum Sanctorum, cœlum ingresso & thronum suum occupante, neque ullo amplius extante in mundo typo

po Christi in coelum ingressuri, adeoque Christo non amplius inter Cherubinos typicè, sed in Coelo habitante, sublatum jam esse locorum discrimen? Ex ante enim veritate, quod typi rationem habuit, aboletur. At adoratio in peculiari loco typi, uti ostendi, rationem habuit.

IV. Frustra obstrepis, figuralem seu typicam in Sacramento Eucharistiae praesentiam, lapide, vino in popina, pane in pistrino sacrationem non futuram, si nulla Christi in hisce terris neque typica neque realis habitatio seu praesentia sit relictæ. Etenim primò typicam seu figuralem in coena Domini praesentiam nobis affingis, qualem nunquam asseruimus, uti ostensum alibi. Secundò confundis *habitationem* typicam loci permanentem cum qualibet *praesentia* typica & symbolica. Nego Christum habitare in terris, sive typicè sive realiter, ita nimirum ut propter praesentiam ejusmodi localem permanentem, unus locus alio sit sacratior, adeoque cultui divino aptior propter mysterium, vel virtutem ei impressam, uti de suo Sacello Redingius finxit. Hoc enim esset Christum ex coelis reducere, & pro veritate rerum futurarum umbras & typos substituere. At in legitimo coenæ Dominicæ usu, Christum praesentem esse pani symbolico, qui ex divina institutione signum & sigillum est corporis ejus, non nego.

go, sed disertè assero. Aliud est præsentia
 quælibet, aliud habitatio localis permanens,
 & talis quidem, per quam efficitur, ut locus
 ipse habitationis sit reliquis sanctior, & pro-
 pter sanctitatem ejusmodi adorationi & cul-
 tui divino peculiariter destinandus, quod de
 religiosis ejusmodi locis vos pronuntiatis. Ita
 fideles sunt templa Christi & Spiritus Sancti,
 in quibus habitat. Neque tamen ex divina
 institutione eorum corpora ita sacrata & in
 religioso statu collocata sunt, ut cultus divi-
 nus apud eos, haud secus atque in Templo
 Hierosolymitano divinitus sacrato factum
 est, peragi debeat. Tertiò tua illa Sacramen-
 ti, panis Eucharistici nostri cum lapide, pane
 in pistrino, vino in hospicio comparatio pror-
 sus impia & profana est. Etenim panis Eu-
 charisticus secundum institutionem divinam
 consecratus signum & sigillum est gratiæ ju-
 stificantis & regenerantis, eam in legitimo
 usu significans, obsignans & exhibens. Quod
 de lapide, pane in pistrino, vino in hospicio
 dici non potest. Neque obest, quòd corpus
 Christi *non corpus* sub larva accidentium con-
 tineri vobiscum non asserimus. Potest enim
 κοινωνία σωματιοῦ communio corporis Christi lo-
 cum habere citra præsentiam illam, quam fin-
 gitis, planè monstrosam. Panis & vinum cor-
 pus & sanguinem Domini nobis exhibent & obli-

obsignant relativè quidem , sed pro relatorum à Deo institutorum natura, longè potentius & certius bona promissa in manus nobis tradunt , quàm Testamentum res legatas , & literæ ac sigilla redditus annuos hæredibus & possessoribus exhibeant & obsignent. Nam si contractus humani suam habent firmitatem , institutio & promissio divina infinito certior est. Quarto denique subdole contendis typos & symbola rerum futurarum cum symbolis Eucharisticis , quæ sunt ἀνάμνησις recordatio mortis Christi. Illi re extante antiquati sunt, non hi. Ad illos pertinet peregrinatio ad locum divinitus electum , ut sit ἀντίτυπος rerum cœlestium , & Christi in cœli adyta ingressus. Proinde unâ cum ejusmodi typis exolevit. At symbola sacramentalia à Christo instituta ad typos ejusmodi rerum futurarum minimè pertinent.

V. Ridicula est tua argumentatio: *Annon in symbolo Apostolico est symbolum ingressus Christi in Cælum, sub quo ipso etiam licet adorare Christum in spiritu & veritate.* Ita enim agis , quasi uspiam negaverim , apud symbola divinæ præsentiæ Deum in spiritu & veritate adorari posse. Ita bliteus non fui , ut hoc assererem. Intellexi symbola & typos cum veritate jam exhibita pugnantes, quale est electio loci alii cujus præ alio, cui gratia Christi peculiariter sine Dei institutione alligatur. Deinde symbola

bola intelligimus hâc repræsentantia & adumbrantia rem futuram, non qualemunque arrham, tesseram, vel indicium consensûs. Quomodo symbolum Apostolicum non rem futuram adumbrans, sed consensûs Apostolici indicium præbens, symboli nomine apud Ruffinum, aliósque venit.

V I. Neque etiam plus verisimilitudinis inest analogiæ, quam adducis, inter naturales & supernaturales præsentia divinae effectus. Sicut enim quoad res naturales Deus aliter operatur in India, aliter in Germania pro diversa siderum constitutione: ita *in gratia effectibus Deum quoque certa sibi delegisse loca, quibus, per suam providentiam affixerit speciales Christi meritum influxus, mediantibus sanctis suis, cœ supernaturalium virtutum syderibus concedendos*, colligis, pag. 33. 34. Verum analogiam hanc debebas non ex ingenio tuo confingere, sed ex Dei verbo probare. Nôsti etiam, Theologiam symbolicam non esse argumentativam. Deum naturæ operationem uniformem alligâsse locis, ita nimirum ut secundum consuetum ejus ordinem, quem ita fixit, ut pro lubitu etiam refigere possit, aliter operetur in hoc quàm alio loco, ejusdem naturæ cursus uniformiter conformis manifestat. At in gratia effectibus eodem modo Deum procedere, revelatio, cui fides innitur, minimè docet. Quin potius locorum di-

scrimen

scrimen sublatum esse & spiritum gratiæ flare, ubi vult, apertè demonstrat.

VII. Nec obstat nobis antiquitas, quam pro intercessionibus Sanctorum implorandis erexisse Sanctorum Basilicas, eaque veluti loca sancta divino cultui mancipata affectu piissimo, & devotione fidelissima adeundas statuisse, arguis, pag. 34. 35. De intercessionibus quidem sanctorum, qui fuerit veteris Ecclesiæ sensus, in vindiciis Reformationum Theologorum diximus. Tempia in Ecclesia condita sunt, non ea opinione, quasi peculiaris sanctitas & efficacia ad sacrificia & orationes non solum publicas sed etiam privatas sanctificandas, & ad reliquias Martyrum honorificè asservandas & colendas, alligaretur locis, qui error vester est: sed ut fideles in loco, quantum fieri potest commodo ad cultum divinum peragendum congregarentur. Ubi publicis orationibus nihil vel religionis vel efficaciam accedit ex loco, sed ex communione sanctorum, quæ eadem est ubique locorum, sive in magnificis ædibus & Basilicis, sive in humili casa, sive supra terram, sive in locis subterraneis, conveniant. Unde sanctus Hilarius contra Auxentium: *Malè vos parietum amor cepit: malè vos Ecclesiam Dei in rectis adificiisque veneramini. Anne ambiguum est in his Anti-Christum esse sessurum? Montes mihi, & sylva, & carceres, & lacus, & voragines sunt tutiores*

res. In his enim Propheta aut manentes, aut de-
mersi Dei spiritum prophetabant. Et Hieronymus
tempus vidit, quo heretici omnes has Ecclesias
possidebant. Ecclesia autem vera erat, ubi fides
erat. in Psal. 133. Quod verò pro sanctorum
intercessionibus implorandis erectas Basilicas
esse addis, planè falsum est. Eusebius enim
in Orat. de laudibus Constantini, inter ejus lau-
des recenset, quòd mundum universum sa-
cro sanctis templis, ædes sacras & templa uni
omnium Deo atque universali rerum Domino dedi-
canda curaverit. Unde etiam, inquit, Templi,
quæ erant ei consecrata, Domini nomen obtinuerunt:
quod nomen non ex hominibus, sed ex omnium Do-
mino illis fuit impositum, & propterea & ex angli Do-
minica sunt appellata. Inter Papistas autem vix
unicum reperitur, quod Dei nomine vocetur,
sed singula sancti alicujus nomine veniunt.
Fateor equidem, veteres circa quartum secu-
lum Templis sanctorum nomina imponere
cœpisse. Unde etiam *Memorialia* vocabant,
quia nominibus sanctorum templis impositis
simul virtutum Sanctorum memoriam refri-
cabant, simul unum ab alio templo discerne-
bant. Sed nunquam Templi aliis, quàm soli
vero Deo ædificârunt, adeò ut S. Augustinus
contra Maxim. lib. 1. pag. 689. Tom. 6. in hæc
verba eruperit: *Nonne si templum alicui sancto*
Angelo excellentissimo de lignis & lapidibus face-
remus, anathematizaremur à veritate Christi & ab
Ecclesia

*Ecclesia Dei, quoniam creatura eam exhiberemus
servitutem (en dulum, non latram) qua uni
tantum deberetur Deo. Quomodo cum S. Au-
gustino conveniet vel Redingio asserenti, pro
intercessionibus sanctorum implorandis eri-
gendas esse sanctorum Basilicas, vel Bellarmi-
no, de sancto cultu lib. 3. cap. 4. affirmanti, quod
sacra Domus non solum Deo, sed etiam sanctis recte
aedificentur ac dedificentur? Neque se purgat à cri-
mine idololatriæ Cardinalis ille, subjiciens:
Esset idololatria eis erigere templa sub ratione tem-
pli, non autem est sub ratione Basilicae. Quod etiam
allusit Redingius, qui sanctis erigenda docet
non Tempia, sed Basilicas. At talis differentia
inter templa & Basilicas commentitia est. Pri-
mò enim in praxi ejus nullus usus est, nec
à vulgo intelligitur. Deinde non potest ea-
dem domus uno nomine sanctis dedicari sine
idololatria, altero cum ea. Diversa enim vo-
cabula rei naturam non mutant. Ita frustra
esset adultera, quæ sub variis nominibus se
prostituens, ab adulterio se purgare vellet.
Tum Basilica propriè est palatium regium.
Si igitur Basilicæ sanctis ædificantur, ipsi re-
ges erunt Templorum, non Deus, qua ratio-
ne non minuitur, sed augetur idololatria.*

VIII. Ecclesiam Tigurinam, olim voto so-
lenni ad religiosam peregrinationem Eremiti-
canam obstrictam iisdem, quibus Hierony-
mus Epistola 48. Rusticum, qui peregrinatio-

R

nem

nem Hierosolymitanam voverat, verbis compellat: *Redde quod presente Domino spondisti.* Scilicet

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atreida.
 Hoc nimirum optas, non tam ut Deo, quod ipsi debemus, reddamus, quam inprimis illud, ut populi nostri ignorantia vobis esse vegetigalis non desinat. Huic tuo desiderio prætexis votum à Majoribus nostris nuncupatum. Sed voti rationem eandem esse quæ est juramenti, non ignoras. Sicut igitur quod malè juratur, pejus præstatur: ita quod malè vovetur, pejus impletur. Juramenta & vota esse vincula improbitatis non debent. Rectè enim Ilidorus à Gratiano C. XXII. q. 4. citatus: *In malis promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum. Quod incautè vovisti, ne facias.* Impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur. Proinde sicut Majorum nostrorum peregrinationem Eremitanam Deo promittentium votum, quia verbo Dei repugnabat, jure nullum erat: sic quoque *de facto* à summa potestate tempore Reformationis legitime rescissum est. Annon Scholasticorum nominatim Thomæ 22. q. 88. artic. 10. & 11. Cajetani, Gregorii de Valentia, aliorum dogma est, Papam in voto abstinentiæ, si vergat in corporale periculum voventis, posse dispensare? Si igitur ob corporis periculum Papa à voto dispensare potest, cur in præsentissimo

Immo animæ periculo summa & legitima nempe potestas, duce Deo & verbo ejus dispensare non potuerit? Respondeat denique argumento Adversarii Hildebertus Turonensis Archiepiscopus; epistola ad Comitem, qui peregrinationem Hierosolymitanam voverat, data: *Fortassis autem dicis: Votum vovi Domino: transgressionis arguar, si irritum feci votum! Agnosco ô Princeps, quia tu quidem alligasti te voto, sed Dominus officio: tu via, sed Dominus obedientia.* Ita igitur Majores nostri se alligârunt voto, sed nos Dominus officio. Illi se via, nos Dominus obedientiæ alligat.

IX. Argumenta Amplissimum Magistratum nostrum ad abrogandam peregrinationem Eremitanam impulisse duo, Synodalis Dissertatio ostendit. Quorum prius, quod ejusmodi religiosæ peregrinationes cum religionis Reformatæ veritate sint *inimice*. Posterius, quod variis sceleribus occasionem præbuerint. Hic Redingius primò argumenta nostra peregrinationibus opposita millies discussa à Catholicis Doctoribus esse, & meam specialem rationem in Dissertatione allatam ipsam etiam Reformationem confodere gloriatur. Sed vana est gloriatio. Ne semel quidem solidè discusserunt Doctores Pontificii. At Doctores Catholici Reformati, quin & ipsi Patres; in primis Hieronymus & Gregorius Nyssenus spontaneas illas angarias vestras.

imprimis eas comitantes gravissimos errores argumentis plus quam Achilleis contuderunt. Nec ratio specialis à me allata Reformationem confodit, uti superius in response ad argutias tuas manifestum feci.

X. Sed Reformatoribus nostris opus fuisse miraculis, utpote quæ data sint infidelibus, quales fuerint majores nostri, idololatricam de peregrinatione doctrinam, etiam sub voto tenentes, tricaris p. 38. Atqui primò miraculo similem fuit, sine miraculis rem tantam & humanis concupiscentiis adversantem confici potuisse. Sanè Rhætiae vicinæ incolæ nuper Divæ vestræ valedicturi, eò quò majores nostri, pertingere non potuerunt. Secundò infidelibus quolibet tempore miracula data esse non dicit Apostolus, sed tempus intelligit, quo Canon Evangelii nondum promulgatus & passim notificatus esset, uti superius interpretem Augustinum audivimus. Tertiò nec majores nostri infideles fuerunt. In externo Ecclesiæ corpore ante Reformationem fuerunt tum verè fideles, qui etsi erroribus infirmitatibusque impliciti, eò quòd juxta vaticinium Apocalypseos cap III. 20. sinerent uxorem Jezabel, quæ dicebat se prophetissam, docere & seducere servos Dei, fornicari & idolothyta comedere; tamen doctrinam falsam & impiam non tenebant, nec profunditates Sathanæ omnino noverant: tum
factio

factio Papalis dominans, quæ instar anthracis externum Ecclesiæ corpus obsidebat, & adhuc dum obsidet. Neutri miraculis indigebant. Non *verè fideles*, utpote quibus miracula data non sunt, quique etiam sine miraculis, quàm primùm veros Pastores audiverunt, iis se statim aggregârunt. Non *factio Papalis*, tum quia veritatem Evangelii, cujus capita positiva saltem, profiteri non desitebat, etiamsi additis & superstructis erroneis dogmatibus ea eversum iret, jam & prædicatam & plantatam sine miraculis discere poterat, tum quia pertinax in erroribus suis induxit, qualibus nec Christus miracula edere voluit Matth. XII. 39. & XVI. 4.

XI. Profanum igitur cavillatorem te, Redingi, geris, qui majores nostros doctrinæ de peregrinationibus reformatæ juxta Heideggerum non alia miracula edidisse, *nisi quod ex unica processione vertente novem mensium spatio, septem spurii processerint*, scribere non vereris. Etenim illa peregrinantium scelera diu ante Reformationem patrata, inter alia etiam causam fuisse abrogatæ peregrinationis, non doctrinæ Reformatæ notam, vel miraculum, asserui. Peregrinantes illi, qui Veneri potius quàm B. Virgini litârunt, Papistæ fuerunt, animati non spiritu Zwinglii, quem eo tempore in civitate Tigurina prævaluisse scribis (cùm tamen pridem ante Zwinglium scelus,

R 3 quod

quod memoravi, patratum fuerit) sed Romanorum quorundam Pontificum, puta Sergii III. qui teste Luitprando Ticinensi *lib. 3. de gest. Imper. cap. 12.* ex Marozia Johannem XII. postea Papam, spurcissimus adulter genuit; Johannis XIII. in adulterio, teste Sigeberto *anno 963.* deprehensi & confossi; Johanna Papissæ, quæ mulier scortationi operam dedit, concepit & peperit; Innocentii VIII. qui sedecim filios spurios ex diversis mulieribus suscepisse scribitur, de quo Marullus:

Octo nocens pueros genuit totidemque puellas,

Hunc merito poterit dicere Roma patrem;

Johannis XXIII. qui in Concilio Constantiensi accusatus est, quod cum uxore fratris sui & cum monialibus incestum commiserit; Sixti IV. pæderastæ, qui flagitium illud Cardinalibus nonnullis tribus æstivis mensibus, Junio, Julio & Augusto exercendum permisit, & teste Cornelio Agrippa, utrique Veneri lupanaria erexit, cui tale Epitaphium Weselius *lib. 2. de indulgentiis* condidit:

Sixte jaces tandem, deflent tua busta Cynæi,

Scortæque, lenones, alea, vina, venus.

Alexandri VI. qui cum Lucretia filia incestum commisit, quam & ipsam filius Pontificis Lucretiæ frater incesto concubitu polluit, de quo notum Epicedium.

Hic jacet in tumulo, Lucretia nomine, sed re

Thais, Alexandri filia, sponsa, nurus.

Vides quis fuerit horum Pontificum Spiritus. Cum igitur Zwinglii spiritus non fuerit idem cum Spiritu Pontificum, quippe cum quo hostiliter confligit, patet sanè ejus Spiritum, impuritatis Spiritum esse non potuisse. Imò hoc ipso Zwinglius, alique Reformatores nostri, se Spiritus Sancti ductum secutos esse manifestè probârunt, quòd foedissimum cœlibatum cum honesto & modesto Deoque probatissimo matrimonio commutârunt. In Schola enim Spiritus Sancti instituti didicerunt, multa quidem cœlibatum continentem, qui nullis aculeis tentatur inhonestæ cupiditatis, supra matrimonium habere *ἀλεογενετήματα*; sed non omnes sapere verbum hoc de non ducenda uxore, sed quibus datum est, *Matth. XIX. 11.* Matrimonii contra prohibitionem non Spiritus Sancti, sed Dæmoniorum doctrinam esse *1. Tim. IV. 1. 2. 3.* Proinde Zwinglius alique Reformatores nostri, qui Ecclesiæ ministris matrimonium honestum restituerunt, Dei verbo ex Monachis & Monialibus impurum Spiritum expulerunt, ut Christi regula dæmoniorum doctrinæ prævaleret. Inunc, Redingi, & dic, spurios illos ex una peregrinatione Eremitana lucem salutantes, non religiosarum ad Divam vestram peregrinationum, sed spiritus Zwingliani in

civitate Tigurina tum prævalentis , foetus
fuisse.

XII. De adulteris & fornicatoribus illis,
quibus ex una peregrinatione Eremitana se-
ptem nati spurii, Dissertatio Synodalis indi-
gnabunda sceleri , dixit , perinde eos fecisse,
ac si non tam Divam virginem, quam more veterum
Babyloniorum , Milyttam venerem imploratum
ivissent. Hæc mea verba per se plana pessi-
mum & blasphemum in sensum interpreta-
tur Sophista. *Quid ergo, inquit , Heideggerus*
intendit hoc scommate? An contendit Divam Vir-
ginem Milytta Veneri comparare? Sanè hanc blas-
phemiam, crederem ipsos etiam Tigurinos igne vin-
dicaturos. Cum argumentis nihil contra me
efficere se posse intellexerit hic homo , credi-
dit se verbis meis nefandum in modum detor-
tis effecturum , ut suis hominibus credat in
ipsam B. Virginem blasphemias voces effuti-
visse. Qui sanè dolus adeò ei successit felici-
ter , ut sacrificuli Pontificii passim pro sugge-
stis ausi sint declamare, Tigurinum illum Do-
ctorem eò impietatis processisse , ut B. Virgi-
nem Mariam magnam ; horreo scribere, quod
illi blasphemè commenti sunt ; meretricem
Babylonicam insigniverit. Quis hoc audito
non exarsisset non in Doctorem Tigurinum
duntaxat, sed in ipsam etiam civitatem, quæ
civem adeò blasphemum non omni genere
suppliciorum executa fuerit ? Sed blasphe-
miam

miam illam, Redingi, crede non tantum Tigurinos, quâ sunt in B. Virginem pietate, sed Deum ipsum ultatricibus inferni flammis expiaturum fuisse. Cogita igitur, quid futurum sit Jesuitæ vestro primicerio Cornelio à Lapide, qui Comment. in Act. 9. Beatam virginem *Dianam Christianorum* insignire non est veritus? Quid iis, qui, teste Johanne Mennardo, Turonibus pinxerunt *Mariam omnium pulchritudinum*, eò quòd ad formam elegantissimarum puellarum Turonensium picta esset, eo modo, quo Venerem aliquis veterum picturus, virgines aspexit, ut quod in quacunque laudatissimum esset, picturâ redderet? Quid illis, qui versus à profano Poëta in Venerem Cupidinémque lufos, ad Mariam, & quem armo tenet infantulum, accommodârunt:

Hunc ego saepe sua poscebam à matre puellam.

Ille sed à caro noluit ire sinu. &c.

Quid Johanni Baptistæ Poza, quem Alphonsus Vargas testatur in libro, cui nomen dedit *Elucidarii*, non modò omnes illas laudes & formæ dotes Dei genitrici vindicare, quas Poëta Veneri, Circe, Medea, Helena, Phryma, Thaidi, quâsque Catullus Lesbia, Propertius Cynthia, Ovidius Corinna, alii aliis meretriculis impertiti sunt, perinde ac si periculum sit, ne Hispani B. Virginem ament, nisi eam quovis scortillo formosorem credant. Quid denique Bernardino de Bustis, qui non tan-

cum *Sermone. Marialis 2. parte. Serm. 4. parte. 2. & 3.* Beatam virginem comparat cum Polydoro, Narcisso, Deiphobo, Paride, Helena, Didone, Lavinia, Cassandro, Creusa, Proserpina, Lucretia, aliis: sed etiam *serm. 2. part. 2.* describit mirificam Veneris ad B. Virginem, cum in via esset è terris in Cœlum, & septem Planetas obvios haberet; orationem habitam? Eò impietatis per Dei gratiam nemo nostrum hæctenus processit. Neque verba mea nisi propudiosus & improbus sophista eò torquet. Aperta nimis sunt, utpote quæ beatam virginem & Milyttam Venerem Babyloniorum verbis NON TAM tanquam opposita dissimilia manifestè disparant & distinguunt. Neque enim dixi, peregrinantes Eremum ivisse ad Venerem Milyttam Babyloniorum: sed peregrinantes, non quosvis, sed adulteros & scortatores illos, de quibus locutus sum, perinde egisse, ac si non tam Divam virginem, quam more veterum Babyloniorum, Milyttam venerem imploratum ivissent. Clarum igitur est, Beatam quidem virginem & Milyttam venerem distingui ut dissimilima, at adulteros illos ac scortatores cultum B. Virginis simulantes, & Babylonios veteres Milyttæ veneri litantes ut similia comparari, in hoc videlicet tertio, quòd utrique religiosum cultum mentiti, pudicitiam alienam usurariam habuerunt. Herodotus nempe l. i.

in

in Babyloniorum institutis inter alia reponit,
quod puellæ ejus gentis in fano Veneris con-
sideant, tempora corallis religatæ, usque dum
advenarum quispiam pecuniam injecerit si-
nui, quod cum iis à fano abductis rem habeat.
Eum qui pecuniam immitteret in sinum, his
verbis uti ait : Ἐπικαλέω σοι τὴν θεὸν μύλιττα.
Invoco tibi Deam Milyttam. Ac continuò sub-
jungit : Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀτύ-
ελοι. *Venerem enim vocant Assyrii Mylittam.* Est
nempe Mylitta idem quod תוליד נאיוויתא
progenies, genitura. Genes. XLVIII. 6. Ezech.
XVI. 3. Et ab eo quidem ritu, quod Babylo-
ne in templo Veneris sic virgines operirentur
suos amatores, evenit, ut templum hoc dice-
retur סוכות בנות Succoth benoth, hoc est, taber-
nacula filiarum 2. Reg. XVII. 30. Faceſſat i-
gitur ſceleſta veſtra, Monachi & ſacrificuli,
calumnia. Non ego cum Milytta Venerē
comparavi vel Divam Virginem Mariam,
gratioſiſſimam θεοτοκον, vel imaginem Divæ
Virginis in Sacello Einſidlenſi expoſitam, quæ
qualis ſit, iis ſanè verbis non expreſſi: ſed vo-
bis primis blaſphemia hæc in calamum ve-
nit, quæ ne in mentem quidem
venire debuerat.

DISSER-

DISSERTATIO QUARTA.

Quâ fide historicâ certò non constare, apparitionem ejusmodi in Sacello Einsidleni verè contigisse, asseritur.

BREVIARIUM.

Parallelismus Samaritanos inter & Reformatos objectus retunditur. 1. Primum contra historiam apparitionis argumentum petiitum à similibus Dedicationibus fictitiis, vindicatur. Ecclesie perpetua de figmentis ejusmodi querela. 2. Secundum argumentum à silentio Ecclesiasticorum Scriptorum petiitum asseritur. Hermannii Contracti de ea consecratione testimonium disceptatur. Chronicorum fatum. 3. Conradi Episcopi & Leonis Papæ documenta denuo ventilantur. Ante seculum XIV. nulla extant monumenta ἀξιόπιστα, quibus apparitionis illius indubitata mentio fiat. 4. Objectio petita à silentio plurimarum rerum, quas in dubium vocare non licet, solvitur. 5. Nec non cavillatio de veterum circa originem Civitatis Tigurinae silentio. Gretseri antiquitatem urbis nostræ oppugnantis vanitas. 6. Tertium argumentum à silentio diplomatis Ottoniani petiitum defenditur. 8. Nec non quarum à traditionis varietate desumptum. 9. &c.
Am

*An in Bulla Leonis extet mentio Christi dedican-
 tibus? An sub Angelorum dedicantium men-
 tione Christus intelligi possit? Quo sensu Act. VII.
 53. lex data dicatur eis Ἀγγέλους ἀγγέλων?
 9. Dedicationis Angelica denominatio ad qua-
 ra, & inadaquata examinatur. 10. Gloratio
 de Bibliotheca Einsidtensis per vetustis manuscri-
 ptis rejicitur. 11.*

I. **R** Edingius Differtatione quinta inte-
 gra conatur amoliri parallelismum
 Samaritanos inter & Pontificios. Pri-
 mò enim telum istud in caput meum retor-
 quere laborat, eò quòd Ecclesia Tigurina a-
 doret quasi Deum & quasi Christum in Eu-
 charistia cum fictione habitationis typicæ,
 cùm tamen Christus ipse existentiam & præ-
 sentiam realem declaraverit verbo *Est, sum.*
 Unde deducit, nos adorare quod nescimus,
 imprimis cùm Bullingerus & Calvinus affir-
 ment, antiquos Patres rectè de Eucharistia
 sensisse, & Bellarminus probet, Patres semper
 veram & realem præsentiam agnovisse. Ipsos
 porro Pontificios quod attinet, eos tum in
 Eucharistia tum in Sacello Einsidlensi adora-
 re quod sciunt, probare molitur ex eo, quod
 Sacellum Einsidlense Divinitus consecratum
 sit. Unde infert Christi Domini increpatio-
 nem cadere non tam in Orthodoxos Eremita-
 ni Divinitus consecrati Sacelli cultores, quàm

in eos, qui deserto hoc templo facti sint imitatores Samaritanorum. Sed hæc nos, utpote tum in vindiciis Reformatorum Theologorum, tum in Dissertationibus Domino Baldingero oppositis, tum in præcedentibus etiam solide discussa ad compendium hic ponimus, & ad reliqua nos convertimus.

II. Historicam apparitionis & Dedicationis Eremitanæ fidem concussi aliquot argumentis. Primum mihi inde petitum erat, quod solenne fuerit sequioribus seculis ad stabilendam invocationem Sanctorum, & implendam clericalis cupiditatis voraginem, ejusmodi Templorum & Sacellorum dedicationes fingere. Exemplum nonnulla produxi. Respondet Decanus, nihil hic se reperire nisi calumnias, magnamque presumptionem Spiritus. Nam & invocationem Sanctorum stabilitam esse jam Hieronymi seculo contra Vigilantium, & Dedicationum Cœlestium ab me alatarum exempla nullo prorsus argumento à me refutari; quibus promde sibi æquè liceat Divinam Sacelli Einsidlensis consecrationem firmare, atq; olim Gabrieli Archangelo licuit conceptionis Christi in utero Virgineo fidem confirmare ab exemplo foetus ab Elizabeth sterili concepti. Omitto plura, quibus id expressit, verba dare pondus idonea vento. De invocatione sanctorum, & Hieronymi contra Vigilantium telis diximus alibi. Exemplum cœlestem

festium dedicationum ab me allata cum sua
 se vanitate prodant, & iisdem ferè, quibus
 Sacelli vestri consecratio cœlestis, argumen-
 tis Theologicis confodiantur, non opus erat,
 ut refellenda ex professo susciperem. Tam
 prodigo temporis & bonarum horarum esse
 nec licuit tum, nec adhuc dum licet. Hoc u-
 num dico, ejusmodi vana figmenta & falsa
 documenta, ut crebra fuerunt, ita nunquam
 non ecclesiæ suspecta fuisse. Hinc decretum
 illud Lugdunense cap. 62. *Pralati non permix-
 tant populum vanis figmentis aut falsis documentis
 decipi, sicut OCCASIONE QUÆSTUS fieri
 cepit.* Et longè ante in Concilio Carthagi-
 nensi. V. Can. 14. ita sancitum: *Aliaria, quæ
 per somnia & INANES REVELATIONES
 constituuntur, omnino reprobari videntur.* De ea-
 dem re videtis querelam Cassandri Doctoris
 Pontificii *Consult. de veneratione reliq.* Quod si
 igitur Adversarius ex Divina revelatione di-
 dicit, Dedicationes à me memoratas cœlestes
 esse, sicut ex Divina Revelatione Archange-
 lus Gabriel didicit conceptionem Elizabethæ,
 non intercedam, quò minùs Archangelum
 Gabrielem imitetur. Absque eo autem est, is-
 pse *Spiritus sui presumptionem* manifestè prodit.

III. Secundum mihi argumentum voca-
 tæ in dubium historiæ Dedicationis erat silen-
 tium Ecclesiasticorum de ea Scriptorum al-
 tissimum inde ab An. 948. usque ad seculum
 tianis

decimum tertium, quo Martinus Pœnitentiarius vixit Nam Hermannii Contracti, quod pro se allegant, testimonium sublestæ fidei esse, ostendi. Hic primò Redingius ostendere me jubet, *in aliqua Hermannii Contracti antiquiori editione, illa verba esse omissa*, pag. 56. Sed profectò confidentem te nimium geris, Decane. Tu ostendi mihi, si potes, vel certè bonâ fide indica unum Hermannii codicem impressum, in quo verba illa controversa: *Capella in Cœnobio S. Meynradi cœlitus consecrata est*, ad An. Chr. 948. extent. Etenim quatuor codices impressos diversæ editionis, quorum tres in mea bibliotheca extant, inspexi. In nullo horum omnium verba illa reperiuntur. Et ne quidquam caussari possis, ne quidem duo illi codices, quorum prior ex antiquo exemplari Cœnobii Sangallensis, posterior ex vetusto codice in Bibliotheca S. Georgii Herciniæ Sylvæ quondam reperto, transcriptus & typis editus est, verba illa à me in dubium vocata exhibent. Quid ergo? An oppones unum codicem apocryphum, quem fortè Bibliotheca vestra possidet? At unus ille codex, si tamen ostendi potest, tot impressis & antiquissimis codicibus præscribere minimè potest. Interpolatus enim fuerit à Monacho aliquo, qui credidit dedicationem sacelli vestri incidisse in An. Chr. 948. adeoque ad illum annum annotandam esse. Etenim inter

eruditos planè constat, Monachos chronicon Contracti pluribus in usum privatum infarsis interpolâsse. Patet ex maxima discrepantia inter exemplaria edita Anno 1613. Francofurti, & Anno 1618. Coloniae; nec non utriusque collatione cum Francofurtensi Anni 1585. Præterea Chronicorum & aliorum ejusdem ingenii librorum fatum hoc esse, ut novis, præter primam auctorum editionem; additionibus ab hominibus ineptis vel maleferiatis nullo sæpe judicio, mala semper fide locupletentur, nemo nisi in his rebus planè hospes ignorat. Exempla ab eruditis nostro & superiori seculo observata penè innumerabilia extant.

IV. Deinde Conradi Episcopi Constantiensis monumentum; & Imperatoris ac tot Principum Leoni Papæ, cum is narraret rem gestam; assidentium testimonium pomposè jactas. Utrique nervos incidimus in prima Dissertatione, ut & reliquis illis argumentorum lenociniis; quæ valde magnificè & per suaviludium p. 56. 57 58. declamas. Præterea coccyfmo tuo; quod *Dialectica valde imperitum me prodam, dum ab authoritate negativa coner argumentari*; responsum vide Dissertatione contra Baldingerum quinta, Sect. 11. Hoc unum addere non erit supervacaneum, quod ii ipsi, qui de rebus Eremitanis agunt; ante seculum XIV. cœlestis hujus dedicationis ne

S

uno

uno quidem apice meminerint. Tot extant
 Imperatorum diplomata, quæ cellæ Meynra-
 di *Deo consecrate*, at nusquam à *Deo* mentionem
 faciunt. Primus fere Henricus Episcopus
 Constantiensis in Bulla An. 1363. edita me-
 minit Bullæ Leonis, quam Petrus de Wol-
 husen Abbas Monasterii ab ipso *transsumi, co-*
piari, & exemplari, & sigilli ejus Episcopalis mu-
nimine roborari, uti Bullæ verba habent, petiit.
 Quin & Trithemius in Chronico Hirsaugien-
 si, prolixè de Monachis & Monasterio Eremi-
 tano agens, *Monasterium illud Solitariorum,*
uti vocat, ait esse bonæ opinionis, & ob regulam
conversacionis Monachorum inibi degentium præ-
cæteris Sueviæ Monasteriis laudatum. En quam
 & unde petitam prærogativam Abbas ille Mo-
 nasterio tribuit! Non utique cœlestem illam
 Dedicationem, quam si jam tum successisse
 credidisset, utique nominasset, & ab ea po-
 tiùs quam *regula conversacionis Monachorum in-*
ibi degentium, utpote infinitis parasangis præ-
 stantiorè Monasterium commendasset. Præ-
 terea Wernerus Abbas, qui obiit An. 1210.
 suffragante collegio, leges Monachis tulit,
 quas in Annalibus Eremi Hartmannus pag.
 m. 229. 230. repræsentat. In iis determina-
 tur victus & amictus Monachorum, qui ob-
 tinere in primis festis & diebus solennioribus
 debeat. Quis non inter eas leges requireret
 præscriptam in solennitate *Angelica Dedicationis*

nis diatam ? At frustra requires. Ne umbra quidem apparet. Dic igitur, Redingi, annon argumentum meum ab authoritate negativa petatum validissimis præsumptionibus sit succinctum?

V. Parum autem feliciter procedis in eo, quòd argumentum meum à silentio continuo plus quàm trium seculorum elusus, objicis, multa apud eos, quos memoravi scriptores, Abbatem Urspergensem, Sigebertum, Marianum Scotum, Lambertum Schafnaburgensem aliosque non reperiri, ex quorum tamen silentio integrum non sit arguere, iccirco falsa esse, quæ in Archivis Principum & Ecclesiarum iisdem annis gesta reperiuntur. Etenim distinguere debebas inter res gestas ab hominibus & minoris momenti, vel certè particularem statum & ecclesiam concernentes, & inter res gestas ab ipso Christo, & tanti quidem momenti, ut religiosi cultus cujuscumque fundamentum existant, adeoque non particularem ecclesiam aliquam, sed propemodum universam concernant. Prioris generis res gestæ ex silentio scriptorum infirmari non possunt, in primis si evidentia & omni exceptione majora documenta in Archivis principum & ecclesiarum reperiantur. Ubi valet etiam illud, quod *in de testibus lib. 4. codicis* habetur: κατὰ ἐγγράφου μαρτυρίας ἀγροφον ἢ πρεσβυτέρων, *adversus scriptum testimonium non scriptum non*

producatur. At posterioris generis rerum gestarum longè dispar ratio est. Cum enim plurimum inter sit rem tantam in notitiam pervenire ecclesiæ, & fides, cui religiosus peregrinationum cultus innititur, ἀληθοφροσύνη exi- gat, sanè ii scriptores, qui & nōsse rem tantam poterant, & longè minora quædam persecuti sunt, & ecclesiarum dedicationes etiam humanas diligenter annotârunt, & visiones denique cœlestes ad superstitionem usque chartis suis illeverunt, momentosissimam hanc dedicationem, futuram basin religiosi cultus, vel unico saltem verbo attingere non omisissent. Deinde quid Otto Imperator Romæ moram agens post coronationem fecerit, præteritum ab Abbate Urspergenſe & Mariano Scoto: quid contigerit circa Ottonis II. coronationem, quod silentio involutum à Sigeberto Gemblacensi; hæc, inquam, ab aliis prodita sunt, ut silentium caussari non liceat. Meum igitur argumentum à silentio universali omnium per integra tria secula Ecclesiasticorum Scriptorum, etiam eorum, qui scire rem tantam poterant, qui longè minora gnavissimè persecuti sunt, validissimè stringit. Tuum verò à silentio particulari unius & alterius Scriptoris in rebus, quæ aliunde sciri possunt, & quas scire etiam parum refert, nimium nimiumque obtusum est, ut stringere neminem queat. Quòd verò de Ecclesiæ

clesiæ vestræ archivis mustitas, admitterem
utcunque, si præter Conradi librum apocry-
phum & secretum, nec non bullam Leonis,
alia notoriam antiquitatem redolentia pro-
ducere posses. Quod cum hætenus non præ-
stiteris, frustra ea appellitas.

VI. Sed admodum festivum te geris, cum
argumentari hunc in modum pergis: *Certe*
sexcentos historicos numerare licebit, qui nullam
prorsus de Tiguro faciunt mentionem, & qui or-
um ejus describat cum certitudine nemo est. Anne
igitur ab auctoritate negativa argumentando, li-
cebit Tiguri originem ac universas Scripturas in
hujus civitatis archivo asservatas vocare in du-
bium? Et quid si nemo mortalium omnium
in scripto Civitatis Tigurinæ meminisset? An
iccirco eam vel non existere, vel initium o-
mnino nullum habere sequeretur? Quid o-
pus est vel scripto vel verbis, cum rerum ar-
gumenta adsint, moenia, Tempia, curia, do-
mus, homines, & quidem per Dei gratiam
Orthodoxi, & ille ipse Doctor Tigurinus, qui
argutiis tuis refellendis operam navat? Et ci-
vitatem eam etsi antiquissimam, originem ce-
pisse, etiamsi id esset non tantum ἀρχαῖον,
sed etiam ἀλεκλον *indictum*, nemo tamen in du-
bium revocaret, nisi fortè is, qui cum Jesuitis
vestris possibilem mundi æternitatem, absur-
dissimum placitum propugnare animum in-
duxerit. Non ignoro equidem Lojolicam

Gretserum, loriginis succo turgentem, in *ad-*
monitione sua ad Exteros civitatis nostræ anti-
 quitatem sugillare conatum esse. Sed in pro-
 patulo sunt vindiciæ à nostratibus scriptæ,
 quibus hominis importunitas repressa. Tu ve-
 rò, Redingi, desines impofterum, à rebus per-
 manentibus, qualis est civitas nostra, quæ se
 & existere, & existere cœpisse, solâ suâ exi-
 stentiâ, probat, etiamsi nemo scriptorum o-
 mnium ejus mentionem faceret, argumen-
 tumnectere ad res transeuntes, qualis est ve-
 stra, de qua controvertimus, dedicatio, quæ
 cum existentiam permanentem non habeat,
 eam, si qua olim fuit, evidentibus documentis
 demonstrare convenit.

V II. Quæ ad argumentum Baronii à me
 usurpatum respondes, conveniunt cum iis,
 quæ ante te à Baldingero mihi responsa. Pro-
 inde jure te remitto ad Dissertationem quin-
 tam, eidem oppositam, sect. 9. 10.

V III. Tertio argumento meo, à silentio
 Diplomatis Ottonianni petito respondes non
 minus frivole, nimirum diploma illud fuisse
 confirmatorium immunitatis & authoritatis
 privilegit ab ipso met Ottone I. Thietlando II.
 Abbati concessi An. 961. antequam conse-
 cratio illa Divina fuerit dicto modo stabilita.
 Proinde Diploma illud An. 965. emanatum
 mutatis duntaxat Abbatum nominibus, juxta
 Can.

Cancellariæ Imperatoriæ stylum iisdem verbis fuisse conceptum ac prius, ut opus non fuerit miraculi quippe nondum stabiliti mentionem fieri. Scio equidem, diploma, quod emanavit (ita dixisses potius quàm *emanatum*, in Priscianum injurius) Anno 965. confirmatorium fuisse prioris, quod quatuor ante annos editum fuerat. Sed Diploma saltem prius cur visionis & miraculi mentionem ne minimam quidem fecit? Nondum stabilitam fuisse tunc consecrationem prætexis. At sufficere poterat, visionem tredecim ante annos obtigisse, uti quidem contenditis, & si obtigit, haud dubiè non à Conrado duntaxat, sed ab universo populo, à quo vocem Cœlestem auditam dicitis, propalatam esse. Nam per tredecim illos annos sacello illo, non obstante approbationis defectu, haud dubiè pro divinitus consecrato habitum & ut tale frequentatum fuisset. Deinde cùm inter bullam Leonis & Diploma confirmatorium Ottonis, duo duntaxat menses intercefferint, cui dubium esse potest, quin Imperator pro sua pietate decreturus fuerit, ut non tantum novum diploma prioris confirmatorium scriberetur, sed eidem etiam mentio miraculi maximi, cui paulò ante à Conrado narrato, & à Leone stabilito ipse præsens Romæ fuisse perhibetur, insereretur?

IX. Quartò denique ipsa traditionis circa

Divinam illam consecrationem varietas conjecturam falsitatis suppeditavit. Primo enim Conradus Episcopus meminit & Christi & angelorum sacellum dedicantium: at bulla Leonis Angelorum duntaxat. At Bullam non Angelorum duntaxat, sed etiam Christi ipsius meminisse, pertendit Adversarius, adeoque me apertæ falsitatis arguit. Quo vero argumento? Nempe, quia bulla meminit vocis à Populo auditæ: *Cessa frater, divinitus consecrata est Capella.* At quod *divinitus* fit, eatenus esse ex Deo subsumit, ut hoc non ordinario duntaxat concursu, sed modo extraordinario, tanquam causa saltem principalis mysterium ejusmodi perficiat, licet angelis subinde, aliisque causis secundis simul utatur tanquam causis ministerialibus & instrumentariis, pag. 69. Eadem solutione diluere conatur alteram meam rationem inde petitam, quod antiquo more consecratio illa veniat nomine *Angelice Dedicationis*; unde factum, ut ipse etiam Raderus in vita Conradi consecrationem hanc cupro & calamo expresserit, quasi ab Angelo peracta esset. Ait enim, *Divinam* rectè vocari ex respectu ad Christum, consecrationis illius causam principalem: at *angelicam* ex respectu ad causas ministeriales, Angelos. Quomodo lex Moïsis Angelica vocari possit, quia Act. VII. 53. dicitur *accepta* in dispositiones Angelorum, & *Divina* ex comparatione ad authorem suum principia

principalem Deum. Sed *καὶ οὐ φέρει* *μερα* af-
fers, Decane. Primò enim ex eo, quòd Bulla
recitat Oraculum, quo capella *Divinitus* con-
secrata dicitur, argumentum necessarium pe-
ti non potest, Christum ipsum in bulla insi-
nuari causam principalem dedicationis. Nam
etiam illud, quod Divi faciunt, Divinitus fieri
dici potest. At Angeli Divi etiam vobis nun-
cupantur. Et quam quæso ob causam vel
Conradus coram Pontifice non aliud testatus
est, quam quòd *veraciter comprehenderit talem
cantum & talem ordinem Angelos tunc habuisse in
illius Capella, pro qua ipse venerat, consecratione,
qualem adhuc Episcopi habere solent in Ecclesia-
rum dedicatione*; vel Leo Papa, si Christum
ipsum fuisse authorem Dedicationis Conra-
dus testificatus est, non hoc ipsum inseruit
Bullæ? Etenim etiam apud vos non aliud esse
ratum potest, quàm quod in bulla confirma-
toria expressum est. At Christum esse autho-
rem dedicationis, in ea expressum non est.
Deinde legis Mosaicæ exemplum est *ἀπερ-
δόνυσον*. Dicitur equidem ea data *εἰς Ἀγγέλους
αὔγελων* in dispositiones Angelorum. Nempe Deus
legem laturus illuxit e monte Paran & venie-
cum myriadibus sanctitatis Deut. XXXIII. 2.
Præsentes fuerunt Angeli, & testes, & ita qui-
dem, ut introducerentur eo ipso in suam qua-
si provinciam, curandi, ut ea lex fieret ab I-
sraelitis, & parerent Mosi atque Aharoni, &

cœteris sociis eorum ac successoribus in Cathedra sedentibus, uti colligitur ex Hebr. II. 5. 7. 16. Nuspiam tamen sive ob hanc præsentiam Angelorum tanquam testium, sive ob impositum exequendi ministerium lex dicitur vel Angelorum vel Angelica, sed semper vel lex Moïsis, à Moïse internuntio, vel Divina ab authore. Neque magis dedicatio vestra *Angelica* dici potest, quia Christo dedicante & consecrante sacellum cecinerint Angeli, quàm fundatio terræ dici potest Angelica, quia cum Deus bases terræ defigeret, & lapidem ejus angularem jaceret, filii ejus, hoc est, Angeli jubilasse & cecinisse dicuntur Prov. XXXVIII. 6. 7. Denique ipse Tu, ne varietatem hujus traditionis agnoscere cogaris, eò delaberis, ut dicas pag. 77. Conradum coram sancto Consistorio in narratione privatæ suæ visionis *confusè* processisse. Quasi verò decuerit coram Pontifice & toto illo sancto Consistorio, & quidem cum de confirmatione dedicationis ageretur, *confusè* procedere.

X. Imò parum Te tibi constare, vel certè præcedenti tuæ responsioni minùs confidere, prodis, cum distinctionum latebris Te involvis. Dicis enim, *Angelicam* dici posse dedicationem ex denominatione non tantum *inadequata*, respectu nimirum habito ad causas ministeriales Angelos, sed etiam *adequata*, ex universo nimirum, tam principalis, quàm

quàm ministerialium dedicationi illi coope-
rantium caussarum genere, eò quòd & Chri-
stus Dedicationis author, & Angeli, & Sacer-
dotes, quales fuerint Dedicationi inservien-
tes summi Pontifices, Petrus & Gregorius,
Sancti Episcopi & Evangelistæ, Ecclesiæque
Doctores, Johannes Matthæus, Lucas, Mar-
cus, Ambrosius, Augustinus, Laurentius ac
Stephanus, omnes inquam illi Angelorum
nomine venire possint non minus quàm Chri-
stus legem ferens, & sacerdotes legem popu-
lo promulgantes juxta Chrysostomum Ange-
lorum in sacris nominibus veniant. Quæ tua
φλυαρολογήματα nullo ferè negotio discuti
possunt. Etenim primò si Angelica dicitur
Dedicatio vestra ex denominatione *inadequa-
ta*, cur respectu habito ad Christum, Pontifi-
ces, Evangelistas ac Doctores, adeóque ex
denominatione *adequata*? Si posterius cur
prius? Deinde Chrysostomus Gal. III. 19. per
Angelos non simpliciter sacerdotes intelligit,
sed alternativè ἢ τοὺς ἱερεῖας, ἢ καὶ αὐτοὺς ἀγ-
γέλους, aut sacerdotes, aut ipsos etiam Angelos cœle-
stes, uti verba ejus sonant. Malim tamen se-
qui interpretes Theodoretum, Hieronymum
& Augustinum, qui cœlestes Angelos potius,
quàm sacerdotes intelligunt. Non est enim
sine ratione urgente discedendum à proprie-
tate literæ. Et locus Deut. XXXIII. 2. Apo-
stoli sensum satis declarat. Interim fateor e-
tiam

tiam ministros & doctores Ecclesiæ rectè Angelos vocari, præeunte Scripturâ Hagg. I. 13. Malach. II. 7. 13. Eccles. V. 5. Apocal. II. 18. Tertiò sicut lex nunquam *Angelica* dicitur, etiamsi & à magni consilii Angelo & ministrantibus Angelis lata sit: ita nec dedicatio vestra nisi valde ἀγγελόγως dici *Angelica* posset, si maximè eo pertenditis, quo modo successisset. Quartò Christus nuspiam simpliciter vocatur Angelus, sed vel magni consilii, fœderis Angelus, vel cum aliis epithetis. Quintò probabile non est, eos qui huic dedicationi nomen imposuerunt *Engelweihe*/ talem denominationem, sive *adequatam* sive *inadequatam* habuisse in animo, utpote obscuram utramque & in vulgus parum notam. Neque enim vulgato sermone Christum vocamus Angelum, cum tot illustria & clariora epitheta suppetant. Sextò denique Bulla Leonis Angelos comparat cum Episcopis dedicantibus. At si in Angelorum ordine continetur etiam Christus, utique solus ille cum Episcopo, reliqui cum iis qui Episcopo famulantur, comparari debuerunt. Ubi operam ludit Adversarius, declinaturus hunc ictum eo argumento, quòd bulla comparet quidem Angelos cum Episcopis dedicantibus, sed non, ut illis tribuat principale consecrationis munus, sed ministeriale duntaxat cantus & ordinis officium. Atqui in ministeriali cantûs & ordi-

nis

nis officio Angeli cum Episcopis comparari non potuerunt, cum Episcoporum sit dedicare, non canendo aliaque munia ὑπηρετικὰ ob-
eundo famulari.

XI. Ad extremum mihi insultabundus ita
quæris: *Si iam validum illius historia expugnato-
rem se putavit, cur argumenta non discussit, quæ
Augustinus Reding in Discursu 2. Theologico de
Sacello Einsidlensi tum ex Bibliotheca Einsidlensis
pervetustis MSS. tum ex septingentorum annorum
peregrinationibus & à Deo frequentibus miraculis
firmata traditione, vel obiter tantum deduxit?* pag.
80. Paucis respondeo, non tantum me à se-
verioribus & utilioribus studiis nactum esse
laxamenti, nec bonas horas ita comburere
voluisse, ut quidquid tu chartis intrivisti, id
ego omne mihi exedendum vel extricandum
putarem. Satiùs duxi succinctiori operâ ni-
dum ipsum excutere, quàm perdicem in mon-
tibus & sylvis ingentibus ambagibus perse-
qui. Quin & hac vice me in arenam haud
quaquam protraxeras, nisi timendum mihi
fuiſſet, ne silentium meum in consensum, mo-
destiam in conscientiam duceres. Manuscri-
pta verò Bibliothecæ vestræ frustra jactas.
Non aliorum enim edis indicium, quàm Con-
radi libri secreti, Bullæ Leonis & aliquot Pon-
tificum, tribus integris seculis Leone poste-
riorum. De Conradi libro, ut & Bulla Leo-
nis actum nobis dissertatione prima, & de
hac

hac etiam in Synodali Dissertatione. Sequenti-
tium verò Pontificum Bullæ cum nitantur,
unius Leonis Bulla, utique hac cadente &
ipsæ ruunt. Non posse enim plus esse fidei in
transsumto, quàm originali, rectissimè Juris-
consulti pronunciant. De septingentis annis,
quibus peregrinationem vestram frequenta-
tam ais, alibi à nobis actum.

DISSERTATIO QUINTA.

Quâ argumenta Adversarii, qui-
bus apparitionem Divinam fuisse, de-
monstrare laborat, exami-
nantur.

BREVIARIUM.

*Redingii convitia in Zwinglium Lutherum &
Calvinum. 1. Ejusdem ratio discernendi Spiritus
examinatur. 2. Vera ratio spiritus exploran-
di indagatur. Duplex gnorisma Divina visio-
nis & oraculi. Quatem professionem Christi ve-
nientis in carne Iohannes 1. epist. cap. IV. 1—3
innuat? 3. Effectus apparitionis in Sacello, qui-
bus eam Divinum fuisse demonstrat, expendun-
tur. 4—f. Sacrificium missaticum, Sacramen-
talem confessionem, Monastica vota Sanctorum
invocationem suffragia pro defunctis, quibus in
Sacello Einsidlensi frequentatis Divinum appa-
ritionis*

rationis originem probare conatur Adversarius, cum verbi Dei regula, nec non professione Christi venientis in carne, pugnare ostenditur. 5—10. Papa potestas, & infallibilitas refellitur. 10.

I. **D**iffertationem octavam Redingius inauspicatò arditur à convitiis in Zwinglium, Calvinum & Lutherum, beatæ memoriæ heroas, quibus discretionem spirituum difficilem fuisse probare conatur, objecta iis cum dæmone familiaritate. Sed poppysmum hunc cum in vindiciis Theologorum Reformatorum obtuderimus, hac vice intactum omitemus, & quàm bellè ipse didicerit spiritus ac inprimis eos, qui Conrado in Sacello apparuerunt, discernere, dispiciemus.

II. Præcipuam igitur spiritus, eorumque apparitiones discernendi rationem desumit Adversarius Patres, uti præfert, secutus ab effectibus, *an verum Dei cultum promoveant, sintque radicati in vera Orthodoxa fidei doctrina*, pag. 89. Astutè admodum & subdolè. Quid enim per *verum cultum, Orthodoxam fidem* intelligis? Novimus enim, jam pridem res verà sua nomina amisisse, uti jam olim conquestus Sallustius. Tibi igitur verus cultus, Orthodoxa fides est cultus & fides Papistica, is cultus, ea fides, cujus ultima analysis est in Papam, uti ex iis, quæ subjungis, capitibus, putà
Sacri-

Sacrificio missatico, Sacramentali confessione, Sanctorum invocatione ibidem frequentata, nec non aucto Monachorum numero, accedente Pontificia approbatione & miraculorum suffragiis, manifestissimum evadit. Sic igitur quilibet spiritus, cujus revelatio inseruit cultui & fidei, quam præscribere lubuit Papæ, agnosci debebit Spiritus Dei. Sic uno ictu nos confossi concidimus. Nec compendiosius mecum transigere potuisses. Sed ignosce, Decane, si hanc tuam probandorum Spirituum regulam dixero esse Lesbiam, fallacem & lubricam, quippe quia ne unusquidem spiritus rite explorari queat. Si enim tibi licet probare spiritus eo indicio, quod profint cultui & fidei vestræ Pontificiæ, non probata interim, imò maxime controversa cultus & fidei vestræ veritate: quidni etiam gentilibus olim id facere licuit? Sic igitur Demetrius Ephesinæ Dianæ promachus, simulachrum illud è Coelo delapsum esse probaret simili argumento, ab effectibus ejus petito, utpote quod verum Deorum, quos profitebatur, cultum & suæ, quam Orthodoxam etiam haberi velut, fidei doctrinam promoveat. Quod ipsum forte argumentis æquè speciosis probatum dedisset. Nam & sacrificiorum ac lustrationum cultum & Flaminum ac Vestalium magnam in speciem religionem ac pietatem, & Divorum maxumorum, medio-

xumorum

zumorum, infimorum, quin & defunctorum
manium adorationem, & Pontificum ac hie-
rophantarum Dianæ suæ abblandientium au-
thoritatem, & prodigiorum ac miraculorum
mangonium; aliæque ejusmodi plurima de-
monstrandæ cœlesti simulachri ejus origini
argumenta in medium protulisset. Neque fu-
cus antiquitatis forte defuisset. Pindarus e-
nim Templum illud magnæ Dianæ ab Ama-
zonibus erectum esse putavit. Eum redar-
guit Pausanias, antiquius esse dictitans. Quid
verò hîc, Redingi, responderes? Nempe hæc
omnia argumenta non veri cultûs, non ortho-
doxæ fidei; sed potius gentilitiæ superstitionis
& idololatriæ indicia præbere, ac proinde
iis visionem simulachri cœlitus decidentis
non roborari. Eodem modo respondeo, argu-
menta illa à sacrificio Missatico, Sacramenta-
li confessione, Religiosorum vota monastica
profitentium numero, sanctorum invocatio-
ne; Pontificia approbatione, miraculorum
suffragiis petita, non veri cultûs, non ortho-
doxæ fidei; sed potius novitiæ superstitionis
& contaminatæ fidei indicia præbere, adeo-
que iis Spirituum apparentium imposturam
potius prodi, quàm sinceritatem commendari.
Et sanè pessimam causam manifestè nobis
prodis, cum ad visionis Divinitatem proban-
dam non alia argumenta producis, quàm quæ
non minori, quàm ipsa visio, controversiâ &
T suspicio.

suspensione laborant, adeoque litem lite tut-
piter resolvunt.

III Probandos esse spiritus, an ex Deo
sint, liquet ex Apostolico præcepto 1. Joh. IV.
1.2. *Dilecti, ne cuiuslibet spiritui credite, sed explo-
rate spiritus, an ex Deo sint, quoniam multi Pseu-
do propheta exiverunt in mundum.* Et 1. Thess. V.
21. *Omnia probate, quod bonum est, retinete.* Ad
explorationem porro opus est certâ & mini-
mè fallaci regula. Hæc regula non est doctri-
na fidei & cultûs, quem hæc vel illa ecclesia
profitetur, quia hac ratione quælibet visio ab-
soluti posset; sed verbi Divini eminentissima
authoritas, ita ut ex Deo non esse statuamus
eum spiritum, quid id revelat, quod verbo Dei
consentaneum non est, vel ex cujus revela-
tione id consequitur, quod Canonicae verbi
Divini veritati repugnat. Ita Berrhoenses Spi-
ritum Pauli explorantes verba ejus cum Scri-
pturis contendebant Act. XVII. Hinc adeo Jo-
hannes jubens explorare spiritus, eum esse spiri-
tum veritatis docet, qui audit Apostolos, hoc
est, qui Apostolica doctrinæ consentanea lo-
quitur 1. Joh. IV. 1.6. In visionibus extraordi-
nariis hætenus sanè infallibilis est ea explora-
tio, ut ex Deo non esse statuatur spiritus, qui
ad Lydium Scripturæ lapidem non examissim
congruit. Non tamen vicissim ex Deo esse
spiritum fortè apparentem & scripturis con-
sentanea loquentem, consequitur. Fieri enim
potest,

potest, ut recta & vera pronunciet, sed non rectum in finem. Unde secundaria & succenturiata quædam subsidia ad plenam Divinæ apparitionis faciendam fidem, signa nimirum tum necessaria tum probabilia, nec non discretionis spiritus præterea requiruntur. De quo videsis eruditam viri Doctissimi Gisberti Voëtii dissertationem de *probatione spirituum*, Disput. Theolog. par. 11. pag. 1100. Sed ad concutiendam apparitionis alicujus fidem abundè sufficit, si stabilire videatur ea, quæ cum fide scripturarum non consentiunt. Præterea Johannes deceptoris spiritus speciale quoddam criterion ostendit, si nimirum non confiteatur Jesum Christum *ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα*, *Jesum Christum in carne venientem*. 1. Joh. 1 V. 13. Quem spiritum Antichristi esse asserit. Et cap. 11. 18. 22. mendacis spiritûs signum statuitur, si neget Jesum esse Christum. Quibus verbis intelligit Apostolus non eam vel professionem vel negationem, quæ fit ore & totidem syllabis ac expressis verbis, sed quæ fit corde & opere. Etenim si per eum, qui non confitetur Jesum esse Christum, vel in carne venisse, non alii intelligi deberent, quàm qui ore & *διὰ ῥήδην* negant Christi *ἐνσάρκωσιν*, tum vicissim sequeretur, eum spiritum omnem, qui Christi incarnationem profitetur, ore tenus esse ex Deo. Id autem absurdum esse nemo non videt. Is enim spiritus ex Deo est, qui

non tantum ore tenus profitetur, Christum in carne venisse, sed etiam tum corde id credit, tum opere talem se gerit, ut confessam eam veritatem contrariam doctrinam non labefactet. Proinde etiam is ex Deo non est, qui si ve ore tenus, si ve corde & opere negat, Jesum esse Christum, adeoque in carne non venisse. Perspicuum autem est, eum spiritum qui id loquitur, quod vel personam Christi, vel officium ejus mediatorium, si ve Propheticum, si ve Sacerdotale, si ve Regium quocunque modo infringit; si non ore tenus, at certe ipso opere negare, Jesum esse Christum, adeoque in carne non venisse, quia ejus veritatis, quam ore profitetur, δύναμιν, valorem seu potentiam alia ratione abnegat. Ad utrumque hoc gnorisma ubi examinaverimus eos, quos apparitioni huic tribuis effectus, luce meridianam clarius liquebit, fuerintne spiritus, qui ibi apparuisse dicuntur, ex Deo nec ne.

IV. Etenim Missaticum Sacrificium, Sacramentalis confessio, sanctorum invocatio, preces pro defunctis, Monastica vota, Papæ jus & potestas in authentia visionibus donanda, miraculorum suffragia ejusmodi omnia sunt, ut verbi Divini autoritate & testimonio non penitus tantum destituantur, sed etiam cum eo disertè pugnent. Et destitui Divini verbi testimonio ipse Adversarius non obscure

obscurè insinuat, cùm præcipua ea Papatus dogmata nullo plane scripturarum testimonio suffulcit, sed Patrum tantùm & Reformatorum quorundam Doctorem locis jejune, ne fraus pelluceret, citatis statuminat. Perinde ac si Patrum & Reformatorum Doctorem non tam assertiones, quàm sententiæ obliquo collo raptæ & per fraudem illis authoribus adscriptæ, fidei regula & norma unica esse debeant. Cœterum quo jure Patres & Reformatos quosdam Doctores ad patrocinium suum trahat Adversarius, in vindiciis Theologorum nostrorum ostendimus. Hac vice paucis demonstrabimus, omnes illos, quos apparitioni huic tribuit Adversarius effectus, non tantùm esse ἀντιχριστοὺς, sed etiam in Christum ejusque meritum injurios.

V. Primò igitur præcipuum fructum cœlestis sacelli vestri consecrationis ais esse *Misse sacrificium inibi frequentatum*. At missaticum vestrum sacrificium ejusmodi est, ut institutionem Salvatoris, & Apostolorum praxin pervertat, ne quid pejus dicam. Etenim Christus in Cœnæ institutione non se ipsum sacrificabat, sed panem & vinum sanctificabat. Non Deo Patri suo hostiam realem offerebat, sed panem & vinum discipulis distruebat, eaque ut acciperent, ederent, biberent, non ut adorarent, circumgestarent, immolarent, præcipiebat. Nec Apostoli aliud tradiderunt, quàm

T 3

illud

illud quod à Domino acceperunt, 1. Cor. XI. 23. Deinde Christus unica oblatione in cruce consummavit in perpetuum eos, qui sanctificantur Hebr. X. 14. Ipse aternus Sacerdos est, non admittens vel *successorem* Heb. VII. 24. vel sacrificii sui *repetitionem*, quippe quæ illud imperfectionis argueret, cap. IX. 25. Cùmque se ipso in sacrificium oblato peccatorum remissionem nobis impetraverit plenissimam, patet non amplius oblationi locum esse. Ubi enim ἀφεσις remissio peccatorum, ibi *προσφορά* ἢ ἀμάρτια oblatio pro peccatis, puta expiatoria, adeoque sacrificium Missaticum reale & propitiatorium amplius locum non habet, cap. X. 18. Sacrificium enim tale exigit effusionem sanguinis, sine qua nulla est remissio cap. IX. 22. Unde sequitur vel in Missa vestra vos effundere sanguinem Christi, quod cogitatu tremendum; vel Missam vestram propriè nuncupatum sacrificium non esse. Et si, quod res est, profari licet, Missaticum choragium vestrum totum ad dignitatem & commodum Presbyterorum Romanique Cleri est comparatum: quippe quibus in ipsum Christum potestas tribuitur. Verba hæc sunt Gabrielis Bielii Lect. 11. in Canonem Missæ: *Non voluit Dominus aliquem habere potestatem ligandi & solvendi super corpus Christi Mysticum (id est Ecclesiam) nisi haberet potesta-*

tem

sem super corpus Christi verum. Cum igitur Sacrificium Missaticum, apparitionis hujus fructus, institutionem Christi & praxin Apostolorum subvertat, æternum Christi sacrificium, ejusque dignitatem & perfectionem infringat, Christum sacrificulorum potestati subiciat, patet luculentissimè, spiritus hujus fructus nec verbo Dei consentanei, nec cum ea confessione, quòd Jesus sit Christus in carne veniens, stantis, authores non fuisse ex Deo.

VI. Secundò ais, *in loco illo sacro à fidelibus frequentari sacram communionem, præmissà Sacramentali confessione.* De communionem quæ à vestris Eremi frequentatur, hoc unum dico, talem eam esse, quale est ipsum sacrificium Missaticum. Et in ea præterea non tantum Theatricæ actionis aspectui tribui, quod Christus & Apostoli benedictorum symbolum fruitioni tribuit, sed etiam populum extrema tum in Christum tum in ipsum injuria, benedicti calicis usu defraudari. At Sacramentalis confessio, quâ communicantes vestri sive advenæ sive inquilini genu flectunt coram sacerdote sedente, non tantum ut gratiæ præcone, sed etiam ut judice, potestatem habente juridicam remittendi peccata, & cruce se signantes in ejus aures pronunciant verba, qualia apud Navarrum, Gregorium de Valentia, alios extant: *Confiteor Deo omnipotenti & Beata Maria semper virgini, sanctis Aposto-*

lis Petro & Paulo, & omnibus sanctis curia cœlestis, & tibi Pater, quia nimis peccavi &c. hæc, inquam, confessio & scripturæ repugnat, & in Christi meritum injuria est vel hoc solo nomine, quod remissio peccatorum, quæ à sola Dei gratia & arbitrio pendet, imploratur ab hominibus, tanquam veris peccatorum iudicibus. Ne dicam, in ea esse conspicuam conscientiarum carnificinam, & μελέτην ἀναγκαστικὰς à Paulo damnatam 2. Tim. III. 6. 7. vinculum regni papalis, & aureum hamum Sacerdotum, uti alibi prolixè ostendimus. Crypsin totius rei revelat nobis Navarrus Manual. 10. §. 8. Rarò confessorius peccat, nisi ob principaliter acceptum officium audiendi confessiones ob lucrum aut favorem aut curiositatem & carnales voluptates. Si tamen minus principaliter hæc querat, non peccaret. Sed quid ad Confessarium, quo titulo & distinctionis tmemate, puta principaliter an minus principaliter cupita obtineat, dum tandem obtineat? Cùm igitur confessio secreta & verbo Dei repugnet, & in Christi potestatem ac meritum incurrat, patet rursus, spiritum foetus hujus matrem ex Deo non esse.

VII. Tertiò à Sacelli Einsidlensis Divinitus consecrati tempore crevisse & hætenus conservatum fuisse numerum Religiosorum vota Monastica proficientium asseris. Frustra asseris. Hoc ipsum enim probat, spiritum, qui hunc fructum nec scriptu-

scripturæ conformem, & Christi merito derogantem, protrulit, ex Deo non esse. Etenim Monachatus vester non tantum in verbo Dei præceptus vel commendatus ecclesiæ non est, sed contra illud etiam militat. Irritum enim facit mandatum Dei de honorandis parentibus & adjuvandis, cum ingressi religionem eximantur ab obsequio parentum, quod ipsum in Pharisæis damnavit Christus, Matth. XV. 4. Marc. VII. 10. Privat homines primæva benedictione Genes. I. 28. & contradicit creatoris sententiæ: *Non est bonum hominem esse solum*, Genes. II. 18. Non permittit, ut erga proximum exerceatur hospitalitas, aliæque virtutes homeleticæ, præsertim si in anachorismum aut Eremitismum deflectat. Vota ipsa paupertatis, obedientiæ & perpetui cœlibatus verbo Dei inprimis adversantur, quippe quod vetat esse mendicum in Israele, & emtos pretio fieri servos hominum, 1. Cor. VII. 23. & jubet capere, qui capere potest, Matth. XIX. 13. Denique superarrogans supererogationis commentum consiliis nititur fictitiis, & meritorum humanorum dignitatem extollens, Christi ipsius meritum deprimit.

VIII. Quartò jactas, *inde à tempore consecrationis in Sacello Einsidlensi vel maxime frequentatam esse, Sanctorum, Beatissime præsertim virginis adorationem.* At verbum Dei clamat sonora

râ voce: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies, Matth IV. 10. Adoratio verò sanctorum nullo vel mandato, vel exemplo, vel promisso suffulta est. Edificârunt Excelsa Babilim, ita queritur Deus, quæ ego non precepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum, Jerem. XIX. 5. Verat Apostolus, ne quisquam adversus nos rectoris partes sibi sumat in humilitate, & religioso cultu Angelorum, gradum inferens in ea quæ non vidit, & temerè turgens carnis suæ intelligentiâ, Coloss. II. 18. Sed & Christus constitutus est à Patre unus mediator noster 1. Tim. II. 1. in quo solo habemus accessum & fiduciam in confidentia per fidem ejus Ephes. III. 12. Quid quòd sancti, cum καὶ αὐτοὶ οὐκ οἶδουσιν non sint, cogitationes hominum ignorant? Quòd uni loco præsentes tot supplicantium precibus interesse non possunt? Quòd de voluntate eorum parum constat, an cupiant potius nobis, quàm Deus succurrere? Infinita ejusmodi taceo.

IX. Quintò in illo Divinitus consecrato Sacello frequentari suffragia pro defunctis, seu animabus in purgatorio detentis, gloriare. At nec hæc tua gloriatio laudem meretur, vel spiritum foetus illius parentem ex Deo esse demonstrat. Nam preces ejusmodi mandato Divino nullo subnituntur. Defuncti vel sunt beati in cœlo, vel miseri in inferno. Neutri precibus vestris indigent. Immutabilis est eorum status, ut arboris

arboris cadentis ad austrum, vel aquilonem, Eccles. XI. 3. Purgatorium nullum scripturæ agnoscunt, quæ docent, sanguinem Jesu Christi nos purgare ab omni peccato 1. Joh. I. 7. utpote quem solum Deus proposuit ἱλασµόν *placamentum* per fidem in sanguinem ipsius, Rom. III. 25. Cui quidem plenissima propitiani & satisfactioni fictitia hæc expiatio plurimum detrahit.

X. Sextò approbatam esse Divinam Sacelli vestri consecrationem à Leone VIII. aliisque summis Pontificibus arguis. Sed quid tum postea, si eam potestatem propemodum infinitam, quam Papæ tribuitis, redarguit Scriptura ipsa, vetans dominari & ἐξουσιάζεσθαι Matth. XX. 26. Luc. XXII. 26. &c? Si inter ordines ecclesiasticos Papam Oecumenicum Episcopum nullum recenset Apostolus 1. Cor. XII. 28. Ephes. IV. 11? Si Petrus ipse se vocavit συμπρεσβύτερον, & dominari in Clerum, ac ἀλλοτρίο ἡπισκοπεῖν prorsus interdixit 1. Pet. IV. 15. v. 1. 3? Si Christum solum Monarcham, caput, sponsum Ecclesiæ Catholicæ agnoscit scriptura, cui is profitetur, se semper adfuturum usque ad consummationem seculi Matth. XVIII. 19. XV VIII. 20? Si denique nulli homini, adeoque nec Papæ etiam, promissum esse spiritum infallibilitatis probari potest?

XI. Quæ de miraculis subjungis, alibi à nobis discussa sunt. Tu igitur, Redingi, vides
tua

tua te vineta cædere, & unde præsidium tibi pollicitus es, ruinam tibi accelerasse. Neque omnino evitare potes, quin omnes boni & prudentes causam tuam pro conclamata habeant, quam tam futilibus argumentis, & quæ plus dubitationis, quam ipsam, quæ controvertitur, thesin habere minimè ignorabas, incrustare potius, quam corroborare instituisti.

DISSERTATIO SEXTA.

Quæ quæstiones Scholasticæ de motivo, objecto & certitudine fidei ventilantur.

BREVIARIUM.

Adversarii me ad certamen Scholastico-Theologicum provocantis importunitas. 1. An cum Dei revelantis evidentia stare possit actus fidei? De eo Scholasticorum opiniones recensentur. 2. Quo sensu Paulus dicat, fidem esse eorum quæ non videntur Hebr. XI. 1. ? Cur fides in futuro seculo abolenda dicatur? 3. Evidentia externa & interna distinguitur, & illam cum fide consistere posse demonstratur. 4. Strictura in diversas Scholasticorum de proposita quæstione opiniones. An Angeli viatores adhuc actibus fidei meruerint? 5. Corollaria duo ex superiori quæstione nectuntur, quorum priori ex concessis testimonium Spiritus

ius S. internum in probanda Scriptura Divinitate ; posteriori verò notarum Divinitatis scriptura autoritas defenditur. 6. An revelatio Divina privatim proposita possit esse motivum formale fidei? De eo opiniones variantes Bannes, Valentia, Vega, Bellarmini, Suarezii. 7. Traditio seu propositio revelationis Divina authentica & ministerialis distinguitur : & illam soli Deo, hanc hominibus, Mosi, Prophetis, Apostolis, Ministris Ecclesiae, & quibuslibet fidelibus competere ostenditur. 8. Censura variantium de proposita questione opinionum. Strophæ Adversariorum per varias sectas discurrentium. Nec publicam nec privatam verbi Divini propositionem ab hominibus factam, esse motivum formale fidei, ostenditur. Distinctio fidei Catholica & Theologica eliditur. 9. Adversarii de morali, prudentiali ac supernaturali certitudine Divina Dedicationis intricata assertio perstringitur. 10.

I. **I**Nvitas me, Decane, ad certamen aliquod Theologico Scholasticum, & ut campum aliquem habeam, in quo me exerceam tecum, reproducis tertium opusculi tui antehac editi discursum. Timebas nempe, ne bellissimus ille Scholastici tui ingenii foetus vel incultus jaceret, vel panem petiret. Quid verò faciam? Parebo, an deseram vadium? Si parebo, cogar tecum Sophistica litare, & tantum non Asdodicè loqui. Sin vadium

dimonium deferam, in triumphum me duci cum præjudicio causæ, quam sustineo, sentiam. Mediam calcabo viam, quæstiones & de iis sententias Scholasticorum paucis primò propositurus, ac postea quid de iis sentiendum putem, perspicuè expoliturus.

II. Cum igitur Conradum Episcopum Divinam dedicationem vidisse, adeoque evidentem mysterii notitiam habuisse putes, occasione ea usus quæris: *An ejusmodi evidentia ob-jecti adversetur fidei, utpote, quæ in Sacris oraculis & Patribus visioni opponitur ceu obscura & enigmatica cognitio, seu argumentum non apparentium?* Cùmque Conradus à te dicatur corporaliter quidem vidisse corporis figuram & gloriæ claritatem, attamen revelationis Divinæ lumine interno edoctus, quòd sub figura oculis exhibita verè lateat corpus verbo Divino unitum, didicisse simili modo, quo Prophetæ de Divinis rebus instruebantur à Deo, ita se illis manifestante, ut eum sibi loquentem ac mysteria revelantem clarè cognoscerent: hinc quæstionem non nihil immutas & sic proponis: *An cum ejusmodi Dei revelantis evidentia stare possit actus fidei?* Hic Schola pro more scinditur in partes. Alii negant, affirmant alii. Negant Magister, Albertus, Scotus, Richardus, Bannes, Sylvius, Lorca & plerique omnes Thomistæ, pluribus argumentis, quæ ordine recitat Ægidius de Conink de moralitate,

tate, natura & actibus effectuum supernaturalium,
 pag. m. 199. Ex multis eorum rationibus al-
 legat Redingius unicam, quòd nimirum in-
 tellectui Deum sibi loquentem clarè cogno-
 scienti sit evidens propositionis revelatæ veri-
 tas, ad cuius adeò assensum vi innata rapia-
 tur necessariò, nec per voluntatis motionem
 liberam captivari amplius possit ac debeat in
 obsequium fidei. At negant id ipsum alii, Ca-
 jetanus, Ferrariensis. Ex pluribus eorum ar-
 gumentis, quæ idem Conink producit, duo
 recitat Redingius, suum ei sententiæ calcu-
 lum impertiens. Prius est, quòd supremus
 Angelus certò sciens in fidei Mysteriis se im-
 mediatè à Deo illuminari, in statu Viatoris
 meritus sit actibus fidei. Posterior, quòd Pro-
 phetæ Deum sibi loquentem evidenter co-
 gnoscentes habuerint meritum fidei, sine qua
 impossibile sit placere Deo, Hebr. XI.

III. Sed utrique sanè, ut perspicuam *Thi-
 xerion* promam, non parum hallucinantur,
 priores in thèsi, posteriores in theses proba-
 tione, utrique etiam in homonymia vocis
evidentia, quam non satis evolvunt. Hoc ut
 ritè percipiatur, ante omnia considerandum
 est, quod Apostolus docet Hebr. XI. 1. *fidem*
nimirum esse eorum, quæ non videntur. Quo lo-
 co thesin suam prior etiam Scholasticorum
 factio probat. Ea autem ab Apostolo *videri*
dicuntur, tum quæ sub sensum cadunt tum
 quæ

quæ per se ipsa intellectum movent ad sui cognitionem, atque eo modo menti obijciuntur, ut splendore quodam insito veritatis intellectus iis cogatur assentiri, nec ad id opus habeat cujusquam testimonio: qualia sunt principia per se nota, & quæ in scientiis evidenti aliqua ratione demonstrantur. Itaque fide propriè non tenemus, quæ sensu percipimus, nec etiam quæ necessariò & evidenter nobis demonstrata sunt. Unde fides abolenda dicitur in futuro seculo, quippe in quo locum habebit aspectus talis, quo Deum *videbimus* à facie ad faciem, 1. Cor. XIII. 12. 13; 2. Cor. V. 7. Quæ enim fides hîc credenda proponit, ea ipsa in futura vita cognoscemus, iisque assentiemur, quia veritatem in rebus ipsis aperte cernemus & contemplabimur. Quòd igitur in hac vita mysteria nobis revelata vera esse nobis persuademus, id non facimus luce quadam ex objecto manante sufficienter convicti, sed intellectum nostrum veritati Divinæ, quæ de illis testatur, voluntariè submittentes. Quæ obscuritas & inevidentia ita in ratione fidei involvitur, ut ab ea separari non possit, nisi ejus essentia simul tollatur.

IV. Deinde notandum est, duplicem esse evidentiam, unam *externam*, alteram *internam*. Evidentia *interna* est splendor ille veritatis ex se ipsa effulgens, mentemque in assensum necessariò pertrahens. *Externa* verò est, cum
non

non ex ipsa rei, quæ obicitur, luce, sed aliunde
 de evidenter constat ipsi esse credendum. Po-
 sterior hæc evidentia fidei ut inquit, non tantum
 nihil prohibet, sed etiam necessaria ratio po-
 stulat. Etenim ei, cujus testimonium fide re-
 cipitur, autoritas tanta constare debet, ut
 omni exceptione majorem esse, adeoque per
 le αξιόπιστον, dignum nempe, cujus testimo-
 nium promptissima fide amplectamur, eviden-
 ter cognoscamus. Ita Patriarchæ, Moses,
 Prophetæ Deum esse, qui illis apparuit, &
 cujus testimonium fide apprehenderunt, non
 impostorem aliquem sive hominem sive Dæ-
 monem, evidenter ante omnia cognoscere
 debuerunt. Sic ex Apostolorum & Christi
 miraculis evidens erat, ipsorum sermonibus
 fidem adhibendam esse. Et iis, qui fidei lumi-
 ne sunt collustrati, evidens est, Deum esse,
 qui in verbo suo loquitur & testatur, propter
 dicentis & verbum suum illustribus notis &
 criteriis ipsis approbantis autoritatem. Nem-
 pe fides reclinat in testantem non cæco affe-
 ctu, sed propter iudicium, quod de testante
 habet, quo ei attribuit parem testimonio, si-
 ve idoneam ad testandum scientiam aut pru-
 dentiam, ac virtutem amorémque veritatis;
 imò & potentiam, si quid promittat. Deum
 autem non posse mentiri, nōque id tutò pos-
 se credere, naturâ notum est. Quod autem
 Deus testetur, & non vel dæmon sit, vel ho-
 u mo

mo mendacii suspectus, qui loquitur, non jam credimus tanquam obscurum & inevidens, sed alia ratione cognoscimus cum *ἀντιφασίᾳ*.

V. Hinc jam nullo negotio de Scholasticorum conflictantium causa judicium solidum ferri poterit. Cum enim fides exigat claram notitiam testantis, patet errare eam Scholasticorum sectam, quæ negat, cum Dei revelantis evidentiâ actum fidei consistere posse. Neque solida est, quam asserunt, ratio, quippe quæ de *externâ* testantis, non *internâ* testimonii evidentiâ loquitur. Neq; etiam qui affirmant, rectè procedunt, tum quia quam evidentiâ intelligant, non satis explicant, tum quia rationibus ineptis militant. Etenim Angelum supremum in statu viatoris actibus fidei meritum esse gloriam, unde fidem facient? Scio id Scholæ vestræ placere. At scripturæ placere, non video. Nec fides Angelorum gloriæ eorum præcedanea; meriti propriè dicti conditiones habet, utpote quæ nec propriis ex viribus manavit, nec indebita fuit, nec cum gloria ipsa commensum & proportionem habuit. Et quales quæso fuerunt actus fidei, quibus gloriam meruerunt Angeli, præcedentes ne, simultanei, an consequentes? Si *præcedentes*, vel in primo creationis eorum instanti, quod absurdum; vel in intervallo paucorum dierum, quod itidem falsum

um. An enim proportio est æqualitatis inter gloriam extensive infinitam, & paucorum dierum meritum? *Simultaneos* fuisse non dicent, quia meritum omne temporis requirit tractum, in cuius demum termino gloria datur. In termino autem locum merendi esse, rectè negant ipsi Scholastici. Neque denique ex *subsequentibus* fidei actibus gloriam mereri Angelus ille potuit, quia iustitia commutativa exigit, ut opus quod mereri debet, ipsam mercedem præcedat.

VI. Ex quæstione hac tum proposita, tum à me etià discussa, corollaria duo necti possunt. Primò fateris, Conradum revelationis Divinæ lumine interno edoctum cognovisse, sub figura externa oculis in Sacello exhibita verè latere corpus verbo Divino unitum. Fatearis igitur etiam oportet, fideles Divinæ revelationis lumine interno, adeoque Spiritus S. testimonio interno cognoscere posse, Deum esse, qui in Scriptura loquitur, adeoque Scripturæ originem Divinam esse. Desines igitur in polterum, desinent etiam Sophistæ vestri Spiritus S. testimonium internum, quo Divinitatem Scripturæ comprobamus, explodere. An enim putas, Spiritum Sanctum Conradum interno suo lumine & testimonio de Divinitate visionis certiores reddidisse: at eundem fideles suos de Scripturæ Divinitate interno ejusmodi lumine & te-

stimonio certiores non reddere? An Contradum sine auctoritate Ecclesiæ, solo interno revelantis spiritus lumine Divinitatem apparentis cognovisse dices: at fidelibus testimonium illud Spiritus S. sine Ecclesiæ auctoritate sufficere non potuit? Secundò fateris, evidentiam revelantis posse consistere cum actu fidei. Hoc si verum est, uti sanè verissimum est, sequetur etiam, cum fide scripturarum non pugnare evidentiam revelantis Dei. Cur igitur indignamini nobis, cum per criteria Divinitatis, quæ per universam scripturam sparguntur, probamus, eum qui in scriptura loquitur, Deum esse, adeoque evidentiam revelantis nobis comparamus? Sic in fumum abit illud novorum Methodistarum splendidum cavillum, nos Divinitatem Scripturæ adeoque evidentiam revelantis insitas per notas probantes, scientiam potius imò opinionem, quàm fidem scripturarum profiteri, quasi videlicet evidentia Dei loquentis, & suis se infallibilibus indiciis prodentis, cum fide esset planè ἀσύστατον. Habes & hîc, Redingi, novum campum, in quo ingenium tuum Scholastico-Theologicum exultet.

VII. Alteram quæstionem proponis: *An revelatio Divina tum S. Conrado privatim, tum populo universo audiente publicè facta, possit esse motivum formale fidei Theologica?* Rationem dubitandi affers ex Magistro & Bannes, docentibus

tibus, solam revelationem publicam per Ecclesiæ principes Apostolos & Prophetas à Deo traditam, esse motivum formale fidei infusæ. Videri igitur, non ad fidem Theologicam, sed ex mente Valentia ad prudentiam infusam seu donum consilii pertinere, credere Sacelli Einsidlensis Divinam consecrationem. Hoc non obstante, astipularis Vegæ, Bellarmino & Suarezio, qui tenent, quamlibet revelationem sive publicam per Ecclesiæ principes factam, sive privatam pertinere ad formale motivum & habitum fidei infusæ, eò quòd in revelatione æquè privata ac publica prima veritas ferat testimonium. Unde revelationum privatæ ac publicæ discrimen tenere ais non ex parte rationis motivæ credendi, sed ex parte credibilitatis, quæ in revelatione publica desumatur ex auctoritate Ecclesiæ, in privata verò ex argumentis per internum Spiritus S. instinctum ab homine privato cognitis. Concludis igitur, ex decreto Leonis VIII. aliorumque Pontificum sufficientem desumi credibilitatis evidentiæ, & rationem cœlestis illius oraculi revelationem Divinam taliter applicantem, ut secundum prudentiæ infusæ regulas possit voluntas movere intellectum ad præstandum assensum testimonio Dei, Capellam Einsidlensem Divinitus consecratam asserentis. Si enim, inquis, in revelatione privata de futuro

U ;

filio

filio Saræ fides Hebr. XI. laudetur, tanquam ejusdem cum alia quacunque excellentiæ: à fortiori circa revelationem de Sacello Einsidlenfi Divinitus consecrato voce Cœlesti publicè & à summo Pontifice approbatam potest versari fides infusa ac Theologica. Hæc sunt tua sic satis intricata, de motivo fidei Theologiæ, quòd consecratio Sacelli vestri Divina sit, meletemata Scholastico-Theologica.

VIII. De re ipsa sic habendum. Traditio seu propositio revelationis Divinæ est vel *authenticæ* & cum tanta auctoritate conjuncta, ut absq; ulla demonstratione per eam obligetur fides, & sine ea non obligetur; vel *ministerialis*, & cum tanta auctoritate non conjuncta. Authentica ab alio fieri non potest, quàm ab ipso Deo. Is enim solus ita verbū suum proponit, ut eadem ratione ad fidem obliget. Ita Scriptura habet virtutem & potentiam tantam, ab authore Deo sibi impressam, ut sola ea revelatio & propositio accedente operatione Spiritūs S. ipsum credendi actum producentis, ad fidem obligandam abundè sufficiat. Neque potest ea sive traditio sive propositio revelationis Divinæ vel Ecclesiæ principibus, uti eos perperam adversarius vocat, vel ulli homini, quicquid Pontificii pertendant, tribui. Imò talem fidei Dictatorem & authorem extra Deum introducere, est Divinæ vocis

τοῦτον καὶ Ἀληθείαν, & veritatis fulgur, &
 Divinae Majestatis auctoritatem, & vim con-
 scientiæ Divino juri & Divinae sapientiæ atte-
 stantis, negare; denique id quod Dei est, in
 homines transferre. Ministerialis verò pro-
 positio & traditio est hominum, qui quæ audi-
 verunt vel viderunt, fideliter narrant, nec
 patiuntur ea negligi aut oblivioni tradi, sed
 potius à Deo dicta idoneis iisque evidentibus
 argumentis demonstrant. Tale ministerium
 fuit Moïsis, Prophetarum, Apostolorum, est-
 que hodièque Ministrorum, imò omnium fi-
 delium Ecclesiæ, cujusque pro suo captu. *Mo-
 is* quidem, qui stabat inter Deum & populum,
 Deo alloquendum, at publicè à Deo vocatus
servus fidelis in tota domo ejus legem & statuta
 & judicia verbis Dei & legatione ejus propo-
 neret voce & scripto. *Prophetarum*, qui le-
 gem Dei repetebant, ejus mysteria explica-
 bant, judicia & beneficia Dei denunciabant,
 futura bona aut mala prædicebant. *Apostolo-
 rum*, qui prædicabant & testabantur, quæ cir-
 ca Christi apparitionem viderant, & audive-
 rant, & mysteria Regni in Scripturis V. T.
 comprehensa per Spiritum S. in ipsis eviden-
 ter operantem ex iisdem Scripturis explica-
 bant. *Ministrorum* quorumlibet Ecclesiæ N. T.
 qui ea quæ in scripturis leguntur de fœdere
 Dei, apud Ecclesiam, pro modulo charismatis
 temporum & hominum per fidei professio-
 nem,

sem, catechesin & *μεντορίαν*, narrant, docent, rudes, corrigunt lapsos, redarguunt errantes, regunt imperitos & inexercitados, & si quid aliud. Denique *fidelium* quorumlibet, pro suo captu, qui & ipsi *μισωφύεις*, certi redditi de iis, quæ alii viderunt & audiverunt, narrant fratribus suis magnalia Dei, eosque in fide Divinarum rerum confirmant. Mediante hac *ministeriali* propositione Divina revelatio facta semel ad homines per omnes ætates & locos propagatur, ita ut ii, qui non audiverunt & viderunt, fiant participes Divinæ apocalypseos, *μισωφύεις* per ea, quæ constantissime narrantur, & quæ conscientia eorum in verbo proposito vera, iusta, Deoque decora deprehendit. Talis propositio verbi Dei non utique *authentica*, ita ut sine ulla demonstratione propter eam dictationem, tanquam rationem sufficientem, & ex se nota auctoritate fultam, fidem obliget; sed humanæ modestiæ conveniens, apud eos, qui primò non audiverunt & viderunt, intervenit ordinariè ad fidem, ut effectus revelationis Divinæ causam suam demonstrans, quia nisi talis revelatio Divina primitus reverà facta esset, propositio ejusmodi & prædicatio minimè contingeret. Discrimen hoc propositionis *authentice* & *ministerialis* paucis complectitur Regius Vates Psalm LXVIII. 12. *אֲדֹנָי יִתְּן אָמָר* *Domini dat dictum: boni*
præco-

praconatrices sunt turma seu exercitus mulierum. En loquentem Deum, turmas narrantium visa & audita, easque magis magisque increbescences passim cum fide mundi. Nulla ibi propositio dictatoria praeter dictum Domini.

IX. Præmissa & clarè propositâ Orthodoxâ sententia, Adversarii Sibyllina folia nullo negotio discutiemus. Primo observanda venit strophæ vestra & artificium, quo assertioni alicui fidem facturi, ab una Scholasticorum secta vos verè ἀλλοτρίοις convertitis ad alteram, ut hac minus favente reperiatis faventiorē aliam. Ita tu probaturus, fide Theologica constare de Divina Sacelli consecratione, cū incurreres in Magistrum & Bannes, qui solam publicam revelationem per Ecclesiæ principes traditam statuunt esse motivum formale fidei infusæ, nec non in Valentiam, qui ejusmodi revelationem per Ecclesiæ principes non traditam, refert non ad fidem Theologicam, sed ad prudentiam infusam seu donum consilii: desertis utrisque utpote minùs propitiis, confugis ad Vegam, Bellarminum & Suarezium, utpote qui quamlibet revelationem sive publicam per Ecclesiæ principes factam, sive privatam, ad formale motivum & habitum fidei infusæ referunt. Ita vertum nos agitis, & primò liberrimè ubique ferè dissentitis, postea verò eorum, qui vos præ-

cesserunt, diffensu turpiter abutimini ad quid-
 vis probandum. Secundò accipimus id, quod
 nobis largiris, nimirum Leonem VIII. Ein-
 sidensem dedicationem non decrevisse *fidei*
articulum. Non igitur fidei articulus est, cre-
 dere Divinam Sacelli vestri dedicationem.
 Unde sequitur, sine fidei non tantum Ortho-
 doxæ sed etiam Pontificiæ periculo in dubium
 vocari, imò negari etiam posse Eremitanum
 vestrum Mysterium, adeoque immeritam es-
 se iram, quâ me illud negantem prosequeris.
 Tertio falluntur vestri Doctores, tum qui so-
 lam revelationem publicam per principes Ec-
 clesiæ factam, tum qui utramque & publicam
 & privatam faciunt motivum formale fidei
 Theologicæ. Ex iis enim, quæ superius à no-
 bis dicta sunt, abundè constat, fidem Divi-
 nam non posse reduci aut resolvi in authori-
 tatem hominum sive publicè sive privatim
 proponentium, aut in alia simplicia argumen-
 ta extrinseca & motiva fidei: sed in solam au-
 thoritatem Dei & verbi ejus, tanquam in pri-
 mam & propriam causam ipsius actus cre-
 dendi. Quartò non possum non laudare in-
 genuam confessionem nostri Decani, quòd
formale fidei Theologicæ motivum sit prima veri-
tas revelans. Unde colligo, id, quo movetur
 intellectus ad assensum Dei sive in re, sive in
 verbo aliquid testantis, non esse Ecclesiæ au-
 thoritatem, sed solius Dei tanquam primæ ve-
 ritatis

ritatis testimonium: adeoque nos sine auctoritate Ecclesiæ ut formalis motivi credentes verbo Dei, tum propter notas divinitatis in eo splendentes, tum propter Spiritus S. testimonium minime culpari posse. Quod verò subjungis, in revelatione publica credibilitatem peti ex auctoritate Ecclesiæ, id partim *αὐθεντικόν* est, partim falsum & in verbum Dei injurium. Et *αὐθεντικόν* quidem est, quia si sola prima veritas revelans est, uti fateris, etiam in publica revelatione motivum formale fidei, nihil aliud ad credibilitatem requiritur. Falsum & in verbum Dei injurium est, quia inde sequeretur, verbum Dei publicè credibile non esse, nisi ab hominibus propositum. Quod perinde est, ac si parentis verbum filio, pastoris vocem ovi credibilem non esse, nisi ab aliis filio & ovi propositam statueres. Et si privata, uti etiam fateris, revelatio petitur ex argumentis per internum Spiritus S. instinctum ab homine privato cognitis, cur non etiam id, quod publicè innotescere debet Ecclesiæ? An in eo, quod publicè proponendum Ecclesiæ, non æquè micant Divinitatis insitæ argumenta, ut defectus ille splendoris suppleri debeat ab hominibus? Hoc quid aliud est, quàm extollere fidem hominum supra fidem verbi Divini? At nos dicimus cum Paulo Rom. II. 4. *Esse Deus verax, omnis autem homo mendax.* Quartò distinctio fidei infusæ in Catholicam,

atholicam, complectentem veritates universali
 Ecclesiæ credendas, & *Theologicam* continen-
 tem omnes hominibus etiam privatis à Deo
 factas revelationes, aliena est. Quicquid
 Deus revelavit, illud credendum est omnibus
 de revelationis certitudine edoctis. Eadem
 proinde fides circa quamcunque revelatio-
 nem occupatur. Aliàs illa fidei *Catholica* &
Theologica distinctio non alium in finem à vo-
 bis introducta est, quàm ad elevandas perpe-
 tuas in gravissimis Theologiæ capitibus Scho-
 læ vestræ rixas, & scepticismum palliandum.
 An verò ex Leonis VIII. decreto rectè abs-
 te petatur *sufficiens*, ut loqueris, *credibilitatis*
evidentia, & *ratio cœlestis illud oraculum taliter ap-
 plicans*, ut secundum prudentiæ infusæ regulas pos-
 sit voluntas movere intellectum ad præstandum as-
 sensum testimonio Dei, capellam Einsidlensem Di-
 vinitus consecratam asserentis; inferiùs dispicie-
 mus. In eo tamen bonorum omnium censu-
 rà dignus es, quòd fidem circa revelationem
 de consecratione Sacelli vestri à summo Pon-
 tifice approbatam verbis à fortiori præfers i-
 psiùs Saræ fidei ab Apostolo Hebr. XI. 11. lau-
 datae. Quæ tua argumentatio si stringeret, fi-
 des Patriarcharum omnium, Prophetarum
 & Apostolorum, utpote quorum revelatio-
 nes bullato aliquo Pontificis decreto roboratae
 non sunt, longè subsideret infra fidem,
 quam

quam habetis Sacelli vestri consecrationi à Pontifice Leone VIII. firmatæ.

X. Quæ Dissertatio tua decima de morali, prudentiali ac supernaturali certitudine, qua constet licere cultum Divinum peragere in Sacello Einsidlensi, differit, tam obscura sunt, tam horrida, ut cum ea scriberes, sinapi victitasse, aut in antro Trophonii oracula reddidisse videare. Quisquis ea legerit, iudicabit, longè melius te tacendo, quod volebas, assecuturum fuisse, quàm tam obscure & barbarè scribendo. Et tamen quæ operosè, & ut miraremur potius nos simplices, quàm intelligeremus, involvis, paucis verbis exprimere poteras; nimirum certò & infallibiliter constare, Christum & beatam virginem in Sacello vestro adorandam, eò quòd *fidei Divinæ* principium sit Christum & beatam virginem in Basilicis Deo, seu Christo ejusque matri consecratis, adorandos esse: *prudentiæ* verò *infusæ* consilium suggerat, Christum Sacellum Einsidlense consecrassè, cum & attestatio Conradi, & vox cœlestis publicè audita & in Romano conventu deducta & probata, ab ipsòque R. Pontifice approbata, & secutus inde septingentorum annorum cultus, ac traditio miraculis roborata id confirmet: ex quo tum *fidei Divinæ* principio, tum *prudentiæ infusæ* consilio, velut ex duabus præmissis sequatur omnimoda *practica* certitudo.

certitudo cultûs tum latriæ Christi tum hÿ-
perdulæ B. Virginis. Quæ omnia cum non
contineant nisi meram λήψιν τῶν ἐν ἀρχῇ, uti
ex iis, quæ hætenus dicta sunt, & deinceps
dicentur, liquet, prolixiore hoc loco examine
digna non judicamus.

DISSERTATIO SEPTIMA.

Quâ argumenta, quibus proba-
tur, visionem, si qua obtigit Conrado,
Divinam non fuisse, vindi-
cantur.

BREVIARIUM.

*Argumentum primum contra apparitionis Divi-
nitatem ex Act. III. 21. depromptum vindica-
tur 1—5. An Christus Stephano, Petro Romæ
fugienti, Paulo Damascum proficiscenti, Carpo,
aliis in terra corporetenus apparuerit? Expli-
cantur loca Act. VII. 55. 56. Act. IX. 4. XXIII.
11. 1. Cor. IX. 1. XV 7. eaque apparitioni Chri-
sti in terra minimè favere probatur. 2. An
Christus non deserto Cœlesti throno suo, in terra
tamen apparuerit circumscriptivè duobus in lo-
cis existendo? Argumenta contrareplicatam cir-
cumscriptivam presentiam afferuntur. 3. Re-
dingū assertio, quod Christus secundum virtua-
lem presentiam manens in throno suo, in terra
appa-*

apparuerit secundum quantitativam locatio-
nem, refellitur. 4. Argumenti secundi à fine ap-
paritionis, invocatione sanctorum & ad eorum
imagines peregrinatione petiti vindicia. 5—9.
Solvuntur argumenta ex antiquitate & scriptu-
ra pro invocatione sanctorum objecta. 5. 6. Prae-
teritus cultus relativi & dilectivi sanctorum di-
scutitur. 7. An assertio orthodoxa, quod Chri-
stus ad dextram Dei sedens, nulli amplius in ter-
ra loco alligatus sit, vel cultum Dei in terris abo-
leat, vel Tempia nostra in popinas & Tempia
Turcica convertat? 8. Tertium argumentum
arcessitum à viribus, quibus Christus Sacellum
dedicasse dicitur, ab instantiis Adversarii libe-
ratur. 9—14. Discrimen orthodoxae & Pontificiae
de legibus seu ritibus Ecclesiasticis sententiae. An
ritus illi, quibus Episcopi in Templorum Dedi-
catione utuntur, in veteri Ecclesia fuerint usita-
ti? Eos ex Paganismo petiros esse ostenditur, e-
tiam ex Baronii & Redingii consensu. 11. Argu-
mentum Adversarii, quo Christum ipsum his
ritibus usum demonstrat, solvitur. 12. Errores
aliquot ab Adversario in Discursu VII. admissi
deteguntur. 13. Quartum argumentum inde
petitum, quod Christus in Sacello missam celebra-
verit, adversus exceptiones Redingii asseritur.
14. An theatrale mortis Christi in missa repre-
sentatio ex institutione Eucharistiae rectè probe-
tur? 14. An sacrificialis representatio? 15. Re-
futantur argumenta pro stabiliendo Sacrificio
missae

missatico 15. Georgium Alaidem Lusitanum interfuisse Concilio Tridentino, & in eo Missam oppugnasse ostenditur. 16. An Christus in Sacello se ipsum producere & comedere potuerit? Ventilantur duo modi, quibus asseritur Christi missam celebrantis corpus simul potuisse existere sub hostia. Prior Suarezii, quod Christus se ipsum produxerit. 18. Posterior Cardinalis de Lugo & Redingii, quod Christi corpus sub accidentibus panis non sit productum, sed iis duntaxat unum. 19. 20. Modus, quo se ipsum manducare potuerit, Christus ab Adversario expositus refellitur. 21. Cyrilli Alexandrini consensus vindicatur, & inutilis Adversarii distinctio inter participationem sui ipsius secundum identitatem & motum accidentarium eliditur. 22. An Christus idem potuerit esse & cibus & cibo utens comedens & comestum? Adversarii Pseudo-philosophia. 23. Antilogia aliquot in dogmate missatico concilianda Dialectica Redingii offeruntur. 24.

I. **T**Otius ferè rei cardo in eo vertitur, an visio Conradi, si qua ipsi obtigit, Divina fuerit. Id negat solidis argumentis Synodalis Dissertatio, quæ nunc vindicanda nobis sunt. Divinam non fuisse probavi, quia cum verbo Dei adversa fronte pugnabat. Etenim primò Petrus testatur Act. III. 21. oportere Christum cælo capi usque ad tempus resti-

restitutionis omnium. Unde sequitur eum, qui extra coelum in Sacello terrestri apparuit, verum Christum non fuisse.

II. Hic Adversarius non tam meam, quam Petri Apostoli assertionem oppugnat, argumento à visionibus Christi, quæ Stephano, Petro Româ fugienti, Carpo, & Paulo Damascum proficiscenti obtigerunt. Quibus addunt alii visiones, quæ factæ dicuntur Antonio apud Athanasium in ejus vita, Tharsillæ apud Gregorium, & Gregorio ipsi apud Johannem Diaconum in ejus vita. De visione Petri & Carpi non laboramus. Cum enim incertâ tantum traditione nitantur, & imaginariæ esse potuerint, imò, ut Lorinus putat, per Angelos Christum repræsentantes, factæ, certo scripturæ testimonio opponi non possunt. B. Stephanum verò quod attinet, dicitur is Actor. VII. 55. 56. conspexisse Cœlos apertos, & filium hominis astantem ad Dei dexteram. En apertis cœlis vidit filium hominis adstantem ad dexteram Dei, non utique in terra, in qua non est dextera Dei, sed in cœlo. Aperti dicuntur Cœli, non quia revera Cœli aliqua scissura facta esset, sed quia nihil visum ejus impediēbat à gloriæ Divinæ aspectu. Itaque miraculum non esse factum in Cœlo, sed in Stephani oculis, quibus data sit nova acies, quæ per obstacula omnia, usque ad invisibilem regni cœlestis gloriam penetraret,

traret, etiam Pontificii quidam commentatores sustinent. Quanquam & in cœlo & in a-
cie oculorum Stephani collocare miraculum
nihil prohibet. Id sufficit, quòd Christum vi-
dit non in terra, sed in cœlo ad dexteram Dei.
Quoad Paulum, qui Damascum profectus
audivit vocem Christi Act. IX. 4. quem vidisse
dicitur 1. Cor. IX. 1. XV. 7. non desunt in-
ter Pontificios, qui existiment, apparitionem
illam factam esse per Angelum gerentem
Christi personam. Ita Gabriel Vasquez *Disp.*
189. *cap.* 8. & Haymon in Apocal. Cap. II. Ve-
rùm cum eam sententiam nec ipse probem,
dicam potius cum plurimis veterum, Chry-
sostomo, Ambrosio, Augustino, Oecumenio,
nec non Pontificiis quibusdam, Carthusiano,
Lyrano, Cajetano, Salmerone, Aria monta-
no, Mariana, visionem hanc Pauli non fuisse
corporalem, sed potius *Spiritualem, mentalem,*
internam. Nec quidquam contra facit levis
instantia Redingii, quòd Paulus 1. Cor. XV.
7. visionis istius argumento utatur ad fidem
resurrectionis confirmandam: cujusmodi, in-
quit cum Doctore Angelico, argumentum
foret inefficax, si apparitio illa per corpora-
lem præsentiam non contigisset. Quasi verò
Paulus non futurus fuisset testis eorum, quæ
spiritu Divinitus illustrato viderat. Oculis
mentis extra ordinem illuminatæ videre, an-
non certò videre est? Sed largiar etiam ad ex-
tremum,

tremum, Dominum à Paulo corporalibus oculis fuisse visum. An iccirco Dominus fuit in terra, aut prope terram? At non tantum veteres, Irenæus, Basilus, Ephræm, Epiphanius, Chrysostomus, Augustinus, alii; sed etiam Pontificii Doctores, Dionysius Carthusianus in *Act.* 22. Estius & Justinianus de *Paulo Disput.* 3. c. 4. fatentur, & unanimiter docent, Christum cum Paulo loquentem fuisse in Cœlo, & de cœlo locutum, & in cœlo visum. Quid hinc oppones Redingi? An quod lux circumfulgens excœcaverit Paulum, non excœcutura nisi propinqua fuisset? At nec certum est, lucem illam prodiisse è corpore Christi, quod Becanus *verisimile* tantum esse dicit: & sol ipse licet in cœlo remanens lumen suum diffundit ad terram usque, à quo excœcari possunt illud minus attentè intuentes. Quanto magis sol justitiæ infinito splendidior id præstare potuerit? An quod *mutuum Paulum inter & Christum colloquium*, alterum alteri vicium fuisse, arguere videatur? At Christus vocem suam è cœlo usque ad terram diffundere potuit, æquè ac *Genes. XXII. 11.* legitur, Angelum de Cœlo ad Abrahamum clamasse. An quod *Ananias dicit, Act. IX. 17. Dominum Paulo apparuisse in via, quâ veniebat?* Atqui Ananias non dicit Dominum fuisse in via, quâ Hierosolymis Damascum itur, sed Dominum apparuisse Paulo, cū is esset in via. Speciosius

Redingius allegâisset locum Actor. XXIII. i. r. quem etiam Valentia, Becanus & Gama-chaus urgent. Ibi nempe dicitur *sequenti nocte* *Ἰησὺς assistens ei* (Paulo) *Dominus dixisse: Con- fide Paule.* Sed fuisse hanc visionem imagina- riam, nobiscum tenent Carthusianus & Me- nochius, idque *probabili sententia*, ut Lorinus observat. Et sanè moris est, visiones imagi- narias iisdem verbis describere, ac si realiter & per corporalem præsentiam factæ fuissent. Id quod patet tum ex scriptoribus exoticis Luciano in Chronosol. Plutarcho in *Sylla*, Diodoro Siculo lib. 5. Halicarnasseo lib. 1. Xi- philino in *Adriano*, aliisque illud ipsum ver- bum *Ἰησὺς* usurpantibus in descriptione ejus- modi visionum: tum ex Act. XVI. 9. ubi simi- liter dicitur: *Visio per noctem apparuit Paulo, Macedo ἑστὼς, stans, deprecans eum & dicens, transiens in Macedoniam adjuva nos.* Patet igitur evidenter, nec B. Stephano, nec Paulo Dominum in terris unquam apparuisse. Cùm- que Christus se repræsentaturus utrique, ut visione eâ se erigerent, & consolarentur in rebus adversis, potius in oculis tum Stephani tum Pauli aciem eorum longè supra consue- tum naturæ ordinem intendendo, miraculum patrare, quàm deferendo thronum in terras descendere voluerit, hinc fortius nexus argu- menti mei adstringitur. Colligere enim hinc mihi licet, omnino stare Dei sententiam juxta
Petri

Petri effatum , ut Christus in Cœlesti suo throno constanter resideat, neque eum unquam deserat, donec rediturus est ad restitutionem omnium.

III. Cum exemplis ab Adversario allegatis Christi in terris visio & existentia statuminiari nequeat, multò minus efficient strophæ, quibus tum Major aliique recentiores Scholastici, tum Redingius argumentum ex verbis Petri petitum eludere satagunt. Et Major quidem, eumque secuti Scholastici perpendunt, Christum nec thronum suum unquam deseruisse, & in terra tamen per veram ac realem sui præsentiam quandoque apparuisse, *quantitative nimirum, & circumscriptive in duobus simul locis existendo.* At Redingius aliam ingressus viam, ex Thoma Aquinate respondet, Christum in terra apparentem secundum quantitativam locationem, mansisse tamen in cœlo *secundum præsentiam virtua-* *lem.* Sed repeto, quidquid stomachetur Adversarius, nugari hos homines de schola, & paradoxa loqui Scripturæ, antiquitati & sanæ rationi adversantia. Quoad Majorem, & eum secutos Scholasticos, attipulantem nactus sum ipsum meum Adversarium Redingium. Cujus quidem candorem laudandum omnino duco in eo, quòd cum in suis de Sacello Einsidlensi Discursibus anthac emissis Thomæ Aquinati se opponēs, defendere conatus

tus fuerit *possibilitatem replicare circumscriptivæ locationis*, ut loquuntur, hoc est, quod Christi corpus replicatum seu reproductum à Deo circumscriptivè pluribus in locis existere possit: nunc & in Theologia sua Scholastica, & in Dissertatione XI. §. 4. mihi opposita, ingenuè fassus errorem suum, & mutatâ sententiâ, assentitur veræ sententiæ, victus argumento ab Aquinate prolato, quod *corpus localiter esse in loco nihil aliud sit, quam circumscribi ac comprehendî à loco, secundum commensurationem propriarum dimensionum*: quod autem comprehenditur à loco aliquo, ita esse in loco illo, quod nihil ejus extra locum eum sit. Unde ponere, quod localiter est in hoc loco, & tamen sit in alio, esse ponere contradictoria. Sed longè plura movere adversarium poterant ad explodendum re-productionis figmentum. ex quibus pauca suggeram. Si corpus Christi in diversis locis esset circumscriptivè, foret nec unum seu indivisum, nec continuum. Non unum, quia tot corpora erunt, quot sunt diversi generis dimensiones, ad diversa loca commensurata. Non continuum, quippe in locis ingenti intervallo disparatis & discretis existens. Idem corpus replicatum dici poterit simul esse actu & potestate: ad se ipsum referri poterit relatione reali: simul erit in motu & quiete: & quid non? Et corpus Christi reproduceretur vel motu, vel nova generatione. Si motu, de-
feret

feret locum, adeoque non erit circumscriptivè in pristino loco. *Si nova generatione*, Christus ubicunque in terra, sive in Sacello sive extra illud existit, denuo generari debebit. Sed notabit inprimis illud Adversarius, quod Scotus in 4. *Distinct.* 10. asserat, argumenta quæ Thomas, ejusque Sectatores contra plures præsentias circumscriptivas afferunt, si quid roboris habent, pariter pugnare contra unam circumpræscriptivam & plures Sacramentales. Cum igitur juxta Thomam contradictionem implicet reproductio circumscriptiva, & juxta Scotum eadem argumenta contradictionem eam probantia, etiam probent contradictionem unius præsentiae circumscriptivæ & plurium Sacramentalium, conficitur inde, Christi in Cœlo præsentiam circumscriptivam, & in cœna Sacramentalem, uti eam vos explicatis, contradictionem involvere.

IV. Jam nec felicior est conciliatio Redingii, asserentis, Christum in terra apparentem *secundum quantitativam locationem*, mansisse tamen in cœlo *secundum virtuales præsentiam*. Hoc enim est nodum secare non solve. Etenim primò id oportebat in Cœlo esse usque ad restitutionem omnium, adeoque perpetuò à terra abesse, quod post ascensionem oportebat *ἐγενετο δὲ καὶ τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ* cœlo capi. At Christum oportebat cœlo capi non secundum virtua-

lem duntaxat præsentiam, sed inprimis secundum præsentiam externam corporis, quod terrâ desertâ in cœlum ascenderat, ibique thronum suum occupaverat. Ergo secundum eam præsentiam cœlo capitur usque ad restitutionem omnium. *Secundo* Christus secundum *virtualem præsentiam* etiam humanæ naturæ suæ nunquam terram deseruit. Dixit enim: *Ero vobiscum omnibus diebus, usque ad consummationem seculorum.* Si igitur Christus juxta adversarium terram invisens, & in Cœlo tamen manens juxta virtuales præsentiam, dici adhuc potuit *cœlo receptus*: eadem opera dici poterit Christus propter perpetuam virtutis & meriti sui in terris præsentiam *terrâ recipi usque ad restitutionem omnium.* Adeoque Christus post ascensionem suam & cœlo & terrâ receptus fuerit. Quis non videt, hac ratione tantam Petri verbis ambiguitatem tribui, quantam ne ipse quidem Apollo Loxias committeret? *Tertio* ait Petrus, oportere Christum *ἐγενὼν δεξασθαι cœlum capere, vel cœlo capi*, id est, *cœlo captum contineri*, ex usitato Hebraismo, quo fit, ut ex antecedente intelligatur consequens. Perspicuum est, hoc de sola virtuali præsentia, ab externa & corporali sejuncta, dici minimè posse. Virtus enim & meritum Christi non ita cœlo alligatum est, ut dici possit eo *δεξασθαι capi, vel captum contineri.* Si igitur ad breve
tem

tempus cœlum Christus corpore suo deseruit,
 eo brevi intervallo Cœlo non continebatur,
 adeoque cœlo receptus usque ad restitutio-
 nem omnium, dici minimè potuisset. Acce-
 dit quòd δέχεται *recipi*, contineri propriè non
 virtus, sed subiectum virtutem sustinens, in-
 primis corpus dicitur. *Quartò* si Christus in
 terra existens ad breve tempus, cœlo tamen
 simul recipitur & continetur propter virtua-
 lem in eo præsentiam; poterit perpetim in
 terra locatus, tamen dici cœlo immobiliter
 contineri. Atque ita nihil obstat, quò mi-
 nus quotidie Christus nobiscum sit *secundum*
quantitativam locationem. *Quintò* denique duos
 Majestatis Christi thronos, alterum pro statu
 restitutionis, alterum pro statu Ecclesiæ mili-
 tantis, nusquam scriptura distinguit. Ubi au-
 tem lex non distinguit, nec nostrum est distin-
 guere, imprimis si nulla cogat necessitas.
 Cum enim Christum in terra apparuisse vel
 Stephano vel Paulo probari non possit, nul-
 la necessitas cogit, ut propter controversam
 maximè ejus in Sacello Einsidlensi apparitio-
 nem novus majestatis Christi thronus consti-
 tuatur. Hac enim ratione clarissima quæque
 Scripturæ loca, prout quisque ingenio ad fin-
 gendum abundat, eludere poterit. Exem-
 plum porro Regis obligati residere in regno,
 est αὐτοῦ ἐν τῷ βασιλείῳ. Si enim extra regnum se re-
 cipiat per breve tempus, cum obligatus sit

non deferere thronum suum , vel necessitas vel voluptas secessum suadebit. At Christum neutra impellit ad deferendum thronum. Non *necessitas* , quia spiritus & virtutis ipsius præsentia abundè ad omnia sufficit. Non *voluptas* , quam in terris maiorem , quàm in magnificentiæ suæ throno capere minimè potest.

V. Secundum argumentum inde mihi petitum erat , quòd cum scriptura mandet invocationem solius Dei , apparitio tamen & dedicatio Sacelli Eremitani non alium in finem instituta sit , quàm in stabilimentum religiosi cultûs sanctorum & superstitionissimarum ad loca iis dedicata peregrinationum. Adversarius ut argumenti mei vim effugiat , primò sanctorum invocationem , deinde peregrinationum usum propugnat. Sanctorum invocationem propugnat primò ex Patribus , secundò ex scripturis. Patres magno numero , locis ex Bellarmino nudè citatis , ostentat. Ubi ipsa ex Patribus illis loca posterit , facilis erit responsio. Nunc autem tantisper eum amandatum velim ad Theologos nostros Polemicos , inprimis Chemnitium in Exam. Concil. Trident. *de invocatione sanctorum* ; Vossium *Disput. 10. Thes. Theolog.* Chamierum *Panstrat. tom. II. lib. XX cap. 5.* Dallæum *de religioso cultus objecto* , lib: 3. nec non meas *de fide Decretorum Concilii Tridentini questiones Theologicas* , ante octo

octo annos Steinfurti impressas, pag. 270. 271. ubi loca ex patribus objecta accurate expendantur. Paucis omnia complectar. In tribus prioribus seculis ne minima quidem invocatorum sanctorum vestigia apparent. Plerique omnes in ea opinione fuerunt, sanctos clarâ Dei visione, quam invocationis fundamentum faciunt, nondum perfrui. Sequioribus autem seculis, si qui sanctos invocârunt, id fecerunt, nec ex verbi Divini regula, sed potius ex κακοζηλία, & imperitia cum cultu Christi miscente Hellenismi reliquias, nec ex publicæ doctrinæ dictamine, vel Ecclesiastica definitione, sed privato iudicio & errore; nec fiducialiter & categoricè, sed hypotheticè & hæsitanter, sub talibus limitationibus, ut opinor, nî fallor, εἰ τις αἰσθῆσις, εἰ τις σοι καὶ ἡμετέρων ἐστὶ λόγος, *siquis sensus, si qua ratio verborum nostrorum.*

VI. Scripturæ quoque testimonia pro invocatione sanctorum allegata paucis expedimus. Genes. XLVII. 16. Jacobus non invocavit Angelum servilem, sed Deum, qui ipsum cunctis è malis eripuisset, ut per Angelum nempe faciei suæ, Christum, benediceret suis, imploravit. Ita explicant Athanasius Orat. 4. contra Arianos, Cyrillus Thesauri serm. 12, & Glaphyris in h. l. Procopius Gazæus alii. Rationes expositionis notorias attulimus Hist. Patr. tom. II. Exerc. XXII. SS. 19. Jobi cap. V. 1. Elipha-

Eliphazus non loquitur de invocatione defunctorum, sed advocat vivos suffragantes, quibus negat Jobum ullum sanctum secum consentientem producere posse, qui affirmet Deum innocentes affligere. Unde ipse Mariana Jesuita in notis castigat Bellarminum aliter eum locum interpretantem. Idem XIX. 21. per יָרֵךְ *socios*, quorum implorat misericordiam, non vel Angelos vel sanctos defunctos intelligit, utpote qui socii familiares non fuerunt; sed eos, quos olim socios & amicos habuit, quos ad συμπαίθεσιν graphice invitat. Et cap. XXXIII. 23. ille מַלְאָךְ מִלִּי אֵלֶּיךָ *Angelus advocatus unus ex millibus*, non est Angelus creatus, sed increatus & foederis. Prædicata enim ostendunt, qualia sint subiecta. At prædicata illius Angeli sunt, misereri, orare liberationem, indicare homini rectitudinem, & intercedere cum ostensione כַּפָּרִי *lytri*, quorum priora in sensu pleniore, ultimum in sensu tenuiore, nedum pleniore non alii, quam Christo competunt. Præterea Angelus ille advocatus dicitur esse יְהִי אֵלֶיךָ *apud eum*, nempe Deum, quod in hac phrasi idem est ac לְפָנֶיךָ *coram*, apud faciem. Et מַלְאָךְ Thargum Chaldaicum disertè reddit פָּרָאקְלִיטָא ὁ Παράκλητος, *paracletus, advocatus*. Propriè notat interpretem. Sed hoc loco interpretem, ut apud Deum inter-

intercedentem cum ostensione lytri, hoc est mortis & redemptionis suæ, quod soli vero advocato nostro, Christo competit. Denique Exod. XXXII. 13. Moses orans Deum, ut recordetur Abrahami, Isaaci & Jacobi servorum, Deum non oravit per intercessionem sanctorum, cum juxta Pontificios ipsos Patriarchæ hi fuerint in limbo, adeoque ad intercedendum non dispositi. Commemorat personas, quibus promissa erant facta posteros, adeoque populum ejus concernentia; non urget personarum earum merita. Interim observabit Lector, Adversarium nec mandatum, nec promissionem, nec exempla N. T. urgere. Nempe his præfidiis miseri destituuntur, cum reliqua V. T. exempla sint prorsus aliena, sanctis ne quidem beatifica visione juxta ipsos tum perfruentibus.

VII. Invocandum esse solum Deum, Dissertatio nostra probat. Hic Adversarius, invocationi sanctorum ut patrocinetur, notissimo emplastro ulcus suum tegere conatur. Negat sanctos coli ut Deum, ex titulo absoluti alicujus domini, & astringit eos coli tanquam amicos & servos Dei ex titulo sanctitatis à Deo participata, cum relatione saltem virtuali totius istius cultus in Deum tanquam finem & Dominum, seu causam omnis extra se sanctitatis effectricem; adeoque etiam cultu duliæ non lairiæ. Sed ficulnea hæc folia nuditati prætenfa, jam pri-
dem

dem à nostris discussa sunt. Ostensum enim sanctos nec ut Deum, nec ut amicos & servos Dei sanctitatem ejus participantes; nec cum relatione virtuali in Deum, invocandos esse, eò quòd cultus ejusmodi mandato & promissione destituatur & in scripturis improbetur. Ostensum, distinctioni huic, quæ elabi conantur, refragari publicam Papatus doctrinam, eò quod statuat, sanctos esse omniscios, καὶ ὁμολογῶντες, datores beneficiorum tum corporalium tum spiritualium, rerum humanarum, Ecclesiæ inprimis militantis curatores, præfides & gubernatores, in quibus spes & fiducia collocari possit; qui adorari possint æquè ac Deus, uti ex Psalterio B. Mariæ à Sixto IV. & Innocentio VIII. approbato, in quo illa ipsa adoratio, quæ David Deum omnipotentem coluit, Deiparæ tribuitur, liquet; quorum non intercessioni duntaxat, sed & meritis confidendum sit; quibus peccata confitenda sint; in quorum nomen jurandum, quibusque Basilicæ erigendæ & Festa celebranda sint; qui denique colendi sint jejuniiis, Missis, peregrinationibus, candelis accensis, donariis oblatis, statuis exornatis, suffitu thuris, vigiliis &c. Quæ omnia, quatenus superstitionem non redolent, soli Deo competere debebant. Ostensum, quæcunque tandem in pulpitis & suggestibus distinctiones sonent, tamen praxin refragari, uti
etiam

etiam cordati in Papatu viri fatentur. Ostensum, rem hanc non ex hominum opinione & tralatitiis distinctionibus, sed Dei scripturaeque judicio aestimandam. Sicut enim adulter alienam conjugem violans, sub titulo non conjugis sed amicæ, ab adulterii crimine iccirco non absolvitur: ita nec illi idololatriæ crimine vacant, qui sanctos invocare se dicunt non ut Deum, sed ut amicos & servos Dei; cum interim eos reverâ invocent, & honorem soli Deo proprium iis vindicent.

VIII. Quæ Dissertationis XII. §. 6.7. ad amoliendum cum Samaritanis parallelismum affers, in vindiciis Theologorum Reformatorum solidè discussa sunt. Neque etiam ulterius examen merentur, quæ Dissertio XIII. complectitur, ubi gigas iste sic agit, ac si D. Præposito Badensi, utpote cui aquâ hæserit in ventilando argumento meo, quo peregrinationes tanquam cum fide ascensionis Christi in coelum *ἀνὸς αἰῶνους*, oppugnatum ivi, succollare debeat. Quæ autem affert, levia sunt omnia, magnam ejus *ἀκρίβειαν* arguentia, quæque ex iis, quæ Dissertatione præcedente III. §. 3.4.5. à nobis dicta, sunt planè *ἐλέγχματα*. Neque enim asserens, Christum in coelo & throno suo confidentem quærendum non esse magis in hoc quàm alio terrestri loco, vel cultum Dei in terris aboleo, vel Templâ nostra popinis, & Templis Turcicis, uti male-

dica

dica & iniquissima tua comparatio sonat, a
 dæquo, sed locorum tantum respectu sancti-
 tatis differentiam, qualis in V. T. obtinuit,
 cum Spiritu Sancto tollo. An enim, Redin-
 gi, qui docet, Deum in Spiritu & veritate a-
 dorandum esse, & æquè hic quàm alibi ado-
 rari posse, cultum Dei in terris abolet? Agno-
 scam tum demum, si omnem Dei cultum in
 determinatione loci consistere probaveris.
 Neque enim quia vobis non tam gratiam Dei,
 quàm lucrum vestrum certis locis alliganti-
 bus, ita videtur, ideo nobis hoc credendum
 est. Tempia sanctificari debere verbo Dei &
 precibus statuimus. Non tamen inde sequi-
 quitur, Christum meritorum suorum effica-
 ciam loco templi cultui Divino consecrati ita
 alligasse, ut oratio non tantum publica sed
 etiam privata in eo obita, præstet ea oratio-
 ne, quæ extra eum locum funditur. Nihil e-
 nim efficaciam vel religionis etiam publicis pre-
 cibus accedit ex loco, sed ex communionem
 Sanctorum. Aliàs sanctitas & religio pende-
 ret ex instituto & arbitrio hominum loca cer-
 ta pro lubitu usus sacro applicantium. Chri-
 stus præsentiam suam non loco promisit, sed
 cætui duorum vel trium in nomine ejus con-
 gregatorum Matth. XVIII. 20. Tolle ex po-
 pina turbam comessantium, ex Mesgida Tur-
 cica turbam infidelium, & substitue utrobi-
 que cœtum Sanctorum, Deum in spiritu &
 verita-

Veritate adorantium , qui soli propriè sunt habitacula Dei & templa Spiritûs Sancti, æquè preces utroque in loco Deo placebunt, ejusdem erunt efficaciar, atque illar, quæ ubicunque terrarum pari ardore funduntur. Non enim locus orationem, sed oratio locum sanctificat. Unde primorum Christianorum sub persecutione æstuantium preces in locis subterraneis , in quibus talparum instar absconditi jacebant, conceptæ , tam Deo gratæ acceptæque fuerunt, quàm quæ postea in augustissimis Basilicis fusæ sunt. Hieronymus in Psal. 133. ait, tempus se vidisse, *quo hæretici omnes has Ecclesias possidebant. Ecclesia autem vera erat, inquit, ubi fides erat.*

IX. Terti nunc argumenti vindiciæ sequuntur. Inde mihi illud arcessitum erat, quòd scriptura damnet omnem superstitionem ; Dedicationes autem Pontificiæ & ritus, quos Christum & sanctos in Sacello hoc imitatos contendunt , utpote mandato Dei non innixi , mear superstitioni deputari debeant. In hoc argumento meo adversarius primò desiderat formam syllogisticam , & meam Dialectices imperitiam increpat. Sed dic mihi, Decane, qua lege vel Tibi vel aliis obligatus eram, ut in scribenda Dissertatione syllogistam formam affectarem ? Si hunc Disputationis Dialecticæ campum ingredi gloriosum mihi vel causæ meæ ducerem, nul-

lo negotio demonstrarem ex paucis iis verbis, quibus imperitiam Dialectices mihi objecisti, te quamvis in Sophistica regnantem, pueriliter errasse. Nam quæ assumptionis speciem habebat, eam tu conclusionem facis. Et præterea pluribus quàm tribus terminis me usum nugaris, cum tamen manifestum sit, in verbis meis implicari duos syllogismos, nempe principalem & prosyllogismum. Sed paulisper abstrahendo à forma, libet etiam cum Decano discutere materiam.

X. Dixi, scripturam damnare præcepta & doctrinas hominum. Tu ita exclamas: *Bone Deus! Si hoc sit, actum est de Republica & Ecclesia Tigurina, actum est de omnibus Synodi Tigurina constitutionibus pag. 137.* Sed salva est per Dei omnipotentis gratiam Respublica Tigurina, salva Ecclesia, salvæ Synodi constitutiones. Confundat Deus semper hostes, qui de ea actum esse cupient. Præcepta, doctrinas intellexi tales, quæ constituunt partem cultûs Divini necessariam. Hæc præcepta ab hominibus fixa titulo superstitionis, ἐθελοθρησκείας, voluntarii cultûs, scriptura damnat. Iis verò constitutiones sive Politicas sive Ecclesiasticas Tigurinæ aliarumque Ecclesiarum Evangelicarum adversarius ineptè accenset. Non enim imponuntur tanquam necessaria pars Divini cultûs, sed Politicæ quidem ad tranquillitatem statûs, Ecclesiasticæ verò ad εὐταξίαν

Non ordinem & decorum Ecclesiæ, utrique eâ
 prudentia & libertate, quæ conducit ad fi-
 nem consequendum. At vos præter Dei ver-
 bum ex imaginaria quadam plenitudine po-
 testatis, introducitis cultus electitios, qui Di-
 vini cultus partem necessariam constituunt,
 perinde ac si ea, quæ fidem, cultum Dei & mo-
 res concernunt, in Dei verbo perfectè tradi-
 ta non essent. Huc pertinent ritus dedicatio-
 num vestrarum. Si liberi forent, si ad ædifi-
 cationem facerent, si Evangelicam simplici-
 tatem saperent, si cultus & religio in iis non
 collocaretur, si ritibus Divinitus præceptis
 non adæquarentur, si superstitione carerent,
 ipsi quoque eos probaremus. *Numquid, ita ex*
me quæris, ad excludendam superstitionis notam
sufficit, aliquid nisi saltem virtualiter Dei manda-
to, eoque vel naturali, vel positivo? Sufficit. Sed
 Dedicationum vestrarum ritus virtualiter re-
 duci posse in mandatum Dei sive naturale sive
 positivum, non meum est ostendere, sed tuum
 probare. Affirmanti enim probationis onus
 incumbit. Constitutiones Ecclesiasticæ legiti-
 mæ, seu determinationes circumstantiarum
 loci & temporis, ac similium, quæ communia
 sunt religiosorum actuum adjuncta, omnino
 virtualiter reducuntur in Dei præceptum,
 tum quia in genere præcipiuntur sub lege or-
 dinis, decori & ædificationis, tum quia pleræ-
 que earum necessariò sequuntur ex iis, quæ

à Deo expressè sunt constituta. At vestras de consecrandis non aliis, quàm Pontificiis ritibus Templis constitutiones Ecclesiasticas esse tales, ostende. Nos enim negamus, tum quia ritus eos facitis necessariam Divini cultus partem, adeò ut & ipse Christus se in Sacello vestro iis subjecerit, tum quia effectus iis supernaturales tribuitis, tum quia generale præceptum tam operosæ consecrationis nuspiam occurrit, tum quia superstitionem & Gentilismum pleræque sapiunt, tum denique quia ex plenitudine potestatis eæ à Papa sancitæ sunt. Potestatem determinandi precum formulas, ad quas etiam pertinent preces Templorum nostrorum consecratoriæ, nec non prohibendi esum sanguinis & suffocati, quâ olim usi Apostoli, frustra urges. Utraque enim illa determinatio non ex motu proprio & plenitudine potestatis, sed ex necessitate tum exprimendorum precationis conceptuum, tum vitandi scandali, quorum utrumque generali mandato nititur, processit. De quo posteriore prolixè etiam à me actum in commentario meo ad Concilium Hierosolymitanum.

XI. Ritus, quibus in Templorum dedicationibus utuntur Episcopi vestri, puriori antiquitati usitatos fuisse, jure negavi. Ostende, si potes, authorem fide dignum, qui in dedicatione Templorum alphabeta utriusque
Lin-

Linguae Graecae & Latinae in lineis Diagonalibus ex cinere descripta, lustrationes ædis & interioris & exterioris, ex aqua benedicta, cruces ex oleo, ex chrismate, ex thuris granis, & ex cereis postremò brevibus super altare concinnatas, cœtera denique Latinae Disciplinae morosissima mysteria, atque in primis Litanias atque supplicationes ab omni clero, succinente plebe, recitatas memoret. Sanè Eusebius Templi à Paulino Episcopo apud Tyrum ædificati laudes, opus ipsum singulasque ejus partes, omniaque ornamenta, & quicquid ædi sacrae venerationem conciliare poterat, fusè describit in oratione panegyrica, quam satis prolixam de hoc uno argumento edidit, & historiarum libro decimo cap. 3. inseruit. Ritus ejusmodi, si jam tum in consecrationibus recepti fuissent, quis dubitat, quin fuerit tali in loco narraturus? At ne vestigia quidem ejusmodi rituum apud eum reperire est. Idem de vita Constantini lib. 3. cap. 27. 43. pulcherrimam in Christi sepulchro ædem ab illo principe excitatam, tum duo egregia Tempia ab Helena ejus matre Servatori dedicata deprædicat, & miris laudibus extollit. Sed in multis ea de re sermonibus frustra rituum Pontificiorum hodie receptorum mentionem requisiveris. In primis Litaniarum, quibus hodie perstrepunt omnia Pontificiorum Templorum encœnia, profundissi-

fundissimum ubique silentium. Ad Augustinum me amandat Adversarius. Calvinum, Bullingerum fatentem reum appellat. At illi de consecratorum Templorum ritibus Pontificiis negry quidem. Denique non apud alios vetustos, quàm Paganos Scriptores, Ciceronem, Livium, Suetonium, Tacitum talia dedicationum sacra occurrunt. Fatetur hoc non tantum Baronius Anno 44 Sect. 88. ubi ait, ex Suetonio intelligi posse, *in dedicatione Templorum multa fuisse gentilibus cum pietatis cultoribus similia*; sed etiam Redingius pag. 142. ubi concedit, *ceremonias materialiter similes esse observatas à Gentibus, formam tantum seu intentionem eorundem, ad verum vel ad falsos Deos directivam variare.* Quæ distinctio similitudinis materialis & formalis si recipitur, nihil obstat, quò minus universi Gentilismi ceremoniæ idololatricæ *materialiter* consideratæ in ecclesiam postliminio reducantur, dummodo *formaliter* consideratæ, hoc est, cum forma seu intentione ad falsum Deum directiva, excludantur. Tam beatæ nimirum sunt distinctiones Scholasticæ, ut earum subsidio cum Anaxagora quidlibet ex quolibet educere liceat. Convitium verò ministerii Sathanici, sub quo se etiam Gentilismus continuerit, ex Lutheri dicto Evangelicis à te procaciter objecti, nihil moramur. Non enim ministerium Sathanicum ex Lutheri, quandoque commotioris
& in-

& infermento jacentis, judicio, sed ex doctrina ipsius nota dignoscere debes. Alias etiam fidelibus accidere potest, ut à carnis impetu victi, Sathana si non voluntate at certè opere aliquando ministrent, uti Davidis & Petri exempla fidem faciunt.

XII. At Christum ipsum ritibus ejusmodi, quibus apud vos dedicantur Tempia, se in Sacello vestro subjecisse, probas eo argumento, quòd adhuc viator non tam ex necessitate quam ex autoritate ad Legis Mosaicæ Divinam institutionem probandam, se hujus ritibus ac ceremoniis subjecerit. *Cur ergo, inquis, Christo jam triumphatori non foret potestas, ut talem autoritativam ceremoniarum à sponsa sua ecclesia institutarum approbationem faceret, utendo his ritibus tum per se ipsum, tum per suos ministros Angelos?* At Christi viatoris & triumphatoris non eadem ratio est. Viator ecclesiæ militanti aderat externâ suâ præsentia, adeoque Ecclesiæ ejus leges obire potuit. At triumphator cum adsit Ecclesiæ triumphanti, militantis munia apud militantem, utpote absens, non obit. Deinde subjectio Christi omnem justitiam legis implentis ad statum exinanitionis & servitutis ejus pertinebat, uti docet Paulus Phil. II. 7. 8. 9. At nunc in statu gloriæ non amplius servituti ejusmodi se subjicit. Denique in statu & œconomia servitutis implevit omnem justitiam legis, puta

non ab hominibus, sed à Deo sancitæ, ut eos, qui sub lege erant, sibi emtos liberos faceret, teste Paulo Gal. IV. 5. Annon igitur indignum quid Christo tribuitur, cum in statu gloriæ asseritur se subjecisse non jam legibus Divinis, sed ab hominibus conditis, & quidem gentilium legibus *materialiter* similibus? Sed hac ratione authoritative approbavit Cere-
monias, Ecclesiæ, sponsæ suæ, inquis. Egre-
giè! Sic ante dedicationem Sacelli vestri au-
thoritative approbatæ à Christo non fuerint.
Et reliquæ omnes ceremoniæ vestræ à Christo
præsente non usurpatæ authoritative appro-
batione carebunt. At non alia approbatio
authoritativa ceremoniarum Ecclesiastica-
rum requiritur, quàm quæ sit à Dei verbo,
ejusque vel generali vel speciali mandato.

XIII. Quòd verò Dissertatione XV. re-
producens discursum septimum de Sacello
Einsidlensi antehac editum, in quo de cere-
moniis à Christo in Sacello vestro usurpatis
quodlibeticè discurreis, me animosè provo-
cas, ut eum *Theologicè* non *calumniosè* hoc est,
pro lubitu tuo discutiam; in eo te parum æ-
quum disputatorem prodis. Postulas enim,
ut de τῷ λόγῳ modo rei gestæ tecum disceptem,
cùm de τῷ ὄντι & re ipsa gesta nondum inter
nos conveniat. Hoc autem quid aliud efficit
quàm ἀεροβαλεῖν? Ne tamen ἀσύμβολος disce-
dam, paucis tibi errores in eo discursu abs Te
admis-

admissos ad animum revocabo. Primò Angelum, qui Apoc. VIII. 3. dicitur stetisse ante aram habens thuribulum aureum; explicas cum Doctoribus vestris de *Angelo custode, Altaris ac Templi, missa sacrificio assistente*. Atqui erras graviter. Angelus enim, qui ibi inducitur, non est ex numero Angelorum servientium, sed Angelus fœderis, Christus, Sacerdos noster, non quidem amplius offerens victimam, sed pro nobis intercedens. Manifestum est enim, illa prædicata, stare ante aram, habere thuribulum aureum, suffitus offerre super altare aureum ante thronum, non alii competere quàm Sacerdoti. At Angelus Sacerdos non est ex numero Angelorum servientium, sed Angelus fœderis, ipse Sacerdos, ipse altare, ipse victima. Angeli servientes stant circum, non ante thronum. At hic ante non circum thronum, Sacerdotis nimirum adinstar, stetisse dicitur. Secundò Angelos in consecratione Sacelli vestri ferentes thuribula aurea, ais fuisse custodes illius Sacelli, Monasterii Einsidlenensis, Helvetiæ universæ & finitimarum regionum. Unde verò probas, Regnorum & Provinciarum curam inter tutelares Angelos distributam esse? Sanè id Scriptura, unica credendi regula nusquam declarat. Nam Daniel. X. alia omnia intelligi par est, quàm Angelos custodes Regnorum, uti solidè probatum à nostris. Nec vel tradi-

tio eam in rem habetur siue Divina siue Apostolica, vel universalis Ecclesiæ sententia conciliaris. Si singulæ provinciæ Angelos tutelares habent, quid fiet Regnis, Provinciis inter se hostiliter concurrentibus? An & ipsi boni Angeli adversus se invicem infesta signa ferent? Et quando quæso ejusmodi distributio & à quo facta est? *Tertio* ais, Angelos illos Monasterii vestri tutelares futuras ibi preces & oblationes in speculo Divinitatis præcognovisse. Sic igitur fuerint omniscii, adeoque ipse Deus. Ejusmodi speculum Divinitatis nusquam scripturæ tradunt. Scholasticæ speculationis foetus est. *Quarto* ais, Christi animæ esse communicatam virtutem producendi effectus miraculosos. Christum Θεὸν ἄνθρωπον Deum & hominem fuisse subiectum ἐνεργητικὸν miraculorum novimus. At anima ejus, seu humanitas in abstracto si infinitam virtutem habuit patrandi miracula, quæ infinitæ potentiæ opus sunt, discam ex te, ubi scriptura hoc dicat, & quomodo subiectum finitum capax fuerit infinitæ potentiæ? *Quinto* asseris, Christum solo aquæ Jordanis tactu sanctificasse universum aquæ elementum, ita ut istius ablutio nomine Christi exercita sub forma baptismatis habeat virtutem ex opere operato imprimendi animæ supernaturalem characterem & Divinæ gratiæ sanctificantis formam, cum donis Spiritûs S. & virtutibus infusis.

infusus conferendi. Unde Thomam laudas, statuentem, Chrisma ut validum sit ad confirmationem, debere ab Episcopo consecrari; at non aquam baptismatis, eo quod illa, non illud Christi usu & contactu sit sanctificatum. Ubi quæso hæc mysteria didicisti? Si aquæ contactu Christus ita sanctificavit elementum aquæ, ut ulteriori consecratione ad effectum baptismi opus non sit, annon igitur etiam contactus terræ universam terram ejusque fructus ita sanctificavit, ut panis & vinum in Eucharistia consecratione ulteriori non indigeant? Ostende rationem differentię, cur Christus contactu Jordanis sanctificaverit elementum aquæ, ut ulterior consecratio necessaria non sit: at non idem præstiterit contingendo terram ejusque fructus? Reliqua de caractere & effectibus ablutionis baptismatis, à Theologis nostris tanquam ἀρεαφα, ἀντιρεαφα & ἄλογα passim refutantur. *Sexto* ad altaris consecrationem necessariò requiri, ut in ea reliquiæ includantur, docentes Durandum, Silvestrum, Azorium inducis. Et postulat idem tum Canon 14. Concilii Carthaginensis V. tum Canon missæ, in quo Ecclesia orat per merita Sanctorum, *quorum reliquiæ sint in altari.* At Christum Sacellum vestrum consecrantem altari reliquias nullas inclusisse, fateris. Nec juvat, tum quod verba canonis intelligi posse conditionatè dicis, cum particula

cula conditionalis in eo nulla occurrat, & ipse subjicias, Sacerdotem in altari consecrantem non conditionatè sed absolutè orare debere; tum quod ipsum Altare vestrum Christi contactu sanctificatum inter reliquias referri debere contendis, quia contactus solus reliquias propriè dictas non facit.

XIV. Quartum argumentum inde deducit Synodalis Dissertatio, quòd Christus in dedicatione Sacelli dicatur solenne altaris officium, seu missæ sacrificium celebrasse: cum tamen missa seu Theatrica repræsentatio illa mortis Christi nec verbi Divini, nec veteris Ecclesiæ testimonium habeat, nec cum simplicitate Ecclesiæ vel recta ratione conveniat. Hic Adversarius strenuè lacertos movet. Et theatricam quidem illam mortis Christi repræsentationem probat, eò quòd id quod fecit in ultima cœna Christus, jusserit fieri in suâ commemorationem. Jussit omnino. Sed Christum fecisse id, quòd vestri sacrificuli missam celebrantes faciunt, unde probas? Ego non aliud lego, quàm Christum panem & vinum accepisse, ei benedixisse, illum fregisse ac utrunque dedisse discipulis cum præcepto edendi & bibendi, ac quoties id facerent, mortem suam annuntiandi & commemorandi. Quæro igitur, an sacrificuli vestri adstantes altari non aliud quàm hoc ipsum faciant? Non opus est verbis. Rem ipsam authorem habemus, nec
id

id facere sacrificulum, quod Christus fecit;
& plurima facere, quæ Christus non fecit,
pugnantia etiam cum iis, quæ Christus fecit.

XV. Sacrificialem verò illam repræsentationem probare conatur ex scriptura, utpote in qua Christus dederit Apostolis, eorumque in Ecclesia Dei successoribus talem potestatem, ut in suam commemorationem mediantibus verbis institutionis facerent actionem, per quam corpus & sanguis Christi esset sub speciebus panis & vini. At actionem istam esse revera sacrificialem probat, tum quia facta erat à Christo tanquam Sacerdote secundum ordinem Melchisedech juxta Prophetiam Davidis Psal. 110. tum quia convenit vera sacrificii definitio: tum quia successit omnibus legis veteris sacrificiis, præsertim agni Paschalis immolationi tanquam figuræ: tum denique, quia hoc ipsum exprimitur illâ Prophetiâ Malach. I. 10. Sed verò, Redingi, in re tanta, quam religionis vestræ arcem habetis, argumenta affers imbecilliora araneorum filis. Primò unde probas, Christum Sacerdotibus dedisse potestatem mediantibus verbis institutionis edendi talem actionem, qua sub speciebus panis & vini corpus & sanguis Christi existat? Nempe, inquis, quia Christus proferendo illa verba: *Hoc est corpus meum, & hic sanguis meus*, hoc ipsum effecit, quod istis verbis significavit. Atqui in explicatione verborum,

borum, *Hoc est corpus meum*, tot in sectas Schola
 vestra divisa est, ut non male nonnemo
 Scholasticos vestros comparaverit cum Sam-
 sonis Vulpeculis, quæ caudis colligatæ, cor-
 poribus distrahebantur, ac maxime capitibus.
 De pronomine *Hoc* sex; de verbo substantivo
est quatuor; de prædicato *corpus* duas opi-
 niones diversas principales, sub quibus pluri-
 mæ minus principales continentur, enumerare
 possum. Quin & olim, ut propius attingam
 argumentum adversarii, Major in 4. Dist. 8. 9.
unica docuit, verba Sacramentalia non opera-
 ri significando efficientiam suam, sed tanquam
 instrumenta Divina ex pacto agentia, potuis-
 séque Deum efficere, ut prolata hac formâ,
Homo est asinus, super materia panis, ibi inci-
 peret esse corpus Christi. Et quo modo quæ-
 so verba illa significando efficiunt? Non enim
 Christus dixit: *Hoc fit corpus meum*, quod effi-
 cientiam illam notare posset; sed, *hoc est cor-
 pus meum*. Nam verbum *Est*, ut rectè notat
 de Capite fontium de Necessitat. Correct.
 Theol. Schol. lib. 1. c. 2. *nullam praxin, nullam
 actionem aut passionem, sed solam rei existentiam
 designat*. Quomodo igitur significando efficit?
 Nec valere potest effugium Bellarmini, quo
 etiam Becanus & Perronius utuntur, verba
 esse operatoria, etiamsi non ponatur *est* profiat, quia
 cum Deus qui mentiri non potest, dicit aliquid esse,
 necesse est, ut illud sit, & si antea non fuerit, necesse est
 ut

utrum fiat. Nam verum quidem est, necessarium illud esse, quod Deus propriè loquendo affirmat esse: affirmatio enim illa ipsius existentiam præsупponit; at falsissimum est, Deum unquam affirmare propriè, rem aliquam esse, dum nondum est, sed demum fit. Ostende, si potes, simile aliquod exemplum. Nam quæ ex Luc XIII. & Joh. IV. obijciuntur, primò sunt dissimilia, cum in neutro habeatur verbum substantivum *est*, sed tantùm vis aliqua tacita comprehendatur in verbis *δοτο λένυσαι* & *vivit*; deinde locum habere posset in iis figura Rhetorica, quâ præsens frequenter ponitur pro mox futuro; denique dici potest, Christum verbis illis designare, quod jam fecerat occultâ virtute. Aut igitur verba illa, *hoc enim est corpus meum*, non significant quod efficiunt; aut si significant, quod efficiunt, verbum substantivum *EST* ponetur pro *FIERI*, quod ipse Bellarminus aliique fatentur esse corruptionem propriæ significationis hujus verbi, & tropum inauditum omnibus gentibus. Et quid tandem significant verba Sacramentalia? Nempe panem esse corpus Christi. Quale corpus? utique verum corpus, quale Christus habuit, naturale, dimensionibus constans, & quidem fractum, sicut sanguinem extra venas usum. An igitur quod verba illa significant, id iis pronuntiatis efficiunt Sacrificuli? Ostende, verum
corpus

corpus fractum, verum sanguinem extra venas effusum. Nec hostia vestra est verum corpus Christi fractum, dimensionibus & naturalibus suis præditum proprietatibus: nec vinum verus sanguis extra venas effusus. Imò corpus Christi gloriosum frangi amplius non potest, sicut nec effundi sanguis corpori ejus inclusus.

XVI. Vides igitur, in Coena Domini Sacrificulos vestros non habere potestatem efficiendi id, quod verba Sacramentalia significant, adeoque Sacrificialis hujus repræsentationis fundamentum nullum esse. Quæ verò argumenta subjungis, ut actionem Eucharisticam sacrificialem esse evincas, non minori infirmitate laborant. Fuit sanè Christus Eucharistiam administrans Sacerdos secundum ordinem Melchisedeci. At non quâ talis Sacerdos Eucharistiam ut propriè dictum Sacrificium instituit, sed ut futuri Sacrificii commemorationem. Commemoratio autem tam non est res commemorata, vel idem cum ea, quàm præsens non est præteritum. Neque etiam analogia Melchisedecum inter & Christum consistit in sacrificio panis & vini, tum quia Melchisedecus non *obtulit*, sed *protulit* panem, non ad Sacrificandum, sed ad Abrahami milites reficiendos, ut rectè exponunt locum Josephum secuti è Pontificiis Cajetanus, Andræus & Vatablus; tum quia Paulus Hebr.

VII. analogiam Melchisedecum inter & Christum exponens, in incruento ejusmodi panis & vini sacrificio eam minimè collocat; tum denique quia Melchisedecus, si maximè sacrificasset panem & vinum, tamen sub speciebus panis & vini non habuit latentem substantiam corpoream, humanam, invisibilem. Pluribus ea de re regi in secundo Tomo Historiæ Patriarcharum *Exercit. II. §. 23.* Eucharistiæ competere Sacrificii definitionem unde probas? Ubi est institutio vel Sacerdotis talis vel Sacrificii? Ubi hostia externa? Ubi mactatio? occisio, effusio sanguinis, dissectio partium? Ubi promissio expiationis? Successit sanè Eucharistia paschati, sed non ut figuratum figuræ. Etenim figuræ non sunt figurarum, quibus accensenda ipsa Eucharistia, figuræ. Celebratio Agni Paschalis figura fuit immolationis Christi & Spiritualis ejus manducationis, non Eucharistiæ. Denique Malach. I. 10. prædicitur Sacrificium *laudis*, puta preces, Eleemosynæ, conversio ad Deum, sermone ad cultum Leviticum, ut aliàs sæpe, accommodato; non *fraudis*, quale in Missa occurrit. Quod verò Patres plures citas, & te paratum ostendis eorum testimonia ad cujusvis instantiam proferre in medium, facile credo hætenus, si nimirum Bellarminum aliosq; in subsidium adhibueris, & eorum vitulâ araveris. Ubi verò loca illa descripseris, & non

fraudulenter tantum citaveris ; ac imprimis ad responſionem , quam testimoniis à te citatis aliisque perhibuit Edmundus Albertinus in erudito & fuſo opere *de Eucharistiæ Sacramento*, ad quod te amandatum volo, ſolidi quidpiam exceperis , tum demum fas tibi erit vel me vel alios in hancce arenam provocare. Interea ſufficere poſſunt , quæ eam in rem à me dicta in vindiciis Theologorum Reformatorum, §. 10.

XVII. Quis fuerit Ataides, Regis Luſitaniæ Theologus, qui in Tridentina Synodo efficaciter negavit, Sacrificium Miſſæ ex Scripturis probari poſſe, quia ignoras, diſcere potes ex *Historia Concilii Suave Polani* lib. VI. pag. m. 496. cujus ea de re orationem in congregatione Sessionis XXII. habitam die 24. Julii, fuſè recitat. Noli igitur putare, Georgium hunc Ataidem eſſe fictitium, hoc ſolo argumento, quòd in Catalogo Theologorum, qui Concilio intererant , non enumeretur. Diſtinguere enim debebas inter Catalogos Brixie & Ripæ excuſos, & eos, qui poſt eam Ataidæ orationem habitam ſunt excuſi. Illi eum diſertè recensent. Hi non item, quia poſt orationem eam habitam Legatis Pontificiis inviſus, Tridento diſceſſerat. Ea nimirum Concilii libertas erat, ut tutò in eo commorari non liceret niſi iis, qui ad nutum Papæ obrigeſcerent. Sed ſi tantam vim pono in testimonio

nio

hio unius Theologi Synodo illi præsentis, quanta authoritas erit universi Concilii corporis & sanguinis Christi oblationem definientis? Ita infert festivè Redingius. At ego in testimonio illius nullam vim posui, sed confessionem laudavi. Quanta verò authoritas apud fideles esse debeat Tridentini Concilii, alibi demonstratum est à nostris. Ita non sequitur, Synedrîi seu Concilii illius Hierosolymitani adversus Apostolos coacti authoritatem suspiciendam fuisse, eò quòd Gamaliel in eo sententiam æquam pronuntiavit. Et tamen qui aderant in Concilio Hierosolymitano, ἐπειὶ οὐκ ἔγνωσαν αὐτῷ assensu sunt ei Gamalieli Act. V. 40. Tridentinis contra Lusitanum illum Theologum persequentibus.

XVIII. Id verò admirationem omnem superat, quòd Christum in Sacello Einsidlen- si missam celebrantem, semet ipsum tanquam Sacerdotem offerentem produxisse, & sub speciebus panis & vini productum manducasse pertenditur. Atque ita non tantùm Christus habuerit simul tres existendi modos diversissimos in cœlo ni mirum virtualiter, in Sacello visibiliter, & sub hostia in Sacello consecrato invisibiliter: Sed etiam Christus simul existens & in cœlo, & in Sacello visibiliter se ipsum primò produxerit, deinde sub accidentibus panis & vini latentem invisibiliter manducaverit. Hoc mysterium cum proprium sit

Sacello Einsidlensi, mirum est, Scholasticos novum Theologiæ suæ *de consecratione Sacelli Einsidlensis* titulum hætenus non formasse, ut maximâ ingeniorum suorum perspicaciâ rei adeò incredibili, adeò à ratione omni abhorrenti fidem nonnullam conciliare annicerentur. Primus, quod sciam, Redingius noster arcana hæc nobis referat. Ait enim *Disserit XVII. §. 3.* difficultates illas non esse peculiare mysterio intra Einsidlenſe Sacellum peracto, sed ex Evangeliiis constare, Christum in Sacramenti Eucharistiæ institutione effecisse panis in corpus & vini in sanguinem suum conversionem. Imò in quotidiano missæ Sacrificio Christum esse principalem offerentem non eâ solùm ratione, quòd Sacerdos hanc oblationem conficiat in persona & nomine ejus, sed Physicè concurrat humanitas ejus ad transsubstantiationem. Unde infert, vel non repugnare aliquid esse sui ipsius causam juxta Suarezium; vel actionem conversionis non importare productionem termini ad quem, & ex mente Cardinalis de Lugo transsubstantiationis Eucharisticæ terminum esse corporis & sanguinis Christi substantiam, non quâ productam, sed quâ unitam accidentibus panis & vini, quæ unio consistat in actione sustentativa, quam corpus & sanguis Christi in species Sacramentales exercet in genere causæ efficientis supplendo concursum, quem

quem si adesset panis materia, tanquam sustentationis subjectum, & forma mediante causalitate efficiente in accidentia sibi propria præstaret. Sed responsio ad has argutias facilis est. Primò enim difficultas à me mota est omnino peculiaris mysterio Einsidlensis Dedicationis. In communi enim missa vestra duplex tantum: at in Sacelli vestri dedicatione triplex effendi seu existendi Corporis Christi modus occurrit. Deinde idem per idem probas, cum mysterium hoc Christi in Sacello vestro se ipsum producentis demonstras non tantum ex prima cœna, in qua Christum ais effecisse panis in corpus, & vini in sanguinem suum conversionem: sed etiam ex quotidiana missa, in qua Christus utpote principaliter offerens, se ipsum producat, & ipsa humanitas *physicè* concurrat ad conversionem panis. Hoc tam falsum est, quàm falsissimum illud. Christus enim non in prima cœna, sed in cruce se, nempe uno modo & visibiliter in oculis crucifigentium existentem obtulit. Et in quotidiana Eucharistia iussit nos Sacramento corporis & sanguinis sui identidem repetito oblationis semel in cruce factæ memoriam Sacrosanctam agitare. Præterea duo illi modi, quibus effici possit, ut corpus Christi sub accidentibus panis & vini existat, sunt absurditatum pleni. Priorem Suarezii explicationem de iterata productione sui ipsius,

pfius, per quam non repugnet aliquid esse
 sui ipsius causam; *ineptam & omnino falsam*
 vocat ipse Gregorius de Valentia *Tom. IV. edit.*
paris pag. 1051. 1052. & refutat Mæratius &
 de Lugo, cujus etiam sententiam potius
 quam Suarezii amplectitur Adversarius. E-
 tenim quicquid producit in tempore, ante-
 quam produceretur, actu non erat. At cor-
 pus Christi antequam produceretur, seu an-
 te consecrationem, actu erat. Non ergo per
 eam producit vel produci potest. Hic te,
 Redingi, præsta Philosophum, & ostende, ali-
 quid actu esse posse, antea quam producat.
 At Philosophi uno ore omnes, tum Ethnici,
 tum Christiani, tum Orthodoxi, tum hæreti-
 ci pronuntiant contrarium. Et ipsum produ-
 ctionis vocabulum hoc evincit. Est enim pro-
 ductio quædam adductio à non esse ad esse.
 Et de ratione productionis est, ut per eam
 producat det & communicet effectui esse.
 Quomodo autem dabit esse ei rei, quæ jam
 ante esse habebat? Præterea de ratione pro-
 ductionis est, ut sit prior naturâ, quam res
 producta. At quomodo erit prior natura re,
 quæ tempore etiam fuit ante illam, quale est
 corpus Domini ante transubstantiationem?
 Sed quid multis? Non aliter sententiam suam
 tueri Suarezius potuit, quam asserendo, pos-
 se aliquid esse sui ipsius causam. Quod negat
 Athanasius contra Arianos Orat. 3. *δυνατὸν*
εἶναι

εἶναι possibile esse. τῶν γὰρ, inquit, γινομένων ἔδὲν ἐστὶ
 πρῆντικὸν αἴτιον, Eorum, quæ fiunt, nullum est sui
 causa efficiens. Imò absurdissimum illud effa-
 tum evertit præcipua fundamenta, quæ se-
 cundum sanam Philosophiam & Theologiam
 sunt immota basis variarum assertionum, ve-
 luti, quòd inter causam & effectum sit distin-
 ctio realis: quòd omne id, quod movetur, ab
 alio moveatur: quòd nihil secundum idem sit
 in potenti & actu: si aliquid sit, quòd oport-
 eat esse aliquid aliud, quòd sit ejus causa:
 quòd procedendum non sit in infinitum, sed
 deveniendum sit ad aliquam causam primam:
 quòd id quod verè generatur, ab aliquo alio
 distincto generetur, quo argumento distinctio
 personarum adversus hæreticos probatur.
 Sic igitur hi homines, qui in scientia Philoso-
 phica palmarium decus & gloriæ suæ chora-
 gium ponunt, ipsi immota Philosophiæ prin-
 cipia destruere conantur.

XIX. Jam nec altera sententia Cardinalis
 de Lugo, quam Adversarius noster sectatur,
 paulò speciosior est. Imò eam latè refutant
 Cadmæi fratres, Suarez, *Disput. 55. Sect. 4.*
 Vasquez *Disput. 181. c. 3.* Ysambertus *ad quest.*
75. Disp. 8. art. 3. Argumenta eorum in pauca
 contraham. Primò ludicra, ajunt, est substitu-
 tio, quam de Lugo facit actionis unitivæ loco
 vel productionis vel adductionis. Nulla enim

actio potest esse vel constitutiva vel unitiva alicujus subjecti in loco, in quo ante non erat, nisi aut per ipsius in eum adductionem ex loco in quo ante erat, aut per ipsius in loco eo productionem. Deinde actio unitiva corporis Christi cum accidentibus panis necessario supponit aut illius sub his productionem, aut adductionem. Quoties enim res aliqua unitur alteri in loco, in quo prius non erat, oportet ut ibi fiat denuo & producaturo vel aliunde adducatur. Unio enim præsупponit existentiam uniendorum naturâ saltem, si non etiam tempore: quia actio unitiva ut sic illam non facit. Tertiò, ratio unitiva est omnino distincta ab actione conversiva, quia in illa priori extrema manent salva & integra quoad suam entitatem, & membra unienda supponuntur ibi existerere, ubi sibi invicem uniuntur: in posteriori verò unum omnino desinit esse, & alterum non supponitur ibi entitative existerere, sed acquirit esse, uti patet in omni genere conversionum. Atqui Transsubstantiatio est actio conversiva, uti ipsum Tridentinum Concilium definit. Quartò Transsubstantiationis terminus formalis ad quem, sicut & terminus à quo, debet esse substantialis. Sicut enim transformatio denotat transitum ab una forma in aliam: ita transsubstantiatio transitum unius substantiæ in aliam. Atqui modus ille ab Adversariis suppositus est merè acciden-

accidentalis , ut ipsimet fatentur. Quinto Corpus Christi formaliter non potest uniri cum speciebus panis in ratione contenti substantialis. Alias accidentia illi inhærerent, cum nulla alia sit intrinseca unio subjecti cum forma accidentali , quam per inhærentiam. Dicere enim cum Adversario nostro , unionem hanc consistere in actione sustentativa, quam corpus & sanguis Christi in species Sacramentales exercent in genere causæ efficientis supplendo concursum ; planè absurdum est. Substantia enim accidentibus uniri non potest nisi per modum subjecti & causæ materialis, cui illa inhæreant. Causalitates etiam causarum utpote oppositæ confundi non debent. Quod etiam ex eo patet, quod volunt , Corpus Christi subesse illis accidentibus in ratione contenti substantialis. Nihil enim propriè & Philosophicè loquendo potest dici contineri sub aliquibus accidentibus *in ratione præcisa contenti substantialis*, quod non illorum subjectum sit. Etenim si Deus v. g. conservaret materialia quædam accidentia modo extensivo extra quodlibet subjectum inhæsionis, & in illis includeret aliquam substantiam longè aliam à propria illorum substantia , tum hæc substantia non diceretur contineri sub istis accidentibus per modum substantiæ, quia hæc accidentia haberent se merè per accidens ad illam in ratione contenti

ri substantialis. Sextò denique secundum hanc sententiam transsubstantiatio non terminatur immediate ad corpus & sanguinem Christi, sed ad prædictum modum unionis. Cum tamen Concilium Tridentinum dicat Sess. XIII. 4. *Fieri conversionem totius substantie panis in substantiam corporis Domini, & vini in substantiam sanguinis eius.*

XX. Cum igitur corpus Christi in Eucharistia nec producat, nec uniat accidentibus panis & vini, & solos duos hosce modos, ut probabiles Adversarius delegerit, patet sanè, illud in Cœna Domini sub speciebus panis & vini non existere. Sed ponamus jam, alterutro modo existere, manet tamen immota & intacta vis argumenti mei. Quomodo enim Christus se ipsum extra se vel producere, vel unire accidentibus panis & vini potuit? Nam qui aliquid extra se vel producit vel unit ab eo quod vel producit vel unit, separatus, adeoque realiter distinctus sit oportet. Frustra Christum vel produci vel uniri duntaxat statuis, nisi quomodo ipse se ipsum vel producat vel uniat extra se loco discretum, nos simul pro acumine tuo Philosophico edoces.

XXI. Sed in Sacello Einsidlensi Christum, se ipsum quoque manducasse, probas eo argumento, quòd in prima quoque Cœna ipsum Eucha-

Eucharistiam manducasse, asseverent Chrysostomus & Hieronymus. Nos Chrysostomo & Hieronymo in eo controversiam non movebimus, quamvis vetustiores Scholastici, uti Thomas Aquinas & Bonaventura indicant, moverint. Manducaverit Christus Eucharistiam, at non manducavit se ipsum, corpus suum extra se positum & loco discretum. Petit igitur τὸ ἐν ἀρχῇ; proinde supervacanea est explicatio modi, quo Christus se ipsum manducare potuerit. Ait nempe, *ex illa manducatione non esse factam nutritionem, vel quantitatatis Eucharisticae ad Christi corpus accretionem & augmentationem: attamen calorem corporis Christi agendo in species Sacramentales ita dissolvisse qualitatum temperamentum, ut novae formae substantialis introducta dispositione in Eucharisticam quantitatem, sub hac desineret existere corpus Christi. Deusque tanquam Author naturae sub illa produceret materiam primam, ex qua agens creatum educeret naturaliter formam substantialem*, pag. 168 169. Verum hic ipse modus potius, quomodo non manducaverit Christus se ipsum, quam quomodo manducaverit docet. Deinde in vera & propriè dicta manducatione corporis naturalis necessariò ponenda est nutritio, tanquam illius finis & effectus. Ubi igitur nutritio ejusmodi locum non habet, vera comestio & manducatio corporis naturalis non est. Omnes fatentur, manducationem in Eucharistia in specie

specie propositam habere aliquam nutritio-
nem. Quod autem quis in ea manducat, eo
nutritur. Cum igitur Christum suum corpus
manducasse dicatis, necessum est, ut suo quo-
que corpore nutritum esse dicatis. Tertiò
quid egerit calor corporis Christi in species
Sacramentales, unde quæso didicisti? Tam te-
merè hæc extra Scripturam pronuntiatis, ac
si ipsi fuissetis *αὐτόματα*. Quartò quicquid man-
ducatur, post manducationem destruitur &
dissolvitur, in primis si Sacrificium & hostia
fieri debeat. At corpus Christi dissolvi & de-
strui nec in prima coena, nec in sequentibus
potuit. Dicis dissolvi species Sacramentales
& qualitatatum temperamentum. Esto. Cor-
pus igitur Christi manet salvum, neque una-
quam destruitur. Quomodo igitur etiam i-
psum manducatur? quomodo fit hostia, Sa-
crificium, cum omne Sacrificium destrui de-
beat? An enim consumtis alienis accidenti-
bus, propterea quòd sub iis latet salvum & il-
libatum, verè destrui dici potest? Hoc perin-
de est, ac si diceres, hominem destrui, qui exuit
tunicam. Quintò denique unde probas, de-
sinente sub speciebus Sacramentalibus cor-
pore, Deum authorem naturæ sub Eucharis-
tica quantitate producere materiam primam,
ex qua agens creatum educat naturaliter for-
mam substantialem? Ipse Thomas Aquinas
quest. 77. art. 6. hoc refutat eo argumento,
quòd

quod non rationabiliter videatur dici, quod miraculose aliquid accidat in Sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non sit ut materia creetur vel redeat. Addo ego & aliud. Materia ea creatur, vel ante corrupta accidentia, vel post. Si prius, simulerunt & materia illa creata, & accidentia panis & vini, & materia ac forma corporis ac sanguinis Christi. Id autem esset gratis multiplicare miracula. Si posterius, materia ea creatur aliquibus accidentibus affecta, vel nullis. Si nullis, denuo fingetur miraculum, cum materiam esse sine magnitudine impossibile judicet Philosophus de Generat & corrupt. lib. 1. cap. 5. & adversarii ipsi concedant, saltem naturaliter id fieri non posse. Si aliquibus, tum in eodem loco per novum miraculum erunt duæ magnitudines, cum accidentia priora licet corrupta, tamen annihilata non sint: adeoque etiam materia ea erit duplo major, quam antea.

XXII. Ex Cyrillo Alexandrino probavi, idem sui ipsius esse particeps non posse: adeoque nec Christum sui ipsius corporis per ejus manducationem esse participem potuisse. Verba Cyrilli occurrunt *Dialogo 5. & 6. de Trinitate*. Utrobique generalem, ponit regulam: Μέτοχον ἑαυτοῦ παντελῶς ἔδεν. *Nihil omnino sui ipsius particeps est.* Quam regulam suo contra hæreticos instituto is applicat, nos nostro. Sed quod sancto Patri & omnibus
ratio.

ratione utentibus visum planè absurdum & horrendum, id Philosophus noster distinctionum suarum præstigiis probabile efficere conatur. Ait enim, *ex ipsis terminis implicare, aliquid esse sui ipsius particeps secundum identitatem, vel etiam secundum informationem substantialem: attamen quoad motus accidentarios eatenus posse aliquid esse sui particeps, ut anima agat in se ipsam secundum motus vitales. Cur non igitur, inquit, secundum illum statum, quem corpus Christi habet sub speciebus Eucharisticis, eatenus possit manducari & participari à Christo, ut non transiret in ejus substantiam, sed speciebus Eucharisticis resolutis, sub illis desineret esse corpus Christi, inciperetque sub quantitate Eucharistica nova materia per aliam formam substantialem informanda, pag. 174. 175.* Sic igitur Christus esse sui particeps potuit haud equidem *secundum identitatem, seu informationem substantialem, sed secundum participationem motus accidentarii* O vos Milesiarum conditores, vel potius *Φλυαρογέγεφους!* Quis non vestram illam & rerum & sermonis barbariem horreat! Si causæ vestræ confiditis, cur non ita loquimini, ut sensa animi vestri cuilibet etiam sine Oedipo & Delio natatore pateant? Mysteria enim fidei non sunt abstrudenda sub terminorum cothurnis & involucris, sed quàm fieri potest, simplicissimè & clarissimè proponenda. Sed ad rem. Concedis, nihil esse sui ipsius particeps secundum *participatio-*

cipationem identitatis. Ego autem, cum in rudimentis Philosophiæ tempustererem, didici, identitatem esse convenientiam quandam in ipsa essentia seu substantia. Sic enim habet Philosophus Metaph. lib. V. cap. 9. *Quorum materia una est, aut quæ sunt unum specie vel numero, hæc ἁπλῶς eadem dicuntur: & quorum substantia una.* Porro dicitis, Christum eundem numero, qui mensæ assidebat, vel in Sacello vestro missam celebrabat, manducasse sui corporis substantiam, adeoque eam substantiam, quæ numero conveniebat cum substantia Christi visibiliter præsentis. Ergo Christus idem numero particeps factus est sui corporis, secum ipso convenientis. Annon igitur sui particeps factus est *secundum identitatem*, qualem participationem fateris ex ipsis terminis implicare? Vel substantia corporis Christi latebat sub accidentibus panis ab ipso Christo manducati, vel non. Si posterius, actum est de mysterio transsubstantiationis. Si prius, Christus eam unà cum speciebus manducavit, adeoque sui ipsius secundum identitatem factus est particeps. Nec refert, transiveritne corpus Christi in ejus substantiam, an speciebus Eucharisticis resolutis sub illis esse desierit. Ad hoc enim, ut Christus sui ipsius particeps dicatur secundum identitatem, sufficit, ut ipse idem numero suum ipsius idem numero corpus sub speciebus Eucharisticis latens sumpserit, ori
ina

ingesserit & in stomachum trajecerit. Quomodo verò id dicatur manducari, quod sub alienæ substantiæ speciebus latens salvum & integrum, non corrumpitur, sed resolutis speciebus simpliciter esse desinit, hoc ipsum etiā optem ab Adversario doceri. Fateor enim, me hæc Scholæ novitia mysteria non capere. Simile porro desumptum ab anima secundum motus vitales in se ipsam agente, planè est dissimile. Non enim quicquid in se ipsum certo respectu agit, sui ipsius particeps dicitur. Sic corpus per partes agit in se ipsum, anima quoque tum respectu potentiarum virtualiter distinctarum, tum respectu actuum immanentium. Ubi idem eodem loco positum propter diversitatem vel partium vel potentiarum vel actuum diverso respectu esse potest & agens & patiens. At Christi corpus non eodem, sed diverso loco positum, non simpliciter in se ipsum agere respectu diversarum partium, sed sui ipsius secundum universam corporis substantiam per oralem manducationem particeps fieri statuis.

XXIII. Si Christus se ipsum in Sacello Einsidlensi comedit, idem igitur fuisse cibum & cibo utentem, agens & patiens, comedens & comestum, causam & causatum colligo. Exclamat Redingius: *O insignem Philosophum! numquid anima Christi à corpore resoluta propriâ suâ virtute descendit ad inferos? Numquid propriâ vir-*
tute

tunc descendit ad inferos? Numquid humanitas Christi propria virtute ascendit in cælum & redibit eadem virtute ad judicandum vivos & mortuos? Anne igitur idem agens & patiens, idem causa & caussatum; & quid non? Responde ad ista, & tunc ubi te probabis Philosophum, agam tecum ex solidis Philosophiæ principis, pag. 175. 176. Bona verba, Decane. Haftenus igitur nil ferè nisi philosophatus, non egisse te tamen mecum ex solidis Philosophiæ principis fateris. Concedo. Tua enim Philosophemata qualia sunt, posse aliquid esse sui ipsius caussam, posse accidentia à proprio subjecto separata ab alieno sustentari per modum causæ efficientis, posse aliquid producere seipsum, & sui per mādicationem esse particeps, aliāque ejusmodi, quæ si tyronibus nostris exciderent, scuticam potius, quàm lauream eorum capiti inconciliarent; hæc, inquam, satis produnt, te adeò Philosophum non esse, ut potius sub larva Philosophi sobriæ Philosophiæ principia concutias. Ita hoc ipso loco agis planè ἀφιλοσόφως, imò & ἀθεολόγως. Primò enim, quæ similitudo est inter Christum eundem cibum & cibo utentem, comestum & comedentem: & animam propria virtute descendentem ad inferos, & inde se denuo corpori reunientem? Cur non potius adhibes similitudinem corporis alicujus se ipsum se ipso toto comesto nutrientis? Hoc enim quadraret rectius. Secundò ubi legis,

A a

animam,

animam, localiter nempe, descendisse ad inferos ? Scripturæ contra testantur , animam Christi post mortem ejus fuisse in manu Patris & Paradyso. Tertiò unde probas , animam propriâ virtute se reunivisse corpori, adeoque illud resuscitasse ? Ego Scripturæ fidem habeo , quæ opus illud utpote infinitæ potentia, transcribit simpliciter Deo , Act. II. 24. 32. Rom. I. 3. 4. VIII. 11. Quartò animam surrexisse tertia die , ex qua vel Philosophia vel Theologia hausisti ? Etenim id surrexit, quod cecidit. Anima autem non cecidit, sed corpus. Quintò ascensum in coelum, & ex eo reditum Scriptura non animæ, sed Christo, Personæ *Ἰησοῦ Χριστοῦ* tribuit.

XXIV. Cæterum cum te in certamen Philosophicum totum prurire videam, rogatum te velim, ut Philosophiæ tuæ subsidio sequentes antilogias, quæ ex missa vestra ortæ jam diu nos sollicitos habuerunt, in nostrî gratiam conciliare digneris. In missa corpus Christi fractum, & sanguis fusus juxta institutionem, adest in mensa, illud integrum & ilibatum, hic in membris & venis inclusus. Christus corpore suo sedens in coelo ad dextram Dei, est in terra sub accidentibus panis & vini. Corpus visibile, palpabile, simile nostro, cui nos assimilabimur, in Coelos translatum, adest invisibile, impalpabile, terrestribus mixtum, nostro dissimile. Corpus quantitate,

te, dimensionibus, figura præditum, adest sine
 quantitate, dimensionibus, figura. Corpus
 quod Spiritus non est, adest ut Spiritus.
 Quod circumscriptivè & commensurativè in
 loco est, adest sine circumscriptiōe, sine com-
 mensuratione. Quod naturaliter uno loco
 continetur, adest unum pluribus in locis.
 Quod semel Deo Patri oblatum est per ma-
 ctationem & sanguinis effusionem, eadem ob-
 latione offertur modo incruento & sine ma-
 ctatione. Quod sacrificari non potest, nisi de-
 structum, sacrificatur non destructum, sed sal-
 vum & integrum sub alienis accidentibus,
 destructis illis nihil nisi desinens ibi esse. Quod
 sacrificatum destrui debuit in altari, nunc sa-
 crificatum in stomacho sacrificuli non destrui-
 tur ipsum, sed resolutis speciebus definit ibi
 esse. Quod semel oblatum est, ut omnis ob-
 latio cessaret, id offertur millies eadem obla-
 tione mille temporibus; adeo ut non tantum
 loci mille non disparent idem corpus, sed ne
 mille quidem anni disparent unam eandemq;
 actionem, nec vita & mors, nec sanguinis ef-
 fusio & concomitantia, nec terrestris sub legē
 positum & cœleste legi non amplius subdi-
 tum unum idemque sacrificium distinguant.
 Quod oblatum consummat, id ipsum non
 consummat eos nisi supplemento meritorum
 & satisfactionum alienarum. Quod habuit
 eam virtutem, ut peccata electorum fidelium

expiaret inde ab initio mundi, id solum in tempore non prodest nisi millies milliésque idem sine repetitione repetatur. Qui se ipsum obtulit ad expianda multorum peccata, is jam ab eo offertur, pro quo se obtulit, ut auferantur peccata jam semel ablata. Idem ille qui accumbebat mensæ, suum corpus trajecit in proprium stomachum, & totum suum corpus in una corporis sui particula inclusum habuit. Idem numero & indivisus bis in se fuit, & bis corpus suum habuit, & duplex fuit, & intra se ac extra se simul fuit, & caput in stomacho habuit.

DISSERTATIO OCTAVA.

Quâ argumentum pro Divina Sacelli consecratione à Papæ Leonis VII. approbatione & miraculorum suffragiis petitum, disceptatur.

BREVIARIUM.

Bulle Leonis VIII. & devec. I. Papæ in rebus facti confessa fallibilitas bullis ejusmodi auctoritatem detrabit. Adversarii exceptio solvitur. Papam & in rebus facti, & juris, etiam quâ publicum Doctorem errori obnoxium esse ostenditur. An tuto credatur Bullis, si maxime in facto falsitas subesset? Jacobi circa Leam error innoxius assertio

tioni huic non patrociniatur. 2. Distinctio anno-
 rum Pontificatus Leonis non expedit cornutum
 dilemma. 3. Vindicantur responsiones ad argu-
 mentum à miraculis petittum. 4—19. Fabulose
 vulpecula improprium retorquetur. 4. Augu-
 stini de miraculis Protasii & Gervasii narratio
 Pontificis miraculis non faveat. 5. De miracu-
 lorum Eremitanorum Scriptoribus iudicium.
 6. Redingius cum Betscharto committitur. 7. Re-
 spondetur ad objectum instrumentum, Tigurino-
 rum etiam & Bernensium Sigillo munitum. 8. An
 iure reus peragar duplicis in Helvetiam Catho-
 lolicam convitui? 9. Comparantur miracula,
 que Adversarii jactant, cum iis, que Pseudo-
 Prophetis & Antichristo scriptura tribuit. 10. Re-
 gulam discernendorum miraculorum non habent
 Adversarii: at fidei sue regula neutiquam Or-
 thodoxi destituuntur. Castigatur Adversarii ve-
 rustas nobis hereses impingentis malignitas.
 11. Quam regulam habuerint Iudei miraculo-
 rum Christi discernendorum? 12. Miracula
 quo sensu infidelibus data pronunciet Apostolus?
 13. Von à majoribus nostris de frequentando Sa-
 cello nuncupati invaliditas. An sanctis vota
 nuncupari possint? 14. An miraculorum Ere-
 mitanorum explorandorum provincia mihi impo-
 ni possit? 15. Christi celeusma, quod extat
 Matth. XXIV. 23. &c. presenti instituto ap-
 plicatum vindicatur. 16. Quæstiones aliquot
 acute Adversarii, quibus me adigere conatur
 Aa 3 ad aliam

*ad aliam Christi in locis sacris, nec non Sacello
& hostia agnoscendam presentiam, quam quæ
à Salvatore in loco allegato traducitur, obun-
duntur. 17. Quæ & qualis apparitio Christi eo
in loco intelligatur? 18. Colophon tractationi
imponitur 19—20.*

I. **R** Eliquum est, ut nostras ad argumen-
ta pro Divina Sacelli Einsidlensis con-
secratione à Pontificia approbatione
& miraculorum suffragiis petita, perhibitas
responsiones paucis vindicemus. Faciunt au-
tem huc in primis ea, quæ prima Dissertatio-
ne de Bulla Leonis à nobis dicta sunt, quæ
hic repetere operæ pretium haud duco. Sed
& pleraque ea, quæ Adversarius Dissertatio-
ne XIX. complexus est, in Vindiciis Theolo-
gorum Reformatorum à nobis ad partes vo-
cata sunt.

II. Secundò Papam errare posse in rebus
facti, fatentur plerique Adversarii. Ad hoc
autem ut non fallatur, requirunt, ut maturè
procedat, adhibitis mediis ordinariis, quæ in-
ter sunt piæ ad Deum preces, & seriæ cum ho-
minibus, in primis Cardinalibus consultatio-
nes. Hinc proclive mihi collectu fuit, Ponti-
ficiam approbationem Divinæ consecrationis
certitudinem & ἀνεκδοκίαν, qualis hic exigi-
tur, gignere non posse. Etenim si Pontifex
Leo

Leo approbans cœlestem Dedicationem, in ea quæstione meri facti errare, si decipi, nisi maturè procederet, potuit, unde constat tot millibus illuc peregrinantibus, eum maturè processisse, adhibitis piis precibus, aliisque mediis, adeoque non errasse, non deceptum esse? Si autem certò hoc non constat, incerti utique dubiique semper hærent, contigeritne cœlestis ea dedicatio necne. Quòd si ea de re dubii sunt, cultus ille, qui impenditur, religiosus, fide destituitur. Quicquid autem sine fide est, peccatum esse Apostolus pronuntiat Rom. XIV. Sed non obstante hac in facto fallibilitate Leonis, Adversarius pertendit, tum tutò credi Bullis Pontificiis, licet in facto particulari aliquando falsitas aliqua subesset: tum in approbatione consecrationis errorem facti timendum non esse. Prius probat eo argumento, quia *cùm Papa ut Papa ad universalem Ecclesiam loquens in iis quæ sunt juris, ut sic fidem & honestatem moralem concernentia, errare non possit: idcirco errore etiam materiali interveniente sub ejus constitutionibus & approbationibus publicis semper subsit honestas in fidelium actus morales specificativè derivans bonitatem moralem.* Exemplum affert Jacobi Patriarchæ, qui per errorem facti circa Leam non sit coinquinatus ulla malitia morali, eò quòd *formalitas matrimonii sub illo errore speculativè quidem & materialiter falsè, at practicè & secundum rationem prudentia-*

dem formaliter verè representata, in illum Patriarchæ actum derivaverit honestatem moralem p. 182, 183. Sed merum *νενοφύγελον* hoc esse, probant sequentia. Primò enim Papam loquentem ad universalem Ecclesiam in iis, quæ sunt juris, errare non posse, æquè, imò magis controversum est, quam illud. Eum Errare posse & errasse in rebus etiam fidei & juris, non nostri duntaxat, sed nobiles etiam Papistæ ante nos docuere, puta Æneas Sylvius, Panormitanus, Nicolaus Cusanus, Guilelmus Occam, Gerson, Albertus M. Joh. de Turrecremata, Antoninus, Petrus de Alliaco, Joh. Arboreus & mille alii. Quin ipse Papa Adrianus VI. lib. 4. *sentent. de Sacramento Confirmat. art. 3.* ita loquitur: *Si per Ecclesiam Romanam intelligatur caput ejus, puta Pontifex, certum est, quòd possit errare in his, quæ tangunt fidem, hæresin per suam DETERMINATIONEM aut DECRETALEM* (ne de privato doctore eum loqui quis putet) *asseverando.* Eadem fuit sententia Concilii Constantiensis & Basileensis, ab ipsis Papis Martino V. Nicolao V. & aliis approbata; nec non tum Sorbonæ, tum Curia Parisiensis, quæ ante annos septem Jesuitarum theses pe infallibilitate Papæ Collegio Claramontano affixas damnavit. Nec juvat, quòd Adversarius distinguit inter Papam, prout ad universalem Ecclesiam loquitur, vel ad eam non loquitur; seu, ut alii distinguunt, Doctorem

rem

rem publicum & privatum in cathedra & extra eam definientem. Etenim, ut Tostati Abulensis Episcopi verba in 1. Reg. pag 147. mea faciam, *persona est eadem numero Gregorius & ut Papa & ut non Papa, & ideo equalis sapientia est utroque modo, sed non equalis potestatis, quia Papatus potestatem addit. Potestas autem est ad aliquid jubendum, non ad aliquid verius dicendum.* Imò Papa ad totam Ecclesiam loquens tanquam fidei iudex etiam tum cum verum loquitur, graviter errat, quia dogma aliquod definiens simul hoc definit, se esse iudicem fidei, & hoc Divina fide credendum esse pronuntiat. Et quis negabit, toties Papas loquentes ad totam Ecclesiam errasse, quoties in suis decretis, decretalibus, aut aliis publicis scriptis ac rescriptis vel aliquam partem Scripturæ malè interpretati sunt, vel dogma Scripturis adversum definierunt. Utrunque autem sæpissimè factum esse nostri probârunt, & prius ne ipsi quidem Adversarii abnuere possunt. Unde Melchior Canus fatetur l. 5. c. 6. *nonnullas Decretales à posterioribus meliore consilio refutatas esse.* Secundò ipsam fallibilitatem facti arguere fallibilitatem in jure Jesuitæ infallibilitatis tum *juris*, tum *facti* assertores, non immerito urgent. Gravius enim est errare in *jure* quàm in *facto*. Et quis non videt, positâ fallibilitate in *facto* vacillare auctoritatem decisionum illius in quæstionibus juris? Consistunt enim

illæ in applicanda Scriptura vel traditione, ut volunt, ad capita, quæ in controversiam veniunt. Atqui illa applicatio est facti, in quo semper igitur dubitare licebit, rectène vel secus processerit. Ita fueritne Ignatius Lojola, Xavierus, Borromæus, aliique novissimæ editionis Divi verè viri sancti & pii, est quæstio facti. In hac quæstione sierravit Papa, quis non videt, in præsentissimum idololatriæ periculum præcipites dari, quotquot ipsos adorant. Imò potest Papa totam Ecclesiam à se pendentem inducere ad idololatriæ peccatum. Quia enim universa *ἡ ποθέωσις* seu canonizatio sanctorum pendet ex facto & facti testimoniis vel informatione, potest Papa homines non sanctos, sed reprobos & damnatos illo honore afficere, ut religiosè ab omnibus colantur. quod etiam Cajetanus *tract. de indulgentiis* agnoscit. Hoc autem quid est aliud, quàm inducere populum ad colenda idola? Idem in approbatione Pontificia religiosorum ordinum & reliquiarum ac Divinarum visionum ejusmodi & dedicationum, quæ religiosi alicujus cultûs fundamentum sunt, usu venire potest. Tertiò ait Adversarius, tutò semper credi bullis Pontificiis, *licet in facto particulari subesset aliqua falsitas*. Sed quid si Bulla Pontificiæ subsit vel notoria falsitas, vel certè periculum falsitatis non in particulari duntaxat facto, sed in ejusmodi facto, in quo

quo Bullæ sententia seu decretum fundatur, adeoque non in *circumstantia* sed in ipsa *substantia* facti? Et quidem tali in substantia facti, cui subnixum decretum existit fundamentum religiosi cultus? Hic enim casus noster est. An putas etiam, hanc falsitatem seu errorem, uti vocas materiale & talem quidem, ut prudens aliquis & circumspectus eum vitare possit, in ipsum religiosum cultum derivare honestatem & bonitatem moralem? Etenim agitur de Divina Sacelli vestri consecratione. Si in substantia facti illius accidit error materialis, hoc est, si ex mala informatione Divinam visionem fuisse pronuntiavit Leo, quæ Divina non fuit: utique Christus non consecravit Sacellum, adeoque Sacellum, altare, imago B. Virginis planè consecrata, dedicata non est. Quomodo igitur is, cui vel comperta est ejusmodi falsitas, vel dubia saltem genericè ob Pontificiam approbationem errori obnoxiam, veritas, cum certâ fiduciâ in Sacello ejusmodi cultum Deo & B. Virgini præstare poterit? Jacobi Patriarchæ à Labane Leam supponente decepti exemplum parum idoneum est. Etenim error in persona purgabat facinus, at in illud honestatem moralem non derivabat. Deinde rectitudo actus ipsius non nitebatur alieno judicio, & tali quidem, quod propter insitam fallibilitatem
explo-

explorari debuerit. At rectitudo cultus huius nititur alieno iudicio, Papæ nimirum in rebus facti errori obnoxii. Præterea error Jacobi erat involuntarius & invincibilis, uti loquuntur. Nulla enim ipsi ratio dubitandi obijciebatur, an Lea potius esset quam Rachel concubina. At hinc alienum iudicium errori obnoxium si non erroris agnitionem, at perpetuam dubitationem relinquit, quæ una ad impediendam actionem sufficit, tum quia dubitatio cum fide pugnat, quicquid autem est sine fide, peccatum est: tum quia sic agens non abhorret à peccato, utpote qui sciens, volens periculo peccandi se exponit. Sicut igitur contra legem amicitiae agit is, qui id ultro facit, de quo dubitat, sitne amico gratum necne: ita contra legem charitatis in Deum agit is, qui id agit, de quo dubitat, an Deo gratum sit necne. Quòd porro Adversarius negat circa consecrationis Sacelli approbationem aliquem facti errorem timendum esse, eò quòd suspicionem abstulerit tum legitime probata attestatio vocis Cœlestis coram summo Pontifice, tum fidelium ultra septingentos annos continuata traditio; ex iis quæ superius à nobis dicta sunt, facili negotio solvitur.

III. Quæ de Leone VIII. Papa dubio proposuit ex Baronio Synodalis Dissertatio, ut vel uno eo argumento dubiam redderet Bullam approbatoriam, ea Redingius expedire

con-

conatur distinguendo annos quibus Pontificatum gessit. Nempe Leonem anno 964 electum, obiisse diem anno 964. Etsi igitur argumenta Baronii videantur evincere, Leonem VIII. non fuisse verum Pontificem, quousque anno scilicet 964. mense Majo Johannes XIII. erat defunctus: attamen à die mortis hujus nihil impedivisse, quò minus constitueretur legitimus Pontifex. Unde in Catalogo Romæ excuso unicus cum mensibus aliquot assignetur annus Pontificatus ipsius, cujus initium petatur An. 964. quando Johannes XIII. jam erat defunctus. Porro ex Bulla Leonina constare, anno 964. quarto Idus Novembris esse à Leone decretam Divinæ Sacelli Einsidlensis consecrationis approbationem. Quo quidem tempore ipsum Pontificem fuisse legitimum vel inde liquere, quòd nefas sit credere duos sanctitate conspicuos Conradum & Huldricum Augustanum, cum primariis Italiæ & Germaniæ Archiepiscopis ac Episcopis affuturos fuisse Consistorio Antipapæ. Sed quicquid moveas, Redingi, nihil promoves. Etenim Leo VIII. si verus & legitimus Papa fuit, necessum est Papa factus sit vel per legitimam & Canonicam electionem, vel sine legitima electione. Si prius Johanni in adulterio deprehenso & confosso successit Leo vi vel præteritæ electionis factæ, annitente Imperatore Ottone in Synodo Romana,

Romana, vel novæ. Si vi *præterita*, manent igitur inconcussa argumenta mea, manet immotum cornutum, quod opposui, dilemma. Si vi *novæ* electionis, unde novam aliquam intercessisse probabís? Etenim satis constat, post mortem Johannis Benedictum V. in seditione creatum Pontificem à Clero & populo: Ottonem autem, qui tum Spoleti agitabat, electionem Benedicti iniquè ferentem, Romam cum exercitu petiisse, arcta eam obsidione cinxisse, & coactos Romanos portas aperuisse, Benedictum dedidisse, & Leonem recepisse. At novam hinc intercessisse electionem, nemo historicorum prodidit. Si successit *sine ulla electione*, poterit igitur verus esse Papa, qui ad Papatum nunquam electus est. At Paulus negat, prædicare posse non missum, seu ritè non electum. Et gratia, quam Papa habere dicitur, ab electione suspenditur. Sed *duo Sancti Antistites*, inquis, *reliquique Archiepiscopi ac Episcopi inviserunt Papam, adeoque eum pro vero Papa habuerunt.* Sed quid tum postea? Certitudo Papalis non pendet ab acceptance Ecclesiæ, vel quorundam in ea Pastorum: sed à legitima & canonica electione. Si igitur canonicè electus non fuit, studia ea & favor Ottonis ac Episcoporum eum comiter colentium parum proderunt. Et si hoc argumento probari potest, verum fuisse Pontificem, multò probabilius argui poterit, jam

jam ante mortem Johannis, cum ab Ottone & tot Archiepiscopis ac Episcopis in Synodo Romana coactis maximo in eum propendente favore eligeretur, verum Papam fuisse, quod ipsum etiam Redingius, cornutum meum dilemma reveritus, affirmare non est ausus.

IV. Alterum à miraculis petitum argumentum fusè disceptatum est Dissert. III. Baldingero opposita. Nonnulla etiam ed spectantia in vindiciis Theologorum Reformatorum delibata. Prosequemur igitur deinceps ea duntaxat, quorum attingendorum ibi occasio oblata non erat. Primò irascitur mihi Adversarius, quòd miraculorum Pontificiorum mangonium oppugnare non dubitavi. *Quàm astute*, inquit, *Doctor hic Tigurinus agit illam fabulosam vulpeculam, quæ cum ornamento caudæ esset destituta, cæteris quoque vulpibus persuadere conata est, ut caudam deponerent*, p. 188. Sic igitur me cum *fabulosa vulpecula*, te tuique similes cum *vulpibus* bellè comparas. Si *fabulosam vulpeculam* vocas, quæ vulpecula non est, sed per fabulam seu potius calumniam talis dicitur, non magnopere increpabo convitium. Hoc mihi sufficit, quòd Te tuique similes non cum *vulpecula*, sed cum *vulpibus* comparas, adeoque Te vulpem esse, nempe id quod res est, asserendo, fateris. Perpetua videlicet sophismata tua non vulpeculam Te, sed vulpem

pem manifestè produnt. Meum autem erit, quod hætenus feci, juxta Sapientis monitum Cantic. II. 18. *prehendere, hoc est convincere, constringere vulpes, quæ vineam Domini vastant.* Cæterum cum vera vulpecula non sim, sed tuo judicio fabulosa, caudæ ornamento non indigeo. Tibi tuique similibus *vulpibus* id relinquo. Sed memineris, ejusmodi miraculorum à te jactatorum caudam ornare vulpes tantum, hoc est, mangones & Sophistas, non genuinas Christi oves, quæ post Evangelium Christi miraculis confirmatum & propagatum, solam Christi vocem audiunt, eamque omnibus aliis illecebris potiore & antiquiorem habent.

V. Quæ Augustini de miraculis sententiâ fuerit, Dissertatione III. § adversus Præpositum ostendimus. Fateor ipsum miracula nonnulla ad corpora Gervasii & Protasii patrata recensere *Confess. lib. IX. 2.* Nempe cum ante annum 387. ne nomina quidem Protasii & Gervasii cuiquam innotescerent, & revelationes ejusmodi ac translationes reliquiarum hætenus planè insolentes essent, primus Ambrosius Divinâ revelatione præeunte didicisse fertur, ubi Mediolani eorum corpora sepulta essent, qui & utrunque inde statim repositum in Ambrosianam Basilicam magnâ pompâ, cui se Augustinus interfuisse ipse testatur, & ingentibus miraculis magnificè
trans.

translulit. Hæc ita gesta esse credimus. Neque tamen Augustinum miraculorum man-
gonibus adnumero. Ejus enim de miraculis
sententia alibi prolixè à nobis recensita, Pon-
tificiis miraculis adeò non favet, ut potius ve-
hementer repugnet. Deinde non eadem tem-
porum Augustini, quæ nostrorum ratio. Cir-
ca ea nempe tempora miraculorum donum
nondum planè exspiraverat. Præterea singu-
larem ob causam tum revelationem illorum
corporum, tum miracula in eorum translatio-
ne contigisse, ipse S. Pater indicat. Ait enim,
Deum Sancta illa corpora per tot annos in-
corrupta in thesauro secreti sui recondidisse;
*unde opportunè promeret ad coercendam rabiem fœ-
mineam, sed regiam.* Nempe persecutionem A-
rianam, à Justina Imperatrice præcipuè exci-
tatam, Deus hisce prodigiis sufflaminare vo-
luit. Unde subjicit Augustinus: *Inde illius ini-
mice animus etsi ad credendi sanitatem non appli-
citus, à persequendi tamen furore compressus est.* De-
nique nec religiosum cultum vel Augusti-
num vel Ambrosium inventis hisce Marty-
rum corporibus impertuisse quisquam prodi-
dit, quod contra vos maximè facit. Reliqua
de Calvino, Zwinglio, Melanchtone alibi dis-
cussa hic præteribimus.

V I. De miraculis Eremitanis testes nobis
laudas præter Myllerum à me citatum, P.
Paulum Bethschartum in *Diva Thaumaturga*,
B b nec

nec non P. Conradum Hunger in *Chronico Einsidlenfi*. Addis insuper, ostendi posse plura antiquissima instrumenta à summis Pontificibus aliisque Prælatiis authentizata, in quibus perhibeatur testimonium de Divæ vestræ miraculis. Et ad extremum meorum quoque Majorum auctoritatem prætexens, citas & in fine totidem verbis repræsentas publicum instrumentum civitatum Tigurinæ ac Bernensis, & reliquorum Cantonum sigillis anno 1466. munitum, quo clarè asseratur, *Sacellum Einsidlense ab ipsomet Deo seu Christo consecratum esse*. Inspexi, quos citas authores. Pauca veri nominis miracula, in plerisque verò fallaciam causæ reperio: & quæ veri nominis miracula videntur, in ea non levis suspicio cadit. Sanè vel primum illud nobili Alsatæ factum, quo *an aliàs aut alibi etiam majus patrum sit quodquam*, se nescire profitetur P. Beschart, tale mihi videtur, quale Tiguri ante duos annos editum vulgârunt novellæ Colonienses. Congruit ei non una in circumstantia. Ibi caput à trunco rescissum locutum est: hîc saltavit. Nec paulò excellentius illud, quàm istud fuerit. Verùm sicut Cardinalis Bessarion observans sui temporis homines, quos nauci fuisse probè noverat, in Divorum numerum adscribi, dixisse fertur, *novitios illos Divos facere, ut suspectos habeat veteres*: ita novitia vestra miracula, & in primis illud, quod Tiguri

Tiguri accidisse novellæ mentitæ sunt, vetera illa meritò suspecta nobis reddunt. Quod si tamen idoneis & exceptione majoribus omni documentis probari posset, tale quid accidisse nobili Alsatæ, locutum nimirum esse caput à trunco abscissum, & Sacerdoti peccata confessum esse, nondum id divinitus contigisse fidem habebimus. Novimus enim, locutum esse etiam serpentem. Novimus ex Philostrato, quid Apollonio Thyanaeo contigerit. Novimus divina permissione multa fieri in judicium eorum, qui veritati non credunt, sed eam in injustitia detinent, quorum Deus author ἀμείνων, uti vera miracula requirunt, non statim agnosci debet. Quæ de visu Sebastiani Mayer filiolo trimestri Anno 1641. Curia Rhætorum restituto jactas ex Conrado Hunger, probationem tuam postulant. Nam ii, qui Curia degunt, & Anno 1641. jam viri fuerunt, ac per gratiam Dei superstites adhuc sunt, anquisiti ea de re constanter & unanimiter hoc sibi inauditum esse affirmant. Quin miratur etiam & indignatur tota Rhætia, suspensam cerni, uti oculati testes narrarunt, in Sacello vestro tabulam de restituto nuper admodum Sulannæ Locumtenentis Colonelli Ardüseri Corvantiani viduæ visu, quam tamen visum nunquam recepisse, quin cæcam adhuc & stipem emendicantem circumduci in omnium est propatulo. Sunt igitur

tur, qui non immeritò prudentiam vestram desiderent, quòd quæ conspectui omnium exposita sunt, non exactius ponderetis. Sed faciamus, omnia, quæ authores vestri recitant, & vera & verè gesta miracula esse. Opponemus ea, quæ Differt. III. §. 22. Baldingero fusè objecta repetere hic nihil attinet.

VII. Commitendus hîc est Redingius noster cum suo Betscharto. Dixeram antehac, Myllerum ne unum quidem ex tribus prioribus, quibus miraculis hanc Divam inclaruisse fertur Seculis afferre potuisse. Atq; id ipsum conjecturâ mihi præbuit, serò satis increbuisse Divinam dedicationem Sacelli. Respondet Adversarius primò, leve & in Dialectica reprobatum argumentandi genus esse, petitum ex conjectura, quæ sola autoritate negativa nititur. Quasi videlicet vestri in gratiam credere teneamur, quod idoneis argumentis non probatis. Deinde addit, *insuper ostendi posse plura antiquissima instrumenta à summis Pontificibus aliisque Prælatibus ac personis publicis authenticata, in quibus perhibeatur testimonium de miraculis.* At P. Betschartus ingenuè fatetur *proloquio ad Lectorem*, sub finem; inde ab initio sacratæ ædis Divina eaque frequentia emicuisse miracula, *sed quæ vel minùs consignata, vel monumentis antiquis per crebra incendia absumtis è memoria hominum exciderint.* Nempe vel bonum illum patrem, etsi ejusdem Asceterii religio-

religiosum , antiquissima illa instrumenta à summis Pontificibus , aliisque Prælatiis authenticizata , in quibus de miraculis antiquioribus testimonium perhibetur , latuerunt ; vel Redingius fingendi genio indulsit.

VIII. Cessare etiam , Redingi , poteras nobis publicum illud instrumentum Majorum nostrorum , etiam Tigurinorum & Bernensium sigillo munitum , quo Sacellum à Deo consecratum dicitur , oggerere. Non enim eadem quæ vel fecerunt , vel senserunt majores , obligant posteros. Alioquin Josua strenuus ille Israelitarum dux , nunquam majorum suorum , qui trans fluvium habitârunt , & idolis litârunt , exuere idololatriam potuisset. Neque integrum fuisset Majoribus & tuis & meis remotioribus paganismo nuntium mittere. Deinde cum & hoc , quo gloriaris , instrumentum sit recentius , puta seculo demum decimo quinto consignatum , & reliqua omnia , exceptâ dubiâ illâ Leonis Bullâ & Conradi libro Apocrypho , haud multò antiquiora sint , denuo auge suspicionem nostram , famam de consecrato Sacello vestro recentiore longè esse , quàm præfertis.

IX. Miracula Pontificia trahi in patrocinium doctrinæ falsæ , puta invocationis Sanctorum & Mariolatricæ , jure dixi. Sed non eodem jure tu me arguis duplicis adversus Helvetiam Catholicam convitiî reum , eò

quod & doctrinam de invocatione sanctorum nuncupo falsam, & Divæ virginilatriam à vobis exhiberi innuo. Etenim Helvetiam Catholicam habeo consentientem. Invocationem verò sanctorum verbo Divino repugnare superius probavimus. Et B. Virgini latriam vos exhibere res ipsa clamat, licet veram latriam vos titulo hyperdulæ palliare & incrustare satagatis. Dixi quod res est, non quod pigmenta & colores vestri, quos nequicquam obducitis, postulant. Neque enim res ea æstimari debet ex tralatitiarum ejusmodi distinctionum ficulneis foliis, sed ex publicæ doctrinæ dictamine & praxi, quæ satis arguit honorem soli Deo competentem in B. Virginem transferri. Præterea religiosus *hyperdulæ* cultus tantum non major est latriæ cultu. Plus enim est fervire & mancipari alicui, quàm ei simpliciter religiosum cultum impendere.

X. Posteriorum temporum miracula Antichristo & Pseudoprophetis S. Scripturam vendicare, ex Matth. XXIV. 24 2. Theff. II. 9. Apoc. XIII. 13. 18. liquet. Hæc loca agere non de quibuslibet signis & prodigiis, sed de iis duntaxat, quæ fiunt *in finem seductionis & deceptionis*, adeoque non de veris miraculis authore Deo editis, sed de falsis à Diabolo patrat, talibus nimirum, *quales sunt in virtute demonis, mediantibus causis naturalibus applican-*
do

de activa passivis potentis effectus extraordinarios, in ipsis tamen causarum naturalium viribus contentos, ait adversarius p. 195. 196. Nec ego magno-
 pere huic explicationi intercedam. Possunt enim miracula posteriorum temporum juxta Apostolum vocari *τερετα ψεύδους prodigia mendacia*, tū ratione formæ, tum ratione finis. Ratione *formæ* quia erunt vel meræ præstigiæ & illusiones, vel prodigia quidem vera, ingentia, sed quæ alio tamen quàm Deo Authore edi queant, adeóq; sub obtentu Divinæ virtutis fucum facient. Ratione *finis*, quia tendent ad inducendos homines in errorem & mendacium. Talia nempe erunt posteriorum temporum miracula. Talia sunt, quæ à longo jam tempore jactavit & adhuc dum jactat mundus. At veram Ecclesiam postremis temporibus miracula edituram, nullæ prophetiæ, nulla Scriptura canonica testis est.

XI. Neque etiam habere Pontificem certam verorum miraculorum à falsis discernendorum regulam, probatum ivit Synodalis Dissertatio. Adversarius primò obliquè respondet, & calumniarum suarum spicula in Ecclesiam Tigurinam vibrat, quam negat habere veram doctrinæ Orthodoxæ discernendæ regulam, utpote veterum hæreticorum, Donatistarum, Arianorum, Pelagianorum, Aërii, Manichæorum, Vigilantii, aliorum confor-
 tem. Poteramus putidas Monachi hujus ca-

lumnias longo, eoque verissimo sermone convellere, simulque in Papatu intento digito demonstrare corniculam illam Horatianam, quæ veterum hæresiarcharum plumis tecta gloriatur. Quia verò non tantum ea disceptatio extra instituti nostri metas posita est, sed etiam ad finem hujus disputationis, & contrahenda vela, animus & calamus festinat, & eam ipsam provinciam ante me occuparunt viri doctissimi, in primis Cl. Rivetus *proæmio de hæresibus*, & doctissimus Luthardus Bernensis nuper Theologus in *Parallelis Evangelicis* adversus Jesuitam Harscherum editis; idcirco prolixiori apologia supersedemus, & ad laudatos authores Adversarium amandamus. Interea cum Paulo, omnibusque adeo fidelibus, *constanter propositum nobis stadium decurrentes, fidei nostræ ducem ac perfectorem*, nullum alium præter JESUM intuentes, *secundum illam viam, quam hæresin dicunt novi Pharisei, ita serviemus patrio Deo, ut credamus omnibus, quæ in lege & Prophetis, nec non Evangeliiis & Apostolicis libris scripta sunt* Hebr. XII. 2. Act. XXIV. 2. Quæ regula fidei longè certissima nos in æternum non destituet, cum reliquæ omnes fidei regulæ & Canones, utpote lubricæ & incertæ sectatores suos in anceps & breviter deducturæ sint.

XII. Certam autem verorum miraculorum à falsis hodie discernendorum regulam non

non habere Pontificios probavi, quia ea regula foret vel iudicium colorum sensuum, vel signa in patante conspicua, vel Scriptura, vel Papa. At nihil ex his omnibus favere demonstro. Frustra autem Adversarius miracula Christi objicit, quæ sensuum iudicio & operum ipsorum evidentiâ à Judæis discerni debuerint. At immane esse discrimen Christi inter & Pontificia miracula, superius fusè ostendimus. Deinde ex solo sensuum iudicio miracula Christi Divina esse non cognoverunt Judæi, sed inprimis evidentiâ operum, subsidio rationis Divinitus illuminatæ apprehensâ, & sociato cum illis cœlestis doctrinæ testimonio. Etenim si miracula Christi doctrinæ Moysis testimonium non perhibuissent, utique tentatio fuissent, non subsidium fidei. Ipsa igitur opera Christi, consona doctrinæ Moysis, patrantis Divinitatis indicium certissimum præbuerunt. Unde verba Christi Joh. **X. 37. 38.** *Si mihi non creditis, operibus credite;* non ita interpretanda sunt, quasi sola opera, sine verbis Dei, quæ Christum loqui oportebat, esse potuerint: sed quòd ipsa in se habeant demonstrationem, quòd is qui eo tempore tanta & talia faceret, & simul verba Dei loqueretur, esset filius Dei & ὁ μαρτυρῶν πρὸς αὐτὸν, *fidelis ille testis*, qui audiendus erat. Non enim Deus voluit tentari Israellem illo tempore per opera tanta, sed illa voluit esse argumenta

& testimonia Salvatoris, juxta loca differtissima Deuter. XVIII. 15. 18. Esaj. VIII. 18. Zach. XII. 9. At Pontificia miracula nec tale quicquam juxta divinam prædictionem demonstrant, nec insitam ejusmodi evidentiam habent, nec cœlesti doctrinæ consonant. Illa ipsa, quæ ex Conrado Hunger, Bethscharto produxit pag. 203. &c. Adversarius, talia sunt, ut non minora vel pagani olim jactaverint, vel Pseudoprophetis & Antichristo Spiritus Dei tribuat.

XII. Miracula data esse infidelibus, docet Paulus I Cor. XVI. 22. Si igitur Divina miracula hodiè que patrat Diva Eremitana, cur apud eos duntaxat, qui fidelium axiomaticè soli superbiunt? Cur non apud nos, quos hæreticorum & infidelium in censum referunt? Frivolum est dicere, miracula data esse fidelibus, hoc est, Papistis *active*, at infidelibus, hoc est, Tigurinis aliisque, uti convitium vestrum habet, hæreticis, *passive*. Scilicet tam in promptu vobis est nos in prædicamentum passionis compingere, quàm canibus exta comedere. Sed si vobis, fidelibus scilicet, miracula data sunt *active*, nobis infidelibus *passive*, cur officio vestro tam segniter defungimini? Cur dono hoc præditi ad nos non acceditis, & inspectantibus nobis miracula non talia editis, quæ comòdè explorari, adeòq; lucem & ætatem

tem simul ferre valeant? Etenim sic demum Christum & Apostolos imitari dabitur, qui non inter amicos duntaxat, sed in primis inter eos, qui sermonem eorum non receperunt, miraculorum suorum virtutem confidenti animo exercuerunt.

XIV. Cur votum à majoribus nostris nuncupatum, quo se Deo obstrinxerunt ad frequentandam Deiparam Einsidlensem, à summa potestate post tempora Reformationis legitime rescissum, exsolvere cessaverimus, causam diximus Dissert. III. Sanè & ab eo toto pectore abhorremus, quòd vota nuncupantur sanctis, quæ Deo soli nuncupanda esse Dissert. IV. §. 8. Baldingero opposita probavimus. Quam maculam minimè abstergere potest levis distinctio Adversarii, asseverantis, non deferri votum sanctis *intransitive* sed *transitive*, ita ut per ipsos repræsententur Deo, tanquam illi, cui principaliter & ultimè ferantur. Sic enim *transitive* creaturis sacrificia, omnesque patriæ actus per speciem honoris Divini & cultus transitive exhiberi possent. Interim etiam Cajetanus in *Thoma* 2.2.9.88.art.5. fatetur, eadem ratione apud Pontificios fieri votum Deo ac sanctis. *Sanctis* inquit, *vovemus absolute, sicut Deo, Prelatis autem non.* Quod ex ordinis sui regula probat, in qua, inquit, manifestè sanctos contra homines distinguimus, ponentes illos ex parte Dei ac vovemus Deo.

Deo, B. Maria, Dominico ac omnibus sanctis, quòd
erimus obediētes pralato nostro. Ratio ipsi est,
quia sunt dii participativè. Quâ eâdem ratione
etiam Bellarminus utitur.

XV. Quòd verò me iterum iterumque
provocat Adversarius, ut ostendam, *vel unum*
prodigiosum opus esse in Einsidlensi Monasterio re-
ceptum & ratificatum ac divulgatum, quod non
legitimè examinatum ac probatum, omnisque adeò
fraudis expers extiterit; in eo quoque suam
proverbia manifestè propalat. Nam affirmanti
incumbit probatio. Vestrum igitur esset pro-
bare nobis vera & legitima esse miracula. Id
non præstatis hætenus. Non sufficit enim di-
cere, probata esse, nisi probatio vestra publi-
cam in notitiam perveniat. Noveras deinde,
si hanc provinciam suscipere velim exploran-
di ea, quæ ostentantur miracula, mihi nego-
tium datum iri longissimi, ut ajunt, subse-
lli, nimirum cursitandi ad vos non sine peri-
culo meo, & apud vos parùm competentes
judices vel arbitros, inquirendi in eos, qui-
bus miracula facta dicuntur, & miraculorum
factorum testes, ac denique ipsos Pontifices
Romanos eorum approbatores, atque hos
omnes sive defunctos jam, qui hunc in finem
resuscitandi essent, sive superstites. Hoc po-
tius sollicitandus eram, ut vel unū ostendam,
quod non veri nominis miraculum haberi de-
beat. Ita nullo negotio ostendissem, plera-
que

que talia esse, ut verè prodigiosum iis nihil
 insit, reliqua verò talia, ut à suspitione immu-
 nia non sint. Ego verò æquiore longè con-
 ditionem feram, ut nimirum vos, quibus mi-
 racula *active* data sunt, veniatis ad nos, qui-
 bus ea data sunt *passive*, & nobis coràm vim
 thaumaturgicam exerceatis, adeóque præsen-
 ti virtute veltrâ nos vel flectatis, vel ulcisca-
 mini. Ita proclivius erit de miraculis vestris
 iudicium. Interea nobis abundè est, tum
 quòd omnia miracula postremorum tempo-
 rum, adeóque etiam vestra, in sacra Scriptu-
 ra infamiâ quadam notata videmus: tum
 quòd nullum non vestrorum miraculorum
 ejusmodi sit, quin ad unum trium eorum ge-
 nerum, quæ recitavimus, commodè referri
 possit: tum denique quòd Pseudoprophetis
 talia & miracula tribuit scriptura, quibus ipsi
 electi, si fieri posset seducerentur, quod po-
 stremum arguit, tanta ea prodigia futura, ut
 ipsi electi eorum fallaciam non satis sint extri-
 caturi, adeóque eorum laqueis capiendi &
 irretiendi, nisi τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς, æter-
 num & immobile electionis Divinæ proposi-
 tum ac decretum vehementissimæ huic ten-
 tationi obsteret. Aurem nobis vellicant illa
 Tertulliani *lib. de Prescript. cap. 44.* ubi sic er-
 roris patronos loquentes inducit, iisque re-
 spondet: *Adijcient præterea multa de auctoritate*
cujusque Doctoris hæretici, illos maxime doctrinæ
sua

*suam fidem confirmasse, mortuos suscitasse, debiles re-
formasse, futura significasse, ut maxime Apostoli
crederentur, quasi nec hoc scriptum sit, venturos mul-
tos, qui etiam virtutes maximas ederent, ad falla-
ciam muniendam corrupta predicationis.*

XVI. Coronidem exornavit Synodalis
Disputatio fidelissimo Christi celeusmate,
quod extat Matth. XXIV. 23—27. Tunc si
quis vobis dixerit: Ecce hic Christus, aut hic, ne
credite. Excitabuntur enim Pseudo-Christi & Pseu-
doprophetae, & edent signa magna & miracula, ita
ut seducant, si fieri possit, etiam electos. Ecce pradi-
xi vobis. Itaque si dixerint vobis: Ecce in Eremito
est, ne egredimini, ecce in conclavibus ne credite.
Hæc Christi fidelissima sententia nudè à me
recitata est Adversario, quod ajunt, ἀληθεύων
τῶν οφθαλμῶν, *sudes in oculis*. Primò queritur,
me ut fucum facerem, loco vocis in deserto
supposuisse in eremo. Verùm si textum Græ-
cum, siquidem ejus gnarus es, inspexeris, re-
peries verba ἐν ἐρήμῳ, quæ commodè transtu-
li in eremo. Nam quid sit *eremus* tam notum
est Latinè loquentibus, quàm quid sit *deser-*
um, adeò quidem, ut Monachi in deserto de-
gentes *Eremitæ*, & Annales Monasterii vestri
Annales Heremi à Christophoro Hartmanno
insigniantur. Malui igitur retinere vocem
Græcam, etiam Latinè loquentibus notam,
ut planius sit, quò Spiritus S. digitum inten-
dat.

XVII. Dein-

XVII. Deinde quæstiones acutas mihi opponit, quas paucis discutere expediet. *Quæro*, inquit, *ex ipso*, an possit intra suum conclave vel in deserto sive in eremo adorare Christum in spiritu & veritate? Affirmo. Si affirmet, cur succenset Pontificiis, quòd Christum adorent in Eremo? Non succenseo iis, quòd Christum adorant in eremo, sed quod in eremo fingunt locum à Christo consecratum: quòd peregrinos eò alliciunt, quasi extra eremum non in quolibet conclavi vel templo eadem efficaciam Christus adorari posset: quòd hoc faciunt quæstus occipiendi gratiam: quòd locum eum sacrationem reliquis fingunt: quòd adorant ibi potius sanctos, quam Christum: quòd peregrinantes ad ipsos lactant spe indulgentiæ, satisfactionis, meriti. *Rursus quæro ex ipso*, inquis, *annon quando in Ecclesia Tigurina sumit Cœnam Domini, tunc sentiat Christi fidem in se magis excitatam*, atque adeò magis in spiritu & veritate adoret, quàm dum in cubilibus nescio quæ agit? Si neget, timeo sanè ne totus ipsius spiritus resolvatur in concupiscentiam carnis. Ego ex verbo Dei didici, tantam esse efficaciam precum mearum, quas in conclavi meo arden-ter fundo, quanta foret earum, quas, siquidem necessum esset, in loco publico cultui Divino destinato solus privatúsque funde-rem: adeoque loci sanctitatem vel maiorem vel minorem ad efficaciam precum nihil o-
mnino

minino conferre. Deinde ex eodem Dei ver-
 bo didici, Synagogam seu congregationem
 fidelium non esse deferendam Hebr. X. 25.
 idque ob plurimos earum & præstantissimos
 fructus, quales sunt consensus in eandem fi-
 dem, & cum expressa, tum tacita confœdera-
 tio ad Deum colendum uno humero, conjun-
 ctæ preces, communis gratiarum actio, exem-
 pla piorum ante oculos versantia, mutuus
 παραρρηκτισμός seu admonitio & exstimulatio. Si-
 cut enim multa ligna vel cremia in unum sug-
 gesta atque succensa, flammam vehementem
 ac validam emittunt: ita multorum fidelium
 in unum coactorum vox & unanime votum,
 siue deprecationis ea fuerit, siue gratiarum
 actionis, siue luctûs, siue lætitiæ, potentiùs
 sanctissimas Dei aures ferit, & majori vi cœ-
 lestis sacrarii fores pulsat ac reserat, quàm sin-
 gulorum fidelium, per se, seorsimque precan-
 tium. Differentia proinde efficaciam privata-
 rum & publicarum precum, non pendet à san-
 ctitate loci, sed à sanctitate cœtus hominum
 pio ardore Deum in vota una vocantium.
 Ut igitur paucis Tibi respondeam, fateor pri-
 mò, me in publico cœtu fidelium siue precan-
 tem siue Sacramenta participantem magis ex-
 citari & ad pietatem inflammari, quàm dum
 privatim ea pietate defungor, etsi nec priva-
 tis precibus efficacia deest. Secundò eam ef-
 ficaciam precum differentiam non à loci sancti-
 tate

tate, sed iis, quas dixi causis, oriri: tertio in
 ipsis publicis cœtibus nullam aliam me differe-
 rentiam agnoscere, quam quæ à maiore vel
 minore ardore ac zelo adorantium profici-
 scitur. Quæ verò de cubilibus habes, pro-
 cacis Monachi genium sapiunt. Casuistæ
 vestri & Confessarii produnt, vos, quid
 alii faciant in cubilibus, exactius, haud dubiè
 etiam expertos nōsse, quam qui plurimos an-
 nos in honesto, casto, Deoque unicè accepto
 matrimonio consumpserunt. Quin & Pio II.
 Papæ, teste Platina, dicere solito, *Sacerdotibus*
magnâ ratione sublatis nuptias, maiore restituen-
das videri; nec non Maximiliano II. Impera-
 tori, qui apud Thuanum lib. 35. plura argu-
 menta contra impurum cœlibatum coacer-
 vata Pio I V. Pontifici objecit, & inter aliâ
 fassus est, *vix inter multos unum reperiri, qui ca-*
stum cœlibatum præstet; his, inquam, summis or-
 bis Pontificii capitibus haud dubiè probè
 suboluit, vos legitimum matrimonium pero-
 sos & in spiritum concupiscentiæ resolutos,
 in cubilibus vestris nescio quæ, certè talia,
 à quorum mentione castæ aures & animi ab-
 horrent, facere. Millena exempla ex incor-
 rupta historiarum veritate, totidem impuri
 cœlibatus documenta, nullo negotio produ-
 ci possent, siquidem illud Augiæ stabulum in-
 gredi animus esset. Quæ castitas fuerit ipsorū
 sumorū Pontificum, liquere potest ex iis, quæ

in differt. III. Sc. i i. [diximus.] Sed pergis hunc in modum: Si affirmet, denuo quero ex ipso, an illa excitatio erga Christum fides, nec non in spiritu & veritate adoratio sit per gratiam meriti Christi? Utique. Sed tu instas: Si affirmet, iterum quero ex ipso, annon igitur gratia meriti Christi major vigeat in Templo Tigurino, quam in obscænis cubilibus. Sic est sanè. Gratia meriti Christi major viget in Templo Tigurino, quam in obscænis cubilibus & cellulis Monasticis. Quærere pergis: Si affirmet, denuo quero ex ipso, annon illa major gratia meritorum Christi in uno præ obscænis cubilibus loco sacro efficacia & præsentia importet quandam virtualem Christi præsentiam? Haud abnuo. Sed hac lege, ne virtualis ea præsentia alligetur loco, ut dicatur esse *unde n̄ unde, hic aut hic*, quam vocem Pseudo-Christis & Pseudoprophetis Salvator tribuit. Si affirmet, ita urges, rursus quero ex ipso, an credat, quod Pontificii aliam, scilicet circumscriptivam & quantitativam Christi præsentiam pro hic & nunc asserant esse extra cælum? Quia cum fratribus Cadmæis mihi res est, simpliciter id nec affirmare nec negare possum. Affirmo igitur ex parte de illis Pontificiis, qui cum Majore & aliis possibilitatem circumscriptiva locationis replicate propugnant, nec non de mysterii Einsidlensis hyperaspistis, qui Christi præsentiam in terris circumscriptivam & quantitativam saltem ad tempus defendunt. Nego
ex

ex parte de iis, qui negant Christi *pro hic & nunc* extra coelum circumscriptivam & quantitativam praesentiam. Si affirmet, inquis, *apertam committit falsitatem, eosque Lutheranismi ac sectae Ubiquistarum falso redarguit.* Si promiscue de omnibus id affirmarem, falsus essem. Sed de iis, de quibus affirmo, verum esse, ipse negare non potes. Neque tamen eos Lutheranismi redarguo. Lutherani enim tecum non quantitativam corporis Christi praesentiam, sed invisibilem tuentur. Si neget, ita concludis, *in aperto erit, totam illam a se superius facta argumentationis vim evanescere.* Non evanescit, Redingi. Primo quia virtualis meriti Christi in terris praesentia consistere potest, etsi loco cuiuspiam non alligetur. Secundo, quia non virtuales meriti Christi praesentiam extra coelum duntaxat defenditis, sed etiam corporalem, etsi invisibilem, puta in Missa. Tertio quia Christum in Sacello vestro fuisse praesentem quantitative & circumscriptive statuis. At contra haec omnia nos praemunivit Christus his verbis: *Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus aut hic, ne credite. Excitantur enim Pseudo-Christi &c.*

XVIII. Sed Christi Domini sententiam non procedere de veris Christi apparitionibus, sed de hypocritarum Christi personam ejusque missionem fingentium fallaciis, ad extremum pronuncias. At primo veras Chri-

Iti post ejus in cœlum ascensionem in terris
 apparitiones supponis, non probas. Etenim
 eum nec Stephano, nec Paulo, nec aliis in
 terra apparuisse, superius manifestum feci-
 mus. Secundò clarum est, de quibus loquatur
 Christus. De iis nempe, qui dicunt: *hic Christus*
aut illic: qui edent signa magna & miracula,
 qui dicent: *Ecce in eremo est! Ecce ἐν τοῖς ταμείοις*
in conclavibus est. Quotquot igitur hoc dicunt,
 illos sententia Christi ferit, Tros Rutulúve
 fuant. Atqui efficaciam meriti Christi certis
 locis etiam deserto alicui alligant, dicunt:
Ecce hic Christus, aut illic, hoc est, in hoc vel il-
 lo loco. Qui Christum pertendunt compa-
 ruisse suo corpore in deserto, ejusque Sacello
 aliquo, dicunt: *Ecce hic vel illic in Eremo Chris-*
tus erat. Qui Christum sub speciebus panis
 docent invisibili modo latere, & in promptua-
 riis ciborum recondi, ii dicunt: *Ecce Christus*
in ταμείοις conclavibus seu promptuariis. Tria au-
 tem apprimè observanda. Primò Christum
 confictæ illi à Pseudoprophetis & Pseudo-
 Christis, sive in penetralibus ac penuariis, si-
 ve in deserto præsentiaæ suæ, opponere v. 27.
παρουσίαν præsentiam suam in consummatione
 orbis. Quibus verbis supponit, se hinc brevi
 migraturum, & in cœlos ascensurum, nec re-
 diturum ante finem mundi. Vana autem fo-
 ret hæc oppositio adventús hujus futuri, nisi
 subintellexisset, se ante reditum suum in ter-
 ris

ris omnino non fore, ac proinde nec in deserto, nec in promptuariis ciborum, qualia sunt monstrantiæ. Facile aliàs fuisset illis Pseudo-Christis regerere, etsi Christus conspicabili modo rediturus sit in fine mundi, illud tamen non obstare, quò minus sit *ἐν τῷ ὄρει ἡρώδης* in deserto & promptuariis. Secundò vocabulum Græcum, quod redditur per *adventum*, illud ipsum vocabulum esse, quod *præsentiam* significat, videlicet *παρουσία*: nempe quia adventus illius, qui discesserit, & præsentia ipsius reapse idem sunt. Quod evidenter omnem corporis Christi in terris præsentiam excludit, donec Christus illustri modo redux mundo finem imponet. Tertiò comparationem, quam instituit Christus, nimirum fulguris cum præsentia & apparitione sua, aperte excludere præsentiam nescio quàm occultam, qualis fuisse in Sacello vestro, & ab uno Conrado observata fingitur, nec non invisibilem sub accidentibus panis. Nam si fulgur est, apparet: si non apparet, non est. Ita, innuit Christus, si hîc essem, apparerem procul dubio, neque vel in promptuariis vel in deserto latitarem. At appariturus non sum, nisi quando advenero in splendore & gloria: antetempus igitur illud me fore præsentem, credendum nullo modo est.

XIX. Atque hæc, D. Redingi, adversus *Dissertationes tuas Refutatorias* dicere habui.

Bona fide tua legi vestigia, neque quicquam
 omisi eorum, quæ ad rem facere visa sunt.
 Quæ tu studio, nisi fallor, intricasti, & termi-
 norum ac distinctionum tenebris involvisti,
 ego evoluta dare, & quàm fieri potuit, sim-
 plicissimè proponere studui, quò pio lecto-
 ri ratio constet laboris, quem ad legenda no-
 stra illa impendere dignabitur. Integra e-
 tiam authorum loca bona fide repræsentavi,
 à quo instituto te consultò abstinuisse palam
 est. Sicubi iudicio tuo acerbius quid mihi ex-
 cidit, cogita injuriam esse inferentis, non re-
 ferentis; & ea fuisse tua Sophismata, eam
 calami malignitatem, ea convicia passim in-
 gesta, quæ longe acriori aceto perfundi, &
 sale defricari debuissent. Ex studio enim cha-
 ritatis, & veritatis fiducia multa Tibi condo-
 navi.

XX. Tuum jam erit seridè scrutari con-
 scientiam tuam, annon causa, quam tan-
 tà fiduciâ agitas, mala sit. Si tamen ob-
 firmaveris, & ferire perrexeris, hoc denique
 te monitum velim, neque eo me abunda-
 re à severioribus & utilioribus studiis otio,
 ut integrum mihi sit contentionis funem
 denuo tecum ducere, neque eo me animo
 esse, ut commotos semel sine justa causa
 & astuantes adversantium animos ulterio-
 ri disputatione exulcerare velim. Interim
 affulgebit, affulgebit illa dies, quâ Chri-
 sto

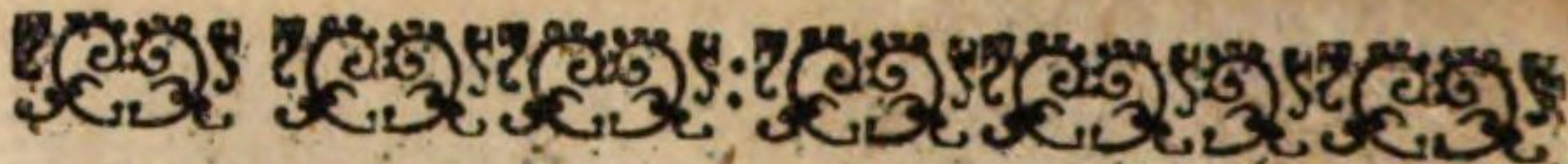
sto Regi Regum, & Domino Dominantium
 & tu nolens volens victas manus dedes, &
 fideles universi applaudent in hæc verba: Je-
 hova regnat, exultet terra, latentur insula,
 pudore afficiantur omnes, qui serviunt sculptili-
 bus, qui jactant se de idolis. Incurvate ei vos
 omnes Dii: quoniam Tu IEHOVA excelsus es su-
 per omnem terram! Valde exaltatus es super omnes
 Deos! Psal. XCIV. 1. 7. 9. Veni Domine
 Jesu, AMEN.

F I N I S.

Cc 4

ΓΡΗ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙ-

ΣΚΟΠΟΥ ΝΤΣΣΗΣ, ΠΕΡΙ

τῶν ἀπάντων εἰς Ἱεροσό-
λυμα.

Επειδήπερ ἠρώτησας, ὦ Φίλε, Ἀγ' ἔχρασμά-
τος, πρέπειν ὡθήσειν πρὸ πάντων σοι καθέξης
ἀποκρίνασθαι, ἐγὼ τοὺς ἀπαξ ἀνατεθεικότας
αὐτοὺς τῇ ὑψηλῇ πολιτείᾳ, καλῶς ἔχειν φημι πρὸς
τὰς ἑὺαγγελίας. Ἀγ' παντὸς ἀποβλέπειν φωνὰς, καὶ
ὥσπερ οἱ τῷ κανόνι τὰ ἐπὶ κεῖμενον ἀπαθιύοντες, ἔ-
τιν' ἔτι ἔκ κανόνος ἀθεῖαν τὰ σκολιὰ τὰ ἐν χερσὶν εἰς
εὐθύτητα μετὰβάλλουσιν. ὅτως προσήκειν ἡγοῦμαι οἶόν
τινα κανόνα ὀρθὸν καὶ ἀδιάστροφον, τὴν εὐαγγελικὴν λέ-
γων δὴ παλιναῖαν, τέτοις ἑπιβάλλοντας, κατ' ἐκείνῃ,
πρὸς τὸν Θεὸν ἀπαθιύεσθαι. ἐπεὶ τοίνυν εἰσὶ τινες τ' τὴν
μονήν καὶ ἰδιάζοντα βίον ἐπανηρημένων, αἷς ἐν μέρει
εὐσεβείας νεγόμεται τὸ τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις τόπους
ἰδεῖν, ἐν οἷς τὰ σύμβολα τῆς Ἀγ' σαρκὸς ἑπιδημίας τοῦ
Κυρίου ὀρεῖται, καλῶς ἂν ἔχοι πρὸς τὸ κανόνα βλέπειν.
καὶ εἰ ταῦτα βάλεται ἢ πρὸς τῶν ἐντολῶν χειρογωγία,
ποιεῖν τὸ ἔργον, ὡς πρὸς αἶμα Κυρίου. εἰ δὲ ἔξω ἐστὶ τ' ἐν-
τολῶν ἔκ δεσπότη, οὐκ οἶδα πῶς ἰὸν Ἀγ' τεταγμένον π-
θέλειν ποιεῖν αὐτὸν ἐαυτοῦ τοῦ καλῶς νόμον γινόμενον.
ὅπου προσκαλεῖται πρὸς τὴν κληρονομίαν τ' βασιλείας
τ' ἔργων ὁ Κύριος τοὺς εὐλογημένους, ἵνα ἀπελθεῖν εἰς
Ἱεροσόλυμα ἐν τοῖς καθορθώμασιν οὐκ ἀπηρείθμησεν
ὅπῃ τὸν μακαριστὸν Ἀγγέλου, τὴν τοιαύτην σπου-
δαὶ οὐ παρέλαβεν. ὃ δὲ μήτε μακάριον ποιεῖ, μήτε
πρὸς

GREGORII NYSSENI
EPISCOPI, DE IIS QUI
adeunt Jerosolyma.

PETRI MOLINÆI versio.

Quandoquidem me rogasti, Amice, per epistolam, de omnibus tibi ordine respondendum existimaui. Equidem, eos qui se semel consecraverunt sublimi vivendi rationi, pretium opera facere existimo, si semper Evangelii voces respiciant. Ac quemadmodum qui rem subjectam ad amussim exigunt, juxta amussis rectam lineam, qua præ manibus habent tortuosa ad rectitudinem revocant: ita convenire arbitror quadam veluti recta linea & indeflexa (Evangelica nimirum disciplina) his applicata, juxta illam ad Deum dirigi. Quum itaque aliqui eorum, qui solitariam & in se ducto vitam elegerunt, in parte pietatis ponant visere loca Ierosolymorum, in quibus vestigia conversationis Dominice conspiciuntur; opera pretium fuerit ad regulam respicere, & si hac suadet præceptorum manu ductio, opus exequi ut jussus à Domino: sin verò est extra Domini præcepta, haud scio, quid hoc sit rei aliquid non mandatum velle agere, atque ita ipsum sibi legem esse honesti. Certè quando Dominus invitat benedictos ad hereditatem regni cælorum, profectionem Ierosolymam inter recte facta nō retulit: ac quum qui sint beati pronuntiat, hoc studium non complexus est. Consideret verò prudens, cur in eo, quod neq; beatum

πρὸς τὴν βασιλείαν εὐθετον, ἀντὶ τίνος σουδάζεται;
ὁ νοῦς ἔχων ἴπισκεψάσθω. καὶ εἰ μὲν ἐπωφελὲς ἴω τὸ
γινόμενον, σὺν ἰω ἔδὲ ἔτως καλὸν πρὸς τῶν τελείων
σουδάζεσθαι. ἐπεὶ δὲ κατὰ μαυθανόμενον δι' ἀκρίβειας
τὸ γινόμενον, καὶ ψυχικῶς περιβέβηται βλάβει τοῖς τ'
ἀκριβῆ βίον ἐνησησμένοις, ὥς ἐστι τ' μακρὰς σου-
δῆς ἄξιον, ἀλλὰ τ' μεγίστης φυλακῆς, ὥς μηδενὶ τ' κατὰ
βλαπτόντων ὁ καὶ Θεὸν περιηρημένον ζῆν περιπέριτο.
πᾶς ἔν ἐστιν ἐν ταῖς βλαπτόν; ἡ σεμνὴ πολιτεία πᾶσι πρὸς
κατὰ, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξίν, ἴδιον δὲ καὶ φιλοσο-
φίαν βίον, ἡ εὐφροσύνη. αὕτη δὲ ἐν τῷ ἀμίκτω καὶ
ιδιόζοντι βίῳ τ' ζωῆς κατορθοῦται, ὥς ἀνεπίμικτον καὶ
ἀσύγχυτον εἶναι τὴν φύσιν, μήτε τῶν γυναικῶν ἐν ἀν-
δράσι, μήτε τῶν ἀνδρῶν ἐν γυναιξὶ πρὸς τὰ πρὸς τετη-
ρημένα τ' εὐφροσύνης ὁρμώντων. ἀλλ' ἡ τῆς ὁδοῦ πρὸς
εἰας ἀνάγκη αἰ τὴν ἐν τοῦτοις ἀκρίβειαν, καὶ πρὸς
ἀδιαφορίαν τῶν πρὸς περιηρημένων ἄγει. ἀμύχανον
γὰρ γυναικὶ τοσάυτῳ ὁδὸν διαδραμεῖν, εἰμὴ τὸν
διασώζοντα ἔχοι, καὶ ἀλλὰ τὴν φυσικῶς ἀσθένειαν
ἀναγομένην ὑπὸ τὸ ὑποζύγιον, κακῆθεν κατὰ γομένην,
καὶ ἐν ταῖς δυσχερείαις πρὸς κρατῆμένη. ὅπερ δ' ἂν
ὑποθώμεθα, εἴτε γνώριμον ἔχει τὸν τὴν φερραπείαν
ἀποπληροῦται, εἴτε μισθωτὸν τὸν τὴν διακονίαν πα-
ρεχόμενον, κατ' ἐκάτερον μέρος οὐ διαφεύγει τὴν
μέμψιν τὸ γινόμενον. οὔτε γὰρ ἴω ξένω ἑαυτὴν πρὸς
ναπαύσσει, ἔπειτα ἴω, τὸν τῆς σωφροσύνης φυλάττει νό-
μον. τ' δὲ καὶ τοὺς ἀνατολικοὺς τόπους πανδοχείων ἐ
κατὰ λυμάτων καὶ πόλεων ποικίλῃ τὴν αἰδειαν καὶ πρὸς τὸ
κακὸν τὴν ἀδιαφορίαν ἔχόντων, πῶς ἔστι διωκτὸν τὸν
ἀλλὰ καπνοῦ παρίοντα μὴ δριμυχθίῃαι τὰς ὀφθαλμοὺς;
ὅπου μολιῶνται μὲν ἀκοή, μολιῶνται δὲ ὀφθαλμοί, μο-
λιῶνται

efficit, neque ad regnum apertum, opera collocetur. Imò,
si res esset utilis factu, ne sic quidem à perfectis ho-
nestè observaretur. At quum res probè ac sedulo per-
specta spiritalem noxam affricet accuratum vitæ ge-
nus insistentibus, non est isto tanto digna studio, immo
est vitanda summopere: ne qui vitam eligit Deo ad-
dictam ab ulla re noxia configatur. Quid ergo in his
est noxium? Graves quidem & sancti mores sunt
propositi omnibus tum viris, tum mulieribus: at pe-
culiaris est vitæ acta ex studio sapientiæ honestas. Ea
autem in separato & solitario vitæ instituto rectè ser-
vatur, quippe cuius ingenium est à permistione abhor-
rens & inconfusum: quum nec mulieres inter viros,
nec viri inter mulieres ad tuenda honestatis officia
contendant. Sed itineris necessitas accuratam horum
observationem in promiscuam negligentiam vertit.
Impossibile enim mulieri tantum iter percurrere, nisi
habeat comitem custodem, & quum ob imbecillita-
tem sexus imponitur iumento, & quum inde deponi-
tur, & quum in difficilioribus locis apprehenditur.
Virumlibet autem supposuerimus, sive norum ali-
quem habet, qui hoc servitium impleat sive mercede
conductum habet, qui hoc ministerium exhibeat; u-
trouis modo se res habet, non effugit res ista reprehen-
sionem. Nam sive se peregrino, sive se suo committit,
non servat legem temperantia. Quum vero per O-
rientis regiones pandochia & diversoria & urbes
quam plurima licentiam mali & promiscuam liber-
tatem habeant, quâ fieri potest ut transeunti per fu-
rum oculi non mordeantur ejus acrimonia? ubi pol-
luitur auditus, polluitur oculus, polluitur animus per
oculos

διώεται δὲ καρδία, δι' ὅφθαλμων καὶ ἀκοῆς δεχομένη
τὰ ἄτοπα. πῶς ἔστι δυνατὸν ἀπαθῆναι παρελθεῖν τοὺς ἐμ-
παθεῖς τόπους; τί δὲ καὶ πλεονέξει ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖ-
νοῖς γινόμενον, ὡς μέχρι τοῦ σαμαλικῶς καὶ Κυρίως
ἐκείνοις τοῖς τόποις ἀφροντος, ἡμῶν δὲ ἀποφοιτῶν.
ἢ ὡς καὶ ἁγίος Πνεῦματος πρὸς τοὺς Ἱεροσολυμίτας πλεο-
νάζοντος, πρὸς δὲ ἡμᾶς ἀδυνατῶντος. καὶ
μὴ εἶναι ἐν τοῖς φαινομένοις, Θεοῦ παρεκκλίαντικῆς
ἐκδοῦς μάλλον ἢ πρὸς ἐν τῷ ἔθνει τῷ Καππαδοκῶν τὸν Θεόν
ἀπειτῶσαι νομίσαιεν, ἢ περὶ ἐν τοῖς ἔξω τόποις. ὅσα γὰρ
ἔστιν ἐν ἱστοῖς θυσιαστήρια, διὰ τὸ ὄνομα καὶ Κυρίως δοξάζ-
εσθαι, ὅτι ἁγίος Ἰσραὴλ πατρὸς ἀφροντοῦ οἰκουμένης ἐξαι-
ρεθῆναι το θυσιαστήρια. ἔπειτα καὶ εἰς πλεονέχει χάρι-
τις ἐν τοῖς καὶ Ἱεροσολύμοις τόποις, ὅτι ἂν ἐπεχωρίσσει
τοῖς ἐκεῖ ζῶσιν ἡ ἀμαρτία. νῦν μὲντοι ὅτι ἔστιν ἀκαθαρ-
σίας εἶδος, ὅ μὴ τοιμαῖται παρ' αὐτοῖς. καὶ πονηρίαι,
καὶ μοιχεῖαι, καὶ κλοπαί, καὶ εἰδωλολατρεῖαι, καὶ φαρ-
μακείαι καὶ φθόνοι, καὶ φόνοι, καὶ μάλιστα γὰρ τὸ τοιοῦ-
τον ὁππῶς ἀφροντοῦ κακόν, ὡς τε μηδαμοῦ τοιμαῖται ἐτοι-
μότητα εἶναι πρὸς τὸ φονεῦν, ὅσον ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖ-
νοῖς θηρίων δίκην τῶ ἀμαρτῶν ὁμοφύλων ὁππῶς ἀφροντοῦ
ἀλλήλων ψυχροῦ κέρδους χάριν. ὅπου τοίνυν ἰαυτὰ γί-
νεται, ποῖαν ἀπόδειξιν ἔχει καὶ πλεονέχει χάριν εἶναι ἐν τοῖς
τόποις ἐκείνοις; ἀλλ' οἶδα τὸ ἀντιλεγόμενον τῷ πολλῶν πρὸς
τὰ παρ' ἐμοῦ εἰρημένα· λέγεται γὰρ, ἀφ' οὗ ταῦτα καὶ
ὁππῶς ἀφροντοῦ ἐνομοθέτησας; εἰ γὰρ μηδὲν τῶ κέρδους
τῶ καὶ Θεὸν ἐκδημήσων ἂν πρὸς γίνεσθαι ἐκεῖ, ὑπὲρ πᾶ-
ν καὶ μάλιστα ὑπέσθαι τὴν τοσαύτην ὁδόν; ἀκουσάτωσαν
οὖν τῆς ὑπὲρ τέτων παρ' ἐμοῦ ἀπολογίας· ἐμοὶ ἀφ-
τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐν ἡ ζῆν ἐπάχθην πρὸς καὶ οἰ-
κονομοῦνται ἡμῶν τὴν ζωὴν, ἐγένετο τῆς ἀγίας συνόδου
διορθώ-

oculos & aures fœda admittens. An possibile est tota infecta sic transire, ut non afficiaris? Quæ autem in re superior existit qui ad ea loca venerit? quasi verò ad hæc usque tempora Dominus illis in locis corpore versetur, à nobis verò recedat. aut quasi abundaret Ierosolymis Spiritus Sanctus, ad nos verò transire non posset. Atqui si ex his, quæ apparent, certa capi possunt argumenta divinæ præsentia, meritò quis existimaverit Deum magis in gente Cappadocum, quàm extra commorari. Quàm multa enim sunt apud eos altaria, per quæ nomen Domini honoratur? non temerè quisquam reliquo fere orbe tot enumeraverit altaria. Ad hæc si largior esset in Ierosolymitanis locis gratia, peccatum inter homines ibi agentes non esset familiare. Nunc verò nullum non impuritatis genus apud eos perpetratur; nequitia, adulteria, furta, idololatria, veneficia, invidia, cades: & maxime quidem hoc malum ibi familiare est, usque adeò ut nusquam tanta sit ad eadem proclivitas quanta illis in locis, hominibus ferarum more currentibus ad sanguinem popularium frigidi lucri ergo. Ubi igitur talia fiunt, quo argumento ibi ampliorem quam alibi gratiam esse contendas? Nec me fugit quid contra hæc quæ dixi multi oggerant. Cur non, inquiunt, hanc tunc legem indixisti tibi? Nam si ibi fuisse nihil affert utilitatis ei, qui ad Dei cultum peregrinationem suscepit, quam ob rem tam longi itineris laborem sustinuisti? Audiant ergo meam super his defensionem. Mibi ob necessitatem in qua vita mea constituta est ab eo qui vitam nostram dispensat, acsidi venire usque ad loca sacra Synodi ad emendationem

διορθώσεως ἐνεκεν τῆς καὶ τῷ Ἀρεβίαν ἐκκλησίας, με-
χρὶ τῶν τόπων γενέσθαι. καὶ ἐπειδὴ ὁμορός ἐστὶν ἡ Ἀρε-
βία τοῖς καὶ Ἱεροσολύμας τοῖς, ὑποσχόμενοι καὶ συ-
σχεφόμενοι τοῖς περὶ τὴν ἀγίων Ἱεροσολυμιτῶν
ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τὸ εἶναι αὐτῶν ἐν ταρχῇ τὰ πρῶτα
μακά, καὶ χρῆζειν ὧς μεσιτεύοντος. ἔπειτα δὲ καὶ ὧς
ἐυσβεστάτα βασιλέως πρὸς τὸν ἀσχομένον τῷ εὐκολίαν τῶ
ὁδῷ ἀλλὰ δημοσίᾳ ὀχήματος, ὅδε μάλιστα ἡμῖν ἀνάγκη ἐγ-
νετο ταῦτα πείσχειν, ἃ καὶ Ἰπὶ τῶν ἄλλων κατενοήσαμεν.
τὸ γὰρ ὄχημα ἡμῖν ἀντὶ ἐκκλησίας καὶ μονασιῶν ἰω,
ἀλλὰ πάσης τῆς ὁδῷ συμφαλλόντων πάντων καὶ σιωνη-
σευόντων τῷ Κυρίῳ. τὸ οὖν ἡμέτερον μηδένα σκαπδαλι-
ζέτω· μάλλον δὲ πιθανὴ γενέσθω ἡ συμβουλία ἡμῶν,
ὅτι περὶ ὧν τῷ ὀφθαλμῷ ὑπεβάλομεν περὶ τῶν καὶ
συμβουλευόμεν. ἡμεῖς γὰρ τὸν Ἰπὶ φανέντα Χριστὸν εἶναι
Θεὸν ἀληθινὸν ὡμολογήσαμεν καὶ περὶ τῶν Ἰπὶ τῶν τόπων γε-
νέσθαι, καὶ μὲν ταῦτα, ὅτε τῶν πίστεως ἐλαττωμένης, ὅτε
μὲν ταῦτα περὶ σωζήσεως καὶ τῷ ἀλλὰ τῶν παρθέτων ἐναυ-
δρώμεσιν καὶ περὶ τῆς Βηθλεὲμ ἡπιστάμεθα. καὶ τὴν ἐκ
νεκρῶν ἐξανάστασιν καὶ πρὸς ὧς μνήματος Ἰπιστεύσαμεν
καὶ τὴν εἰς ἔσθλας ἀνάβασιν καὶ δίχα ὧς τὸ ὄρος τῶν ἐ-
λαιῶν ἰδεῖν, ἀληθὴς εἶναι ὡμολογήσαμεν. τοσούτον δὲ
μόνον ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ὠφελήθημεν, ὅσον ἐν συγκρί-
σει γινώσκειν, ὅτι τὰ ἡμέτερα τῶν ἔξω πολὺ ἀγιώτερά ἐστιν.
ὅθεν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, ἐν οἷς ἐστὶ τόποις, ἀνέ-
στατε αὐτόν. Θεοῦ γὰρ περὶ συγκρίσιν τοπικὴ μετὰ πα-
σις οὐ κατεργάζεται. ἀλλ' ὅπου περὶ ἀν. ἡς, πρὸς σὲ ἡξει
ὁ Θεός, εἰαν γὰρ τὸ τῆς ψυχῆς σου κατὰ γάμον τοιοῦτον
εὐρεθῇ, ὥστε ἐνοικῆσαι τὸν Κύριον ἐν σοὶ καὶ ἐμπεριπα-
τῆσαι. εἰ δὲ πλήρη ἔχῃς τὸν ἔσω ἄνθρωπον λογισμῶν
πονηρῶν, Ἰπὶ ὧς Γολγοθᾶ ἡς, καὶ Ἰπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν,
καὶ

tionem Arabicarum Ecclesiarum convocata: ac
quoniam Ierosolymitanae regioni Arabia est conter-
mina, eo veni ex promissione, & communicaturus
consilium cum praesidibus sacrarum Ecclesiarum Ie-
rosolymitarum, quia turbatae erant eorum res & ar-
bitro egebant: tum pietissimo Imperatore nobis
praebeante via facilitatem dato publico vehiculo, li-
beri eramus à necessitate ea patiendi incommoda, quae
in aliis animadverimus. Vehiculum enim nobis
erat vice monasterii & Ecclesiae, toto itinere cunctis
concinentibus & jejunantibus Domino. Nostrum er-
go exemplum neminem offendat; sed potius suasio
nostra fidem inveniat, quia de his consilium damus
quae ipsi oculis usurpavimus. Nos enim & antea-
quam eo loci venissemus, & porro, Christum esse
Deum verum confessi sumus, nec imminuta est no-
stra fides, nec ex eo aucta: Et jam sciebamus assum-
ptionem humanae naturae per Virginem ante aspec-
tum Bethlehemi: Et credidimus Resurrectionem ex
mortuis ante visum monimentum: & Ascensionem
in caelos veram esse confessi sumus, etiam non viso O-
learum monte. Hic nobis unus itineris fructus, co-
gnovisse ex collatione, nostra externis esse longe san-
ctiora. Quapropter timentes Dominum, eum in quibus
agitis locis laudate. Loci enim mutatione ad
Deum non acceditur: sed ubiubi locorum fueris, ad
te veniet Dominus, si modo tale inveniat animae
tuae diversorium, ut possit in te habitare Dominus &
inambulare: sin vero interiorem hominem habueris
plenum improbis cogitationibus, etiam si fueris su-
per Golgotha, etiam si super monte Olearum, etiam
si sub

si sub monumento Resurrectionis, tantum abes à Christo in animum tuum receptione, quantum qui neque fidei principia agnoscunt. Suade igitur, dilecte, fratribus peregrinari à corpore ad Dominum, non vero à Cappadocia in Palestinam. Quòd si quis Domini vocem opponat precipientem discipulis non abscedere Ierosolymis: hoc dictum sic intelligat: Quandoquidem Sancti Spiritus gratia & distributio nondum advenerat Apostolis, iussit eos Dominus una manere donec induerentur virtute ex alio. Certe si quod ab initio erat, duraret adhuc tempora, Spiritu Sancto dispensante in specie ignis singula dona, oporteret omnes ibi esse ubi fieret donorum distributio: versio Spiritus quo vult spirat, omnino qui hic crediderunt, sunt participes divini muneris secundum profectiorem Ierosolyma.

APOLOGIA

Pro Epistola Gregorij.

I. **E** Pistolam ἀξιωματικόν Gregorij manifestissimè loco adjecimus, tum ut quis veteris ecclesiæ de Peregrinationibus sensus fuerit, constet, tum, quia Orthodoxæ de Peregrinationibus sententiæ argumenta συντόμως τε καὶ ἑπιτόμως complectitur. Eiusdem nunc vindicias adversus Bellarminum, Richeomum, Gretserum, Baronium, aliosque, quibus ea fides est in oculis, suscipimus.

II. Et

πάντα τὸ μνημα τῆς ἀναστάσεως, τοσῶτον ἀπέχει
τὸ Χρῆσθαι δέξασθαι ἐν αὐτῷ, ὅσον οἱ μηδὲ τὴν δόχλιν
ὁμολογήσαντες. συμβῆλθον οὖν ἀγαπῆτε τοῖς ἀδελ-
φοῖς ἐκδημεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος πρὸς τὸ Κύριον, καὶ
μὴ ἀπὸ Καππαδοκίας εἰς Παλαιστίναν. εἰ δέ τις τὴν
ἐκ Κυρίου φωνὴν περιβάλοι, τὴν ἀρετὴν ἡμε-
τέραν, μὴ χωρίζεσθαι ἀπὸ Ἱεροσολύμων, νοησάτω τὸ
ἐρημένον. ἐπεδήπερ ἡ ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις καὶ
διανομή ἔγωγε ἐπεφοίτησε τοῖς Ἀποστόλοις, περιέταξεν
αὐτοῖς Κύριος ἵππὶ τὸ αὐτὸ μέναι, ἕως ἂν ἐνδύσωνται
δυνάμιν ἐκ ὑψους. εἰ μὲν οὖν ἡ ἀπὸ δόξης ἐγένετο μέ-
χρι τοῦ νῦν, ἡ ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν εἰδει πρὸς τὸ χα-
ρισμάτων οἰκονομῆται ἕκαστον, ἔδει πάντας εἶναι ἐν
τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, ἐν ᾧ ἡ διανομή ἐκ χάρισματὸς ἐγί-
νετο. εἰ δέ τὸ Πνεῦμα ὅπως θέλει πνεῖ, καὶ οἱ ἐνταῦθα
πιστεύοντες, μέτοχοι γίνονται ἐκ χάρισματὸς, καὶ
τὴν ἀνυπερόχον τὴν πίσεως, καὶ τὴν ἀποδοκίαν τὴν ἐν
Ἱεροσολύμοις.

II. Et primò quidem Bellarminus, ac qui
pennas ei intervulsi, Richeomus, epistolam
eam tanquam ψευδεπίγραφον, falsi insimulant.
Forte, inquit Bellarminus, non est Nysseni illa o-
ratio. Nam nec habetur in operibus ejus, nec scitur,
quis illam verterit in sermonem Latinum, et forte
etiam Græcè non invenitur, de cultu sancti. lib. III.
8. Sed fortè graviter erravit Bellarminus, &
honorario nimis jure de ea epistola decrevit.
Probant quæ dicta à nobis sunt pag. 158. Γνη-
στότητα ejus arguunt tum scribendi character,
Dd qui

qui redolet phrasin Gregorii , & verba cum cæteris Gregorii consona : tum quòd profetionis suæ in Arabiam meminit in epistola ad Olympium : tum antiqui codices, quorum testes sunt Aloisius Lipomannus, Zehneri nec non Regia Bibliotheca. Sed quid multis? Genuinam esse post Bellarminum amplius pronuntiare ex adversariis nemo sustinet , ipso Baronio veritati suffragante.

III. Sed quæ repellere nequivit Bellarminus tela , ea tum ipse , tum Baronius aliique , qui germanam esse inficias ire non sunt ausi , corpore quasi declinare conantur. Ajunt nempe , authorem epistolæ illius non damnare peregrinationes à quolibet susceptas, sed ab Anachoretis tantum, hoc est, solitariam vitam agentibus , Monachis puta & Monialibus. Cæterum hoc κρησφύγετον jam elidere cœpimus pag. 159. Paucis nunc argumenta , quibus Gregorium peregrinationes dissuasisse cujusvis sortis hominibus, probavit doctissimus Molineus, colligemus, eaq; à Gretseri maledici Lojolitæ exceptionibus vindicabimus. Primò Gregorius negat sibi quidquam profuisse peregrinationem eam. At Gregorius Monachus non fuit. Annon igitur sequitur, ex ejus mente non prodesse peregrinationes etiam iis , qui Monachi non sunt? Respondet Gretserus, *Gregorium more medici, veri dissimulatione usum in bonum videlicet Monachorum, ut tantò efficacius eos absterreret.* Miseram verò

verò defensionem, quæ sancto viro sine ulla
ratione tribuit dissimulationem veri cum
mendaciis conjunctam ! Disertè profitetur
Gregorius, fidem suam de Christo ex ea pere-
grinatione nec imminutam esse, nec auctam.
Hoc si verum non est, utique non dissimula-
vit verum Gregorius, sed falsum apertè dixit.
Secundò provocat Gregorius ad regulam,
nempe præceptum Divinum. Hoc enim cum
nuspiam extet, colligit, peregrinantem αὐτὸν
ἐαυτῷ τῷ καλῷ νόμον γινόμενον, ipsum sibi legem es-
se honesti. An hoc respectu Monachorum dun-
taxat dicitur ? An illis tantum respicienda re-
gula, præceptum Divinum, at reliquæ sortis
hominibus se licet sibi ipsis facere legem ho-
nesti ? Excipit Gretserus, Gregorium hoc ar-
gumento Monachis demonstrare voluisse peregrina-
tionem, utpote non præceptam, ad perfectionem, ad
quam illi unicè contendant, non requiri. Sed obli-
tus est hic homo, juxta ipsos Pontificios per-
fectionem Evangelicam, quam sectari videri
volunt Monachi, non esse præcepti, sed con-
sili. Argumentum igitur illud Monachos mi-
nimè strinxisset. Quin potius, si ea mens se-
disset Gregorio, peregrinationem etsi non
præceptam, utilem tamen esse, inducere ad
peregrinandum debuisset Monachos, utpo-
te qui supererogationum sibi merita vendi-
cant. Præterea ait, eum qui non præcepta
sectatur, se sibi ipsi facere legem honesti. Qua
assertione damnat cultus electitios omnes, ut-

pote non præceptos, adeoque etiam confilia
Evangelica, opera laboriosa, quæ Papatus
hodie sine mandato Divino plebi injungit.
Tertiò addit Gregorius, Christum invitante
ad regnum Cœlorum, & beatitudines
enumerantem, non meminisse peregrinationum.
Argumentum hoc non solos Monachos,
sed cujusvis sortis homines stringere,
vel cæcis apparet. Gretserus non tam Molineum,
quam Gregorium hoc argumento usum,
falsè irridet & oppugnat. Deinde fatetur,
ad Seculares quoque hæc accommodari posse, etsi ea
verba Gregorius nonnisi de Monachis protulerit.
Prius verum est, posterius falsum. Argumenta
Lojolitæ inferius expendemus. Quartò
Gregorius peregrinationum tum inutilitatem,
tum varia pericula & damna exaggerat.
An hæc solos Monachos feriunt? Annon
potius quosvis peregrinantes? Omnibus enim
servanda integritas morum, & vitanda
malorum exemplorum contagio est. Respondet
Gretserus, *Gregorium Monachis & Monialibus desiderium vehemens nimis & astuans
peregrinandi eximere volentem, damna & pericula
peregrinationum exaggerasse & amplificasse.* Pri-
mò hoc asserit nudè, non probat. Deinde pe-
ricula ea & damna sive nudè descripta sive ex-
aggerata communia sunt, imò procliviora
vitatu debent esse professis Monachis, utpo-
te qui cor pietate magis munitum, quam cæ-
teri, habere deberent. Quintò negat Grego-
rius,

rius, largiorem Hierosolymis esse Spiritus S.
gratiam quàm alibi. Negat ad Deum μετασ-
σει τοπικῇ *locali mutatione* accedi. Afferit adesse
unicuique gratiam Dei pro mensura fidei. Hac
solis Monachis, qui præ cæteris vagari aliàs &
circumerrare amant, minimè convenire, sed
omnibus Christianis, est quàm apertissimum.
Respondet Gretserus, *Gregorium Monachis &
Monialibus eripere voluisse persuasionem, quâ im-
buti existimabant, homines ex ipsa præsentia san-
ctorum locorum sanctificari, quacunque demum vo-
luntate præditos.* Imò absolute negat, loci mu-
tatione juvari fidem, & asserit, ubiviseandem
esse Spiritus S. gratiam. Deinde fuerit hæc
mens Gregorii. Non utique peregrinatio-
nem ipsam interdiceret Monachis, quod ad-
versarii volunt, sed erroneam duntaxat per-
suasionem corrigeret. Præterea argumentum
hoc sensu explicatum tam plebejos quàm
Monachos stringeret. Neque enim plebejos
magis, si profani sint, quàm Monachos: imò
neutros sive pios sive profanos, locus sancti-
ficat.

IV. Argumenta porro, quibus Grego-
rium solos Anachoretas à peregrinationibus
dehortari, persuadere laborant, solida non
sunt. Primò ajunt, S. Patri rem esse cum
iis, qui se semel consecrârunt τῇ ὑψηλῇ πολι-
τείᾳ, *sublimi vivendi rationi.* Quibus verbis
Monachatum indigetari perperam conten-
dunt, cum ὑψηλῇ πολιτείᾳ non aliud notet

quàm vitam Christianam ex Dei præcepto
actam. Quomodo idem Nyssenus libro *De no-
mine Christiani* piæ vitæ ὑψηλὸν καὶ
ἀνὸς βίον περιποιῖαν, & libro περὶ τελειότητος,
Christiani nomen dicit esse ὑψηλὸν *sublime*.
Est nempe Christiani hominis πολιτεία ὑψηλὴ
sublimis, quia supra id quod sapit caro & san-
guis, adeoque tot sublimibus mysteriis con-
spicua. Neque enim Monachi contendere
possunt, instituta sua humana, quæ communi
Christianismo illis adjungere placuit, *subli-
miora* esse ipsimet institutis Christi.

V. Secundò Gregorius ait, esse quosdam
τὸν μονήσιν καὶ ἰδιόζοντα βίον ἐπενηρημένους, *solita-
riam & in seducto vitam diligentes*, qui in parte
pietatis ponant visere loca Jerosolymorum.
His verbis notari Anachoretas, adeoque cum
solis illis negotium fuisse S. Patri arguunt.
Sed ut prius non abnuo, Anachoretas quos-
dam videlicet denotari, in quorum gratiam
hæc scripserit: ita argumenta, quibus utitur,
solos Monachos tangere, inficias eo. Nempe
rationibus utitur petitis ex officio cujuslibet
Christiani, non ex instituto Monachi & asce-
tæ, adeoque ab hypothesi ad ipsam thesin
transit.

VI. Tertiò Gregorius asserit, si maximè
utilis esset peregrinatio, non tamen pruden-
tiam permittere, ὥστε τῶν τελείων παραδίδεσθαι
ut à perfectis observentur. Ubi voce τελείας Mo-
nachos notari monent. Sed esto. Notentur
Mona-

Monachi. Argumenta tamen generalia affert Gregorius, omnes Christianos spectantia, quæ Monachis præ cæteris perfectionem hominis Christiani affectantibus applicari quid mirum erat? Deinde voce τελείων notari Monachos, unde fidem faciunt? Sanè Gregorius libro peculiari egit *περὶ πλειότητος de perfectione hominis Christiani*, in quo de Monachis & Anachoretis ἡδὲ γέυ. Et sub finem ita definit *πλειότης*, ut satis indicet, se commune Christiani officium eo nomine complecti. Præterea stylo Scripturæ *τελειότης* in quoslibet cadit Christianos paulò provectiores, uti constare potest ex Matth. V. 48. 1. 1. Cor. II. 6. Hebr. VI. 1.

VII. Quartò Gregorius meminit *φιλοσοφίας βίης*, *vita ex studio sapientiae acta*. Hoc quoque ad Monachatum referre placuit Richomo & Gretsero. Qui si cognovissent, tralatitium esse Græcis Patribus, maximè verò Chrysostomo, pietatis Christianæ documenta, & vitam ex mandato & timore Dei actam, quæ sapientiae caput est, vocare *φιλοσοφίαν*, temperassent sibi haud dubiè, quò minus tam frivolæ rationi insisterent.

VIII. Tandem Bellarminus exutus iis, quæ appetebat, præsidiis, cum ipsis argumentis Nysseni configere conatur. Sed successu minus felici. Ejus argumenta in tria contrahit. Primum, *quòd destituantur peregrinationes mandato*. Respondet, non opus esse *mandato*,
dato,

dato, quia nec ad perfectionem nec ad salutem faciant. Sed hoc σφὸν φάσματον fusè discussum à nobis p. 155. 156. Secundum, quod multa pericula peregrinantibus incumbant. Respondet, hoc duntaxat inde sequi, peregrinationem non esse accommodatam nisi viris maturis, & quibus parum periculi immineat. Ita videlicet opus magni honoris erga Deum, poenitentiae, satisfactionis, meriti, sic instituitur, ut non conveniat nisi uni ex multis. Tertium, quod nihil inveniatur Hierosolymis, quin alibi quoque exier. Respondet, id se concedere de rebus assentialibus & ad religionem necessariis, non de iis, quibus devotio utcunque juvari potest. Atqui plebi sufficere debebant essentialia & ad salutem necessaria. Cætera verò ad eos potius, qui perfectionis statum meditantur, quàm laicos, uti probrosè appellant, pertinerent. Præterea devotio juvanda est iis subsidiis, quæ Dei in verbo commendantur, quale quid non est peregrinatio ad Sanctos, quæ devotionem non juvat, sed sufflammat. Quapropter, ita concludimus ex Nysseno, οἱ φοβέμενοι τὸν κύριον, ἐν οἷς ἐστὶ τὸ πῶς, αἰνέσατε αὐτόν. *Timentes Dominum, eum, in quibus agitis locis, laudate.*

F I N I S.

dato, quia nec ad perfectionem nec ad
tem faciant. Sed hoc σφόν φάσμακον fus
scussum a nobis p. 155. 156. Secundum,
multa pericula peregrinantibus incumbant.
spondet, hoc duntaxat inde sequi, peregr
tionem non esse accommodatam nisi viri
turis, & quibus parum periculi immineat
videlicet opus magni honoris erga De
pœnitentiæ, satisfactionis, meriti, sic in
tur, ut non conveniat nisi uni ex multis.
tium, *quod nihil inveniatur Hierosolymis, qu*
bi quoque exiet. Respondet, id se concedere
rebus assentialibus & ad religionem ne
riis, non de iis, quibus devotio utcunq
vari potest. Atqui plebi sufficere deb
essentialia & ad salutem necessaria. C
verò ad eos potius, qui perfectionis st
meditantur, quàm laicos, uti probrosè a
lant, pertinerent. Præterea devotio juv
est iis subsidiis, quæ Dei in verbo comme
tur, quale quid non est peregrinatio a
ctos, quæ devotionem non juvat, sed
minat. Quapropter, ita concludim

Nysseno, οἱ φοβέμενοι τὸν κύριον, ἐν οἷς

τόποις, αἰνέσατε αὐτόν. *Timentes Domini*

*um, in quibus agitis locis,
laudate.*

F I N I S.

Heidegger, Johann Heinrich,

Dissertatio de Peregrinationibus religiosis

Tiguri 1670

Phys.m. 241#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10132931-2

VD17 3:608650V